



PROVINCIE FLEVOLAND

Jaarstukken 2023



Aan Provinciale Staten van Flevoland

Voor u liggen de Jaarstukken 2023, bestaande uit het jaarverslag (de programmaverantwoording en paragrafen) en de jaarrekening. In deze jaarstukken leggen wij verantwoording af over het uitgevoerde beleid en de realisatie van vooraf gestelde doelen. Wij gaan in op wat we bereikt hebben (doelen en prestaties), wat wij daarvoor gedaan hebben en wat dat heeft gekost. De basis hiervoor wordt gevormd door de Programmabegroting 2023 (na wijziging). Dit betekent dat de opzet van de Jaarstukken 2023 aansluit bij de Programmabegroting 2023, welke nog is vastgesteld in de vorige bestuursperiode. In het nieuwe "Coalitieakkoord 2023-2027, Toekomst voor het nieuwe land" zijn de nieuwe doelen opgenomen.

De jaarstukken zijn ingericht in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV). Nieuw in deze jaarstukken vanaf jaar is de rechtmatigheidsverantwoording van het college van Gedeputeerde Staten. Vanaf boekjaar 2023 dient het college te verantwoorden over de rechtmatigheid. Voorheen was de rechtmatigheidscontrole onderdeel van de jaarlijkse accountantscontrole. De accountant gaf bij de jaarstukken een controleverklaring omtrent zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. Vanaf de Jaarstukken 2023 maakt de rechtmatigheidsverantwoording van het college onderdeel uit van de jaarstukken.

Deze jaarstukken beginnen met een bestuurlijke samenvatting (deel I). In deel II hebben wij onze verantwoording over de programmaonderdelen opgenomen. Deel III bestaat uit de door het BBV voorgeschreven paragrafen en deel IV bevat de Jaarrekening 2023.

Wij verwachten dat u met deze jaarstukken goed inzicht krijgt in de gerealiseerde doelen in 2023. Een digitale webversie is te raadplegen via <https://flevoland.jaarverslag-2023.nl>.

Gedeputeerde Staten van Flevoland,

De secretaris,

de voorzitter,

Origineel getekend door
D.J. Tijl

Origineel getekend door
A.J. Gerritsen

Inhoudsopgave

I Samenvatting.....	6
I. Algemeen.....	6
II. Jaarresultaat 2023.....	7
III. Weerstandsvermogen.....	8
IV. Samenstelling college van Gedeputeerde Staten.....	9
V. Leeswijzer.....	10
II Programmaverantwoording.....	13
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & water.....	14
1.0 Inleiding.....	15
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap.....	19
1.2 Water.....	25
1.3 Totale lasten en baten.....	26
2 Landbouw, visserij en natuur.....	27
2.0 Inleiding.....	28
2.1 Landbouw & Visserij.....	33
2.2 Natuur & landelijk gebied.....	37
2.3 Totale lasten en baten.....	45
3 Economie.....	46
3.0 Inleiding.....	47
3.1 Economische ontwikkeling.....	51
3.2 Gebiedsopgaven.....	54
3.3 Totale lasten en baten.....	59
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving.....	60
4.0 Inleiding.....	61
4.1 Recreatie en toerisme.....	65
4.2 Cultuur en erfgoed.....	66
4.3 Krachtige samenleving.....	69
4.4 Totale lasten en baten.....	72
5 Energie, duurzaamheid en milieu.....	73
5.0 Inleiding.....	74
5.1 Regionale energiestrategie.....	78
5.2 Duurzaamheid en circulaire economie.....	81
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid.....	83
5.4 Klimaatakkoord.....	85
5.5 Totale lasten en baten.....	86
6 Mobiliteit.....	87
6.0 Inleiding.....	88
6.1 Openbaar vervoer.....	95

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	98
6.3 Infrastructuur.....	101
6.4 Totale lasten en baten.....	105
7 Vernieuwend bestuur	106
7.0 Inleiding.....	107
7.1 Bestuur	111
7.2 Provinciale Staten	118
7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	120
7.4 Bedrijfsvoering.....	122
7.5 Reserves.....	125
7.6 Totale lasten en baten.....	130
III Paragrafen	131
1 Lokale heffingen	132
1.1 Beleid ten aanzien van heffingen.....	132
1.2 Kwijtscheldingsbeleid	133
1.3 Overzicht tarieven	133
1.4 Lokale lastendruk.....	133
1.5 Opbrengst van de lokale heffingen	134
2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	136
2.1 Algemeen.....	136
2.2 Risicobeleid en risicomangement	136
2.3 Risicoprofiel	137
2.4 Weerstandsvermogen	139
2.5 Toelichting op de risico's	141
2.6 Niet financiële risico's	151
2.7 Financiële kengetallen BBV	152
3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	154
3.1 Algemeen.....	154
3.2 Beleidskader ten aanzien van het onderhoud	155
3.3 Middelen.....	158
4 Financiering.....	160
4.1 Algemeen.....	160
4.2 Ontwikkelingen.....	160
4.3 Performance en uitzettingen	160
4.4 Risicobeheer	162
4.5 Rentescema.....	163
5 Bedrijfsvoering.....	165
5.1 Algemeen.....	165
5.2 Sturing en beheersing.....	167
5.3 Onderdelen bedrijfsvoering.....	172
6 Verbonden partijen.....	177

6.1 Algemeen.....	177
6.2 Overzicht verbonden partijen.....	178
7 Grondbeleid.....	190
8 Openbaarheidsparagraaf Woo.....	191
IV Jaarrekening.....	192
1 Jaarrekening 2023 op hoofdlijnen.....	193
1.1 Omvang resultaat.....	193
1.2 Analyse resultaat.....	193
1.3 Financiële kengetallen.....	196
2 Overzicht baten en lasten in de jaarrekening.....	197
2.1 Detaillering baten en lasten per programma.....	197
2.2 Specificatie diverse baten en lasten.....	198
2.3 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).....	201
3 Balans (incl. toelichting).....	204
3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	205
3.2 Toelichting op de balans (activa).....	208
3.3 Toelichting op de balans (passiva).....	215
3.4 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen.....	225
3.5 Rechtmatigheidsverantwoording.....	227
Bijlagen.....	229
1. Toelichting reserves en voorzieningen.....	230
2. Verdeling van de lasten en baten over de taakvelden.....	248
3. Specificatie van incidentele lasten en baten.....	251
4. Single information Single audit (SiSa).....	256
5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	262
6. Lijst met afkortingen.....	269

I Samenvatting

I. Algemeen

In een jaar tijd kan veel veranderen. Sommige veranderingen zie je aankomen, andere zijn een totale verrassing, maar in de meeste gevallen is het vooral even wennen.

Na de verkiezingen in maart 2023 zwaaiden 28 van de 41 Statenleden af en kwam BBB met tien zetels meteen als grootste fractie in Provinciale Staten. De nieuwkomer mocht als winnaar van de verkiezingen het voortouw nemen bij het vormen van een coalitie.

BBB, VVD, PVV, ChristenUnie en SGP zetten eind juni hun handtekening onder het coalitieakkoord. Dit betekende ook in het College van Gedeputeerde Staten een wisseling van de wacht. Bekende gezichten als Chris Jansen en Sjaak Simonse betraden voor het eerst als gedeputeerde de Statenzaal, samen met Jan Klopman en Jurie van den Berg. Jan de Reus en Harold Hofstra brengen evenwicht met hun ervaring en completeren zo het college.

In het nieuwe coalitieakkoord wordt nadrukkelijk ingezet op grote maatschappelijke opgaven, zoals het tekort aan woonruimte, de energievoorziening en de druk op het milieu, maar ook op het in balans krijgen van het aantal inwoners en het voorzieningenniveau in Flevoland. Daar wil het college in gezamenlijkheid aan werken. Samen met andere overheden, maatschappelijke organisaties, de inwoners en ondernemers en niet te vergeten: samen met Provinciale Staten.

De Flevolandse wil om samen te werken, komt niet uit de lucht vallen. Vanuit 'Samen Maken We Flevoland' is de Strategische Agenda Flevoland (SAF) ontwikkeld. Begin 2023 hebben alle betrokken overheden, inclusief het Rijk, de SAF vastgesteld én ondertekend. Dit betekent dat Rijk en regio samen de opgaven voor Flevoland hebben beschreven en afspraken hebben gemaakt hoe ze die de komende jaren gezamenlijk willen aanpakken.

Ook zijn in 2023 de handtekeningen gezet onder twee regionale Woondeals voor de bouw van een kleine 40.0000 woningen in Flevoland in de periode tot en met 2030. Bij alle ontwikkelingen is het overvolle elektriciteitsnet wel een mogelijke hindernis voor de verdere groei van Flevoland. Kunnen bedrijven in de toekomst nog wel worden aangesloten op het net? En particuliere woningen? Netcongestie is een dossier dat in 2023 in Flevoland erg urgent werd en zeker ook de komende jaren nog zeer actueel blijft. Datzelfde geldt zeker ook voor het thema water. Voldoende, schoon water van goede kwaliteit is geen vanzelfsprekendheid meer. Onderwerpen als waterbeschikbaarheid, - kwaliteit en -veiligheid blijven dan ook onze nadrukkelijke aandacht vragen.

Het concept-ontwerp 'Flevolandse Programma Landelijk Gebied' (FPLG) is een ander voorbeeld van samenwerking. Tussen de provincie en de Flevolandse in dit geval. Ons voorstel richting het Rijk voor 'een toekomstbestendig landelijk gebied waar het goed wonen, werken, recreëren en voedsel produceren is', kwam mede tot stand met inbreng van ruim 200 ideeën uit de Flevolandse samenleving. Het is nu wachten hoe het Rijk ons voorstel beoordeelt en waardeert.

Een van de hoogtepunten uit 2023 was de ingebruikname van de nieuwe brug bij Roggebot als sluitstuk van het project Roggebot-IJsseldelta. Weggebruikers ondervonden zo'n 2,5 jaar hinder van de werkzaamheden op de grens tussen Overijssel en Flevoland, maar rijden sinds medio vorig jaar over de nieuwe, hogere brug. Niet alleen hoeft de brug minder vaak open voor scheepvaart - met een positief effect op de doorstroming van het verkeer - maar ook is zowel de waterveiligheid als verkeersveiligheid door het project verbeterd. Heuglijk nieuws was er vlak voor de zomer. Toen werd de zoektocht naar een nieuwe Commissaris van de Koning met succes afgerond. In Arjen Gerritsen - tot op dat moment burgemeester van Almelo - werd het ideale nieuwe boegbeeld voor de provincie gevonden.

Nog voordat Arjen Gerritsen begin november het stokje van Leen Verbeek kon overnemen, kwam het provinciebestuur in het middelpunt van de belangstelling te staan door het opstappen van BBB-gedeputeerde

Van den Berg. Hij was de eerste bestuurder in het land die na de Provinciale Statenverkiezingen van een half jaar eerder besloot te stoppen als gedeputeerde.

In 2023 bleef het thema asielzoekers een veelbesproken onderwerp, zowel binnen als buiten het politieke domein. Net als een jaar eerder was het aanmeldcentrum in Ter Apel meermaals overvol, waardoor mensen buiten moesten overnachten. Tegelijkertijd vormden de maatregelen om de asielinstroom te beperken een splijtzwam in de regering met de val van Kabinet Rutte IV tot gevolg. Landelijk is er een groot tekort aan (nood-)opvangplekken voor asielzoekers, maar keer op keer blijkt dat de Flevolandse gemeenten meer dan hun verantwoordelijkheid nemen op dit vlak.

Als provinciale overheid zijn we veel bezig met de inrichting van de fysieke ruimte en plannen voor de middellange of lange termijn. Toch kunnen we ook dichterbij heel concreet onze inwoners een steun in de rug bieden. Dat deden we in de coronajaren bijvoorbeeld met een noodfonds voor het mkb en de sport- en cultuursector. Dezelfde doelgroepen hebben we eind vorig jaar via het energienoodfonds een tegemoetkoming geboden in de stijgende energieprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne.

Hoewel het oog van de wereld iets minder op Oekraïne gericht lijkt te zijn, blijft hulp daar nodig. Daarom hebben Provinciale Staten er met een bijdrage van € 0,25 mln. voor gezorgd dat de noodhulptransporten vanuit Flevoland voorlopig kunnen doorgaan. Met goederen die provincie Flevoland inkoopt, zoals medicijnen, winterkleding en houdbaar voedsel, kan Flevoland hulp blijven bieden aan de inwoners van Oekraïne die inmiddels al meer dan twee jaar in een oorlogssituatie leven.

De situatie in de oorlogsgebieden staat in schril contrast met Nederland. Na de val van het kabinet mochten wij in november in alle rust weer naar de stembus. Bij het schrijven van deze jaarstukken zijn de formatieonderhandelingen in volle gang. Zeker is dat we na veertien jaar een nieuwe premier krijgen. Een flinke verandering dus, maar ook dat zal wennen.

II. Jaarresultaat 2023

In het jaar 2023 is een positief resultaat gerealiseerd van afgerond € 13,1 mln. Dit resultaat, en het verschil ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging, wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de voortgang van een aantal projecten en programma's uiteindelijk lager was dan verwacht, de bedrijfsvoeringslasten beperkt konden worden gehouden en doordat de baten, met name de provinciefondsuitkering, hoger zijn uitgevallen dan was voorzien. De verschillen zijn nader gespecificeerd en toegelicht bij de desbetreffende programma's.

Tabel 1.1: Opbouw resultaat

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	190.091	232.220	252.365	227.311	25.053
Baten	-223.266	-224.154	-243.408	-248.341	4.932
Saldo van lasten en baten	-33.175	8.066	8.956	-21.029	29.985
Stortingen in reserves	62.196	32.107	57.113	64.164	-7.051
Onttrekkingen aan reserves	-41.575	-40.173	-66.069	-56.209	-9.860
Saldo van reservemutaties	20.621	-8.066	-8.956	7.954	-16.910
Gerealiseerd resultaat (- = overschot)	-12.554	0	0	-13.075	13.075

x € 1.000

In de Jaarrekening 2023 (onderdeel IV van deze jaarstukken) gaan we bij de diverse programmaonderdelen in op de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting 2023 (na wijziging) en het ontstaan van het rekeningresultaat 2023.

III. Weerstandsvermogen

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft een overzicht van de belangrijkste risico's van de provincie. Het risicoprofiel van de provincie is ten opzichte van de voorlaatste versie van de paragraaf (zoals opgenomen in de Programmabegroting 2024) licht afgenomen van € 13,1 mln. naar € 12,9 mln. De weerstandscapaciteit is ten opzichte van de Programmabegroting 2024 eveneens afgenomen van € 20,1 mln. naar € 18,8 mln. De dekingsgraad (weerstandsratio) blijft daarmee gelijk met 1,5. Deze bevindt zich binnen de bandbreedte (van 1,1 tot 2,0), zoals is vastgelegd in de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023'.

IV. Samenstelling college van Gedeputeerde Staten

De samenstelling van het college (inclusief bijbehorende portefeuille) is als volgt:

Naam	Portefeuille
Dhr. A.J. (Arjen) Gerritsen <i>Commissaris van de Koning</i>	Voorzitter Provinciale Staten en het college van Gedeputeerde Staten en lid van de Kring van commissarissen van de Koning met in portefeuille: Rijkstaken, Burgemeesterszaken, Aangelegenheden Koninklijk Huis, Koninklijke onderscheidingen en predicaten, Integriteit, Bemiddelingsverzoeken, Bezwaar en beroep, Openbare orde en veiligheid, Ondernijming, Veiligheid/Crisisbeheersing, Veiligheidsregio Flevoland, Coördinatie interbestuurlijk toezicht (IBT), Archiefinspectie, Lobby & Communicatie, P&O (inclusief Bestuurlijke adviescommissie werkgeverszaken) en Bestuur MRA.
Dhr. J. (Jan) de Reus	Gedeputeerde met in portefeuille: Ruimtelijke Ordening (Inpassing nieuwe ontwikkelingen / coördinatie Rol in de Ruimte, Wonen, Landschap en Verhaal van Flevoland (landschapsvisie)), Omgevingsvisie (Omgevingswet, Ruimte voor initiatief en Opgavegericht werken), Mobiliteit en OV (Openbaar vervoer, inclusief spoor, Verkeersveiligheid, IJsseldelta Zuid, Smart mobility en Mobiliteits & Infrastructuur Test Centrum (MITC)), Infrastructuur, Fonds Verstedelijking Almere (Programmaliijn 5: Vernieuwend Wonen) en IPO Bestuurlijke adviescommissies: Ruimte en Leefomgeving en Infrastructuur en Bereikbaarheid. 1e loco commissaris van de Koning.
Dhr. J. (Jan) Klopman	Gedeputeerde met in portefeuille: Landbouw (Agrofood en Landbouw meerdere smaken), Visserij, Maritieme strategie (Flevokust haven, Kornwerderzand en Conference of Peripheral Maritime Regions), Provinciaal Programma Landelijk gebied (PPLG), Coördinerend portefeuillehouder Stikstof, Vitaal Platteland (Fonds vitaal Platteland), Lelystad Airport incl. OMALA, ICT en digitale zaken (waaronder digitalisering), Europa (Comité van de Regio's, vertegenwoordiger EU-netwerken en Huis Nederlandse Provincies), Het Flevolands Archief en IPO Bestuurlijke adviescommissie Landelijk Gebied (Hulpstructuur NPLG). 2e loco commissaris van de Koning.
Dhr. C.A. (Chris) Jansen	Gedeputeerde met in portefeuille: Economie (Ruimtelijk-economisch beleid, Topsectoren en mkb, Werklocaties, Horizon, Lelystad Airport Businesspark, OMALA, EFRO en Interreg), Human Capital Agenda (Hoger onderwijs), Almere 2.0 (RRAAM, Schaa sprong Almere, Handelingsperspectief Almere), Fonds Verstedelijking Almere (Coördinerend portefeuillehouder, Programmaliijn 1: Hart van de Stad, Programmaliijn 2: Leer- en werkomgeving, Programmaliijn 3: Circulaire economie en energie), Lelystad Next level, Algemene Vergadering Metropoolregio Amsterdam, Coördinatie regio Zwolle, Coördinatie regio EHPZ, Facilitaire zaken en Inkoop en aanbesteding en IPO Bestuurlijke adviescommissie Economie & Cultuur. 3e loco commissaris van de Koning.
Dhr. H.J. (Harold) Hofstra	Gedeputeerde met in portefeuille: Natuur (Nationaal Park Nieuw Land, Natuurbeheer (inclusief Natura 2000), Natuurontwikkeling Oostvaardersoever, Afronding Nieuwe Natuur) Gemeenschappelijk landbouwbeleid en Plattelandsontwikkeling (POP3), Milieu (Vergunningsverlening, toezicht en handhaving (inclusief regelgeving/toezicht experiment kringlooplandbouw) en Omgevingsdienst), Financiën (Financieel toezicht gemeenten, Deelnemingen en Rijksvastgoedbedrijf (RVB)), Sport, Recreatie, Toerisme & gebiedspromotie (Verhaal van Flevoland (gebiedspromotie)), Coördinatie duurzaamheid, Energietransitie (Energiebesparing, Warmtetransitie, Windenergie en Zonne-energie (inclusief op land)), Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF), Fonds Verstedelijking Almere (Programmaliijn 4: Cultuur, toerisme en sport en Programmaliijn 6: Groen en waterrijke identiteit), IPO bestuurlijke adviescommissies: Klimaat & Energie, Landelijk Gebied, Financiën en Openbaar Bestuur. 4e loco commissaris van de Koning.

Dhr. J.N. (Sjaak) Simonse	Gedeputeerde met in portefeuille: Bodem & Water (Drinkwaterbescherming, Kaderrichtlijn Water, Kaderstelling Waterschap, Markermeer-IJmeer en Bestuurlijk platform IJsselmeergebied, Actieplan bodem en water en IBT Waterschap Zuiderzeeland), Vitale samenleving (Gezondheid en zorg en Fonds Krachtige samenleving), Kwaliteit openbaar bestuur (Bestuurlijke zaken, Bestuur Interprovinciaal Overleg (IPO), Coördinatie interbestuurlijk toezicht (IBT), Participatie en Portefeuillehouder Bestuurlijke Contact Groep 'Samen maken we Flevoland'), Klimaat (Coördinatie klimaatakkoord en Klimaat adaptatie Flevoland (KAF)), Afvalzorg, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland en Cultuur en erfgoed (Musea, Landschapskunst en Verhaal van Flevoland (cultuur)) en IPO bestuurlijke adviescommissies: Ruimte en Leefomgeving, Klimaat & Energie, Financiën en Openbaar Bestuur en Regionale Economie & Cultuur. 5e loco commissaris van de Koning.
Dhr. D.J. (Hans) Tijl	Provinciesecretaris/algemeen directeur

Gedeputeerde Staten van Flevoland verrichten naast hun bestuurlijke functie een aantal nevenfuncties. Zie voor een volledig overzicht: www.flevoland.nl

V. Leeswijzer

Doelstelling jaarstukken

De jaarstukken zijn een belangrijk instrument voor Provinciale Staten (PS). Hierin leggen Gedeputeerde Staten (GS) verantwoording af over gerealiseerde doelstellingen, uitgevoerde activiteiten en de (rechtmatige) inzet van de financiële middelen die provincie Flevoland ter beschikking stonden. De jaarstukken zijn daarmee ook een belangrijk instrument om inhoud te geven aan de controlerende rol van PS.

Plaats jaarstukken in de planning & controlcyclus

In de Programmabegroting 2023 wordt vastgelegd wat provincie Flevoland wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. De programmabegroting wordt door PS vastgesteld. Een en ander wordt in financiële zin verder uitgewerkt in de productenraming, die door GS wordt vastgesteld.

Tussentijds kunnen plannen worden bijgesteld aan actuele ontwikkelingen. Dat kan integraal en gegrond als onderdeel van de reguliere cyclus gebeuren via nota's (waaronder de zomernota en de perspectiefnota), maar ook separaat op basis van tussentijds door PS en GS genomen besluiten. Indien deze bijstelling financiële consequenties kent dan wordt met dat besluit eveneens een begrotingswijziging door PS vastgesteld (of in mandaat door GS, conform de financiële verordening).

In de Jaarstukken 2023 wordt eindverantwoording afgelegd over de uitvoering van de ambities, zoals verwoord in de Programmabegroting 2023, en eventueel bijgesteld bij de zomernota, of separate voorstellen. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over daarvoor uitgevoerde activiteiten en de inzet van financiële middelen. Dit document dient ter ondersteuning van de controlerende rol van PS.

Structuur jaarstukken

Vanaf de Programmabegroting 2020 werd het Coalitieakkoord 2019-2023 'Ruimte voor de Toekomst' van de vorige bestuursperiode toegepast. De structuur en inhoud van de begroting is aangepast om zo goed als mogelijk bij dit coalitieakkoord aan te sluiten. Zowel de indeling van de programma's en programmaonderdelen als de indicatoren, doelen en activiteiten zijn hierop bijgesteld. De Jaarstukken 2023 kennen een verantwoording volgens deze programmastructuur (met zeven inhoudelijke programma's). Deze opzet voldoet daarmee aan het BBV. Dat stelt dat de jaarstukken een gelijke indeling moet kennen als de begroting.

De structuur van de jaarstukken wordt bepaald door wettelijke en niet wettelijke vormeisen.

Wettelijke vormeisen: het BBV

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat vormeisen voor de jaarstukken. Deze dient de volgende onderdelen te bevatten:

- De programmaverantwoording, waarin per beleidsprogramma een verantwoording wordt gegeven over de beoogde doelen en maatschappelijke effecten, en de wijze waarop getracht is deze te verwezenlijken.
- De paragrafen, bedoeld als nadere toelichting op onderwerpen die van wezenlijk belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Zij geven een verantwoording over de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen weer. De wettelijk verplichte paragrafen zijn: 'Lokale heffingen', 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing', 'Onderhoud kapitaalgoederen', 'Financiering', 'Bedrijfsvoering', 'Verbonden partijen', 'Grondbeleid' en de 'Openbaarheidsparagraaf Woo'. Daarnaast kan besloten worden om additionele paragrafen op te nemen, hier is (vooralsnog) geen gebruik van gemaakt.
- Een jaarrekening die opgebouwd is uit een jaarrekening op hoofdlijnen, een overzicht van baten en lasten, dat alle baten en lasten van de in de programmaverantwoording opgenomen activiteiten bevat, een balans met toelichting en, vanaf boekjaar 2023, de rechtmatigheidsverantwoording van het college. De jaarrekening vormt de basis voor de controle op het getrouwe beeld door de accountant.
- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde lasten en baten per taakveld en de specificatie van incidentele lasten en baten.

Niet-wettelijke vormeisen

Ieder hoofdstuk uit de programmaverantwoording begint met een korte introductie op het hoofdstuk, een beschrijving van de met het programma beoogde effect, een overzicht van de indicatoren (eigen indicatoren alsmede verplichte BBV-indicatoren) en de doelenboom. Per programmaonderdeel worden vervolgens de doelen, doelrealisatie en de daarbij uitgevoerde activiteiten beschreven. Waar van toepassing is dit aangevuld met een duiding van de strategische risico's en beheersmaatregelen die realisatie van dit doel in de weg kunnen staan. Tot slot volgt een overzicht van de aangewende middelen en een verklaring bij het verschil tussen de rekening en de begroting na wijziging. Met deze werkwijze sluiten we aan bij het voorschrift van het BBV om binnen de programmaonderdelen onderscheid te maken in de 3 W-vragen ('Wat hebben we bereikt', 'Wat hebben we daarvoor gedaan', 'Wat heeft het gekost').

Nieuw en gewijzigd in 2023

- In februari 2024 is de herziene Financiële verordening 2024 vastgesteld door PS. Artikel 216 van de Provinciewet bepaalt dat de PS bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vaststellen. Deze verordening is daarmee een belangrijk document waarin de PS afspraken maakt met het college over specifieke financiële onderwerpen. In deze nieuwe versie van de verordening zijn onder andere de effecten van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording verwerkt en zijn bepalingen opgenomen omtrent bijdragen in activa van derden. De effecten van deze wijzigingen zijn verwerkt in deze jaarstukken.
- Vanaf boekjaar 2023 dient het college te verantwoorden over de rechtmatigheid. Voorheen was de rechtmatigheidscontrole onderdeel van de jaarlijkse accountantscontrole. De accountant gaf bij de jaarstukken een controleverklaring omtrent zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. Vanaf de Jaarstukken 2023 maakt de rechtmatigheidsverantwoording van het college onderdeel uit van de jaarstukken. De accountant controleert nog wel deze verantwoording en geeft hierbij een oordeel omtrent de getrouwheid.
- In het voorjaar van 2023 is het nieuwe Coalitieakkoord 2023-2027 "Toekomst voor het nieuwe land" tot stand gekomen, dit betreffen de eerste jaarstukken van het nieuwe college. De volledige portefeuilleverdeling van het nieuwe college is opgenomen in de leeswijzer van deze jaarstukken. Om inconsistenties met dit overzicht te voorkomen zijn de portefeuillehouders niet meer per programmaonderdeel opgenomen.
- In 2023 hebben Provinciale Staten (via een motie) gevraagd een aantal indicatoren toe te voegen aan de onderdelen Cultuur en Bossenstrategie in de P&C-producten. Deze indicatoren (en de voortgang daarop) zijn bij de betreffende programmaonderdelen separaat zichtbaar gemaakt. Daarnaast zijn een aantal indicatoren in de kolom Programmabegroting 2023 bij gebiedsontwikkeling aangepast ten opzichte van de Programmabegroting 2024. Dit om beter aan te sluiten op de het reële geactualiseerde beeld van de Programmabegroting 2023.

Autorisatie

PS hebben een kaderstellende en controlerende taak. In de Provinciewet is opgenomen dat

PS de begroting (inclusief programmaplan, paragrafen en financiële begroting) vaststellen. Het financiële autorisatieniveau van de programmabegroting ligt per programmaonderdeel op het totaal van lasten en baten. Dit houdt in dat GS per programmaonderdeel niet meer mogen besteden dan het voor dat onderdeel geraamde totaal van de lasten (begroting na wijziging). Dit bedrag kan – meestal op grond van een voorstel van GS - via begrotingswijziging door PS worden gewijzigd. In deze jaarstukken verantwoorden wij in hoeverre wij in 2023 binnen de geautoriseerde bedragen zijn gebleven.

Mandaatverlening

Door eerdere besluitvorming van PS zijn er uitzonderingen ontstaan op de algemene lijn zoals hiervoor beschreven. Deze uitzonderingen hebben betrekking op gedelegeerde reserves, gedelegeerde oormerken in de 'Brede Bestemmingsreserve' en stelpost 'Nieuw beleid' en gemandateerde begrotingswijzigingen.

1. Gedelegeerde reserves

De provincie beschikt over een aantal reserves. Het beleid ten aanzien van de vorming en besteding van reserves en voorzieningen is vastgelegd in de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023' (PS van 13 november 2019). Het besteden van de middelen binnen deze reserves is voorbehouden aan PS. Dit houdt in dat eerst een voorstel aan PS dient te worden voorgelegd, alvorens verplichtingen ten laste van reserves mogen worden aangegaan. Daarnaast is besloten de beslissingsbevoegdheid tot besteding en het aangaan van verplichtingen voor de uitvoeringsreserves en de egaliseringsreserves bij GS neer te leggen om de doelmatigheid en slagvaardigheid van de provincie te vergroten. De besteding van deze reserves vindt plaats in overeenstemming met de doelstellingen die PS daarvoor hebben vastgelegd. De hiermee verband houdende gemandateerde begrotingswijzigingen worden via de reguliere procedure ter kennisneming aan PS aangeboden.

2. Specifieke mandaten / delegaten

Naast het algemeen mandaat, zoals hierboven beschreven is er een aantal specifieke mandaten / delegaten door PS aan het college verleend, te weten enkele oormerken binnen de 'Brede Bestemmingsreserve' en de stelpost 'Nieuw Beleid', die gemandateerd zijn aan het college. Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2018 - op 8 november 2017 - hebben PS mandaat verleend aan GS om specifieke begrotingswijzigingen vast te stellen die nodig zijn om projecten in uitvoering te nemen uit de Perspectiefnota 2017-2021. Daartoe zijn in de 'Brede Bestemmingsreserve' en de stelpost 'Nieuw Beleid' bedragen geoormerkt. Aanvullend zijn bij de Najaarsnota 2020 en de Perspectiefnota 2022-2025 ook dergelijke besluiten genomen.

3. Gemandateerde begrotingswijzigingen

PS hebben – via de ' Financiële verordening provincie Flevoland 2024' – het college gemandateerd om de onderstaande begrotingswijzigingen door te voeren. Dit heeft tot doel om het aantal begrotingsmutaties dat in de loop van een begrotingsjaar via een begrotingswijziging ter vaststelling aan PS wordt voorgelegd, te beperken. In veel gevallen gaat het om technische (detail)wijzigingen of wijzigingen waarbij de provincie geen beïnvloedingsmogelijkheden heeft. Het gaat daarbij om de volgende typen wijzigingen:

- Doorgeven bijdragen van derden met een specifiek bestedingsdoel.
- Reeds genomen Statenbesluiten.
- Gedelegeerde onttrekkingen aan reserves (zie hierboven).
- Begrotingsvoordelen uit lagere uitgaven en/of hogere inkomsten.

Om PS volledig op de hoogte te stellen van de gemandateerde begrotingswijzigingen van GS, stellen wij haar van de gemandateerde wijzigingen in kennis (via de besluitenlijst). Door middel van een kwartaalrapportage (vanuit GS) heeft PS per kwartaal inzicht in deze begrotingswijzigingen.

Verklaring resultaat per programmaonderdeel

Bij de toelichting op de middelen geven wij conform de vereisten in het BBV – indien van toepassing - een verklaring bij het verschil tussen de gerealiseerde baten & lasten en de begroting na wijziging. Conform de bestendige gedragslijn zijn alle verschillen groter dan € 100.000 van een verklaring voorzien. Ter verhoging van de informatiewaarde hebben wij hieraan toegevoegd of de afwijking effect heeft op een reserve of op het rekeningssaldo. Door afronding in duizendtallen kunnen kleine afrondingsverschillen ontstaan in en tussen de verschillende tabellen.

II Programmaverantwoording

1. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water



1.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de ruimtelijke ontwikkelingen in Flevoland.

Omgevingsvisie

Ook in 2023 hebben we gewerkt vanuit het gedachtegoed van de Omgevingsvisie. De opgaven uit de 'Omgevingsvisie FlevolandStraks' hebben zich verder ontwikkeld, zijn geïntegreerd in de reguliere taken en werkwijzen en zijn te herkennen in de verschillende programma's en opgaven.

Op basis van het evaluatietraject van de 'Omgevingsvisie FlevolandStraks' uit 2022, de ontwikkelingen bij het Rijk (onder andere het programma 'NOVEX'), de daadwerkelijke invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 en het coalitieakkoord is de keuze gemaakt een nieuwe Omgevingsvisie op te stellen. Dit traject start in 2024.

De voorbereidingen die hiervoor zijn gedaan op basis van de 'Startnotitie' (vastgesteld op 13 juli 2022) worden daarbij betrokken. Vanuit de grote integrale opgaven voor de provincie -de woningbouwopgave, de transitie van het landelijk gebied en de energieopgave- zijn daarvoor belangrijke randvoorwaarden uitgewerkt. Via het spoor 'Samen Maken We Flevoland', dat gebaseerd is op de Omgevingsvisie en het 'Manifest Wij zijn Flevoland!', blijven we in nauwe samenwerking met de gemeenten en het waterschap werken aan de doorontwikkeling van onze provincie).

Omgevingswet

De invoering en implementatie van de Omgevingswet is een belangrijke wetgevingsoperatie die over meer gaat dan alleen het omzetten van regels, het heeft ook invloed op de rolneming en bevoegdheden van de provincie. Het is zowel beleidsmatig als qua werkwijze een echte verandering, die ook vraagt om scherpere keuzes te maken. De invoering van de Omgevingswet is meerdere keren uitgesteld. In maart 2023 is bij Koninklijk Besluit het tijdstip van inwerkingtreding van de Omgevingswet vastgesteld op 1 januari 2024.

Van de provincies wordt verwacht dat zij hun beleid en regels voor inwerkingtreding van de Omgevingswet in lijn brengen met het nieuwe stelsel van instrumenten. In eerdere jaren is daartoe het provinciale beleid en de regelgeving voor de fysieke leefomgeving technisch omgezet naar instrumenten van de Omgevingswet ('Omgevingsprogramma Flevoland' en 'Omgevingsverordening Flevoland'). Ook is de nieuwe Omgevingsverordening provincie Flevoland vastgesteld, die met ingang van 2024 gaat gelden onder de Omgevingswet. In 2023 zijn de vigerende en de nieuwe Omgevingsverordening sectoraal gewijzigd ten aanzien van het onderwerp windenergie en is een geconsolideerde versie van de nieuwe Omgevingsverordening vastgesteld. Tenslotte is in 2023 gestart met een beperkte herziening van de nieuwe Omgevingsverordening, vooruitlopend op de actualisatie in samenhang met de Omgevingsvisie. In het laatste kwartaal van 2023 is gewerkt aan het plaatsen van alle provinciale omgevingsdocumenten (Omgevingsverordening, Omgevingsvisie en programma's) in het Digitaal Stelsel Omgevingswet -het Omgevingsloket, zodat de provinciale regels beschikbaar en doorzoekbaar zijn. Met de ingevoerde toepasbare regels zijn initiatiefnemers vanaf 2024 in staat vergunningen aan te vragen en meldingen te doen.

Provinciale Staten zijn in het inwerkprogramma en twee Statenacademies meegenomen in de betekenis van de invoering van de Omgevingswet. Zo is er bijvoorbeeld een verandering in bevoegdheden bij het Omgevingsprogramma en het projectbesluit (van PS naar GS) en bij onteigening (van de Kroon naar PS). Door de verschuiving van bevoegdheden, de beoogde werking verwoord in het begrip 'de geest van de wet' en het samenspel van de set nieuwe instrumenten, is het gesprek gestart om als Provinciale Staten (PS) en Gedeputeerde Staten (GS) samenwerkingsafspraken te maken met betrekking tot de werkwijze voor uitvoering van de Omgevingswet. Het is onze ambitie om deze in 2024 vast te stellen.

Voor een goede samenwerking binnen de provincie wordt ambtelijk en bestuurlijk afgestemd met Flevolandse ketenpartijen. Dit gebeurt in het (ambtelijk) 'Platform Omgevingswet Flevoland' en de 'Bestuurderstafel Omgevingswet Flevoland'. In het platform is veel aandacht geweest voor kennisuitwisseling en afstemming (onder andere op het gebied van participatie) en het met elkaar oefenen (ketentesten). Ook na inwerkingtreding zien we de noodzaak om via deze samenwerkingsverbanden het werk als één overheid binnen Flevoland verder vorm te geven, waarbij we ook onze provinciale belangen in de regionale samenwerking adequaat zullen positioneren.

Ruimtelijke ontwikkeling en landschap

Een toekomstbestendige doorgroei van Flevoland vraagt om een zorgvuldige afweging van ruimtelijke opgaven. Extra woningbouw, bedrijventerreinen, mobiliteit en energie vragen ruimte, maar ook landbouw, klimaat en natuur. Flevoland heeft zich altijd gekenmerkt door ruimte voor groei en ontwikkeling. Deze ruimte willen we blijven bieden. Maar wel met behoud en doorontwikkeling van onze omgevingskwaliteit. We maken dit mogelijk door ruimtelijke vertalingen te maken van de opgaven, keuzes te maken en opgaven te combineren. Ook leveren wij ruimtelijke bouwstenen aan de Omgevingsvisie. Zo werken we met onze partners aan het Flevoland van de toekomst. We dagen onszelf en anderen uit om met de voorgenomen ontwikkelingen ook de omgevingskwaliteit van Flevoland te herstellen en versterken.

Strategische Agenda Rijk Regio

In 2023 is de 'Strategische Agenda Flevoland' (SAF) door alle gemeenteraden, Algemene Vergadering (AV) van het Waterschap Zuiderzeeland en PS behandeld. De regering heeft de 'Strategische Agenda Flevoland' in de Ministerraad behandeld en aan de Tweede Kamer toegestuurd. Bij het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving Noord West is, in aanwezigheid van alle bewindslieden van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Economische Zaken en Klimaat (EZK), de 'Strategische Agenda Flevoland' vastgesteld als basis om te komen tot een 'Ruimtelijk Voorstel' in het kader van de 'Nota Ruimte'. In het najaar is de 'Strategische Agenda Flevoland' door het Bestuurlijk Overleg Rijk Regio vastgesteld als basis voor langjarige integrale samenwerking tussen Rijk en regio, waarbij ook de door PS, gemeenteraden en AV gewenste aanpassingen zijn meegenomen. Het Rijk heeft ook ingestemd met het behandelen van de aandachtspunten vanuit de regio, zoals passende zorgvoorzieningen voor een sterk groeiende bevolking, bij een volgende versie van de 'rollende' Uitvoeringsagenda SAF. De governance tussen Rijk en regio is behandeld, waarbij het Rijk heeft ingestemd met het inrichten van een bestuurlijk vooroverleg Samenleving in aanvulling op het Bestuurlijk Overleg Rijk Regio, om ook het gesprek tussen regio en Rijk te kunnen voeren op basis van voorstellen vanuit de regio met andere departementen zoals VWS. In de regio hebben alle overheden ingestemd met het oprichten van het Kernteam Regio Flevoland om de gezamenlijke regionale samenwerking in het kader van 'Samen Maken We Flevoland' en de 'Strategische Agenda Flevoland' voort te kunnen zetten met een bijdrage van alle overheden. Het Kernteam Regio Flevoland is in het najaar onder leiding van de secretarissen van Flevoland opgericht en bemenst met medewerkers vanuit alle overheden.

Voor een goede ruimtelijke ontwikkeling, die leidt tot het bouwen van samenlevingen, is in Flevoland ruimte voor meer dan 100.000 woningen. Essentieel daarbij is dat het Rijk de randvoorwaarden schept, onder andere op het gebied van infrastructuur, energienetwerk, stuwende economische werkgelegenheid en hoger onderwijs, om te zorgen dat de uitgaande pendel niet verder toeneemt en er gezamenlijk wordt ingezet om landbouw en visserij in Flevoland op een hoog niveau te houden.

100.000 woningen

Het Rijk, decentrale overheden, corporaties en marktpartijen werken meer dan ooit met elkaar samen om de woningbouwopgave vorm te geven en de regio op de volkshuisvesting te versterken. Door de Flevolandse bijdrage aan de Nationale woningbouwopgave (100.000-120.000 woningen erbij t/m 2050) zal het aantal inwoners in nog geen dertig jaar toenemen van zo'n 450.000 nu tot pakweg 700.000. Dat betekent dat er meer moet gebeuren dan alleen de bouw van deze woningen.

Het doorbouwen in de huidige marktomstandigheden is een grote uitdaging, waarbij de rol van provincie steeds belangrijker wordt. We bereiden ons voor op de nieuwe Wet versterking regio volkshuisvesting. Sinds 2020 zijn we met het Rijk, gemeenten, het waterschap, marktpartijen en de woningcorporaties aan de slag om te onderzoeken onder welke omstandigheden in Flevoland 100.000-120.000 woningen kunnen worden gebouwd. Met de breed gedragen motie van PS (26 februari 2020, motie nr. 2) als kompas, zodat een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling ontstaat.

In 2023 is de integrale opgave wonen echt van start gegaan met de drie lagen: 1) doorbouwen met plek voor alle aandachtsgroepen, 2) bouwen aan een vitale samenleving en 3) anders leren bouwen om grootschalige transitie in Flevoland door te voeren (bv. biobased/circulair). Met betrekking tot de eerste laag lag de nadruk op versnelling van het woningbouwtempo tot en met 2030. Dit heeft geresulteerd in twee woondeals in Flevoland, afspraken tussen Rijk, provincie, waterschap en de gemeenten in Flevoland over de bouw van bijna 40.000 woningen tot en met 2030. We hebben gemeenten gestimuleerd bij het organiseren van woon-/versnellingsstafels. Ook is er een bestuursovereenkomst getekend met het Rijk en gemeente Lelystad voor de realisatie van het nieuwe stadsdeel ZuiderC in Lelystad.

De huidige en toekomstige inwoners moeten er qua brede welvaart op vooruit gaan bij een groei met 20% in

het aantal woningen in 2030. De werkgelegenheid en het voorzieningenniveau moeten passen bij het inwoneraantal en moeten daarom naar een landelijk gemiddelde worden getild.

In 2023 is er gestart met de bouw van een monitor om de komende jaren de impact van de bouw van deze woningen op een vitale samenleving in beeld te krijgen. Dit geldt voor alle aspecten van een vitale samenleving in Flevoland.

Een nieuwe wet Versterking regie Volkshuisvesting is in voorbereiding, waarin de regierol van de provincie wordt versterkt voor de huisvesting van een breed scala aan aandachtsgroepen die een passende woning moeten krijgen. Samen met de gemeenten zijn de eerste stappen gezet om ons hierop in Flevoland voor te bereiden en werkafspraken te maken die passen bij de manier van samenwerken in Flevoland.

Almere 2.0

Almere is in minder dan een halve eeuw uitgegroeid tot een stad met meer dan 200.000 inwoners. Het is inmiddels de achtste stad van Nederland. Almere groeit door en is gevraagd ruimte te bieden voor zo'n 60.000 nieuwe woningen. De uitbreiding van Almere is, als één van de ambities in de toekomstvisie voor de Metropool Regio Amsterdam (MRA), in 2013 vastgelegd in de Regio-Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer (RRAAM). Het huidige inzicht is dat Almere zelfs plek kan bieden aan 75.000 nieuwe woningen (naast de ruim 20.000 die er sinds begin RRAAM al zijn gebouwd). Maar voor een evenwichtige groei is meer nodig dan alleen huizen bouwen.

Met het programma 'Almere 2.0' geven provincie, gemeente en Rijk uitvoering aan de afspraak die in 2013 is vastgelegd in de RRAAM-overeenkomst ('Rijk-Regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer') over de verdere verstedelijking van Almere op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid en ecologie. Via het 'Fonds Verstedelijking Almere' (FVA) wordt op basis van een meerjarenprogramma geïnvesteerd in sleutelprojecten die het verschil maken in de ontwikkeling van Almere - inclusief de regio - en bijdragen aan de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad. Het gaat hier om projecten op het gebied van bijvoorbeeld onderwijs, cultuur, economie, duurzaamheid en natuur. FVA-middelen dragen derhalve bij aan het versnellen van projecten, het verkennen van kansen en een plus zetten op de ontwikkeling van voorzieningen en het vestigingsklimaat van de stad Almere en de Noordvleugel van de Randstad.

Lelystad Next Level

Lelystad heeft zich anders ontwikkeld dan ooit op de tekentafel was bedacht. De bevolkingsontwikkeling is minder snel gegaan en delen van de oorspronkelijke plannen zijn niet uitgevoerd. Daardoor zijn extra uitdagingen voor de stad ontstaan. Daarom hebben Rijk, provincie en gemeente gezamenlijk een plan ontwikkeld om ervoor te zorgen dat Lelystad zich verder ontwikkelt als een aantrekkelijke, economisch dynamische en duurzame stad die financieel gezond en zelfstandig is: 'Lelystad Next Level'.

'Lelystad Next Level' is erop gericht om kansen te benutten, voorwaarden te scheppen en belemmeringen weg te nemen op de terreinen 'Sociaal sterk', 'Onderscheidend onderwijs', 'Uitstekende woonmilieus', 'Next Level economie' en 'Natuur, recreatie & toerisme'.

Water

Waterberging, droogte, kwaliteit van (grond)water en drinkwatervoorziening en -bescherming zijn de komende periode de opgaven die spelen in Flevoland. De provincie heeft daarvoor de kaders gesteld waarbinnen het waterschap zijn werk doet. In nauwe samenwerking met Waterschap Zuiderzeeland zijn we aan de slag gegaan met maatregelen die Flevoland beter voorbereiden op extreme weerpieken. Ook is gewerkt aan andere thema's uit het waterprogramma, waaronder (grond)waterkwaliteit en -beschikbaarheid en drinkwater, in samenwerking met het waterschap en andere partners. Daarbij is het uitgangspunt dat Flevoland een robuust, veilig en schoon (drink-)watersysteem behoudt.

Maatschappelijk effect

Behoud van het gevarieerde aanbod van de leefomgeving door een evenwichtige en duurzame doorontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied als aandeel in de regionale ontwikkeling.

Effect van ons beleid

Er is goed afgewogen waar voor welke ontwikkelingen ruimte is in provincie Flevoland en dat is helder en makkelijk te vinden voor alle betrokkenen.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Evenwichtige en duurzame doorontwikkeling	Harde planvoorraad bedrijventerreinen: in 2030 < 6 jaar Bron: IBIS. Toelichting: tijd die nodig is om harde planvoorraad uit te geven (harde voorraad /gemiddelde uitgifte per jaar)	14 jaar	13 jaar	10 jaar	10 jaar	7 jaar
	Leegstand kantoren in provincie Flevoland (als percentage van de oppervlakte in m2 Bron: CBS	6%	7%	7%	<7%	5%
	Ontwikkeling woningvoorraad Bron: CBS Toelichting: het aantal dat jaarlijks aan de woningvoorraad is toegevoegd minus het aantal dat aan de voorraad is onttrokken, plus correcties.	2.432	3.341	3.165	3.500	3.203*
	Percentage regionale keringen dat voldoet aan de normen Bron: Provincie Flevoland	90%	90%	90%	90%**	90%
	Percentage gerealiseerde Natuurvriendelijke oevers langs hoofdvaarten binnen provincie Flevoland. Bron: provincie Flevoland	47%	48%	48%	40%***	49%
Almere 2.0	Met vastgestelde jaarprogramma's wordt invulling gegeven aan het Meerjarenprogramma 2021-2025 van Almere 2.0.	-	20%	36%	60%	56%

*Dit betreffen voorlopige CBS cijfers over 2023 en de groei van de totale woningvoorraad.

** In 2018 is het aantal regionale keringen teruggebracht naar 10. De waterkering tussen de Kadoelersluis en Blokzijl voldoet als gevolg van 'piping' niet meer aan de norm (de dijk lekt). Het is geen onveilige situatie, waardoor herstel gepland staat voor 2025. Daarom is een streefcijfer van 100% tot die tijd niet realistisch.

*** In het beleid van provincie Flevoland is in 2009 voor de Europese Kaderrichtlijn Water opgenomen dat 40% van de oeverlengte langs de provinciale hoofdvaarten natuurvriendelijk wordt ingericht. Deze KRW-doelstelling is het minimum vereiste percentage met resultaatverplichting dat tussentijds niet aangepast kan worden (dit kan mogelijk na 2027). Inmiddels is de doelstelling ruimschoots behaald, maar provincie Flevoland zet blijvend in op de aanleg van natuurvriendelijke oevers bij noodzakelijke vervanging van traditionele oeverbeschoeiing.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023*
Waterkwaliteit (oppervlaktewater)	Percentage van de waterlichamen met een ecologische kwaliteit*:					
	• goed	0%	0%	0%	0%	0%
	• matig	72%	95%	90%	>90%	90%
	• ontoereikend	28%	0%	5%	<5%	5%
	• slecht	0%	5%	5%	<5%	5%
	Bron: Waterkwaliteitsportaal, KRW-rapportages					

* Vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het verplicht om in 2027 een goede toestand van de oppervlaktewateren te hebben bereikt. De waterkwaliteit wordt beoordeeld via het 'one out, all out' principe. Hierdoor voldoet momenteel 0% van de waterlichamen aan een goede kwaliteit, omdat de slechtst scorende

parameter matig scoort. Vanwege de van nature aanwezige verhoogde gehalten van een aantal stoffen (bijvoorbeeld ammonium) in het grondwater is met de huidige systematiek een score van 'matig' de hoogst haalbare score voor oppervlaktewateren in Flevoland.

Voor de KRW moeten de regionale doelen en maatregelen elke 6 jaar geactualiseerd worden. Het verschil tussen de cijfers van voor en na 2021 wordt veroorzaakt door deze geactualiseerde doelen. De 5% die het oordeel slecht heeft gekregen in 2023 wordt veroorzaakt door het Harderbroek. Natuurmonumenten heeft de ambitie om de natuur- en waterkwaliteit voor het Harderbroek te verbeteren. Komende jaren gaan zij daarom met verschillende maatregelen de natuur- en waterkwaliteit verbeteren en daarop zijn de doelstellingen voor waterkwaliteit bijgesteld (verhoogd). De 5% die het oordeel ontoereikend heeft gekregen in 2022 en 2023 wordt veroorzaakt door het Harderbroek Roerdomp. De oorzaak hiervan is dat het kwaliteitselement fytoplankton als ontoereikend is beoordeeld.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
1. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	De 'Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland' is uitgevoerd, geëvalueerd en geactualiseerd
		De invoering van de Omgevingswet is voorbereid
		Opstellen en uitvoering geven aan het programma 'Landschap van de Toekomst'
		In Flevoland is een verbeterde, prettige en gevarieerde woonomgeving/woonvoorraad gerealiseerd
		Almere 2.0: realiseren ambities met betrekking tot de ontwikkeling van Almere op basis van Handelingsperspectief MRA Oostflank
	De positie van Lelystad als aantrekkelijke, gezonde en duurzame stad is verbeterd	
	1.2 Water	Het watersysteem is beter toekomstbestendig

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) heeft uitvoering gegeven aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van water. Zij droeg daarmee bij aan het doel van het behoud van een robuust watersysteem.

De aandeelhouders van Vitens zijn gemeenten en provincies. Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven voor de borging van een goede drinkwatervoorziening. Dit belang is verankerd in de statuten van Vitens waar het doel van verbonden partij omschreven is als: de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen: de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, alsmede het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt. Twee keer per jaar is er een aandeelhoudersvergadering. Dan wordt er gestemd over nieuwe tariefvoorstellen en wordt het jaarverslag besproken.

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap

Doel (2019-2023)

De Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland is uitgevoerd, geëvalueerd en geactualiseerd.

Doelrealisatie

Na het doorlopen van het evaluatietraject op 13 juli 2022 besloten tot de actualisatie van de Omgevingsvisie FlevolandStraks en daarmee ook samenhangend het Omgevingsprogramma en de Omgevingsverordening te actualiseren. Voortkomend uit 'Samen Maken We Flevoland' is in 2022 en 2023 verder gewerkt aan de 'Strategische Agenda Flevoland' (SAF).

Activiteiten 2023

- We hebben in maart 2023 een stand van zaken opgeleverd over de bouwstenen voor de actualisatie van de 'Omgevingsvisie Flevoland'. PS hebben besloten om de daadwerkelijke actualisatie over te laten aan

de nieuwe Staten. Dit is ook opgenomen in het Coalitieakkoord 2023-2027 'Toekomst voor het nieuwe land'.

- Met het programma 'NOVEX' heeft het Rijk elke provincie gevraagd om voor de eigen regio 'de ruimtelijke puzzel te leggen'. Hiervoor hebben we, in het verlengde van de 'Strategische Agenda Rijk-Regio', in afstemming met de regionale medeoverheden, een ruimtelijk voorstel ontwikkeld dat eind december aan het Rijk is aangeboden.
- Voor een goede betrokkenheid van maatschappelijke partners en burgers bij de totstandkoming van het (ruimtelijk) beleid is in samenwerking met PS het participatiebeleid uitgewerkt.

Doel (2019-2023)

Samen met onze medeoverheden en het Rijk is op verzoek van het Rijk een 'Strategische Agenda Rijk-Regio' met concrete uitvoeringsafspraken opgesteld.

Doelrealisatie

De bestuurlijke samenwerking in de regio is versterkt, waardoor de regio meer eensgezind kan optrekken richting rijkspartners.

Uitvoering van afspraken in de uitvoeringsagenda SAF loopt, en wordt actief ondersteund vanuit het KRF.

Activiteiten 2023

- De 'Strategische Agenda Flevoland Rijk-Regio' is vastgesteld door het Rijk en de acht Flevolandse overheden, inclusief een eerste versie van een uitvoeringsagenda. Met Rijk en regio zijn vervolgens governance-afspraken gemaakt.
- Om de strategische agenda een levend document te houden en ook de gezamenlijke uitvoering goed te borgen is het kernteam regio Flevoland (KRF) opgericht, een lichte samenwerking van de acht Flevolandse overheden.

Doel (2019-2023)

De invoering van de Omgevingswet is voorbereid, zodanig dat de provincie kan sturen op effectief beleid ten behoeve van duurzame leefkwaliteit.

Doelrealisatie

In 2023 hebben we de voorbereidingen op de Omgevingswet afgerond. Het digitale loket is zo ingericht dat initiatiefnemers aanvragen kunnen indienen en we hebben onder meer gewerkt aan de interne werkprocessen en processen met onze ketenpartners.

Activiteiten 2023

- We hebben de technische voorbereidingen op de Omgevingswet afgerond, hebben de omgevingsdocumenten (Omgevingsverordening, Omgevingsvisie en programma's) in het digitale Omgevingsloket geplaatst en hebben het Omgevingsloket zo ingericht dat initiatiefnemers hun aanvragen kunnen indienen.
- Er is ervaring opgedaan met het werken met omgevingstafels waar het meer ingewikkelde aanvragen betreft. Hier wordt samen met onze ketenpartners aan de voorkant met initiatiefnemers overlegd, om het formele proces van de aanvraag te versnellen.
- We hebben aandacht gegeven aan interne processen en doorlooptijden, zodat we de nieuwe kortere termijnen kunnen halen.
- We hebben voorbereidingen getroffen voor vernieuwing van de Omgevingsvisie, de Omgevingsverordening en het Omgevingsprogramma (instrumentenmix), overeenkomstig de vastgestelde startnotitie.
- PS en GS hebben kennis ontwikkeld over de betekenis van de invoering van de Omgevingswet en zijn in gesprek over het maken van samenwerkingsafspraken over de werkwijze voor uitvoering van de wet.
- De lijst van provinciaal belang is vastgesteld en er zijn gesprekken gevoerd met de gemeenten over optimale planvorming. We zoeken daarbij steeds naar de beste balans tussen flexibiliteit en betrouwbaarheid, tussen beschermen en benutten.
- De 'Omgevingsverordening provincie Flevoland' is gewijzigd ten aanzien van windenergie, er is een geconsolideerde versie van de nieuwe Omgevingsverordening vastgesteld ten behoeve van plaatsing in het Omgevingsloket en er is gestart met een beperkte herziening, vooruitlopend op de actualisatie in samenhang met de Omgevingsvisie.

Doel (2019-2023)

In Flevoland is een verbeterde, prettige en gevarieerde woonomgeving/woonvoorraad gerealiseerd.

Doelrealisatie

Een evenwichtiger ontwikkeling van de woonagenda is regionaal voorbereid/vastgesteld. Hiertoe continueren en intensiveren we het beleid.

Activiteiten 2023

- Met Rijk, de gemeenten en woningcorporaties voerden we intensief overleg, mede ingegeven door de krachtige impuls vanuit de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ontwikkeling (VRO), om tot versnelling van het woningbouwtempo te komen en de sterkere rol die daarbij aan de provincie wordt gegeven. Dit heeft geleid tot de ondertekening en uitvoering van de woondeal MRA en woondeal ZUND.
- We hebben uitvoering gegeven aan de gemeenschappelijke regionale woonagenda en hebben nieuwe accenten toegevoegd, zoals extra aandacht voor huisvesting van diverse aandachtsgroepen. Het inzicht in de huidige situatie is versterkt en op basis daarvan hebben we met onze partners de koers verder bepaald.
- Op het terrein van wonen en zorg hebben we al een onderzoek uitgevoerd naar de kwantitatieve behoefte en daaropvolgend is een kwalitatieve analyse uitgevoerd. Dit heeft geleid tot het traject Wonen & Zorg dat door de provincie wordt gefaciliteerd. Hierbij wordt met gemeenten dit jaar bekeken welk type woonvorm er nodig is voor de verschillende doelgroepen, eventueel gecombineerd met kwalitatief ingerichte (toekomstbestendige) zorg (zie ook 4.3 vitale samenleving).
Onder impuls van een kwartiermaker biobased bouwen is verkend hoe we meer bouwprojecten met houtbouw en biobased bouwen kunnen ontwikkelen. De door provincie Flevoland, gemeente Almere en gemeente Lelystad in 2021 ondertekende 'Green Deal MRA Houtbouw' gaat uit van 20% houtbouw/biobased bouwen vanaf 2025. Dit heeft geleid tot een ketenaanpak 'Van Land tot Pand', met als doel om met Flevolandse boeren vezels te telen, die binnen Flevoland in nieuwe 'fabrieken' verwerkt worden tot bouwmaterialen voor Flevolandse bouwprojecten. Samen met partners in Groningen en Friesland is een Nationaal Groeifonds-aanvraag ingediend die in 2023 is gehonoreerd.
- Het Natural Pavilion in Almere heeft zich in 2023 verder ontwikkeld tot dé plek in ons land waar kennis van houtbouw/biobased bouwen samenkomt. Om die positie te behouden hebben we eerst geborgd dat het paviljoen na afloop van de Floriade mocht blijven staan om daar met nationale partners een programmering voort te kunnen zetten. Dat is gelukt. Met de partners van het 'Convenant Toekomstbestendige Bouw' wordt het Natural Pavilion ingezet als centrale werklocatie.
- Met bijna 40.000 extra woningen tot en met 2030 is Flevoland met afstand de procentueel sterkste groeiprovincie, met zo'n 20%. Dat maakt het juist voor ons essentieel om te focussen op wat nodig is om aan een vitale samenleving te werken. We werken hiertoe onder meer met Almere aan een integrale Groeiagenda waarvoor in 2023 voor versterking van onderwijs een (eerste) Regiodeal is toegekend.
- Nadat vanuit de tweede tranche flexibele schil met middelen van het Rijk via de provincie extra menskracht kon worden ingehuurd door gemeenten in Flevoland (subsidie is volledig beschikt en grotendeels verantwoord) heeft in 2023 het ministerie van BZK vanuit de derde tranche wederom een specifieke uitkering gedaan aan Flevoland van in totaal € 1,6 mln. Vier gemeenten in Flevoland hebben in 2023 een aanvraag voor extra menskracht ingediend bij de provincie. Daarnaast heeft BZK in 2023 in navolging van 2022 een jaarlijkse specifieke uitkering gedaan voor het opstellen en uitvoeren van woondeals (ruim € 0,6 mln.).

Doel (2019-2023)

We hebben een landschapsprogramma opgesteld dat uitgaat van landschap als integraal onderdeel van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Doelrealisatie

Het in 2021 vastgestelde 'Programma Landschap van de Toekomst' geeft richting aan het herstel en de versterking van ons landschap.

Activiteiten 2023

- Met de kennis en ambities vanuit het 'Programma Landschap van de Toekomst' voeden we de ruimtelijke uitwerking van de Omgevingsvisie;

- We hebben een vraagstuk ingediend voor de 12^e Eo-Wijers Prijsvraag “Waar Wij Willen Wonen”. Initiatiefnemers zijn uitgedaagd en begeleid in interne en externe sessies op zoek naar vernieuwende visies op de toekomst van Flevoland in het licht van klimaatadaptatie en natuurverbetering;
- We werken met onze partners aan een toekomstbestendig beeld voor de hoofdstructuur van Zuidelijk Flevoland (Poldercarré en Vogelweg);
- We hebben onderzocht hoe en waar de hoofdstructuur van de Noordoostpolder landschappelijk kan worden versterkt (dorpenring);
- We hebben onderzocht op welke wijze de ruimtelijke kwaliteit juridisch geborgd kan worden.

Doel (2019-2023)

De internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad is verbeterd door verdere ontwikkeling van Almere, waarbij de woningbouwopgave van Almere is bepaald en er zicht is op realisatie en cofinanciering van de IJmeerverbinding.

Doelrealisatie

Het 'Meerjarenprogramma 2021-2025' van het 'Fonds Verstedelijking Almere' (FVA) is in uitvoering. En dit jaar hebben PS en de gemeenteraad van Almere het 'Jaarprogramma 2024' vastgesteld.

Activiteiten 2023

- Het 'Jaarprogramma Fonds Verstedelijking Almere 2023' is uitgevoerd met als resultaat dat steeds meer projecten 'Almere 2.0' zichtbaar worden in de stad. Conform het vastgestelde meerjarenprogramma 2021-2025 voeren we projecten uit langs zes programmalijnen:
 - Versterken Hart van de Stad (bijv. werk van Streetart Frankey op de Esplanade en het realiseren van zowel een kort als een lang 'Rondje Weerwater');
 - Versterken leer- en werkomgeving (o.a. de programmering van ICT Tribe tot medio 2024 en de verkenning naar mogelijke versterking beroeps- en wetenschappelijk onderwijs);
 - De energieneutrale en afvalloze stad (zoals het onderzoek naar de haalbaarheid van het Circulair Ambachtscentrum en het werken aan een vaste locatie voor Curculo 2.0 op de Steiger);
 - Cultuur, recreatie en sport (o.a. de organisatie van grootschalige evenementen (Freefestival en Summerpark Festival) op het evenementenstrand en de start van de uitbreiding van het Natuurbelevingscentrum Oostvaarders);
 - Vernieuwende woningbouw (bijv. het maken van een opschalings- en communicatieplan voor afronding experiment Digitale zelfbouw Wikihouse en het opstarten van de Ruimtelijke Onderbouwing Omgevingsvergunning Gemberpad, in het kader van de pilot Bouwen door de buurt);
 - Groenblauw (bijv. de opdrachtverstrekking voor het uitvoeringsontwerp ecologische verbindingen en het opstellen van het programma van eisen voor vervolg Ecozone Pampus).

Doel (2019-2023)

De positie van Lelystad als aantrekkelijke, gezonde en duurzame stad is verbeterd.

Doelrealisatie

In 2021 is een uitvoeringsprogramma ‘Lelystad Next Level’ voor de jaren 2021-2022 opgesteld. De gemeente heeft dit programma vastgesteld, het Rijk en de provincie hebben er kennis van genomen. Mede door personele wisselingen kon de uitvoering van het programma niet zo krachtig ter hand worden genomen als was beoogd. Momenteel wordt een actualisatie van het programma voorbereid.

Activiteiten 2023

- Met het aantreden van het nieuwe college is 'Lelystad Next Level' weer met hernieuwde energie opgepakt en is een nieuwe projectorganisatie opgebouwd. Er is intensief contact met provincie en Rijk en een nieuw 'Afsprakenkader' en een nieuw uitvoeringsprogramma worden voorbereid. We nemen als strategisch partner deel aan de regietafel en het programmabureau en leveren een bijdrage in de proceskosten.
- In 2022 is veel aandacht besteed aan het verhogen van het bouwtempo in Lelystad, met een beoogd tempo van tenminste 1.000 woningen per jaar. In de jaren 2021 en 2022 liep het bouwtempo fors omhoog, maar in 2023 lijkt deze stijging te stagneren. Vanwege de Flexibele schil'-regeling voeren we overleg met Lelystad op welke bouwdoSSIERS extra nadruk wordt gelegd.
- Samen met het Rijksvastgoedbedrijf heeft Lelystad een nieuw Masterplan voor Lelystad Warande (nu: ZuiderC) voorbereid. Op 18 januari 2024 is de bestuursovereenkomst getekend, ook door de provincie. De

provincie is actief betrokken bij de voorbereiding van het Masterplan, onder meer vanwege de Laan van Nieuw Land, het doorfietspad, de relatie met de verbreding van de A6, het onderzoek naar een station Lelystad Zuid en thema's als natuur en stikstof. De ambitie op natuurinclusiviteit en biobased bouwen is door Rijk en Lelystad hoog gelegd.

Middelen

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	10.609	11.500	13.920	9.934	3.986
Baten	-983	-106	-2.101	-1.377	-724
Saldo	9.626	11.394	11.819	8.557	3.262

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Almere 2.0	270	0	270
2. Actualisatie omgevingsvisie en het omgevingsprogramma	132	0	132
3. Wonen	86	0	86
4. Programma 'Landschap van de Toekomst'	112	100	12
5. Omgevingswet	590	0	590
6. Landmeetkundig werk, GIS ontwikkeling en innovatie, ontwikkeling data-analyse en monitoring	223	0	223
7. Platform IJsselmeergebied	86	50	36
8. Flevoland bouwt aan Nederland	2.301	690	1.611
9. Lelystad Next Level	109	0	109
Overige kleine verschillen Ruimtelijke ontwikkeling en Landschap	78	0	78
Totaal lasten	3.986	840	3.147
Baten			
1. Almere 2.0	570	0	570
8. Flevoland bouwt aan Nederland	-1.316	295	-1.611
Overige kleine verschillen Ruimtelijke ontwikkeling en Landschap	21	0	21
Totaal baten	-725	295	-1.020

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Almere 2.0

Het budget 'Expo Floriade' is in 2023 met € 0,35 mln. verhoogd, waar tegenover een gelijke bijdrage vanuit de Gemeente Almere is begroot. Uiteindelijk zijn deze middelen niet besteed in 2023 in afwachting tot de definitieve afwikkeling van de provinciale cofinanciering voor de Floriade. Begin 2024 is vanuit gemeente Almere bevestigd dat de niet bestede middelen ter hoogte van € 0,85 mln. vanuit de FVA als cofinanciering voor de Floriade terug wordt gestort naar de provincie. Deze is onder de baten verantwoord.

2. Actualisatie omgevingsvisie en het omgevingsprogramma

In de oorspronkelijke planning was voorzien dat in 2023 een actualisatie van de huidige omgevingsvisie zou plaatsvinden. In 2023 is, mede op basis van het coalitieakkoord en de inzet voor het Ruimtelijk voorstel Flevoland, ervoor gekozen om in plaats van een actualisatie, een nieuwe Omgevingsvisie te gaan maken. De start van dit traject is daarmee verschoven naar 2024.

In 2023 zijn wel voorbereidingen getroffen die uit deze begrotingspost zijn gedekt, maar grote uitgaven zoals voor bijvoorbeeld de opdracht voor een m.e.r.-traject zijn nog niet gemaakt. Het proces voor een nieuwe omgevingsvisie zal nu plaatsvinden in 2024 en loopt door naar 2025.

3. Wonen

De werkzaamheden aan de woonagenda zijn in de eerste helft van 2023 (in afwachting van het nieuwe coalitieakkoord) getemporiseerd. Uitkomst van het coalitieakkoord is geweest dat we de woonagenda gaan omvormen tot een programma wonen. In dit programma nemen we ook de provinciale taken op die voortkomen uit de nieuwe wet regie op de volkshuisvesting.

De activiteiten op het gebied van wonen zijn onverminderd doorgegaan en de daarmee gemoeide kosten zijn op de betreffende begrotingsposten geboekt.

4. Programma Landschap van de Toekomst

Conform eerdere afspraak wordt de uitvoering van het 'Programma Landschap van de Toekomst' (ook) vanuit andere beleidsvelden bekostigd. Zo worden koppelkansen optimaal benut. De capaciteit voor landschap is ingezet bij ruimtelijke visievorming als input voor de nieuwe Omgevingsvisie. Daarnaast zorgen we ervoor dat het provinciaal landschapsbelang goed geborgd is binnen ruimtelijke trajecten van onze eigen organisatie en daarbuiten.

Door beperkte capaciteit is in 2023 geen uitvoering gegeven aan bijvoorbeeld het initiëren en begeleiden van (ontwerpend) onderzoek en het organiseren van een symposium. Deze middelen blijven beschikbaar binnen (het oormerk 'Landschapsvisie') van de 'Brede Bestemmingsreserve'.

5. Omgevingswet

In 2023 heeft de voorbereiding plaatsgevonden op de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

De kosten hiervoor lagen met name in het inhuren van capaciteit. Met het oog op de inwerkingtreding is gekozen om inhuurcapaciteit af te bouwen en vaste formatie hiervoor in te zetten.

6. Landmeetkundig werk, GIS ontwikkeling en innovatie, ontwikkeling data-analyse en monitoring

Op het gebied van onderzoek, data en geo-informatie zijn twee grotere uitgaven niet doorgegaan. De kosten voor de aanschaf van 360 graden foto's waren veel groter dan de mogelijke baten. Daarom is besloten daarvan af te zien. De geplande structurele inwonerspeiling is doorgeschoven naar 2024. Het meten van brede welvaart speelt een belangrijke rol in de structurele inwonerspeiling. Omdat duidelijk werd dat brede welvaart ook in het coalitieakkoord terug zou komen was het van belang om eerst zicht te krijgen op de inhoud van het coalitieakkoord en vervolgens de afweging te maken of en op welke manier een structurele inwonerspeiling op het gebied van brede welvaart goed zou aansluiten. Daarnaast zijn er nog enkele activiteiten om verschillende redenen doorgeschoven naar 2024 of niet doorgegaan.

7. Platform IJsselmeergebied

Ieder jaar draagt de provincie € 0,05 mln. bij aan de 'Agenda IJsselmeergebied'. In 2022 was de jaarbijdrage niet besteed, vanwege de organisatorische samenvoeging met het 'Deltaprogramma IJsselmeergebied' en was dit budget doorgeschoven naar 2023. In 2023 is de bijdrage voor 2023 benut voor diverse projecten volgend uit de 'Agenda IJsselmeergebied'.

8. Flevoland bouwt aan Nederland

De tweede tranche flexibele schil met middelen van het Rijk -en daarbij 50% cofinanciering van de provincie- zijn in 2023 volledig beschikt en grotendeels verantwoord. De derde tranche heeft in 2023 het ministerie van BZK vanuit wederom een specifieke uitkering gedaan aan Flevoland van in totaal € 1,6 mln. Vier gemeenten in Flevoland hebben in het najaar 2023 een aanvraag ingediend bij de provincie waarover in 2024 besloten en beschikt zal worden.

9. Lelystad Next Level

De provincie heeft in 2023 meebetaald aan een studie ter voorbereiding op de Mastervisie ZuiderC. Op het resterende bedrag is door Lelystad in 2023 geen aanspraak gemaakt.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
1.1.1 Ruimtelijke ontwikkeling en landschap	1.973	-117	1.856
1.1.2 Almere 2.0	6.974	-931	6.044
1.1.3 Lelystad Next Level	50	0	50
1.1.4 Flevoland bouwt aan Nederland	936	-329	607
Totaal	9.934	-1.377	8.557

x € 1.000

1.2 Water

Doel (2019-2023)

Het watersysteem is beter toekomstbestendig.

Doelrealisatie

In nauwe samenwerking met waterschap Zuiderzeeland en andere partijen zoals gemeenten, Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek (OFGV) en het drinkwaterbedrijf is voortdurend gewerkt aan maatregelen die provincie Flevoland verzekeren van een robuust, veilig en schoon (drink-) watersysteem.

Activiteiten 2023

We hebben het in 2021 vastgestelde waterprogramma uitgevoerd, door te werken aan de daarin beschreven 22 maatregelen en door implementatie van het beleid, samen met de gebiedspartners.

Denk daarbij aan dossiers als (grond)waterkwaliteit, drinkwater, wateroverlast en bodemdaling, waar in 2023 met name het accent lag. We hebben meerdere waterthema's (bijvoorbeeld waterkwaliteit en wateroverlast) verbonden aan de woningbouwopgave en de opgave transitie landelijk gebied.

Middelen

1.2 Water	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	820	1.226	1.276	826	450
Baten	-561	-470	-470	-789	319
Saldo	259	756	806	37	769

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Watersysteem blijvend op orde!	141	202	-61
2. Aanleg van een vooroever	300	300	0
Overige kleine verschillen	9	0	9
Totaal lasten	450	502	-52
Baten			
1. Watersysteem blijvend op orde!	51	0	51
3. Heraanlevering SiSa 2022 - SPUK versnellingsvoorstellen	209	0	209
Overige kleine verschillen	59	0	59
Totaal baten	319	0	319

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Watersysteem blijvend op orde!

De implementatie en uitvoering van het waterprogramma is in 2023 verder opgepakt. Tot daadwerkelijke uitgaven is het minder gekomen dan was geraamd. Dat komt mede door de zorgvuldige voorbereiding van de activiteiten, en de samenwerking met gebiedspartners en medeoverheden daarin. Daarnaast was sprake van personele onderbezetting afgelopen jaar. De middelen blijven beschikbaar binnen de 'Brede Bestemmingsreserve'.

2. Aanleg van een vooroever

Met het waterschap Zuiderzeeland was afgesproken dat zij in 2023 aanspraak zouden maken op deze financiële middelen. Door het waterschap is nu te kennen gegeven dat het project en de aanspraak op de financiële middelen is doorgeschoven naar het eerste kwartaal van 2024. De middelen blijven beschikbaar binnen de 'Brede Bestemmingsreserve'.

3. Heraanlevering SiSa 2022 - SPUK versnellingsvoorstellen

Eind december 2022 heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) twee subsidiebeschikkingen afgegeven voor provinciale projecten in het landelijk gebied. Deze subsidies mogen ook worden gebruikt voor kosten die zijn gemaakt voordat de subsidie formeel is verleend. De betreffende projectkosten uit 2022 zijn in de Jaarstukken 2022 verantwoord, echter ten laste van de eigen middelen. Om de projectkosten 2022 alsnog ten laste van de SPUK te brengen is een formele heraanlevering nodig. Dit is in 2023 hersteld en levert de provincie een incidenteel voordeel op. Ten aanzien van de SPUK versnellingsvoorstellen voor het deel 'Perceelafspoeling' bedraagt het voordeel € 0,2 mln.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
1.2.1 Waterbeheer en -kwaliteit	826	-789	37
Totaal	826	-789	37

x € 1.000

1.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Lasten	10.609	11.500	13.920	9.934	3.986
	Baten	-983	-106	-2.101	-1.377	-724
	Saldo	9.626	11.394	11.819	8.557	3.262
1.2 Water	Lasten	820	1.226	1.276	826	450
	Baten	-561	-470	-470	-789	319
	Saldo	259	756	806	37	769
Totaal programma 1	Lasten	11.429	12.726	15.196	10.760	4.436
	Baten	-1.544	-576	-2.571	-2.165	-405
	Saldo	9.885	12.150	12.625	8.594	4.031

x € 1.000

2. Landbouw, visserij en natuur



2.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de sociaaleconomische ontwikkeling van het landelijke gebied en de toename van de natuur- en recreatieve waarden waarbij de internationale natuurwaarden zijn beschermd.

Landelijk Gebied

We hebben een nieuwe invulling gegeven aan de agenda 'Vitaal Platteland' en het daarbij behorende 'Fonds Leefbaar Platteland', zodat die beter aansluit op de doelen van 'Krachtige Samenleving', 'Leader/POP' en de provinciale kerntaken, zoals (sociale) innovatie op het gebied van bereikbaarheid en educatie. Er is gewerkt aan het opstellen en bij het Rijk indienen van een concept-ontwerp 'Flevolands Programma Landelijk Gebied' (FPLG) en verkend hoe het nieuwe 'Gemeenschappelijk Landbouw Beleid' (GLB, voorheen POP) mogelijk als instrument kan worden ingezet bij het realiseren van de doelen in het landelijk gebied.

Provinciaal Programma Landelijk Gebied

De provinciale ambitie is een toekomstbestendig, leefbaar en gezond landelijk gebied, waar mensen goed kunnen wonen, werken, recreëren en voedsel produceren. Met als belangrijke doelen:

- toekomstbestendige landbouw;
- herstel van biodiversiteit.

Om de ambitie voor het landelijk gebied te realiseren is in lopende projecten, programma's en actieplannen in het landelijk gebied gestuurd op de samenhang en synergie tussen de transitie van de Flevolandse landbouw, de natuur- en stikstofopgave, de urgentie om anders om te gaan met ons bodem-watersysteem en de noodzaak om de uitstoot van broeikasgassen vergaand te reduceren. Het gaat dan om beleidsthema's als bodem, water, natuur, biodiversiteit, stikstof, landbouw, klimaat, recreatie en het beheer van onze eigen (vaar)wegen. Zo zijn de onderwerpen uit dit hoofdstuk over Landbouw, visserij en natuur, zoals 'Landbouw: meerdere smaken', 'Programma Stikstof', 'Actieplan Bodem en Water', 'Actieplan biodiversiteit', 'Flevolandse Agenda Natuurinclusief', 'Nationaal Park Nieuw Land' en 'Nieuwe Natuur' grotendeels of geheel onderdeel en mede invulling van de opgave perspectief landelijk gebied.

In het kader van 'Nationaal Programma Landelijk Gebied' (NPLG) is op 30 juni 2023 het conceptontwerp van het 'Flevolands Programma Landelijk Gebied' (FPLG) ingediend bij het Rijk.

Om de bij de ambitie behorende maatregelen uit te kunnen voeren heeft provincie Flevoland in het FPLG benoemd dat een financiële bijdrage van € 1 mld. nodig is uit het landelijke Transitiefonds. Tegelijkertijd met het concept-ontwerp FPLG zijn op 30 juni 2023 twee maatregelpakketten ingediend, die als bijlage zijn opgenomen bij het FPLG en die zich richten op biodiversiteit en toekomstbestendige landbouw.

Het concept-ontwerp FPLG is in de eerste helft van 2023 opgesteld op basis van een bottom-up-benadering, waarmee vanuit de samenleving ideeën zijn opgehaald die invulling kunnen geven aan de doelen voor het landelijk gebied. In de tweede helft van het jaar, na het indienen van het FPLG en de maatregelpakketten, is gewerkt aan de start van een gebiedsgerichte aanpak, waarmee recht gedaan wordt aan de bottom-up-benadering en aan de eigen kwaliteiten en specifieke kenmerken van gebieden.

Programma Stikstof

In februari 2021 is de stikstofstrategie 'de aanpak van stikstof in Flevoland' opgesteld en goedgekeurd. Het programma bestaat uit 4 pijlers. In de pijler 1 'vergunningverlening op orde' zijn diverse vergunning en handhavingsverzoeken afgehandeld in lijn met de zich snel ontwikkelende, ingewikkelde jurisprudentie. In het najaar van 2022 zijn alle 140 meldingen geverifieerd. Als onderdeel van de 'Wet stikstof reductie en natuurverbetering' (nu onder de Omgevingwet) heeft het Rijk een programma opgenomen voor de legalisatie van de PAS-melders. Afhankelijk van het tempo waarin de door het Rijk gerealiseerde stikstofruimte beschikbaar komt, worden in periode tot en met februari 2025 vervolgens deze PAS-melders gelegaliseerd.

In pijler 2 'ruimte voor economische ontwikkelingen' is er stikstofruimte aangekocht onder andere ten behoeve van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) mocht dat nodig zijn. Daarnaast is er een microdepositiebank en een doelenbank voor prioritaire projecten opgericht.

Voor pijler 3 'stikstofreductie' hebben diverse activiteiten plaatsgevonden. De 'Tussenrapportage gebiedsproces ooststrand Noordoostpolder' is opgeleverd en aan PS aangeboden. In het gebiedsproces hebben verdiepende keukentafelgesprekken plaatsgevonden. Dit leidt tot concrete casuïstiek betreffende innovatie, vrijwillig stoppen en verplaatsen waarin pijler 1 'Vergunningverlening' een belangrijke rol speelt. Vergunningverlening is belangrijk om PAS-melders te kunnen helpen, de gebiedsontwikkeling verder te brengen en innovatie op locatie mogelijk te maken met stikstofreductie als een van de (belangrijkste) doelen. Voor de beschikte versnellingsgelden, erfsingels en verschonende maatregelen veehouderij, heeft een staatsteuntoets plaatsgevonden en is onderzocht hoe deze gelden die via een Specifieke Uitkering (SPUK) zijn verkregen effectief en efficiënt uitgegeven kunnen worden. Geconcludeerd kan worden dat een deel van de gelden momenteel niet snel en eenvoudig besteed kan worden vanwege regels voor besteding en verantwoording van de middelen waardoor er geen animo voor ontstaat. Het onderwerp stikstof is geïntegreerd in het concept-ontwerp Flevolands Programma Landelijk Gebied (FPLG), waarmee ook het wettelijk verplichte Gebiedsplan Wsn tegelijkertijd is opgeleverd. Integratie van de onderwerpen in het FPLG levert op dat er vanuit landbouw, klimaat, natuur, water en bodem wordt gewerkt aan meekoppelkansen ten aanzien van te nemen maatregelen maar ook in monitoring van voortgang. Pijler 4 'natuurinclusief' is ondergebracht bij het programma 'Flevoland Natuurinclusief' (PFNI). Dit programma is bedoeld om de transitie naar een natuurinclusieve samenleving vorm te geven (zie onder). In een dergelijke samenleving wordt het belang van natuur en biodiversiteit integraal meegenomen in de ontplooiing van maatschappelijke activiteiten en de ontwikkeling van beleidsthema's. Gedachte hierachter is dat de brede basis van de natuur hiermee versterkt wordt, niet alleen in de natuurgebieden maar met name 29 ook daarbuiten. Inmiddels is er ook een landelijke 'Agenda Natuurinclusief'. De verdere ontwikkeling hiervan wordt verwerkt in het PFNI.

Bodem en Landbouw

Bodemdaling, klimaatverandering en intensief grondgebruik leiden samen tot achteruitgang in de kwaliteit van het bodem- en watersysteem en de biodiversiteit in het landelijk gebied. We hebben ons ingezet om samen met onze gebiedspartners voor blijvend en duurzaam grondgebruik, door de uitvoering van pilots, gebiedsontwikkeling en verduurzaming van de landbouwsector.

Landbouw: meerdere smaken

Eén van de opgaven uit de 'Omgevingsvisie FlevolandStraks' is 'Landbouw: meerdere smaken'. Daarin beoogt de provincie bij te dragen aan een meer diverse, wendbare, weerbare en duurzame agrofoodsector, die in de wereld bekendstaat als praktijklaboratorium voor vernieuwing. We werken samen aan een landbouwstrategie, dragen bij aan proeftuinen, versterken de condities voor de landbouwtransitie en ondersteunen het netwerk.

Het ondersteunen van de agrarische sector in de transitie naar een toekomstbestendige landbouw is opnieuw de Flevolandse inzet bij de uitvoering van het nieuwe GLB-programma. Hiervoor is in 2023 de 'Subsidieverordening Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) Flevoland 2023-2027' vastgesteld.

Voortbouwend op Floriade

Er is veel aandacht geweest voor de tegenvallende bezoekersaantallen aan de Floriade en het daarmee gepaard gaande verlies voor de gemeente Almere. Er is helaas veel minder aandacht voor de kansen die de Floriade heeft opgeleverd om onze kenniseconomie structureel te versterken. Dat was waar de provinciale inspanningen zich op hebben gericht. Wij hebben partnerschappen en ideeën ontwikkeld die inmiddels zijn neergeslagen in Nationale Groeifondsprojecten, de regiodeal Nieuw Land en in een Europees Horizon project over korte voedselketens. Het voormalige rijks paviljoen 'Natural Pavilion' is door het Rijk aangewezen als 'Nationaal Kenniscentrum Biobased Bouwen'. Op terreinen als biobased bouwen, eiwittransitie en korte voedselketens wordt Flevoland inmiddels tot de koplopers gerekend. Dit is onder meer zichtbaar in de ontwikkeling die de Flevo Campus doormaakt, inclusief onder meer nieuwe masteropleidingen bij Aeres Almere. Helaas komt de nieuwe wijk Hortus nog niet tot ontwikkeling, waardoor de Flevo Campus nog niet wordt opgenomen in een vitale woonwijk. Daarom hebben we de horecafunctie van ons pand in Almere, nu genaamd Proeflokaal Almere, gesloten voor externe bezoekers. We hebben een aantal programmalijnen voortgezet, zoals de teelt en afzet plantaardige eiwitten, zoals veldbonen en soja met Flevolandse boeren. In lijn met de Flevolandse ambitie zoals beschreven in het concept-ontwerp Flevolands Programma Landelijk gebied willen we een Flevolands voedselprogramma doorontwikkelen. Daarin zetten we de lijnen van versterken van korte voedselketens, de afzet en teelt van eiwitgewassen door Flevolandse boeren en ontwikkeling van het menu voor de toekomst volgens de principes van 'Eat Lancet' voort, te beginnen met een zoektocht naar de gezondste ingrediënten in de polder.

Visserij

Innovatieve doorontwikkeling en verduurzaming van de visserij is vanuit economisch én ecologisch perspectief de komende jaren belangrijk om een blijvend rendabele en duurzame visserijsector te realiseren. In het kader van het 'Deltaplan' en de 'IJsselmeeragenda 2050' (gericht op het versterken van de natuurkwaliteit in het IJsselmeer) wordt de visserij verduurzaamd en de vangstcapaciteit in het IJsselmeer afgestemd op de hoeveelheid verantwoord te onttrekken vis.

Het 'Actieplan Verduurzaming IJsselmeergebied' is erop gericht om via een uitkoopregeling en flankerende maatregelen te komen tot een vangstreductie op schubvis. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), de provincies Noord-Holland, Fryslân, Flevoland en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) hebben hierover afstemming bereikt en dat vastgelegd in een bestuursovereenkomst. Het ministerie van LNV heeft al in 2022 een regeling voor stimulering van de uitkoop van vergunningen ter notificatie ingediend bij de Europese Commissie, met als doel deze regeling in 2023 open te stellen. Er is in 2023 nog geen goedkeuring vanuit de Commissie gekomen voor de openstelling van deze regeling.

Natuur

Het fundament van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Natura 2000-gebieden. Binnen dit netwerk staan de natuurwaarden voorop en zet de provincie zich samen met gebiedspartners in voor bescherming, beheer en kwaliteitsverbetering die samengaat met een toename van de bekendheid en de toegankelijkheid. Dit leidt tot robuuste, aantrekkelijke en beleefbare natuur. Ter versterking van het fundament is in 2022 gestart met de uitvoering van de projecten voor het programma 'Natuur' en met de projecten 'kwaliteitsverbetering Natuur Netwerk Flevoland'. Ook buiten het Natuurnetwerk zijn natuurwaarden aanwezig, via het 'Actieplan Biodiversiteit' en 'Bossenstrategie' wordt ingezet op herstel van de biodiversiteit en herstel van de vitaliteit van de bossen. Voor behoud en versterking worden faunabeheer, agrarisch natuurbeheer en invasieve exotenbeheer en -bestrijding toegepast. Binnen het natuurbeleid vraagt de aanpak van de stikstofproblematiek bijzondere aandacht. Het terugdringen van de uitstoot van stikstof en de depositie ervan in Natura 2000-gebieden is daarvoor noodzakelijk. We zoeken een nieuwe balans tussen ecologie, gebruik en economie. De transitie richting een natuurinclusieve samenleving is ingezet. Binnen het programma 'Flevoland Natuurinclusief' is dit verder vorm gegeven. Waarbij wij ook inzetten op het vergroten van de betrokkenheid van burgers, bedrijven en andere maatschappelijke partijen bij natuur en biodiversiteit.

Nationaal Park Nieuw Land

De provincie werkt samen met partners aan de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land (NP Nieuw Land), met als doel een uniek gebied te realiseren dat zich kenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis en dat ook als zodanig kan worden beleefd en beheerd. De acht partners werken in verschillende projecten, rollen en samenstellingen samen, waarbij het Handvest NP Nieuw Land (2022) leidend is. Hierin is bepaald dat de focus ligt op de volgende drie opgaven:

- Versterken en verbinden van natuur: de natuurwaarde is de drager van het nationaal park;
- Vergroten en versterken van natuurbeleving: mensen zijn van harte welkom en voelen zich welkom op die plaatsen waar de natuur dat dragen kan;
- Verbinden van natuur en samenleving: versterken van de betrokkenheid van de samenleving bij en realiseren van draagvlak voor de natuur. Het park zit in het hart van mensen.

De inzet van de provincie is met name gericht op het beleefbaar(er) maken van natuur binnen het park en het versterken van de verbinding tussen natuur en samenleving. Daaronder vallen onder meer onderwerpen als marketing en communicatie, educatie, onderzoek en kennisdelen, maar ook ruimtelijk-fysieke initiatieven zoals het herkenbaar maken van het nationaal park door inrichting van rotondes en andere buitenruimtes en het realiseren van faciliteiten en voorzieningen in het gebied. De rol van de provincie in deze projecten varieert van initiërend/regisserend tot subsidieverstrekkend.

De opgave om de natuur van het park te verbinden en versterken wordt primair door de gebiedseigenaren getrokken, hierbij heeft de provincie (die geen gebieden binnen NP Nieuw Land bezit) veelal een faciliterende rol door inzet van capaciteit en/of middelen. Een belangrijke uitzondering hierop is het project 'Oostvaardersoevers'. Flevoland is samen met Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer opdrachtgever voor de realisatie ervan. Het project 'Oostvaardersoevers' valt binnen de begrenzing van NP Nieuw Land en maakt integraal deel uit van de ontwikkeling van NP Nieuw Land. Het is een belangrijk onderdeel om te komen tot een Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem (TBES) van het Markermeer-IJmeer.

Markermeer-IJmeer

Binnen het programma 'Markermeer-IJmeer' wordt gewerkt aan de verbetering van de natuur- en waterkwaliteit om te komen tot een 'Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem' (TBES) in samenhang met ruimtelijk-economische ontwikkeling zoals recreatie en de IJmeerverbinding. In 2023 is in SMIJ-verband gewerkt aan een pakkende samenvatting van TBES waarmee onder meer bij de SMIJ betrokken bestuurders het TBES goed voor het voetlicht moeten kunnen brengen. Verder zijn in dit verband afspraken vastgelegd over het TBES.

Nieuwe Natuur

Op 20 juni 2023 hebben GS besloten om de programmasturing van de 'Nieuwe Natuur'-projecten tussentijds af te ronden. De 'Nieuwe Natuur'-projecten worden afgewikkeld aan de hand van de realisatieovereenkomst en dragen bij aan de versterking van de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving in heel Flevoland. De lessen die we hierbij getrokken hebben, hebben we geïntegreerd in het reguliere natuurbeleid en gebruiken we nu bij het concept-ontwerp FPLG.

Maatschappelijk effect

Een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied met een vitale en aantrekkelijke natuur waar het goed wonen, werken, ondernemen en recreëren is.

Effect van ons beleid

De sociaal-economische ontwikkeling van het landelijk gebied is verbeterd, de natuur- en recreatieve waarden zijn toegenomen. De internationale natuurwaarden zijn voldoende beschermd.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Landbouw	Aantal banen in de (brede) Agrofoodsector <i>Bron: Vestigingenregister Provincie Flevoland</i>	21.410	21.872	21.724	≥ 21.872	22.324
	Aantal ondersteunde proeftuinen <i>Bron: Provincie Flevoland/Horizon</i>	7	9	11	8	8
Natuur	Aantal hectaren Nationaal Natuurnetwerk <i>Bron: Provincie Flevoland/Voortgangsrapportage Natuur (VRN)</i>	26.271	26.271,7	26.271,7	≈ 26.000	26.280,3
Floriade	Het Innovatiepaviljoen is gebouwd en in gebruik	60%	100%	100%	100%	100%
Nationaal Park Nieuw Land	Uitvoering geven aan de eerste bouwstenen uit de ontwikkelingsvisie	10%	30%	35%	25%**	38%
	In samenwerking met gebiedspartners is de MIRT verkenning Oostvaardersoevers afgerond en besluitvorming (voorkeursbeslissing door ministerie) is voorbereid.	40%	85%	100%	60%**	100%
Markermeer IJmeer	Eerste vijf eilanden Marker Wadden zijn gerealiseerd	99%	100%	100%	100%	100%
	Afronding Marker Wadden met E-eilanden		30%	90%	60%**	100%
Nieuwe Natuur	De initiatiefnemers zijn gestart met de fysieke uitvoering van de gehonoreerde projecten	47%	58%	76%	83%	90%

**** In de Programmabegroting 2023 is een aantal indicatoren lager geraamd dan de realisatie die in de Jaarstukken 2022 is opgenomen. In de inleiding van de jaarstukken wordt dit verklaard.**

Toegevoegde indicatoren

In maart 2021 heeft provincie Flevoland de bossenstrategie vastgesteld. Hierin wordt geambieerd om in 2030 1.200 hectaren bos te hebben gerealiseerd en in 2050 1.700 hectaren bos. In de bossenstrategie is afgesproken dat er over de realisatie van nieuw bos gerapporteerd wordt in het begrotingsproces zodat PS meer zicht hebben op de uitvoering ervan.

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Bossenstrategie	Realisatie nieuw bos* in hectaren (reeds aangeplant of subsidie beschikbaar) <i>Bron: Provincie Flevoland</i>	-	-	25	niet bepaald	46**

* Onder nieuw bos verstaan we alle houtopstanden zoals bedoeld in de Wet natuurbescherming (bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend van meer dan 1.000m² of bomenrijen met meer dan 20 bomen gelegen buiten de bebouwde kom). Daarnaast tellen we ook publiek toegankelijke houtopstanden binnen de bebouwde kom, erfbeplantingen, rijbeplantingen van populieren of wilgen en voedselbos en agroforestry.

** Het gaat om al gerealiseerd bos en om bos waar al subsidie voor verleend is en in het huidige plantseizoen aangeplant wordt. De rekening 2023 omvat het huidige plantseizoen van november 2023 tot april 2024. De cijfers zijn cumulatief, dat wil zeggen dat het cijfer van 2023 aangeeft hoeveel hectaren bos er tot nu toe is aangeplant als onderdeel van de bossenstrategie. De bossenstrategie is voor het eerst meegenomen in de programmabegroting 2024. Zodoende is er geen streefcijfer bepaald over 2023.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Beheerde natuur	Het beheer van natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), met contract. Toelichting: dit betreft het oppervlakte grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Hierbij gaat het om gesubsidieerd natuurbeheer in het kader van het 'Subsidiestelsel Natuur en Landschap'.	23.691	23.686	23.696	≈23.500	23.912
Ontwikkelde nieuwe natuur	De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Toelichting: dit betreft het oppervlakte verworven en ingerichte natuur vanuit de landelijke opgave voor realisatie van het NNN. De indicator richt zich in dit geval alleen op ingericht natuurgebied.	25	0	0	104,5	104,5

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
2. Landbouw, visserij en natuur	2.1 Landbouw en visserij	De bijdrage die de provincie kan leveren aan de transitie van de landbouw is bepaald
		De agrofoodsector landbouw is verder geïnnoveerd, verduurzaamd en meer circulair geworden
		Kringlooplandbouw is beter bekend
		Bodemkwaliteit is verbeterd
		Benutten van kansen die Floriade biedt voor de Flevolandse (kennis)economie
		De Urker visserij is geherstructureerd
	2.2 Natuur en landelijk gebied	De natuurwaarden zijn behouden en de beleefbaarheid van natuurgebieden is toegenomen
		De kwaliteit van natuur en biodiversiteit in het landschap is verbeterd
		Uitvoering geven aan de eerste bouwstenen van de ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land
		Vorbereiding besluitvorming realisatie Oostvaardersoevers door het doorlopen van de MIRT-fasen
		In het Markermeer-IJmeer zijn natuur- en recreatiemogelijkheden ontwikkeld
		Nieuwe Natuur: toegankelijke natuur met ruimte voor recreatie is ontwikkeld
		Flevoland benut de mogelijkheden van Europese structuurfondsen (POP)

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek heeft uitvoering gegeven aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor toezicht en handhaving op het gebied van natuur. Zij droeg daarmee bij aan het doel om de natuurwaarden te behouden.

2.1 Landbouw & Visserij

Doel (2019-2023)

De bijdrage die de provincie kan leveren aan de transitie van de landbouw is bepaald, waarbij op basis van proeftuinen de optimale condities voor de landbouwtransitie zijn verkend.

Doelrealisatie

De aanzet tot een landbouwvisie is in het voorjaar aan PS aangeboden. Het opstellen van een nieuwe visie op de landbouw is opgenomen in het coalitieakkoord en wordt vanaf 2024 opgepakt.

Activiteiten 2023

- We hebben meegewerkt aan een onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer naar de bijdrage van de provincie aan de voedsel- en landbouwtransitie.
- We hebben de voortgang van 'Landbouw: Meerdere Smaken' gerapporteerd en een aanzet gemaakt voor een landbouw- en voedselvisie.
- We hebben de toegevoegde waarde van de Flevolandse agrosector onderzocht.
- We hebben bijgedragen aan het concept ontwerp van het 'Flevolands Programma Landelijk Gebied'. Daarin hebben we een analyse uitgevoerd naar de bijdrage van de landbouw aan de omgevingskwaliteit van het landelijk gebied en hebben we een voorstel gedaan voor de bijdrage van de landbouw.
- We hebben een maatregelpakket 'Toekomstbestendige Landbouw' opgesteld als eerste stap in de uitvoering van het 'Flevolands Programma Landelijk Gebied'.

Doel (2019-2023)

Met behulp van proeftuinen en kennisnetwerken innovaties is de agrofoodsector landbouw verder geïnnoveerd, verduurzaamd en meer circulair geworden. We hebben stappen gezet in het promoten van

streekproducten, het verkorten van de ketens richting de consument en het hergebruik van restproducten binnen de landbouw en gaan zo ook voedselverspilling tegen.

Doelrealisatie

De agrofoodsector landbouw is verder geïnnoveerd, verduurzaamd en meer circulair geworden.

We hebben vanuit 'Landbouw: Meerdere Smaken' projecten en ontwikkelingen aangejaagd gericht op de rol van de Flevolandse agrofoodsector in de innovatie en verduurzaming van het landbouw- en voedselsysteem.

Activiteiten 2023

- Vanuit 'Landbouw Meerdere Smaken' hebben wij, ondersteund door Horizon Flevoland, bijgedragen aan 9 proeftuinen.
- We hebben samen met Flevocampus de ontwikkeling van een innovatiehub 'Smart Logistics voor de Korte keten' verkend.
- We hebben de ontwikkeling van een innovatiehub 'Gezonde Bodem met Smart Farming' verkend. Op basis van de uitkomsten hebben we samen met gemeenten Dronten en Noordoostpolder een start gemaakt met deze innovatiehub. De uitvoering is opgepakt door het Agrofoodcluster. We hebben met Aeres Hogeschool Dronten, Wageningen Universiteit en het Agrofoodcluster gewerkt aan de verkenning van een Agrotech Campus. Hierbij wordt voortgebouwd op de innovatiehub.
- We hebben met het ministerie van LNV en Wageningen Universiteit de rol van 'Boerderij van de Toekomst' geëvalueerd en gewerkt aan een voorstel voor het vervolg.
- We hebben uitvoering gegeven aan versnellingsmaatregelen in het kader van het 'Nationaal Programma Landelijk Gebied', te weten afspoelingsproeven.
- We participeren in 'Voedsel Verbindt' en hebben daarbinnen activiteiten uitgevoerd die zich richten op een duurzamer en meer circulair voedselsysteem, verkorten van de keten en promoten van streekproducten. Zo hebben we een app doorontwikkeld, zijn we het 'Big Data Value Center Agrofood' gestart, hebben we drie kennisbijeenkomsten georganiseerd en gezamenlijke projecten op eiwittransitie en voedselverspilling uitgevoerd.
- We hebben geparticipeerd in de Agro-Expertraad en hebben drie gebiedsbijeenkomsten georganiseerd om de adviezen bekend te maken en daarover in gesprek te gaan met gebiedspartners. We hebben een slotconferentie georganiseerd en het samenvattende advies en de voorzitter van de Agro-Expertraad heeft dit advies toegelicht in de commissie Ruimte, Natuur en Duurzaamheid (RND).
- We hebben een aanzet voor een 'Kennis- en Innovatieagenda' geschreven, gericht op de lange termijn ambitie: Flevoland Stadsland. We hebben de kansrijkheid van twee innovatiehubs verkend, die de opschaling van innovaties, waaronder die uit de proeftuinen, verbeteren. We hebben gewerkt aan een 'Teeltplan van de toekomst' als oplossing voor een duurzaam verdienmodel in de landbouw.

Doel (2019-2023)

De kringlooplandbouw is beter bekend.

Doelrealisatie

Het experimenteergebied kringlooplandbouw is voortgezet, de "Kritische Prestatie-indicatoren Kringlooplandbouw" zijn verder uitgewerkt en er is een opzet gemaakt voor doelsturing. Er is veel aandacht besteed aan kennisdeling over verdienmodellen en methoden om tot toekomstbestendige landbouw te komen.

Activiteiten 2023

- We hebben gewerkt aan het Experimenteergebied Kringlooplandbouw in het kader van de Landbouwwis van het ministerie van LNV. We hebben vier experimenten kringlooplandbouw georganiseerd in het kader van de landbouwwis van het Rijk. Deze richten zich op het verminderen van knellende regelgeving voor het realiseren van kringlooplandbouw. Er zijn experimenten gestart over benutten van gecomposteerd sloopmateriaal in de landbouw, duurzame pachtvoorwaarden, samenwerking akkerbouw-melkveehouderij en terugbrengen van stoffen uit de afvalwaterzuivering in de landbouw.
- Samen met de andere vier experimenteergebieden in Nederland en het ministerie van LNV zijn we in gesprek over de doorontwikkeling van het experimenteergebied kringlooplandbouw en de uitvoering van de daaraan gelieerde voucherregeling voor innovatie.
- We hebben met alle proeftuinen kennisactiviteiten georganiseerd. We hebben een Event Landbouw: Meerdere Smaken georganiseerd. Binnen de regio 'Voedsel Verbindt' hebben we drie netwerkbijeenkomsten georganiseerd. We hebben een 'Kennisdag Bodem en Water' georganiseerd.
- We hebben in samenwerking met Boeren Natuur Flevoland gewerkt aan de Flevolandse uitwerking van een landelijke systematiek van KPI's Kringlooplandbouw. Voor Flevoland ligt de focus op KPI's (stuurbare

doelen) voor de akkerbouw, gebaseerd op twee landelijk vastgestelde systematieken: 'KPI-Kringlooplandbouw' en de 'Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw'.

- We hebben met agrarische netwerken en het agrobédrijfsleven gewerkt aan een methode om in Flevoland te kunnen sturen op doelen: het 'Teeltplan van de Toekomst'.

Doel (2019-2023)

De bodemkwaliteit is verbeterd als basis voor een toekomstbestendige en duurzame landbouw, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor bodemdaling en meervoudig ruimtegebruik.

Doelrealisatie

Op basis van de evaluatie van het 'Actieplan Bodem en Water' (ABW) is besloten extra aandacht te blijven besteden aan toekomstbestendige en duurzame landbouw door middel van een nieuwe periode voor ABW in dit langdurige samenwerkingsverband.

Activiteiten 2023

- We participeren in en/of voeren onderzoek en pilots uit in het gebiedsproces bodemdaling,
- We zijn initiator (door de inhuur van een gebiedsregisseur) van het gebiedsproces bodemdaling Flevoland dat met gebiedspartners wordt uitgevoerd.
- In 2023 is de kennisontwikkeling in het gebiedsproces voortgezet, gericht op oplossingen en strategieën hoe om te gaan met de gevolgen van bodemdaling.
- Er is dit jaar een evaluatie van het gebiedsproces uitgevoerd waarbij de conclusies en aanbevelingen voor het vervolg van het proces zijn vastgesteld door de stuurgroep van het gebiedsproces.

Doel (2019-2023)

We hebben een bijdrage geleverd aan een netwerk waarin de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw.

Doelrealisatie

Het 'Actieplan Bodem en Water' is aan de tweede programmaperiode van 2021 tot en met 2026 begonnen. Het programma is opgesteld en de uitvoering georganiseerd.

Activiteiten 2023

We hebben gezamenlijk met gebiedspartijen uitvoering gegeven aan het 'Actieplan Bodem en Water' met voortzetting van projecten en nieuwe activiteiten en projecten. We hebben een nieuwe gezamenlijke programmamanager geworven en deze ingewerkt. Tevens is de verbinding met de Flevolandse agrarische netwerken versterkt.

Doel (2019-2023)

De Flevolandse economie is versterkt, waarbij de kansen die de Floriade biedt in de volle breedte zijn benut en de kenniseconomie is toegenomen.

Doelrealisatie

De provincie heeft € 10,0 mln. cofinanciering aan de Floriade beschikbaar gesteld en daarbij eigen kaders gesteld voor de besteding, vooral gericht op Floriade als hefboom voor structurele economische ontwikkelingen. De financiële afwikkeling heeft zichtbaar gemaakt dat hiervan een bedrag van € 0,85 mln. niet is besteed.

Doel (2019-2023)

De visserij op schubvis in het IJsselmeer is geherstructureerd, waarbij de vangstrechten worden afgestemd op het niveau dat het ecosysteem duurzaam kan genereren en waarbij er een duurzaam ontwikkel- en arbeidsmarktperspectief blijft bestaan.

Doelrealisatie

Een herstructurering inclusief flankerende maatregelen en vangstreductie is voorbereid.

Activiteiten 2023

- We hebben ons vanuit de provincie, in afstemming met de sector, ingezet voor de keuze voor een sturingsstelsel, dat vanaf 2025 toegepast zou kunnen worden om jaarlijkse te kunnen (bij)sturen op de IJsselmeervisserij.
- We hebben een besluit voorbereid voor het College van GS (als uitvoerder binnen het Actieplan), om een pilot Visserijmanagementsysteem (Smart fishing) voor digitale gegevensverzameling te ondersteunen met middelen uit het Actieplan. GS hebben dit besluit op 17 oktober 2023 genomen.
- We hebben met de middelen die het LNV beschikbaar heeft gesteld voor een pilot scholingsfonds scholingstegoedbonnen beschikbaar gesteld aan beroepsvissers in de IJsselmeervisserij. In 2023 is het subsidieplafond bereikt. Met deze tegoedbonnen kunnen de IJsselmeervissers hun skills up-to-date houden, voorbereid zijn op de technologische veranderingen en eventueel de overstap naar een andere sector, met veelal een andere functie en vaardigheden, kunnen maken.

Middelen

2.1 Landbouw en visserij	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	3.346	2.519	2.652	1.832	819
Baten	-1.418	-488	-391	-78	-312
Saldo	1.929	2.031	2.261	1.754	507

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. FoodForum	289	2	287
2. Landbouw Meerdere Smaken	257	0	257
3. Pilots rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik	287	259	28
Overige kleine verschillen	-14	0	-14
Totaal lasten	819	261	558
Baten			
1. FoodForum	-316	0	-316
Overige kleine verschillen	4	0	4
Totaal baten	-312	0	-312

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. FoodForum

Doordat wij met ingang van oktober 2023 zijn gestopt met de horeca-activiteiten in het Food Forum zijn de zowel de baten als de lasten lager uitgekomen dan begroot.

2. Landbouw Meerdere Smaken

'Landbouw Meerdere Smaken' (LMS) richt zich op de ondersteuning en opschaling van innovaties van onderop en het versterken van de condities voor provincie Flevoland als praktijklaboratorium voor toplandbouw. Het uitblijven van de landelijke landbouwvisie en duidelijkheid omtrent het 'Nationaal Programma Landelijk Gebied' en de daarmee samenhangende cofinanciering zorgde voor vertraging bij de initiatiefnemers, waardoor opdrachten zijn uitgesteld.

3. Pilots rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik

In mei 2023 is de procesregisseur van het gebiedsproces bodemdaling gestopt waardoor het aantal onderzoeken en praktijkproeven sterk is verminderd. Inmiddels is een evaluatie uitgevoerd en zal in maart 2024 een nieuwe procesregisseur starten. De middelen blijven beschikbaar binnen de reserve 'Bodem'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
2.1.1 Landbouw en visserij	1.156	-33	1.123
2.1.2 Bodem en landbouw	191	0	191
2.1.3 Floriade	486	-45	441
Totaal	1.832	-78	1.754

x € 1.000

2.2 Natuur & landelijk gebied

Doel (2019-2023)

De natuurwaarden zijn behouden en zo mogelijk versterkt, de beleefbaarheid van natuurgebieden is toegenomen en de economische activiteiten in natuurgebieden ondersteunen een succesvol beheer zonder de natuurwaarden te bedreigen. En de activiteiten van het programma dienen te voldoen aan de vereisten van de nieuwe Wet Natuurbescherming.

Doelrealisatie

Het natuurbeheer is op orde door ons natuurbeleid en de uitvoering daarvan door een breed scala aan gebiedspartners.

Activiteiten 2023

- We geven uitvoering aan de door PS vastgestelde bossenstrategie. De ambitie voor de bossenstrategie is opgenomen in het concept-ontwerp FPLG waarmee bij indiening bij het Rijk ervan, een beroep is gedaan op rijksmiddelen uit het Transitiefonds. Deze middelen zijn vooralsnog niet toegezegd. Toch is er vier ha bos aangeplant bij particulieren en is aanplant van 17 ha op provinciale grond in uitvoering. De aanplant van 26 ha bos en 22 ha landschapselementen is in voorbereiding. En er is een convenant voorbereid dat in januari 2024 wordt ondertekend door gemeente Lelystad, Rijk en provincie met betrekking tot de realisatie van Warande/ZuiderC. Bij de uitwerking van het masterplan zal verder duidelijk worden hoeveel hectares bos en natuur gerealiseerd worden.
- We stimuleren de economische activiteiten in natuurgebieden voor zover deze een succesvol beheer ondersteunen en de natuurwaarden niet bedreigen. De mogelijkheden voor kitesurfen bij Trintelhaven op het IJsselmeer zijn onderzocht.
- We stimuleren een beleefbare en toegankelijke natuur, waarbij we streven naar een goede balans tussen ecologie en recreatie. De problematiek van beheer en onderhoud van fietspaden door natuurgebieden is samen met de tbo's geanalyseerd.
- In 2023 is het ontwerp 'Natura 2000 beheerplan Oostvaardersplassen' vastgesteld.
- Wij zijn gestart met de uitvoering van het in 2022 vastgestelde 'N2000 beheerplan Lepelaarplassen 2022-2028'.
- De voorbereiding van de maatregelen in het Vollenhovermeer als onderdeel van het in 2022 verlengde 'Natura 2000 beheerplan Wieden – Weerribben' is gestart.
- In 2023 is de benoemde doelstand van de grote grazers in de Oostvaardersplassen gerealiseerd, daarmee is de reset afgerond en wordt er verder gegaan met populatiebeheer. Dit ter uitvoering van het 'beleidskader Oostvaardersplassen'.
- We geven, samen met onze partners, uitvoering aan de vastgestelde 'visie toezicht en handhaving buitengebied'. We hebben hiertoe een aanvullende opdracht aan de OFGV verstrekt en dragen zo zorg dat toezicht en handhaving in het buitengebied op orde is.
- Het 'Uitvoeringsprogramma invasieve exoten Flevoland' is in 2022 door GS vastgesteld. Hiervoor is jaarlijks € 0,25 mln. beschikbaar via het programma 'Flevoland Natuurinclusief'. In 2023 zijn de volgende maatregelen uitgevoerd: bestrijding reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop langs de provinciale wegen, gecoördineerde aanpak van ongelijkbladig vederkruid in Emmeloord en subsidie aan gebiedspartners voor bestrijding. Daarnaast is de voorbereiding voor het opstellen van de 'Nadere subsidieregels invasieve exoten 2024-2025' gestart.
- We werken samen met maatschappelijke partners en medeoverheden aan een aanpak van de stikstofproblematiek. We willen de uitstoot van stikstof in provincie Flevoland verminderen en daarbij

vooral inzetten op maatregelen die primair ook bijdragen aan de andere doelen uit het concept-ontwerp 'Flevolands Programma Landelijk Gebied' (FPLG). Om de reductie in uitstoot bij te houden is in samenwerking met klimaat het 'Emissie registratie en verantwoordingssysteem' (ERV) ontwikkeld. Hiermee kunnen de reducties die vanaf de referentie jaren 2018 (stikstof) en 2021 (klimaat) zijn behaald worden bijgehouden en verantwoord.

- We zoeken daarnaast naar mogelijkheden om stikstofruimte te creëren voor de realisatie van projecten van provinciaal belang, als die behoefte zich voordoet en op gelijkwaardig belang, zoeken we naar stikstofruimte voor de legalisatie van PAS-melders. Eén PAS-melding is opgelost. In vijf andere gevallen is een vergunning afgegeven maar hier lopen nog wel procedures voor het afronden van deze zaken.
- Eind 2023 zijn de nieuwe faunabeheerplan(nen) door GS vastgesteld.

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van de natuur en de biodiversiteit in het landschap is verbeterd, waarbij combinaties worden gezocht met natuurinclusieve landbouw en met recreatie en toerisme.

Doelrealisatie

Door uitvoering van de acties in het kader van het 'Actieplan Biodiversiteit', pilots 'Landbouw Meerdere Smaken', 'Actieplan Bodem en Water', de inzet voor Nationaal Park Nieuw Land, invasieve exotenbeheer en -bestrijding en andere combinaties met recreatie en toerisme zijn de eerste stappen gezet voor verbetering van de natuur en biodiversiteit in het landschap en de beleving daarvan. Deze acties zijn in lijn met het nieuwe programma 'Flevoland Natuurinclusief' en het conceptontwerp 'Flevolands Programma Landelijk Gebied'.

Activiteiten 2023

- De uitvoering van het 'Actieplan biodiversiteit' is in 2022 samen met betrokken gebiedspartners gestart. Provincie Flevoland heeft de pachtcontracten voor het beheer van de wegbermen aangepast voor wat betreft ecologisch beheer. Met IVN, waterschap, landschapsbeheer en alle gemeenten is het lerend netwerk natuur gestart. Er zijn in 2023 subsidies verstrekt voor herstel van de biodiversiteit aan het waterschap, de gemeenten Almere, Noordoostpolder, Dronten en Zeewolde, een agrariër, en twee terrein beherende organisaties (tbo's).
- We geven uitvoering aan het programma 'Flevoland Natuurinclusief'. Daarbij wordt aangesloten op het proces en de inhoud van de landelijke agenda Natuurinclusief. In 2023 is de 'Bouwstenennotitie Flevoland Natuurinclusief' besproken in PS. PS worden betrokken bij de verdere ontwikkeling van dit programma.
- In 2023 is het beleid voor vermaatschappelijking natuur en biodiversiteit verder vormgegeven en is een aantal initiatieven ondersteund. In 2024 wordt dit voortgezet.
- Boeren natuur Flevoland heeft een beschikking van GS ontvangen voor € 1,4 mln. per jaar voor de nieuwe periode 'Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer' van 2023 tot en met 2028.
- We geven uitvoering aan de Kwaliteitsontwikkeling Natuur Netwerk Flevoland via POP3-subsidies. Natuurmonumenten, Flevo-Landschap en Staatsbosbeheer zijn verantwoordelijk voor de uitvoering. Bij enkele projecten is vertraging opgelopen.
- We geven uitvoering aan het programma 'Natuur', waarvoor de provincie een beschikking van € 9,6 mln. heeft ontvangen van het ministerie van LNV. De projecten worden uitgevoerd in de periode tot en met 2026. De uitvoering van de projecten door de tbo's verloopt volgens planning. In 2023 is het plan voor Ecozone Pampus vastgesteld, een bestuurlijke afspraak hierover wordt in 2024 gemaakt. In 2023 is het project van Boeren natuur Flevoland verder voorbereid.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Faunaschade

Agrariërs kunnen te maken krijgen met schade die veroorzaakt is door natuurlijk in het wild levende dieren. Faunaschade kan opgelopen worden aan gewassen of dieren. Voor faunaschade heeft de provincie afgelopen jaren jaarlijks € 0,18 mln. begroot. In de achterliggende jaren bleek dit voldoende, echter op dit moment vindt er een transitie plaats waarbij er drie wildbeheereenheden ontstaan. Dit proces loopt nog. En ook is er een nieuwe Flevolandse Stichting Faunabeheer en Schadebestrijding opgericht die nog in ontwikkeling is. Gelet op deze ontwikkelingen is het voorstel voor 2023 het beschikbare faunaschadebudget op € 0,2 mln. per jaar te begroten. Landelijk nemen de schadeclaims per hectare sterk toe. Incidenteel komen er in het land schades voor van > € 0,15 mln. Dit betreft kwetsbare gewassen.

Doel (2019-2023)

Aan de eerste bouwstenen uit de ontwikkelingsvisie van het Nationaal Park is uitvoering gegeven.

Doelrealisatie

De provincie werkt samen met de zeven andere partners van Nationaal Park Nieuw Land (NP Nieuw Land) - op basis van het Handvest NP NL - aan de ontwikkeling van het park tot een uniek gebied dat zich kenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis en dat ook als zodanig kan worden beleefd. Voor de ontwikkeling van NP Nieuw Land wordt de 'Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land' (2019) als inspiratiedocument en richtinggevend perspectief gebruikt. In het Handvest NP Nieuwland zijn de drie opgaven van de samenwerkende partners vastgelegd en de richtlijnen waarlangs de partners samenwerken.

Activiteiten 2023

In het kader van de opgave 'Versterken of verbinden van de natuur in en om NP Nieuw Land' hebben we gewerkt (participeren of faciliteren) aan:

- De samenhang tussen TBES (Toekomstbestendig Ecologisch Systeem)-maatregelen en de doorontwikkeling van NP Nieuw Land, wat onder meer heeft geresulteerd in de oplevering en ingebruikname van de E-eilanden van de Marker Wadden in de zomer van 2023 en vervolgstappen in het voorbereidingstraject Oostvaardersoever (zie separate paragrafen verderop).
- Het uitvoeren van maatregelen uit het 'Beleidskader Oostvaardersplassen': met een bijdrage van de provincie is het project 'Grazige deel' door Staatsbosbeheer grotendeels uitgevoerd, waarmee uitvoering is gegeven aan de door de Commissie van Geel voorgestelde maatregelen, de uitvoering van Natura 2000-maatregelen en vernattingsmaatregelen. Dit heeft onder meer geresulteerd in een vogelvriendelijke uitkijktoren, boardwalks, vispassages en slenkvormige waterpartijen in het grazige deel van de Oostvaardersplassen.
- Het (laten) uitvoeren van een onderzoek naar de mogelijkheden van (meer) natuurinclusieve landbouw aan de Zuidoostkant van de A6.

In het kader van de opgave 'Vergroten en/of versterken van de beleefbaarheid van NP Nieuw Land' hebben we onder meer gewerkt (initiëren en/of faciliteren) aan:

- De ontwikkeling van ontvangstgebieden (poorten) aan de Lelystadse en Almeerse kant van de Oostvaardersplassen (in samenwerking met gemeenten, Staatsbosbeheer en Stichting het Flevoland-landschap): Aan de Almeerse kant is in het najaar gestart met de uitbreiding van het Natuurbelevingscentrum De Oostvaarders. Daarnaast is het gebied Randzone Vaart vrijwel geheel gerealiseerd en zijn de juridische procedures voor de uitvoering van de overige deelgebieden in Poort Oostvaardersplassen Almere met positief resultaat afgerond. Dat betekent dat het overgrote deel van het uitvoeringsprogramma 'Almeersepoort fase 1 en 2' (verwachte looptijd tot 2026) binnenkort ook in uitvoering kan gaan.
Ook in Poort Oostvaardersplassen Lelystad is in het najaar van 2023 gemarkeerd dat de uitvoeringsfase van project 'Poort Lelystad fase 1' (die tot 2026 duurt) is gestart.
- De afronding van de inrichting van 'Nieuwe Natuur'-gebieden die binnen de grenzen van het nationaal park liggen (etalagegebied Trekweg/Ibisweg), conform de opgave zoals in de 'Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land' was geformuleerd.
- De ontwikkeling en het aanbieden van recreatieve producten en arrangementen binnen NP Nieuw Land, onder andere met de ondernemers die het programma 'Gastheer van het Landschap' hebben doorlopen.
- Het verbeteren van de vindbaarheid en herkenbaarheid van NP Nieuw Land: we hebben in samenwerking met gemeente Lelystad doorkijkpanelen geplaatst die de natuur in NP Nieuw Land verbinden met de verhaallijnen en cultuurhistorische aspecten. Verder zijn we gestart met het project 'Gebiedsaanduiding en bebording fase 1' om de vindbaarheid van NP Nieuw Land te vergroten en we hebben ons ingezet voor aansprekende inrichting van rotondes dicht bij het park. En we hebben ons bezig gehouden met het verder uitwerken van scenario's met betrekking tot verkeersstromen in en om het park en het aanbod van (duurzame) modaliteiten.
- Bezoekersmanagement (hoe krijgen we de bezoekers op de gewenste manier naar en door het park) en de optimalisatie van de bezoekersstromen. Daarnaast hebben we gewerkt aan (de voorbereiding van) de realisatie of verbetering van verschillende routestructuren naar of binnen het park (fietsknooppunten, snelfietspad, Laan van Nieuw Land).
- Het voorbereiden van realisatie van twee nieuwe passantensteigers en de vervanging van een oude passantensteiger binnen de grenzen van het nationaal park en de inrichting van het gebied daaromheen (aansluiting op fiets- en wandelpaden, informatiepanelen, banken en/of picknicksets).
- We hebben op zichtlocaties (onder andere op de Knardijk) oud straatmeubilair vervangen door nieuwe elementen in huisstijl van NP Nieuw Land en nieuw straatmeubilair geplaatst op locaties waar dat gewenst is.

In het kader van de opgave 'Versterken van verbinding tussen natuur en samenleving' hebben we onder meer gewerkt (initiëren of faciliteren) aan:

- Het uitvoeren van het gezamenlijke marketingcommunicatieplan 2023, waaronder het in samenwerking met Visit Flevoland voeren van een aantal campagnes.
- Het opstellen van het gezamenlijke marketingcommunicatieplan 2024.
- Het opstellen van een merkbeleidsadvies.
- Het verder voorbereiden van een kennis- en onderzoeksagenda.
- Het organiseren van een kennissymposium.
- Het (laten) uitvoeren van educatieactiviteiten.
- Het laten opstellen van een educatieprogrammeringsplan.
- Het informeren en betrekken van inwoners en ondernemers bij activiteiten in en om NP Nieuw Land.
- Het bijdragen aan de ontwikkeling van een landelijk verhaal van nationale parken.
- Het ontwikkelen van een participatieplan voor de verdere ontwikkeling van Oostvaardersoevers (zie verder kopje Oostvaardersoevers).

Daarnaast hebben we mensen en/of middelen ingezet voor de volgende activiteiten:

- Regisseren van de evaluatie en doorontwikkeling van het samenwerkingsverband. Daarvoor hebben we een onafhankelijke visitatiecommissie uitgenodigd om ons park te visiteren, de ontwikkeling ervan tot nationaal park nieuwe stijl te evalueren en ons te adviseren over toekomstige ontwikkelingen. De uitkomsten van deze visitatie hebben we als input gebruikt voor een bredere evaluatie van de samenwerking in de afgelopen 5 jaar van het bestaan van NP Nieuw Land: de zogenaamde 'toekomstgericht doorontwikkeling'. Dit traject loopt nog door naar 2024. De uitkomsten ervan geven richting aan de manier waarop de partners in de toekomst met elkaar willen samenwerken en de inzet van capaciteit en middelen voor NP Nieuw Land.
- Input leveren voor het 'Flevolands Programma Landelijk Gebied' dat in juli is aangeleverd bij het ministerie van LNV.
- Coördineren van de deelname van NP Nieuw Land aan de internationale Europarc Conferentie in Leeuwarden. Vanuit verschillende partners is deelgenomen aan een of meerdere conferentiedagen en we hebben als nationaal park een tweetal Fieldtrips georganiseerd voor het internationale deelnemersveld: één excursie door de Oostvaardersplassen en één excursie naar de Marker Wadden.
- Inbreng leveren in ruimtelijke ontwikkelingen in en rondom het nationaal park zoals bij de kustontwikkeling Lelystad, ontwikkeling Lelystad-Zuid, het 'Handelingsperspectief Almere 2.0' en 'Amsterdam Bay Area'.

Doel (2019-2023)

Over de mogelijke ontwikkeling van de Oostvaardersoevers als natuurlijke verbindingszone is besloten.

Doelrealisatie

De MIRT Planning- en studiefase is gestart, in 2024 wordt de aanbestedingsprocedure voor een ingenieurs en landschapsarchitectenbureau opgestart om de planuitwerking uit te voeren. Naast de middelen die beschikbaar zijn gesteld door de partners en het Rijk bij het nemen van de Voorkeursbeslissing door de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), in overeenstemming met de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), heeft het Rijk in 2022 via de derde tranche PAGW extra budget gereserveerd voor de realisatie van Oostvaardersoevers. In 2023 is een plan van aanpak ingediend bij het ministerie voor het integreren van deze extra middelen in het project. In 2024 wordt een aanvullende voorkeursbeslissing door de minister voorbereid, waarin wordt beschreven waarvoor de extra middelen worden ingezet.

Activiteiten 2023

- De planning- en studiefase is gestart, waarin het voorkeursalternatief verder wordt uitgewerkt ten behoeve van de realisatie van Oostvaardersoevers. Hierbij is ook aandacht voor het betrekken van de omgeving.
- Het plan van aanpak voor het integreren van de derde tranche PAGW middelen is ingediend bij het ministerie. In 2024 nemen de ministers hierover een besluit, waarmee formeel opdracht wordt gegeven voor de verdere planuitwerking.
- Er is gewerkt aan de aanvullende voorkeursbeslissing voor het definitief vastleggen van de extra middelen vanuit de derde tranche PAGW, die in 2024 wordt voorgelegd aan de minister ter besluitvorming.

Doel (2019-2023)

In het Markermeer-IJmeer zijn natuur- en recreatiemogelijkheden ontwikkeld als onderdeel van een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) en ontstaan er kansen voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen.

Doelrealisatie

Nadat PS in 2021 hebben ingestemd met het beschikbaar stellen van € 1 mln. voor de afronding van de Marker Wadden eerste fase door de aanleg van de E-eilanden is dit werk gestart. De uitvoering hiervan is in 2023 afgerond. In 2023 zijn de bestuurlijke afspraken (mede) gericht op het leggen van een koppeling tussen de ruimtelijk-economische ontwikkeling van het gebied en de versterking van het ecologisch systeem (zoals beoogd in de 'Ecologische Boekhouding Markermeer-IJmeer') in een 'Afsprakenkader' vastgelegd. De afspraken sluiten aan bij het adviserende karakter van de SMIJ. In de afgelopen jaren is gebleken dat het minder mogelijk is om natuur- en wateropgaven mede te realiseren met (financiële) middelen uit gebiedsontwikkeling dan oorspronkelijk werd aangenomen. Dit komt onder andere doordat financiële bijdragen niet juridisch afdwingbaar zijn en de grondexploitatie weinig extra ruimte bieden. De projecten zijn hoofdzakelijk tot stand gekomen met publieke gelden van het Rijk voor verbetering van de water- en natuurkwaliteit. Vanuit de regio is bijgedragen vanuit het oogpunt van beleefbare natuur en recreatief en toeristisch medegebruik.

Activiteiten 2023

- We stimuleerden het op termijn (inschatting 30-50 jaar) realiseren van een TBES in het Markermeer en IJmeer om de ruimtelijk-economische structuur van provincie Flevoland te versterken.
- We registreerden de ruimtelijke ingrepen op het Markermeer-IJmeer en samen met andere partijen brachten we de natuurontwikkeling in beeld.
- We zochten met samenwerkingspartners in BPIJ-verband naar de vergroting van de samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen in het Markermeer-IJmeer, ook in relatie tot de ontwikkelingen in het IJsselmeergebied.
- We adviseerden ook dit jaar in het Stuurgroep Markermeer – IJmeer-verband over de randvoorwaarden die vanuit N2000 en KRW alsook TBES gesteld worden aan de ruimtelijke opgaven die zich in en rond het Markermeer-IJmeer voordoen.
- We hebben gewerkt aan samenhang tussen TBES-maatregelen en doelstellingen van NP Nieuw Land (zoals de ontwikkeling van Marker Wadden en Oostvaardersoever).
- We volgden de effecten van natuurprojecten en hun bijdrage aan de gestelde natuurdoelen.
- We onderzochten de benodigde maatregelen om te komen tot een TBES.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

De realisatie van het TBES is vanwege de natuurlijke omstandigheden niet volledig te garanderen. Daarom monitoren verschillende partijen de effecten van maatregelen zoals Marker Wadden en de kwaliteit van het Markermeer-IJmeer.

Doel (2019-2023)

De projecten van het programma 'Nieuwe Natuur' zijn gerealiseerd en dragen bij aan de combinatie natuur en recreatie, het natuurnetwerk, de biodiversiteit en structurele verandering naar duurzame landbouw.

Doelrealisatie

Alle 'projecten Nieuwe Natuur' zijn in zelfstandig beheer van de initiatiefnemers en ook in uitvoering gekomen. Afspraken over de uitvoering alsook over het beheer en de verantwoording zijn vastgelegd in de realisatieovereenkomsten inclusief de borging van de realisatie van de opgenomen natuurcompensaties.

Activiteiten 2023

- We hebben de laatste gronden die waren gekoppeld aan het voormalig Oostvaarderswold overgedragen.
- De compensatieverplichtingen (totaal 365 ha) voor onder meer de Hanzelijn, verbreding A6 en foerageergebieden zijn geborgd in de gesloten realisatieovereenkomsten en deze zijn in uitvoering danwel gereed.
- We hebben de projecteigenaren gefaciliteerd bij het verder brengen van de gehonoreerde projecten 'Nieuwe Natuur'.
- De programmasturing van 'Nieuwe Natuur' is afgewikkeld en de projecteigenaren zullen de projecten zelfstandig afronden aan de hand van de realisatieovereenkomst.
- We beoordelen de projecten die in uitvoering zijn in het kader van het programma 'Nieuwe Natuur'.

- Uit de evaluatie van het programma 'Nieuwe Natuur' zijn de 'lessons learned' geïntegreerd in het reguliere natuurbeleid.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Binnen het programmavermogen is rekening gehouden met onvoorziene tegenvallers tijdens de uitvoering van de projecten. Het betreft risico's die betrekking hebben op de rol als beheerder van het programma. Projectrisico's zijn neergelegd middels de realisatieovereenkomsten bij de initiatiefnemers. Het nog beschikbare programmavermogen is voldoende om de risico-inschatting af te dekken. In 2023 is geen aanleiding geweest om aanspraak te doen op dit vermogen.

Doel (2019-2023)

De financieringsmogelijkheden van het Plattelandsontwikkeling Programma (POP3) en het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) zijn optimaal benut.

Doelrealisatie

POP3-subsidies zijn verstrekt met gebruikmaking van overprogrammering. Hiermee heeft de agrarische sector een impuls gekregen, is verbetering van de bodem- en waterkwaliteit in gang gezet en zijn bestaande en nieuwe netwerken binnen het Flevolandse platteland beter op elkaar aangesloten.

Het GLB (2023-2027) wordt uitgevoerd aan de hand van het 'Nationaal Strategisch Plan' (NSP), waarbij de agrarische sector gestimuleerd wordt om door te ontwikkelen naar een toekomstbestendige landbouw. De uitvoering van het programma vindt plaats in afstemming op nationaal en interprovinciaal niveau.

Activiteiten 2023

- We hebben het gebruik van POP3-subsidies gestimuleerd en subsidies verstrekt, waarmee we de agrarische sector hebben gestimuleerd, de bodem- en waterkwaliteit hebben verbeterd en lokale en sociale netwerken op het Flevolandse platteland hebben versterkt.
- We hebben alle onder POP3 geprogrammeerde openstellingen gerealiseerd, en de beschikbare budgetten in de vorm van afgegeven projectbeschikkingen benut. Dit is inclusief de overcommittering en de in de transitieperiode beschikbaar gestelde budgetten. Binnen het POP3-programma zijn de subsidieontvangers de projecten aan het afronden. Hiervoor hebben ze tot oktober 2024 de tijd.
- Om de GLB-subsidies op basis van het 'Nationaal Strategisch Plan' te kunnen gaan inzetten, hebben we in 2023 gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering. We hebben nadere afspraken over de kaders gemaakt op landelijk en interprovinciaal niveau en in een uitvoeringsconvenant en aansturingprotocol vastgelegd.
- We hebben de provinciale subsidieverordening vastgesteld en het provinciale budget voor cofinanciering naar de uitvoeringsreserve overgeheveld. Daarmee kunnen we de provinciale interventies in komende jaren openstellen.
- We hebben voor de uitvoering van de provinciale interventies een programmering opgesteld, waarbij maximaal wordt ingezet op het stimuleren van de landbouwtransitie van Flevoland.

Middelen

2.2 Natuur en landelijk gebied	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	17.798	30.481	33.480	31.416	2.064
Baten	-1.573	-6.275	-6.988	-9.521	2.534
Saldo	16.225	24.206	26.492	21.895	4.598

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Transitie Landelijk Gebied	-454	0	-454
2. Natuurinclusief / invasieve exoten	240	316	-76
3. Beleidsontwikkeling natuur	144	36	108
4. Uitvoeringskosten	182	182	0
5. Oostvaardersplassen	201	201	0
6. Natura 2000	159	159	0
7. Leader	-235	-235	0
8. Vitaal Platteland	266	266	0
9. Nationaal Park Nieuwland	137	39	98
10. IBP Vitaal Platteland	-846	0	-846
11. Nieuwe Natuur	360	360	0
12. Europese programma's - Landbouw (POP)	1.934	2.035	-101
13. Stikstof	345	879	-534
14. Faunaschade	-394	-394	0
Overige kleine verschillen	25	-28	53
Totaal lasten	2.064	3.816	-1.752
Baten			
1. Transitie Landelijk Gebied	454	0	454
2. Natuurinclusief / invasieve exoten	91	0	91
8. IBP Vitaal Platteland	846	0	846
11. Nieuwe Natuur	12	12	0
12. Europese programma's - Landbouw (POP)	214	164	50
15. Afwikkelingsverschillen Transitie landelijk Gebied	854	0	854
Overige kleine verschillen	62	-1	63
Totaal baten	2.533	175	2.358

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Transitie Landelijk Gebied

Wij hebben in 2023 veel inspanningen verricht op het gebied van de voorbereiding en uitvoering voor de Transitie Landelijk gebied. Hiervoor hebben wij een specifieke uitkering van het Rijk ontvangen, waaruit deze gemaakte kosten kunnen worden vergoed. Dit geeft zowel een hogere last als begroot en eenzelfde hogere bate.

2. Natuurinclusief / invasieve exoten

Binnen het programma 'Flevoland Natuurinclusief' wordt er voor de onderdelen invasieve exoten en vermaatschappelijking gewerkt aan afzonderlijke subsidieregelingen. Mede door personele ontwikkelingen heeft het opstellen hiervan vertraging opgelopen, waardoor de regeling in 2023 nog niet gereed was. Deze worden naar verwachting in 2024 op- en opgesteld. Tot die tijd vindt er beperkt uitvoering plaats. De middelen blijven beschikbaar in de reserve 'Beheer en Ontwikkeling Natuur'.

3. Beleidsontwikkeling natuur

Het ecologisch onderzoek naar vleermuisvriendelijke na-isolatie is vertraagd doordat onderaannemers in gebreke bleven met het aanleveren van onderzoeksdata en het uitwerken hiervan en wordt opgeleverd in 2024. Dit heeft tot lagere kosten geleid in 2023.

Tevens zijn middelen overgebleven doordat met name de kosten van inhuur beperkt zijn gebleven in 2023.

4. *Uitvoeringskosten*

Met ingang van 2023 is er een andere verdeelsleutel toegepast voor de verdeling van de uitvoeringskosten RVO over de provincies in het kader van de ANLb. Voor provincie Flevoland betekent dit lagere kosten. De middelen blijven beschikbaar in de reserve 'Beheer en Ontwikkeling Natuur'.

5. *Oostvaardersplassen*

De onderschrijving is opgebouwd uit 2 onderdelen:

* Kosten afschot edelherten / juridische procedures

In de begroting 2023 is € 0,25 mln. extra geraamd voor de extra inspanning die in 2023 geleverd moest worden op de afschot van de edelherten in de Oostvaardersplassen. Deze extra middelen zijn deels ingezet voor subsidiëring aan Staatsbosbeheer en deels voor juridische procedures. Van het oormerk 'Nationaal Park Oostvaardersplassen' in de 'Brede Bestemmingsreserve' resteert nog € 0,15 mln. Deze middelen blijven beschikbaar voor de inhuur van juridische expertise (met name de landsadvocaat) als gevolg van doorlopende en nieuwe juridische procedures.

* Subsidie onderzoek WUR

In 2021 is in het kader van het IBP-VP een meerjarige subsidie toegekend aan de WUR. In 2023 was hiervoor € 0,08 mln. beschikbaar binnen het budget 'Oostvaardersplassen'. Uit de tussentijdse rapportage van de WUR is gebleken dat in 2023 € 0,032 mln. aan kosten is gemaakt. Het niet bestede deel voor 2023 van € 0,048 mln. schuift door naar 2024. De totale beschikking wordt niet hoger.

6. *Natura 2000*

Provincie Flevoland is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Natura 2000 beheerplannen. In 2023 zijn er, naast de uitvoering van het projectplan 'Grazig deel', geen grote ingrepen vanuit de beheerplannen gepland. Een deel van het budget is daardoor niet besteed. De niet bestede middelen blijven beschikbaar in de reserve 'Beheer en Ontwikkeling Natuur'.

7. *Leader*

Voor het projectplan in het grazige deel van de Oostvaardersplassen is provinciale cofinanciering beschikbaar voor Leader. Op basis van de voortgangsrapportage over de voortgang van het project is in 2023 een last verantwoord van € 0,24 mln. Deze is ten laste gebracht van het oormerk wat hiervoor is aangebracht binnen de 'Brede Bestemmingsreserve'.

8. *Leefbaar Platteland*

Vanuit de 'Nadere Regels Fonds Leefbaar Platteland' zijn in 2023 subsidies verstrekt. De termijn voor aanvragen is verlengd naar eind 2023, waardoor voor die projecten de uitvoering plaatsvindt in 2024. De kosten worden dan ook in 2024 verantwoord. De niet bestede middelen uit 2023 blijven beschikbaar binnen de reserve 'Fonds Leefbaar Platteland'. Het saldo dat resteert na de verwerking van de laatste projecten zal in 2024 vrijvallen ten gunste van het begrotingssaldo.

9. *Nationaal Park Nieuw Land*

Zowel het budget voor procesgeld voor Nationaal Park Nieuw Land als het procesgeld Oostvaardersoever is in 2023 niet volledig nodig geweest.

10. *IBP Vitaal Platteland*

Voor het 'Interbestuurlijk Programma (IBP) Vitaal Platteland' hebben wij een specifieke uitkering van het Rijk ontvangen waarmee wij subsidies hebben verstrekt. In 2023 is veel werk gerealiseerd door de betreffende subsidieontvangers waardoor wij meer lasten - en ook baten- hebben dan begroot.

11. *Nieuwe Natuur*

Diverse projecten van het 'Programma Nieuwe Natuur' zijn in 2023 afgewikkeld. Door de afronding zijn er minder proceskosten gemaakt en een klein deel van de projecten wordt in 2024 afgewikkeld.

12. *Europese programma's - Landbouw (POP)*

In 2023 is € 9,9 mln. betaald aan POP-projecten (zijnde 19% van de totale POP bijdrage). Hiervan is het provinciale deel relatief beperkt geweest, te weten € 1,5 mln. Het grootste deel is dus door de EU danwel door derden bijgedragen waardoor minder is besteed dan begroot in 2023.

13. *Stikstof*

Het budget 'Gebiedsgerichte aanpak Stikstof' is slechts heel beperkt besteed omdat veel kosten gerelateerd aan stikstof konden worden verantwoord als uitvoeringskosten transitie landelijk gebied waarvoor een specifieke uitkering is ontvangen.

14. *Faunaschade*

Voor de schade die ontstaat bij agrariërs door natuurlijk in het wild levende dieren is een schaderegeling, waarvan de afhandeling plaatsvindt via BIJ12. Dit betreft een open einde regeling. In 2023 is bij een aantal agrariërs forse schade geleden, waardoor de kosten in 2023 hoger zijn dan het gemiddelde schadeniveau. De hoge schadetaxaties hebben betrekking op schade in bonen en in grove peen/winterwortelen. De extra kosten zijn ten laste van de reserve Beheer en Ontwikkeling Natuur gebracht.

15. Afwikkelingsverschillen Transitie Landelijk Gebied

Eind december 2022 heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) twee subsidiebeschikkingen afgegeven voor provinciale projecten in het landelijk gebied. De gemaakte projectkosten hiervoor zijn verantwoord in de jaarrekening 2022, echter ten laste van de eigen middelen. Dit is in 2023 hersteld en levert de provincie een incidenteel voordeel op welke als afwikkelingsverschil is verantwoord.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
2.2.1 Natuurbeheer	19.357	-4.050	15.307
2.2.2 Nationaal Park Nieuw Land	4.168	-1.933	2.235
2.2.3 Markermeer-IJmeer	51	-12	38
2.2.4 Nieuwe Natuur	4.690	-3.312	1.379
2.2.5 Europese programma's: landbouw (POP)	2.731	-214	2.517
2.2.6 Leefbaarheid landelijk gebied	419	0	419
Totaal	31.416	-9.521	21.895

x € 1.000

2.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
2.1 Landbouw en visserij	Lasten	3.346	2.519	2.652	1.832	819
	Baten	-1.418	-488	-391	-78	-312
	Saldo	1.929	2.031	2.261	1.754	507
2.2 Natuur en landelijk gebied	Lasten	17.798	30.481	33.480	31.416	2.064
	Baten	-1.573	-6.275	-6.988	-9.521	2.534
	Saldo	16.225	24.206	26.492	21.895	4.598
Totaal programma 2	Lasten	21.145	33.000	36.132	33.249	2.883
	Baten	-2.991	-6.763	-7.379	-9.600	2.221
	Saldo	18.154	26.237	28.753	23.649	5.105

x € 1.000

3. Economie



3.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die hebben bijgedragen aan economische structuurversterking, het stimuleren van innovatie, groei, het vinden van personeel, internationalisering en de profilering van de vrijetijdseconomie.

Flevoland: ecosysteem voor ondernemerschap

In 2023 is het nieuwe economisch beleid bestaande uit de Economische Visie 2030 en het Economisch Programma 2023-2028; programmalijnen 'Verdienvermogen mkb' en 'Menselijk en sociaal kapitaal' vastgesteld. Vanuit deze programmalijnen versterken we ondernemerschap en versterken we de aansluiting tussen onderwijs-arbeidsmarkt-sociaal domein-economie. Eind 2023 zijn ook de programmalijnen 'Toekomstbestendig bedrijfsleven' en 'Ruimtelijk-economische ontwikkeling' in ontwerp vastgesteld en ter inzage gelegd.

Circulaire economie

Een duurzaam MKB en het stimuleren van een circulaire economie zijn onderdeel van het economisch beleid. De activiteiten van het thema 'Circulaire economie' zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 5 'Energie, duurzaamheid en milieu'.

Vrijetijdseconomie

Actuele ontwikkelingen en opgaven gaan in ons land gepaard met een veranderende vraag naar recreatie en toerisme en een grote ruimtelijke uitdaging. Geconcludeerd kan worden dat de omvang van de vraag groeit, de behoefte aan recreatie en toerisme verandert en het draagvlak voor toerisme op sommige (kwetsbare)plekken afneemt. Naast recreatie en toerisme is er vanuit meerdere opgaven druk op de buitenruimte. Beperkte ruimte vraagt om een nieuwe benadering van de combinatie van functies als wonen, werken en recreëren. Voor recreatie spitst deze ruimtelijke uitdaging zich niet alleen toe op het vergroten van het ruimtebeslag in zowel steden als het landelijk gebied, maar ook op de inpassing hiervan. De gastvrijheidseconomie ontwikkelt en groeit in Flevoland. Tegelijkertijd brengt de groei van de gastvrijheidseconomie een grote uitdaging met zich mee ten aanzien van de arbeidsmarkt, die de vraag nu al niet kan accommoderen. Ondernemerschap en arbeidsmarkt in de vrijetijdsector is een onderdeel dat valt binnen ons economisch beleid. Het thema 'Recreatie en vrijetijdsector' is verder uitgewerkt in hoofdstuk 4 'Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige samenleving'.

Gebiedsopgaven

De ontwikkeling van Lelystad Airport, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) en Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) in Marknesse zijn voorbeelden van gebiedsontwikkeling waaraan de provincie bijdraagt. Met lef en in samenwerking met onze partners werken we aan het realiseren van onze ruimtelijk-economische ambities. Dit doen we met aandacht voor: Fysieke omgeving, Innovatie en Talent. Via concrete projecten en initiatieven geven we zo economische structuurversterking vorm voor verbreding van de welvaart.

Lelystad Airport/OMALA, het bedrijventerrein Lelystad Airport Businesspark en de overslaghaven Flevokust Haven zijn van bovenregionaal belang en versterken de economische structuur van de regio. Met deze ontwikkelingen wordt gewerkt aan een krachtig logistiek knooppunt in de regio. Ook zijn deze ontwikkelingen van belang voor de economie van Nederland en de Metropoolregio Amsterdam, omdat deze regio een belangrijke schakel vormt tussen West- en Oost-Nederland en het achterland (onder andere Duitsland).

Met het Rijk en regiopartijen hebben we in de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' langs de lijnen 'fysieke ontwikkeling', 'innovatie' en 'talent' afspraken gemaakt over de versterking van het Maritieme Cluster op Urk én de ontwikkeling van een Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) in Marknesse.

De provincie realiseert een nieuwe buitendijkse servicehaven ten zuiden van Urk, om het Cluster Urk Maritime meer fysieke ontwikkelruimte te bieden. De nieuwe servicehaven en het nieuwe binnendijkse bedrijventerrein dat door de gemeente wordt ontwikkeld, bieden samen de noodzakelijke ruimte voor de groeiende vraag naar maritieme diensten en producten.

Het Mobiliteit en Infrastructuur Centrum te Marknesse wordt het kennis- en testcentrum voor slimme mobiliteit en infrastructuur op nationaal niveau. De doorontwikkeling van het MITC met de NLR (Koninklijk Nederlands Lucht en Ruimtevaartcentrum, de Duits Nederlandse Windtunnels (DNW), de RDW en de politie

verstevigt de economie in Noordelijk Flevoland en bevordert de brede welvaart in het gebied door het benutten van innovatie- en onderwijsmogelijkheden.

Maatschappelijk effect

Het ondernemersklimaat en de verdien capaciteit van provincie Flevoland zijn versterkt door het stimuleren van innovatie, groei, scholing, internationaal ondernemen en gebiedspromotie.

Effect van ons beleid

De provinciale stimuleringsmaatregelen voor innovatie, groei, vinden van personeel en internationalisering hebben zichtbaar gewerkt voor de ondernemers.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Lelystad Airport/OM LA	Maximaal rendement uit de aan Lelystad Airport gerelateerde gebiedsontwikkeling:	25%	30%	30%	30%	30%
	<ul style="list-style-type: none"> Uitgifte Lelystad Airport Businesspark <i>Toelichting: In totaal 100 hectare uit te geven terrein</i>	35%	50%	50%	60%	60%
	<ul style="list-style-type: none"> Met gebiedspartners uitgevoerde innovatie-, duurzaamheids- en talentontwikkelingsprojecten. <i>Toelichting: duurzame waterketen, energie-neutraliteit, biodiversiteit, toekomstbestendige luchthavenomgeving</i>	20%	30%	30%	45%	45%
Flevokust Haven	Operationele multimodale overslaghaven Flevokust Haven	-	50%	100%	100%	100%
	Besluitvorming spoor aansluiting/ overslagperron	-	50%	100%	100%	100%
Noordelijk Flevoland	De Maritieme Servicehaven is gereed voor ondernemers om hun bedrijfspanden te realiseren:					
	- planologisch mogelijk	25%	90%	100%	100%	100%
	- aanbesteding afgerond			25%	100%	40%
	- fysiek gerealiseerd			0%	10%	0%
	<i>Toelichting: kostenstijgingen maakten het noodzakelijk om het investeringskrediet te verhogen en de afronding van de privaatrechtelijke overeenkomsten heeft een langere doorlooptijd gekend dan verwacht</i>					
	Uitvoering Regiodeal		35%	35%	35%	50%
	Realisatie maritieme campus <i>*subsidieplafond is verhoogd</i>		25%	25%	115%*	60%
Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland	60%*	95%	125%*	123%	125%	

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
	<i>* subsidieplafond is verhoogd</i>					
	Pilot Herstructurering IJsselmeervisserij	30%	50%	75%	100%	100%
	De vorming van het Mobiliteit Infrastructuur Test Centrum (MITC) is in 2025 gerealiseerd: de nieuwe testbaan van RDW in Marknesse is operationeel en er is een krachtig, breed cluster van bedrijven en kennisinstellingen betrokken bij het MITC. De MITC campus en de nieuwe testomgeving DigiCity bieden ruimte aan bedrijven die zich met innovaties op het vlak van slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden		10%	10%	10%	10%
Economisch Programma	Toegekende aanvragen Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland Bron: Provincie Flevoland o.b.v. monitoring Horizon	125	94	78	120	114
	Vestigingen van snelgroeiende bedrijven in Flevoland. Bron: LISA* Toelichting: Beleidsdoelstelling 'Meer groeiende bedrijven' – Economisch Programma	298	265	273	n.b.*	290

* Vanaf 2022 wordt LISA als bron gehanteerd i.p.v. het CBS. Hiermee kan actuelere data worden gepresenteerd (CBS-data loopt een jaar achter). De cijfers zijn met terugwerkende kracht (voor voorgaande jaren) aangepast.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Bruto Regionaal Product	Percentage toename van het Bruto Binnenlands Product Flevoland/Bruto Regionaal Product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar.	-2,3%	7,2%	4,3%	> 2%	0,9%*
Werkgelegenheid	Percentage banen ten opzichte van de totale beroepsbevolking	74,7%	75%	76,2%	≥ 76,2%	76,8%

* Betreft een voorlopig cijfer van het CBS

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
3. Economie	3.1 Economische ontwikkeling	De regionale economie is versterkt, het vestigingsklimaat is verbeterd en het ondernemerschap is versterkt
		Verder ontwikkelen Horizon voor het stimuleren van bedrijvigheid in Flevoland
		Ontwikkelen Human Capital-visie
		Meer zichtbare (inter)nationale bedrijvigheid en vestiging van internationale bedrijven
		Meer groeiende bedrijven en het lerend vermogen van partijen is vergroot
		Flevoland benut de mogelijkheden van Europese structuurfondsen (KvW/Interreg)
	3.2 Gebiedsopgaven	Lelystad Airport is operationeel
		De overslaghaven Flevokust Haven is een belangrijke schakel in mainportlogistiek van de Metropoolregio Amsterdam, met een onderscheidend profiel
		Het Maritieme Cluster op Urk is versterkt en toekomstbestendig
		Het Mobiliteit Infrastructuur Test Centrum in Marknesse is operationeel en biedt ruimte aan bedrijven die zich met slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden
		De economische structuur van Noordelijk Flevoland is versterkt

Verbonden partij(en)

Horizon B.V. is door de provincie opgericht en opereert als de regionale ontwikkelingsmaatschappij van Flevoland. Het doel van de vennootschap is het versterken van de economische structuur en het stimuleren van de werkgelegenheid in provincie Flevoland. De provincie is enig aandeelhouder in Horizon. De vennootschap is aandeelhouder in diverse Flevolandse fondsen, zoals het 'MKB Fonds Flevoland B.V.', het 'Technofonds Flevoland B.V.' en 'De Aanjager B.V.'. Met deze fondsen worden Flevolandse bedrijven ondersteund.

Het 'Technologisch MKB Innovatie Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.' is door de provincie opgericht. Deze vennootschap heeft als doel om (gebruikmakend van middelen uit het 'Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en Rijks cofinanciering') via participaties en/of (achtergestelde) converteerbare leningen te voorzien in een deel van de financieringsbehoefte van Flevolandse innovatieve MKB-ondernemingen. De provincie heeft een aandeel van € 1 in het fonds en is daarmee 100% eigenaar van deze entiteit.

In 2021 is het 'Groefonds Flevoland' officieel opgericht, samen met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Daarmee heeft Horizon ook officieel de 'ROM-status' gekregen. In samenwerking met het ministerie van EZK is er in 2022 een extra luik in het Groefonds Flevoland gemaakt waarin aanvullende middelen zijn gestort, waardoor het mogelijk is om kleinere leningen te verstrekken en daarmee te voorzien in een behoefte van ondernemers in hun groeiambitie. Vanwege de ROM-status krijgt Horizon jaarlijks een exploitatiesubsidie vanuit het ministerie van EZK.

Via onze participatie in de verbonden partijen OMALA N.V. en Airport Garden City C.V. (AGC) hebben wij directe invloed op de ontwikkelingen rondom Lelystad Airport om de sociaal-economische, infrastructurele, innovatie- en duurzaamheidsdoelstellingen van deze ontwikkeling te realiseren.

3.1 Economische ontwikkeling

Doel (2019-2023)

De regionale economie is versterkt, het vestigingsklimaat in Flevoland is verbeterd en het ondernemerschap, met name in het MKB, is versterkt.

Doelrealisatie

We hebben Flevolandse ondernemers geholpen bij het realiseren van hun ambities.

Activiteiten 2023

- In 2023 zijn de 'Economische Visie 2030' en het 'Economisch programma 2023-2028' vastgesteld en is gestart met de uitvoering van programmalijn 'Verdienvermogen mkb' en 'Menselijk en sociaal kapitaal'.
- We hebben Horizon uitvoering laten geven aan ons beleid. Zo hebben we het mogelijk gemaakt om vouchers, risicokapitaal, kennis en netwerken beschikbaar te maken voor Flevolandse ondernemers en hen te steunen bij het realiseren van hun ambities.

Doel (2019-2023)

Horizon is als Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) volop doorontwikkeld tot een krachtige partner bij het stimuleren van de bedrijvigheid in Flevoland en is uitgebreid met een groeifonds.

Doelrealisatie

Via Horizon zijn Flevolandse ondernemers geholpen met hun innovatie, financiering en internationaliseringsvraagstukken. De toegang tot kapitaal is vergroot door vouchers aan ondernemers te verstrekken, financieringen vanuit het TMI Proof of Conceptfonds en Groeifonds Flevoland te verstrekken en afstemming tussen financiers te bevorderen.

Activiteiten 2023

- We hebben samen met Horizon gewerkt aan een sterke en nationaal en internationaal gewaardeerde positie als Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM), waarbij nadrukkelijk de samenwerking is opgezocht met de Flevolandse gemeenten en de omliggende regio's, zoals de MRA en de Regio Zwolle.
- Met het Rijk via het landsdekkend ROM-systeem is de samenwerking tussen de ROM's verder versterkt.
- De uitvoering van de MIT-regeling, die in mandaat door Horizon wordt uitgevoerd, is gecontinueerd.
- Er is een 'Strategisch Meerjarenplan 2023 – 2027' ontwikkeld en vastgesteld, zodat Horizon de komende jaren nog effectiever kan worden ingezet op de voor Flevoland belangrijke economische ontwikkelingen.
- In 2023 is de tweede tranche van de beschikbare middelen, conform het besluit van PS uit 2019, gestort in het Groeifonds Flevoland en deze is nu beschikbaar om financiering te verstrekken aan ondernemers in Flevoland om hun groeiambities te realiseren.

Doel (2019-2023)

Een brede Human Capital-visie met uitvoeringsprogramma ontwikkelen.

Doelrealisatie

We hebben de afstemming en samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven gefaciliteerd. Met het vaststellen van programmalijn 2 'Menselijk en sociaal kapitaal' is de inzet en de samenwerking in de regio, onder andere met het Regionaal Werkbedrijf Flevoland (RWF), voor de komende jaren vastgelegd.

Activiteiten 2023

- We hebben met onze samenwerkingspartners in het Regionaal Werkbedrijf Flevoland (RWF) samen gewerkt aan een 'Human Capital-uitvoeringsagenda'.
- We hebben uitvoering gegeven aan programmalijn 'Menselijk en sociaal kapitaal'.
- We hebben samen met Noord-Holland en diverse samenwerkingspartners de uitvoeringsagenda 'Human Capital Agenda Klimaatopgave' uitgevoerd. De uitvoering is in 2023 afgerond.
- Met de partners in de arbeidsmarktregio Flevoland (RWF) en andere relevante partijen hebben we beleid ontwikkeld en activiteiten uitgevoerd waarmee we actief hebben ingespeeld op actuele en toekomstige vraagstukken en ontwikkelingen binnen de arbeidsmarktregio Flevoland.
- We hebben samen met alle partijen in de arbeidsmarktregio (RWF) een verkenning laten uitvoeren of een gezamenlijk regionaal ontwikkelfonds voor Flevoland gerealiseerd kan worden, waar RWF-partijen

financieel aan bijdragen en waarmee om- en bijscholing voor inwoners (structureel) bekostigd kunnen worden. De verkenning wordt in het voorjaar van 2024 afgerond.

- We hebben de 'mkb-deal fase' van het MKB Schakelteam afgerond en gewerkt aan de continuering onder het nieuwe beleid.
- We hebben samen met onze partners en relevante partijen gewerkt aan het (verder) versterken van de bestaande samenwerkingsstructuren en verbanden tussen het onderwijs/kennisinstellingen, de arbeidsmarkt, het sociaal domein en economie.

Doel (2019-2023)

De internationale bedrijvigheid van Flevolandse ondernemingen is zichtbaarder geworden en hun aantal producten en vestigingen is gestegen.

Doelrealisatie

Buitenlandse bedrijven die zich in Nederland willen vestigen zien provincie Flevoland als een potentiële vestigingslocatie en overwegen zich in provincie Flevoland te vestigen. Een groeiend aantal Flevolandse bedrijven ziet kansen om de afzet in het buitenland te vergroten.

Activiteiten 2023

- We hebben Horizon uitvoering laten geven aan de bevordering van internationaal zaken doen bij Flevolandse ondernemers, waarmee zij kennis en netwerken hebben ontsloten.
- We hebben in 2023 de 'Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland' in mandaat laten uitvoeren door Horizon.
- Horizon heeft namens de provincie in 2023 internationale bedrijven geïnteresseerd voor Flevoland en hen begeleid bij vestiging in Flevoland.
- We hebben bijgedragen aan het 'Investor Relations-programma' van het Rijk om de relaties met reeds gevestigde internationale bedrijven goed te onderhouden.

Doel (2019-2023)

De samenhang en samenwerking van partijen in het economisch ecosysteem is vergroot.

Doelrealisatie

We hebben de samenwerking bevorderd tussen de verschillende partijen die ondernemers met raad en daad ondersteunen.

Activiteiten 2023

- Horizon heeft namens de provincie uitvoering en invulling gegeven aan de versterking van het economisch ecosysteem via het groeimakelaarschap en de Groiebuzz.
- We hebben nadere voorstellen gedaan over het vervolg van het programma 'Win4all'.
- Samen met Horizon en andere partners hebben we succesvol ondernemerschap uitgedragen.

Doel (2019-2023)

De (financierings)mogelijkheden van de Europese subsidieprogramma's en de interregionale samenwerking in grensoverschrijdende programma's zijn optimaal benut.

Doelrealisatie

In 2023 participeerde de provincie als partner in de volgende Europese programma's:

1. EFRO (Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling) - 'Kansen voor West 2021-2027';
2. Interreg-VI A programma 'Duitsland – Nederland 2021-2027'.

Activiteiten 2023

- We hebben de Europese thematische fondsen en structuurfondsen optimaal benut en hebben een innovatieve en duurzame impuls aan de regionale economie gegeven en het MKB ondersteund.
- We hebben aan INTERREG-projecten (innovatieprojecten en projecten ter verduurzaming van de Europese economie) gewerkt, waarmee we de interregionale, grensoverschrijdende en internationale samenwerking en regionale ontwikkeling hebben bevorderd.

Middelen

3.1 Economisch programma	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	5.220	5.914	7.243	5.324	1.919
Baten	-582	-239	-1.140	-596	-544
Saldo	4.638	5.674	6.103	4.728	1.375

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Verdienvermogen mkb	694	694	0
2. Menselijk en sociaal kapitaal	154	154	0
3. Uitvoering 'Economisch programma' - Afwikkelingsverschillen	139	139	0
4. Europese programma's - Economie	812	812	0
Overige kleine verschillen	120	120	0
Totaal lasten	1.919	1.919	0
Baten			
1. Verdienvermogen mkb	-409	-409	0
4. Europese programma's - Economie	-149	-149	0
Overige kleine verschillen	14	14	0
Totaal baten	-544	-544	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Verdienvermogen mkb

De programmalijn 'Verdienvermogen mkb' van het 'Economisch programma' onderschrijdt het begrotingsaldo met een bedrag van € 0,29 mln. Deze onderschrijding wordt veroorzaakt door een saldo van lastenonderschrijdingen (€ 0,69 mln.) en batenonderschrijdingen (€ 0,41 mln.). De onderschrijding van het begrotingsaldo wordt voornamelijk veroorzaakt door de onderuitputting (€ 0,77 mln.) van het lastenbudget dat dient ter dekking van de uitvoering van de MIT-regeling (openstellingen 2021, 2022 en 2023) in 2023. Dit als gevolg van het feit dat de subsidieasten (en baten uit hoofde van 's Rijks cofinanciering, afwijking € 0,41 mln.) slechts aan het boekjaar dienen te worden toegerekend voor zover er sprake is van de realisatie van subsidiabele prestaties door de begunstigen (mkb-ondernemers). Het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijding binnen de programmalijn 'Verdienvermogen mkb' is per saldo voor een bedrag van € 0,29 mln. gestort in de bestemmingsreserve 'Economisch programma', ter aanwending in volgende jaren.

2. Menselijk en sociaal kapitaal

De programmalijn 'Menselijk en sociaal kapitaal' van het 'Economisch programma' onderschrijdt het begrotingsaldo met een bedrag van € 0,09 mln. Deze onderschrijding wordt veroorzaakt door een saldo van lastenonderschrijdingen (€ 0,15 mln.) en daarmee samenhangende batenonderschrijdingen (€ 0,06 mln. met betrekking tot de specifieke uitkering 'MKB Deals'). Het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijding binnen de programmalijn 'Menselijk en sociaal kapitaal' is per saldo voor een bedrag van € 0,09 mln. gestort de bestemmingsreserve 'Economisch programma'.

3. Uitvoering 'Economisch programma' - Afwikkelingsverschillen

Het budgettair voordeel is gevormd omdat in 2023 de door Horizon niet-bestede middelen uit hoofde van de 'Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland 2017-2020' zijn verantwoord. Afrekening heeft geleid tot een lagere vaststelling ten opzichte van de in de subsidieregeling opgenomen (en in eerdere jaren in de provinciale jaarrekening verantwoorde) lasten. Dit budgettair voordeel is gestort in de bestemmingsreserve 'Economisch programma'.

4. Europese programma's -Economie

De provinciale cofinanciering voor Kansen voor West en Interreg zijn vastgelegd in subsidiebeschikkingen en zullen in de komende jaren uitbetaald worden (vanuit de reserve 'Cofinanciering EU-projecten 14-20'). Daarnaast zijn nog niet alle kosten gedeclareerd die gemaakt zijn tijdens de uitvoering van provinciale projecten.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.1.1 Uitvoering economisch programma	4.592	-505	4.086
3.1.2 Europese programma's: economie (KvW/interreg)	732	-90	642
Totaal	5.324	-596	4.728

x € 1.000

3.2 Gebiedsopgaven

Doel (2019-2023)

Uit de gebiedsontwikkeling die Lelystad Airport met zich meebrengt, is maximaal rendement behaald door de faciliteiten en de benodigde infrastructuur te realiseren voor het functioneren van de luchthaven.

Doelrealisatie

In 2023 is het overleg met het Rijk, gemeente Lelystad en Lelystad Airport voortgezet om de besluitvorming over de opening van Lelystad Airport voor groothandelsverkeer voor te bereiden. Daarnaast is de nodige inspanning geleverd om voor een goede inpassing van de luchthaven in de leefomgeving te zorgen. Hiervoor is een subsidie opgesteld voor direct omwonenden van de luchthaven om maatregelen te nemen zodat hinder van huidig vliegverkeer beperkt kan worden.

Activiteiten 2023

- Het Rijk besluit over openstelling van Lelystad Airport en heeft aangegeven dat besluitvorming over de openstelling in 2024 verwacht wordt. In 2023 zijn gesprekken, onder andere in de Stuurgroep Lelystad Airport, voortgezet om de besluitvorming door het Rijk voor te bereiden
- We bewaken een goede inpassing van Lelystad Airport in de leefomgeving met betrekking tot gezondheid en milieu. Op verzoek van direct omwonenden van de luchthaven is in 2023 door de provincie, met financiële middelen van Rijk, gemeente Lelystad, de luchthaven en de provincie een subsidieregeling geopend om hinderbeperkende maatregelen uit te voeren. In 2023 zijn de eerste subsidies beschikt om maatregelen uit te voeren. De subsidieregeling is tot medio 2025 opengesteld.
- We hebben ingezet op stimulering en facilitering van kennisontwikkeling en innovatie op en rond de luchthaven met betrekking tot toekomstbestendige luchtvaart, luchthaven- en luchthavenomgeving.
- Als aandeelhouder van Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere (OMALA) zetten we in op een duidelijke profilering van Lelystad Airport Businesspark (LAB). Het afgelopen jaar is er sprake van toenemende verkoop van bedrijfsterrein op LAB 1.
- In 2023 is een onderzoek uitgevoerd om een keuze in de profilering voor LAB 2 te kunnen maken. Dit onderzoek heeft geresulteerd in vier voorkeurprofielen die bijdragen aan een hoogwaardig kwalitatief en duurzaam ambitieniveau. In 2024 worden de profielen verder uitgewerkt en wordt een ontwikkelstrategie opgesteld.
- In 2023 hebben we deelgenomen aan bestuurlijk overleg met het Rijk, de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) en de Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad.
- In 2023 hebben we verder inbreng geleverd vanuit de regio bij de nationale beleids- en uitvoeringstrajecten die van invloed zijn op of relevant zijn voor de ontwikkeling van Lelystad Airport en provinciale omgevingstaken, waaronder de 'Luchtvaartnota 2020-2050', de herziening van het Nederlandse luchtruim, NOVEX Schipholregio en het 'Integraal Monitoring- en evaluatieprogramma Lelystad Airport 2020-2023'.

Doel (2019-2023)

Op en rondom Lelystad Airport en Lelystad Airport Businesspark (LAB) zijn samenwerkingsprojecten op het gebied van duurzaamheid, waaronder duurzame energie en duurzame waterketen, gestart.

Doelrealisatie

Als provincie ondersteunen we de ambitie van Lelystad Airport om uit te groeien tot duurzaamste luchthaven van Europa. Daarvoor is in 2023 samen met de omgevingspartijen de nodige inspanning verricht voor de duurzame en toekomstbestendige ontwikkeling van Lelystad Airport en Lelystad Airport Businesspark.

Activiteiten 2023

- We hebben ingezet op het stimuleren en faciliteren van het gebruik van Europese fondsen ('EFRO', 'INTERREG', 'LIFE') voor een duurzame ontwikkeling van de luchthaven en LAB.
- We werken samen met de luchthaven, OMALA en andere gebiedspartners aan een programma duurzame ontwikkeling, waaronder duurzame luchtvaart, duurzame energie, circulariteit, duurzame waterketen, biodiversiteit en klimaatadaptatie. In 2022 is een regeling opgesteld voor maatregelen ter bevordering van de biodiversiteit, voor een duurzame ontwikkeling van het gebied. In 2023 zijn daaruit verschillende subsidies verstrekt.

Risico's en beheersmaatregelen

Uitstel van de opening van de luchthaven voor vakantievluchten vertraagt de ontwikkeling van (een deel van) het bedrijventerrein en activiteiten op het gebied van duurzaamheid, economie, opleidingen en kennisontwikkeling. Er wordt ingezet op zo spoedig mogelijke besluitvorming over openstelling voor vakantievluchten.

Doel (2019-2023)

Het havenbedrijf Flevokust Haven is opgericht en operationeel en heeft de opdracht om (duurzame) clustervorming, ketenverbreding en cross-overs te stimuleren. En er is duidelijkheid over de mogelijkheden voor een spooransluiting op Flevokust Haven of een overslagperron bij het service-/opstel terrein bij de Houtribweg.

Doelrealisatie

De buitendijkse multimodale haven met containerterminal is operationeel. De containerterminal en overslagkade van Flevokust Haven zijn gedurende geheel 2023 verpacht voor activiteiten op het gebied van agrofood, logistiek, maakindustrie en circulaire economie.

Activiteiten 2023

- De haven is gedurende het gehele jaar 2023 verpacht geweest. Eén deel aan een container terminal bedrijf. Het andere deel aan een internationaal transport- en logistiek bedrijf voor de overslag en assemblage van windmolens.
- We hebben gedurende 2023 regelmatig overleg gehad met de gemeente Lelystad – maar ook met andere belanghebbende partijen – ter stimulering van de ontwikkeling van het binnendijkse bedrijventerrein. Resultaat is dat nagenoeg het gehele binnendijkse bedrijventerrein verkocht of in optie genomen is. Het gaat bijvoorbeeld om bedrijven zoals Bestsellers, Jysk en BOL.com.
- We exploiteren en onderhouden de haven. We onderzoeken de mogelijkheden deze activiteiten voor de langere termijn te borgen. Terreindeel B is tot in ieder geval 2038 in ondererfpacht. Daarnaast is in 2023 een tender opgesteld om terreindeel A ook voor langere tijd in ondererfpacht uit te geven. Meerdere partijen hebben al aangegeven hier interesse in te hebben. Naar verwachting zal er vanaf medio 2024 een partij voor langere termijn terreindeel A hebben gepacht.
- Gedurende 2023 hebben we samen met gemeente Lelystad, Engie en andere partijen de mogelijkheden verkend op het gebied van duurzame energievoorzieningen, bijvoorbeeld ten aanzien van waterstofopwekking, transport en levering.
- Gedurende 2023 hebben proactieve gesprekken plaatsgevonden met strategische partners om samenwerkingsmogelijkheden te onderzoeken ter stimulering van bovenregionale potentie. Het gaat hier voornamelijk om gesprekken met andere havenautoriteiten en logistieke samenwerkingsverbanden.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

We onderkennen het risico dat de exploitatie van Flevokust Haven afhankelijk is van de markt en dat deze tegen kan vallen als de marktvraag tegenvalt. Het gevolg daarvan kan zijn dat de economische en maatschappelijke potentie van Flevokust Haven niet optimaal wordt benut. Het financiële gevolg is dat de investeringen en exploitatielasten binnen de huidige projecthorizon niet volledig terugverdiend kunnen worden. Daar staat tegenover dat beide terreindelen van de haven – net als vorig jaar – het gehele jaar (2023) zijn verpacht. Met de aanstaande tender verwachten we dat de gehele haven voor lange termijn wordt verpacht. Daarnaast wordt het binnendijkse bedrijventerrein sterk ontwikkeld en zal de economische potentie van het gebied door groeien. Er worden meer en eerder inkomsten gegeneerd dan was voorzien in de businesscase.

Doel (2019-2023)

Door de ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland, innovatieve ontwikkelingen en versterking van het maritieme onderwijs heeft Urk de mogelijkheid om door te groeien tot een internationaal toonaangevend maritiem centrum.

Doelrealisatie

In 2023 hebben we ten aanzien van de ontwikkeling van het Maritieme Cluster op Urk met name stappen gezet op het gebied van talentontwikkeling, innovatie en de doorontwikkeling en het verder professionaliseren van het cluster Urk Maritime. Met betrekking tot de fysieke ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) is het investeringskrediet aangepast en zijn de voorbereidingen voor de aanbesteding afgerond. Er is overeenstemming over de privaatrechtelijke overeenkomsten, die naar verwachting in 2024 getekend worden met het Rijk, ondernemers en waterschap. Op het gebied van clusterontwikkeling heeft het cluster Urk Maritime zich verder ontwikkeld en geprofessionaliseerd en is de Maritieme Campus doorontwikkeld.

Activiteiten 2023

- Vanwege sterk gestegen marktprijzen voor de realisatie van de MSNF is de kostenraming geactualiseerd. In juli 2023 heeft PS besloten om het investeringskrediet op te hogen.
- De privaatrechtelijke overeenkomsten met het Rijk, waterschap en ondernemers zijn uitgewerkt. Deze zullen in Q1 2024 ondertekend worden voorafgaand aan de aanbestedingsprocedure.
- Met het Rijk en met regiopartijen is invulling gegeven aan de uitvoering van de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' – onderdeel Maritiem Cluster Urk - om de economische en maatschappelijke spin-off van de maritieme sector te verbreden en te verbinden aan andere domeinen.
- We hebben de toepassing van innovaties in de maritieme sector gestimuleerd, onder andere door de inzet van een business developer van Horizon en het verstrekken van innovatievouchers.
- Het cluster Urk Maritime is in 2023 - mede dankzij de inzet van een boegbeeld Maritiem Urk – wederom in ledenaantal gegroeid, verder geprofessionaliseerd en inhoudelijk qua programmering versterkt.
- De ontwikkeling van de maritieme campus loopt voorspoedig. Bijna alle onderdelen binnen de ontwikkeling van de realisatie van de maritieme campus zijn gerealiseerd. Onder andere de oplevering van de High Voltage Simulator in 2023 is een mooi resultaat. De bouw van het trainingscentrum op het nieuwe bedrijventerrein Port of Urk heeft vertraging opgelopen. De maritieme ontwikkelingen en de daarvoor benodigde onderwijsinfrastructuur hebben geleid tot nieuwe inzichten. Er wordt in 2024 gestart met een verkenning voor de mogelijkheden om de bestaande maritieme campus en het trainingscentrum op één locatie te gaan vestigen. In deze verkenning wordt meegenomen hoe er een voorziening kan worden getroffen voor de overbrugging naar één locatie. Deze verkenning wordt gedaan door Firda, gemeente Urk en provincie Flevoland.
- Het scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland is een groot succes en volledig uitgeput. Hiermee hebben bijna 900 personen zich kunnen om- en bijscholen om beter inzetbaar te zijn in de maritieme sector. Binnen het scholingsfonds was er € 0,05 mln. beschikbaar specifiek voor de doelgroep IJsselmeervisserij. Eind 2023 is ook dit deel volledig benut en hebben 22 IJsselmeervissers gebruik gemaakt van deze regeling.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Het investeringskrediet voor de MSNF is door PS opgehoogd. Desondanks is er een risico dat de aanbesteding niet zal leiden tot gunning van het werk vanwege stijgende rente. Dit is opgenomen in het PS-besluit van juli 2023.

Doel (2019-2023)

De vorming van het Mobiliteit Infrastructuur Test Centrum (MITC) is in 2023 gerealiseerd: de verhuizing van de Rijksdienst Wegverkeer (RDW) naar Marknesse is afgerond en de verlengde testbaan met MITC-faciliteiten is operationeel. Ook is er een krachtig, breed cluster van bedrijven betrokken en faciliteert het MITC cross-sectorale samenwerking tussen bedrijfsleven, kennis- en onderzoeksinstellingen complementair aan bestaande automotieve en smart mobility-clusters.

Doelrealisatie

Het MITC is, anders dan aan het begin van de afgelopen bestuursperiode 2019-2023 werd voorzien, in 2023 nog niet fysiek gerealiseerd. De voorbereidingen hiervoor zijn wel in volle gang. Voor de zomer van 2023 hebben PS de partiële herziening van het 'Omgevingsprogramma Flevoland' vastgesteld, de gemeenteraad van Noordoostpolder het bestemmingsplan en het college van GS de herbegrenzing van de NNN. De partiële herziening van het 'Omgevingsprogramma Flevoland', het nieuwe bestemmingsplan, waarin ook de vestiging van de rijvaardigheidscentrum van de politieschool op het MITC is opgenomen, en de definitieve herbegrenzing van het NNN hebben vanaf 3 augustus tot en met 14 september 2023 ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn twee beroepen ingediend tegen het vastgestelde bestemmingsplan. De Raad van State heeft de gemeente verzocht een verweerschrift in te dienen. De beroepsprocedure loopt nog. Naar verwachting doet de Raad van State in 2024 een uitspraak. De provincie ondersteunt de gemeente in eventuele bezwaar- en beroepsprocedures in het kader van het gewijzigde bestemmingsplan.

Tegelijkertijd is wel gewerkt aan andere activiteiten uit de ontwikkeling van het MITC. Zo is de upgrade van de windtunnel (onderdeel van de regiodeal) gerealiseerd, getest en gecertificeerd in 2023 en is de politieoefenschool aangesloten bij het MITC. Daarnaast is in 2023 gestart met het realiseren van een tijdelijke campusvoorziening op het MITC terrein: de provincie heeft voor vijf jaar een paviljoen gehuurd, waar de partners gezamenlijk activiteiten kunnen ontplooiën onder de vlag van het MITC.

Samen met de MITC-partijen en de betrokken onderwijs- en kennisinstellingen wordt een programma opgericht voor onderwijsontwikkeling, kennisuitwisseling en onderzoek. In 2023 heeft Birch opdracht gekregen om een whitepaper te schrijven over de mogelijkheden van een Applied Science Center en samenwerking op innovatie. De aanbevelingen uit dit document vormen de handvatten voor de doorontwikkeling van de campus in 2024.

Activiteiten 2023

- Door het vaststellen van de partiële herziening, het bestemmingsplan en herbegrenzing NNN is de komst van het MITC planologisch-juridisch mogelijk gemaakt, in afwachting van de uitspraak van de Raad van State in 2024. Door het vaststellen van de partiële herziening, het bestemmingsplan en herbegrenzing NNN is de komst van het MITC planologisch-juridisch mogelijk gemaakt, in afwachting van de uitspraak van de Raad van State in 2024. Door de lopende procedures wordt verwacht dat realisatie op zijn vroegst in 2026 zal zijn.
- Op basis van de 'Regiodeal Noordelijk Flevoland' is samen met de diverse betrokken partners, overheden, kennis- en onderzoeksinstellingen en bedrijfsleven de realisatie van het MITC inclusief de verlengde testbaan en bijbehorende faciliteiten van de RDW voorbereid. In 2023 is de gerealiseerde windtunnel van de DNW gecertificeerd en de politieoefenschool is toegevoegd aan het MITC.
- Er is een start gemaakt met de doorontwikkeling.
- Er is een tijdelijke campusvoorziening gerealiseerd, waardoor de partners een start kunnen maken met onderwijsaanbod, challenges en projecten.
- Er is een whitepaper opgesteld, waarin is onderzocht welke kansen er zijn voor domeinoverstijgende samenwerking en innovatie.
- Met de partners is in 2023 gewerkt aan het concretiseren en uitvoeren van de negen deelplannen. De deelplannen vormen de rode draad van het kwartiermakersoverleg om de voortgang op de deelplannen te bewaken.

Middelen

3.2 Gebiedsopgaven	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	2.152	7.322	8.072	2.735	5.338
Baten	-1.200	-1.467	-1.717	-2.678	961
Saldo	952	5.855	6.355	57	6.299

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Lelystad Airport	327	150	177
2. Flevokust Haven	-581	35	-616
3. Programma Zuiderzeelijngelden	4.254	4.254	0
4. Programma Regiodeal NF	974	974	0
5. Procesgelden Noordelijk Flevoland & Regiodeal	169	219	-50
6. Procesgelden overige gebiedsprogramma's	175	225	-50
Overige kleine verschillen	20	20	0
Totaal lasten	5.338	5.877	-539
Baten			
1. Lelystad Airport	-101	76	-177
2. Flevokust Haven	1.750	0	1.750
3. Programma Zuiderzeelijngelden	-703	-703	0
Overige kleine verschillen	15	15	0
Totaal baten	961	-612	1.573

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Lelystad Airport/OMALA

Eind 2022 heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat € 0,5 mln. beschikbaar gesteld aan het 'Luchthavenfonds' voor de beperking van overlast. Daarnaast is er een uitbreiding op de bestaande subsidieregeling van € 0,3 mln. om hinder en (geluid)overlast door vliegverkeer rondom Lelystad Airport te beperken. Hier dragen de gemeente Lelystad en Lelystad Airport evenredig in bij. Het laat zich lastig ramen wanneer deze subsidies aangevraagd en toegekend waardoor minder is besteed dan begroot. Beide regelingen lopen door naar 2024/2025.

De bijdragen van de Gemeente Lelystad en Lelystad Airport zijn al in 2023 ontvangen, terwijl dit voor 2024 was verwacht.

2. Flevokust Haven

De lasten van Flevokust Haven zijn € 0,6 mln. hoger wat wordt veroorzaakt door de boekhoudkundige verwerking van de kapitaallasten (ook € 0,6 mln. hogere baten). Daarnaast is Flevokust Haven eind 2023 getaxeerd om de marktwaarde te bepalen. Deze marktwaarde is € 1,0 mln. hoger dan de waarde in de administratie van de provincie omdat een voorziening is opgenomen. Om de waarde in de administratie gelijk te krijgen aan de taxatie is € 1,0 mln. vrijgevallen, hetgeen een voordeel geeft dat niet begroot was. Door het afsluiten van een nieuwe huurovereenkomst voor een deel van het terrein in 2023 zijn de baten € 0,1 mln. hoger uitgekomen dan begroot.

3. Programma 'Zuiderzeelijngelden'

In 2023 zijn diverse lopende projecten 'Zuiderzeelijngelden' (ZZL) in de afrondende fase gekomen, zoals 'Integrale Gebiedsontwikkeling Schokland', 'Waardevol Waterloopbos', 'Basiskamp Kuinderbos' en 'Recreatieve routeontwikkeling'.

De activiteiten van 'ontsluitingsweg Port of Urk', 'Maritieme servicehaven Noordelijk Flevoland' en 'MITC' hebben een looptijdverlening die doorloopt ná 31 december 2023. Deze middelen blijven beschikbaar binnen de reserve 'Zuiderzeelijngelden'.

4. Programma 'Regiodeal NF'

De middelen voor de regiodeal zijn mede bedoeld voor versterking van het Maritieme Cluster Urk. Vanwege een latere realisatie van de maritieme servicehaven (pijler fysieke ontwikkeling), is er op de pijler innovatie ook sprake van uitloop. De middelen blijven beschikbaar binnen de reserve 'Regiodeal Noordelijk Flevoland'.

5. Procesgelden Noordelijk Flevoland & Regiodeal

Doordat de uitvoering van het programma 'Regiodeal NF' later gerealiseerd wordt (zie punt 4), loopt ook een deel van de proceskosten van Noordelijk Flevoland en Regiodeal door waardoor in 2023 uiteindelijk minder besteed is dan begroot. De middelen blijven beschikbaar binnen de reserve 'Procesgelden Gebiedsontwikkeling'.

6. Procesgelden overige gebiedsprogramma's

Het budget voor de voorbereiding en intensivering van diverse gebiedsprogramma's is minder benut omdat meer capaciteit ingezet en verantwoord kon worden in ontwikkelingen waarvoor rijksmiddelen zijn ontvangen. De middelen blijven beschikbaar binnen de reserve 'Procesgelden Gebiedsontwikkeling'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.2.1 Amsterdam Lelystad Airport/OMALA	383	-149	234
3.2.2 Flevokust Haven	731	-2.497	-1.766
3.2.3 Noordelijk Flevoland	1.471	-32	1.439
3.2.4 Overige gebiedsprogramma's	150	0	150
Totaal	2.735	-2.678	57

x € 1.000

3.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
3.1 Economisch programma	Lasten	5.220	5.914	7.243	5.324	1.919
	Baten	-582	-239	-1.140	-596	-544
	Saldo	4.638	5.674	6.103	4.728	1.375
3.2 Gebiedsopgaven	Lasten	2.152	7.322	8.072	2.735	5.338
	Baten	-1.200	-1.467	-1.717	-2.678	961
	Saldo	952	5.855	6.355	57	6.299
Totaal programma 3	Lasten	7.372	13.236	15.315	8.058	7.257
	Baten	-1.782	-1.707	-2.857	-3.274	417
	Saldo	5.590	11.529	12.458	4.785	7.674

x € 1.000

4. Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving



4.0 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over het 'Verhaal van Flevoland', over de eigenheid en culturele identiteit van ons gebied, en over hoe dit verhaal doorwerkt in onze leefomgeving en samenleving. Hier worden de belangrijkste ontwikkelingen beschreven die bijdragen aan de promotie van de culturele en toeristische-recreatieve sectoren en voorzieningen. We besteden aandacht aan de verbindende en verrijkende rol van erfgoed en de maatschappelijke waarde van sport. Het programma 'Krachtige Samenleving' levert tot slot een belangrijke bijdrage aan de gezondheid van onze inwoners.

Verhaal van Flevoland

In de 'Omgevingsvisie FlevolandStraks' hebben PS 'het Verhaal van Flevoland' opgenomen als een van onze kernopgaven. Door het 'Verhaal van Flevoland' uit te dragen, wordt het een bron van inspiratie bij ontwerp-opgaven en zetten we onder andere in op behoud en herkenbaarheid in ruimtelijke ontwikkelingen. 'Het Verhaal van Flevoland' verdient het om met verve te worden verteld, zodat de Flevolandse inwoners het zich verder eigen maken en trots uitdragen. Het gedachtegoed van het 'Verhaal van Flevoland' wordt zichtbaar gemaakt in kunst, cultuur, erfgoed, natuurbeleving, recreatie en toerisme, zoals in dit programmaonderdeel verder uitgewerkt wordt. Daarnaast speelt landschappelijke kwaliteit ook een belangrijke rol bij 'het Verhaal van Flevoland'.

Recreatie en vrijetijdsector

De vrijetijdsector groeit jaarlijks en biedt kansen voor provincie Flevoland om in mee te groeien. Het is nog onzeker welk effect corona op de lange termijn voor de sector heeft. De provincie faciliteert bij (grootschalige) publiekstrekkingen, waaronder evenementen zoals de tulpenroutes en (water)sportevenementen. Het doel daarvan is recreanten en toeristen vaker te laten komen, langer te laten verblijven en meer te laten besteden, waarbij we rekening houden met de ruimtelijke kwaliteiten van Flevoland. Met het 'Beleidsplan Toerisme en Recreatie Flevoland' zetten we in op betere benutting van het unieke en onderscheidende karakter van Flevoland. We dragen 'het Verhaal van Flevoland' uit, zowel in promotie als in de verdere ontwikkeling van ons vrijetijdsaanbod. We stimuleren de sector door 'het Verhaal van Flevoland' een onderdeel te laten zijn bij het ontwikkelen van nieuwe producten en verschillende routes. Via Visit Flevoland dragen we bij aan een verbeterde bekendheid in binnen- en buitenland van provincie Flevoland als toeristisch-recreatieve bestemming, met name via de verhaallijnen 'Watererfgoed', 'Nieuwe Natuur', 'Vernieuwend Ontwerp' en 'Agro&Food'. Daarnaast werken we in de districten IJsselmeer- en MRA-gebied nauw samen met andere regio's. Gebiedsbranding krijgt steeds meer gestalte. Het identiteitskompas van Flevoland, met voor de regio unieke en eenduidige benoemde identiteitswaarden, wordt steeds meer ingezet bij projecten in de drie domeinen 'leef', 'groei' en 'bezoek'. Samen met onze partners versterken we zo de profilering van de Flevolandse vrijetijdsector.

Cultuur en erfgoed

Cultuur en erfgoed hebben een grote maatschappelijke betekenis en zorgen voor verbinding in de samenleving. Het is belangrijk dat we als provincie een bijdrage blijven leveren in het samenspel van de overheden die gezamenlijk zorg dragen voor een breed en divers cultureel klimaat. De cultuursector heeft grote klappen gehad door corona; de gevolgen zullen nog lang na-ijlen. Met het Flevolands Fonds voor culturele ontwikkeling ondersteunt de provincie culturele instellingen en makers bij het weer goed kunnen functioneren.

In de 'Cultuurnota 2021-2024' zetten we de lijn van de vorige nota (2017-2020) voort: We blijven werken aan het ontstaan, groeien en verrijken van de Flevolandse identiteit en het versterken van de Flevolandse culturele infrastructuur. Daarmee sluiten we aan bij de opgaven 'het Verhaal van Flevoland' en 'Krachtige Samenleving'. Als cross-over vanuit 'Cultuur' en 'Krachtige Samenleving' dragen we bij aan de bestrijding van laaggeletterdheid.

Met het 'Erfgoedprogramma' bouwen we vanaf 2020 verder aan het erfgoed van Flevoland, het beschermen en verrijken en bovenal uitdragen van het erfgoed en inzetten ervan als inspiratiebron voor toekomstige ontwikkelingen.

Krachtige Flevolandse samenleving

2023 is het laatste jaar van het programma 'Krachtige Samenleving' gebaseerd op de opgave 'Krachtige Samenleving' van de huidige Omgevingsvisie. De vier programmalijnen zijn conform planning uitgevoerd. In 2023 is ook een begin gemaakt met een heroriëntatie met als leidraad het nieuwe Coalitieakkoord 2023 – 2027;

een aanzet voor een nieuwe programmering voor Vitale Samenleving. Een aantal programmalijnen/ activiteiten lopen (voorlopig) door, andere worden stopgezet of bijgestuurd:

- De programmalijn 'Veerkrachtige en Gezonde inwoners' – platform 'WEL in Flevoland' (positieve gezondheid), loopt nog door tot 2026 en stopt daarna;
- De 'Human Capital Agenda Zorg en Welzijn' via inzet van Flever als werkgeversorganisatie en de Sectortafel zorg en welzijn (in samenwerking met economie, programma 3) loopt door in de huidige coalitieperiode;
- 'Leefbaar Platteland' – de uitvoering van de subsidieregeling behorend bij het Fonds Leefbaar Platteland (zie ook programma 2.2) is op 31 december 2023 beëindigd, en
- De programmalijn 'Toekomstbestendige Gezondheidszorg' via het platform Zorgtafel Flevoland wordt bijgestuurd op basis van het eind 2023 opgestelde Regioplan IZA (Integraal Zorgakkoord).

Inhoud en koers van 'Vitale Samenleving' na 2023 is mede afhankelijk van de herziening van de Omgevingsvisie en de verdere uitwerking van de 'Strategische (uitvoerings-)agenda Flevoland'.

Sport

We zien de maatschappelijke waarde van sport in het bevorderen van participatie en sociale samenhang. Via Sportservice Flevoland geven we uitvoering aan het Flevolandse sportbeleid, gericht op talentontwikkeling, sportevenementen en aangepast sporten. Ook creëren we mogelijkheden voor actieve buitensportbeoefening. Zo stimuleren we een sportieve, gezonde leefstijl. Het 'Nationaal Preventieakkoord' en het 'Nationaal Sportakkoord' bieden mogelijkheden voor een coördinerende rol van de provincie.

Maatschappelijk effect

In provincie Flevoland is het goed wonen, werken en recreëren met een versterkte Flevolandse identiteit en een verbeterd imago.

Effect van ons beleid

De promotie van de culturele en toeristisch-recreatieve voorzieningen heeft geleid tot grotere bekendheid, hogere bezoekersaantallen en meer kansen voor ondernemers.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Recreatie en Toerisme	Visit Flevoland:					
	• Bereik (x 1 mln.)	55	155	276	150	333
	• Mediawaarde (x € 1.000)	370	560	660	500	767
	Bezoekers:					
	• Aantal overnachtingen (x 1 mln.) <i>bron: CBS</i>	1,76	2,19	2,81	> 2,19	3,13*
Economische impact:						
	• Aantal banen <i>bron: LISA/ Vestigingenregister</i>	12.180	11.440	12.190	> 12.200	12.580
Culturele kracht en identiteit	Totaal aantallen bezoekers van voorstellingen, festivals, culturele instellingen en evenementen die met provinciale middelen mogelijk gemaakt zijn (incl. Batavialand)** <i>Bron: Provincie Flevoland</i>	53.016	76.155	101.658	136.925	Podiumkunsten: 5.395**
	Aantallen bezoekers Batavialand	40.945	34.506	55.654	72.000	n.n.b.

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streef-cijfer 2023	Rekening 2023
Sport	Realisatie grootschalige (inter-) nationale sportevenementen	2	3	5	5	5
	Realisatie en/of verlening regionale trainingscentra	5	5	5	5	5
	Sportdeelname: percentage mensen met een beperking dat minimaal 2,5 uur per week matig intensief beweegt. <i>Bron: Provincie Flevoland/Rapportage Onbeperkt in Beweging</i>	n.b.	51%	n.b.	> 50%	n.b.
Vitale Samenleving	Ervaren gezondheid (percentage volwassenen dat zijn/haar gezondheid als (zeer) goed ervaart) <i>Bron: GGD/RIVM/CBS</i>	78,1%	n.b.	67,9%	> 67,9%	n.b.
	Spanningsindicator arbeidsmarkt Zorg & Welzijn*** <i>Bron: UWV</i>	1,67 (krap)	3,28 (krap)	<5,52 (zeer krap)	< 5,52 (zeer krap)	5,13 (zeer krap)

*Het cijfer voor 2023 voor de indicator 'aantal overnachtingen' is voorlopig.

**De bezoekersaantallen voor de rekening 2023 zijn gebaseerd op de subsidieverantwoordingen die binnen zijn per februari 2023. De bezoekersaantallen op de rekening 2023 geeft daardoor een vertekend beeld. Meer informatie over de waarde van het culturele aanbod en de culturele infrastructuur is te vinden in de periodieke cultuurmonitor Flevoland.

***De spanningsindicator is een maat voor de verhouding tussen de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt. Het UWV deelt het aantal openstaande vacatures door het aantal personen dat op hetzelfde moment korter dan 6 maanden WW ontvangt. Hoe hoger het getal, hoe hoger de spanning (en dus de krapte) op de arbeidsmarkt. Bij een waarde van 0 is de arbeidsmarkt zeer ruim voor werkgevers.

Toegevoegde indicatoren voor cultuur

In het kader van motie nr. 5 die op 22 februari 2023 is aangenomen, zijn de indicatoren voor culturele kracht en identiteit voor het begrotingsproces vanaf mei 2023 uitgebreid. In de huidige jaarrekening hebben deze indicatoren ook een plek gekregen in onderstaande tabel.

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streef-cijfer 2023	Rekening 2023
Culturele kracht en identiteit	Doorontwikkeling van Batavialand tot toekomstbestendig Nationaal Maritiem Erfgoedpark. Toelichting: verwachting is dat in 2025 50%, in 2026 75% en in 2027 100% gerealiseerd is.				25%	25%
	Cultuureducatie: aantal scholen dat heeft deelgenomen aan programma's FleCk, Cultuureducatie met kwaliteit, en Studio VMBO <i>Bron: Provincie Flevoland</i>	35	53	88	93	n.n.b.

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
	Participatie: het aantal projecten dat Kunstlink heeft ondersteund met provinciale subsidie; en semiprofessionele podiumkunstinstellingen hebben uitgevoerd met subsidie van de regeling Talentontwikkeling podiumkunsten. Bron: Provincie Flevoland	18	30	25	23	Talentontwikkeling podiumkunst: 3*
	Aantal gesubsidieerde projecten/activiteiten (vanuit het erfgoedprogramma, vanuit landschapskunst; voor bibliotheken vanuit het innovatiefonds Bibliotheekfunctie Flevoland) Bron: Provincie Flevoland	28	22	34	36	Bibliotheken: 15*

*Sinds 2023 kan subsidie worden aangevraagd voor 2-jarige projecten. De verantwoording van deze projecten vindt na afloop plaats (eens in de twee jaar).

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Restauratie-volume	Rijksmonumenten (exclusief functie woonhuis) staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht' Bron: Monumentenwacht/Provincie Flevoland					
	1. Percentage	6,8%	6,8%	10,3%	10,3%	10,3%
	2. Kubieke meters Bron: Monumentenwacht	1.271	1.271	1.541	1.541	1.541

Toelichting: In 2021 waren er totaal 44 rijksmonumenten zonder woonfunctie in Flevoland, daarvan vallen er 3 in de categorie 'matig' of 'slecht' voor wat betreft de staat van onderhoud van het casco.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
4. Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	4.1 Recreatie en toerisme	Flevoland is aantrekkelijk als regio, waarbij het aandeel van recreatie, toerisme en evenementen is gegroeid en de bekendheid van de identiteit is verbeterd
	4.2 Cultuur en erfgoed	Goede bekendheid van de Flevolandse geschiedenis en draagvlak voor cultureel erfgoed
		De bescherming van erfgoed op basis van een erfgoedprogramma
4.3 Krachtige samenleving	De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij)	

Verbonden partij(en)

Sportservice Flevoland BV heeft uitvoering gegeven aan het sportbeleid in Flevoland. Zij droeg daarmee bij aan het doel: de sport in Flevoland is onderscheidend, draagt bij aan de Flevolandse identiteit en leidt tot grotere bekendheid en aantal bezoekers.

Visit Flevoland BV ontvangt subsidie voor het promoten van het vrijetijdsaanbod van Flevoland (onder andere water, natuur, erfgoed, landschapskunst, cultuur, sport en architectuur). Middels de verhaallijnen 'watererfgoed', 'vernieuwend ontwerp', 'nieuwe natuur' en 'agro & food' worden de bezienswaardigheden en activiteiten van Flevoland onder de aandacht gebracht bij zowel eigen inwoner als internationale bezoeker. Zij draagt daarmee bij aan het doel: een versterkte profilering van Flevoland en haar bekendheid als vrijetijdsbestemming.

4.1 Recreatie en toerisme

Doel (2019-2023)

Flevoland is aantrekkelijk als toeristisch-recreatieve bestemming, waarbij het vrijetijdsaanbod en de beleving is toegenomen en de bekendheid van de bestemming is gegroeid.

Doelrealisatie

We zetten ons door middel van bestemmingsmanagement in op een bewuste groei van de unieke recreatieve kracht van de regio voor zowel inwoner als bezoeker. Daarbij kijken we naar de mogelijkheden om toerisme en/of recreatie in te zetten als middel voor andere maatschappelijke opgaven, zoals het leefbaar houden van het platteland en draagvlak/waardering creëren voor natuur en landschap.

Activiteit 2023

- We hebben uitvoering gegeven aan het 'Provinciale Beleidsplan Toerisme en Recreatie Flevoland' met de programmalijnen 'Promotie' (Visit Flevoland), 'Stimuleringsregeling Vergroten Belevingswaarde', 'Routeontwikkeling' en 'Kennis/onderzoek'.
- De subsidieregeling 'Vergroten Belevingswaarde bij vrijetijdsproducten' is in 2023 geëvalueerd en herijkt.
- Gezamenlijk met gemeenten en Visit Flevoland hebben we het 'Perspectief Flevoland 2030' verder vormgegeven en werken we op basis van de identiteit van Flevoland aan de verdere positionering en beleving van de verhaallijnen (storytelling) 'Watererfgoed', 'Agro & Food', 'Nieuwe Natuur' en 'Vernieuwend Ontwerp'.
- Via onder andere het programma 'Mobiliteit' (en bijbehorend regionale Fietsplan) hebben we ons samen met gemeenten en terreinbeherende organisaties ingezet voor aantrekkelijke recreatieve routenetwerken met bijbehorende faciliteiten op het gebied van fietsen, wandelen en varen.
- Samen met het Rijk, Provincie Noord-Holland, gemeenten en andere stakeholders trekken we gezamenlijk op in het bevaarbaar houden van het IJsselmeergebied in samenhang met de natuur- en waterkwaliteiten.
- Voor MRA-regio is er in 2023 een nieuwe strategie en aanpak: 'Op weg naar Toekomstbestendig Toerisme' ontwikkeld.
- Vanuit gebiedsbranding Flevoland is Flevoland met haar unieke en eenduidige identiteitswaarden door gebiedspartners gepresenteerd als aantrekkelijke regio om te leven, 'groeien' en 'bezoeken'.

Middelen

4.1 Recreatie en toerisme	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	1.565	1.496	1.496	1.260	236
Baten	-45	-28	-28	-28	0
Saldo	1.520	1.468	1.468	1.232	236

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Routeontwikkeling	60	0	60
2. Waterplanten (inclusief afwikkelingsverschil)	94	0	94
Overige kleine verschillen	82	0	82
Totaal lasten	236	0	236
Baten			
Overige kleine verschillen	0	0	0
Totaal baten	0	0	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Routeontwikkeling

In 2023 is € 0,06 mln. van het budget 'Routeontwikkeling' gereserveerd voor de realisatie van doorkijkpanelen. Door onder andere capaciteitsproblemen bij de gemeenten is het de gemeenten niet gelukt om de aanvragen tot subsidie in 2023 te doen. De aanvragen van de 4 gemeenten worden in 2024 alsnog verwacht.

2. Waterplanten (inclusief afwikkelingsverschil)

Het budget voor het stimuleren van waterrecreatie (voorheen budget 'Waterplanten') is niet volledig ingezet en kent een onderschrijding van € 0,066 mln., doordat er geen gezamenlijke projecten waren waar financiële middelen voor benodigd waren. Daarnaast is in 2023 een positief afwikkelingsverschil ontstaan van € 0,028 mln. als gevolg van het lager vaststellen van de subsidiebeschikking aangaande het beheersen van de waterplanten in de randmeren in de periode 2019-2022, omdat één prestatie uit de beschikking (onderzoek naar de verdieping van de Eemmeer recreatievaargeul) niet is gerealiseerd.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.1.1 Recreatie, toerisme en gebiedspromotie	1.260	-28	1.232
Totaal	1.260	-28	1.232

x € 1.000

4.2 Cultuur en erfgoed

Doel (2019-2023)

De huidige cultuurnota (2017-2020) is herijkt en geactualiseerd in samenspraak met culturele (ondersteunings)instellingen en gemeenten.

Doelrealisatie

Ook in het derde uitvoeringsjaar van de 'Cultuurnota 2021-2024: Flevoland, ruimte voor cultuur' hebben we gewerkt aan een sterk cultureel klimaat van hoge artistieke waarde, waarvan maker en publiek, maatschappij, economie en ruimtelijke omgeving profiteren. Dat hebben we gedaan op basis van de twee routes 'Cultuur maken' en 'Cultuur beleven' van de nota en de daaronder vallende pijlers die zich richten op het verder versterken van de Flevolandse identiteit en culturele infrastructuur. Het 'Verhaal van Flevoland' is daarbij de 'onderlegger' van het gehele beleid.

Activiteiten 2023

- We hebben uitvoering gegeven aan het 'Flevolands Fonds voor culturele ontwikkeling': de regelingen 'Versterken & Vernieuwen' en 'Mede mogelijk maken', onze partnerbijdrage aan crowdfunding-platform www.voordekunst.nl en in mei 2023 heeft de lancering van het programma 'Carte Blanche' (voorheen 'Nieuwe makers, nieuwe verhalen') plaatsgevonden.
- We hebben de aanvragen voor het 'Innovatiefonds Bibliotheekfunctie' beoordeeld op basis van de 'Nadere regels Innovatiefonds Bibliotheekfunctie 2022-2025'.

- We hebben de aanvragen voor 'Professionele Podiumkunsten' beoordeeld op basis van de 'Nadere regels Professionele Podiumkunsten 2022'. We hebben invulling gegeven aan de Impuls landschapskunst en daarbij composities laten maken.
- We hebben de cultuureducatieprogramma's voor voortgezet en primair onderwijs voortgezet met het in 2022 geïntroduceerde programma 'Cultuur+'.
- Stichting Land Art Flevoland en stichting Kunstmuseum Flevoland werken samen op het gebied van de ontwikkeling en uitvoering van de publieksactiviteiten en de collectie landschapskunstwerken in Flevoland. In navolging van het Statenvoorstel wordt er in de huidige coalitieperiode geen kunstmuseumgebouw gerealiseerd.
- Het gerestaureerde kunstwerk 'De Tong' is in februari 2023 opgeleverd en teruggeplaatst op de Knardijk.
- Het plan voor de doorontwikkeling van het Flevoprofiel (2018): 'Cultuurregio Flevoland' is in het voorjaar van 2023 bestuurlijk vastgesteld.
- We zijn gestart met het proces om te komen tot een nieuwe vierjarige cultuurnota. In december 2023 hebben PS de 'Startnotitie Cultuurbeleid 2025-2028' vastgesteld. In het laatste kwartaal van 2023 is ten behoeve van het conceptbeleid gesproken met Flevolandse gemeenten en culturele instellingen. Ook zijn twee workshops verzorgd tijdens de Cultuurmakersdag 2023 in de Meerpaal in Dronten.

Doel (2019-2023)

De bescherming van het Flevolands erfgoed is verstevigd en bouwen we verder aan de beleving van en de kennis over het Flevolands erfgoed op basis van het 'Erfgoedprogramma'.

Doelrealisatie

Door de uitvoering van de verschillende activiteiten uit het Erfgoedprogramma Flevoland 'Erfgoed van de Toekomst' is de bescherming van het Flevolands erfgoed verder verstevigd, is de beleefbaarheid van het erfgoed vergroot en zijn nieuwe kennisproducten opgesteld.

Activiteiten 2023

- We hebben uitvoering gegeven aan het Erfgoedprogramma Flevoland 'Erfgoed van de Toekomst' door verschillende activiteiten uit te voeren. We hebben onder andere de 'Onderzoeksagenda Archeologie Flevoland' gepubliceerd en de Scheepswrakkendatabase Flevoland geactualiseerd en in beheer genomen. We zijn begonnen met het opstellen van een Lespakket Paleontologie voor de basisschoolkinderen van Flevoland (groep 7 en 8). Voor het bezoekerscentrum Oostvaardersplassen is een permanente tentoonstelling over de diepe geologische ondergrond van het gebied in voorbereiding. De Monumentenwacht zal de scheepswrakkenterreinen in een cyclus van 3 tot 4 jaar gaan schouwen, voor een goed beheer van dit type erfgoed.
- We hebben vanuit erfgoed, recreatie en toerisme en natuur een integrale bijdrage geleverd aan de doorontwikkeling van Werelderfgoed Schokland en hebben deelgenomen aan de siteholdersgroep.
- We hebben ons ingezet voor het traject 'Interbestuurlijke Samenwerking Erfgoed', waarbij onder andere het doel was om een nieuwe invulling te geven aan het 'Steunpunt Archeologie en Monumenten Flevoland'. Dit zal in 2024 nader ingevuld worden.
- We hebben 'Nadere regels subsidies Erfgoedprogramma' opgesteld. Die zullen in het eerste kwartaal van 2024 worden vastgesteld.
- We hebben de Erfgoed Deal Campagne 'ONGEZOUTEN' voortgezet op fysieke locaties in de provincies rond het IJsselmeer.
- In januari 2023 hebben PS besloten de doorontwikkeling van Batavialand te onderschrijven en daarvoor middelen beschikbaar te stellen. In maart 2023 is daartoe het gebiedsprogramma 'Doorontwikkeling Batavialand' van start gegaan, waarin Provincie Flevoland als bouwheer met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)/RCE, gemeente Lelystad en Batavialand samenwerkt om invulling te geven aan de doorontwikkeling van Batavialand. Doel hiervan is een toekomstbestendig Nationaal Maritiem Erfgoedpark Batavialand, dat als culturele trekpleister diverse doelgroepen trekt, laagdrempelig is, culturele en ruimtelijke kwaliteit biedt, mede door de realisatie van een Nationaal Scheepsarcheologisch Depot (NSD), een multifunctioneel entreegebouw, de integratie van de Bataviawerf en het schip de Batavia. Met de start van het programma zijn er in het afgelopen jaar belangrijke stappen gezet. Zo is het integrale Plan van Aanpak, inclusief governance model en projectstructuur, vastgesteld en het Programma van Eisen opgesteld dat naar verwachting begin 2024 is afgerond.

Middelen

4.2 Cultuur en erfgoed	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	6.104	6.647	7.434	7.251	182
Baten	-699	-350	-350	-499	149
Saldo	5.405	6.297	7.083	6.752	331

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Regionale Culturele infrastructuur (SPUK)	-148	0	-148
2. Erfgoedprogramma (inclusief toevalsvondsten)	133	35	98
3. Batavialand	67	67	0
4. Restauratie Tong	33	33	0
Overige kleine verschillen	97	40	57
Totaal lasten	182	175	7
Baten			
1. Regionale Culturele infrastructuur (SPUK)	148	0	148
Overige kleine verschillen	1	0	1
Totaal baten	149	0	149

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Regionale Culturele infrastructuur (SPUK)

Stichting Strandlab Almere heeft in 2021 een meerjarige projectsubsidie ontvangen voor de versterking van de regionale culturele infrastructuur. In 2022 was enige achterstand ontstaan in de te leveren prestaties. In december bleek uit de tussenrapportage dat dit in 2023 is dit ingehaald, waardoor zowel aan de lasten- als aan de batenkant (SPUK) een afwijking van € 0,148 mln. is ontstaan. Per saldo is het effect nihil. De totale projectbegroting blijft ongewijzigd.

2. Erfgoedprogramma (inclusief toevalsvondsten)

Het budget 'Erfgoedprogramma' is bedoeld voor de uitvoering van de verschillende activiteiten die benoemd zijn in het erfgoedprogramma. Een aantal van deze activiteiten zijn afgerond of in gang gezet, zoals de archeologische onderzoeksagenda en de 'Nadere Regel erfgoedbeleving en publieksbereik'. Andere activiteiten moeten nog worden opgestart. Het budget is in 2023 niet volledig weggezet. Dit komt door verminderde capaciteit.

Het budget voor toevalsvondsten is deels uitgegeven aan archeologische begeleiding van een scheepswrak op het strand van Urk. De niet bestede middelen blijven beschikbaar in het oormerk 'Toevalsvondsten' binnen de reserve 'Monumentenzorg' in geval er een groter archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

3. Batavialand

Vanuit het oormerk 'Batavialand' in de 'Brede Bestemmingsreserve' is aan stichting Erfgoedpark Batavialand een meerjarige projectsubsidie (2023-2025) toegekend voor het inlopen van achterstanden welke zijn opgelopen in de coronaperiode. Met deze subsidie wordt sterk ingezet op programmering en marketing. Uit tussentijdse rapportage blijkt dat de uitvoering een afwijking kent ten opzicht van de oorspronkelijke planning, met name ontstaan door het later aan kunnen nemen van capaciteit voor de uitvoering. De middelen blijven beschikbaar in het oormerk en zullen opnieuw worden geprogrammeerd. De totale projectkosten wijzigen niet.

4. Restauratie Tong

Kunstwerk de Tong is gerestaureerd in 2022. De laatste restauratiewerkzaamheden, transport en terugplaatsing hebben nog tot kosten geleid in 2023. Nameting, evaluatie en mogelijke aanpassingen leiden nog tot kosten in 2024.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.2.1 Cultuur	4.548	-488	4.060
4.2.2 Erfgoed	2.703	-11	2.692
Totaal	7.251	-499	6.752

x € 1.000

4.3 Krachtige samenleving

Doel (2019-2023)

De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij).

Doelrealisatie

- De vier programmalijnen binnen 'Krachtige Samenleving' - 'Een gezond en veerkrachtig Flevoland' (gericht op preventie en positieve gezondheid), 'Leefbaar Platteland', 'Toekomstbestendige Gezondheidszorg' en 'Arbeidsmarkt & Participatie' – zijn in uitvoering en dragen bij aan het versterken van de infrastructuur en arbeidsmarkt gezondheidszorg, positieve benadering van eigen invloed op welzijn & gezondheid en stimuleren van inwonersinitiatieven.
- We faciliteren de 'Regionale Zorgtafel Flevoland' en volgen de ontwikkelingen die binnen de regio spelen als het gaat om toekomstbestendige gezondheidszorg. Ook Flever speelt hierbij een actieve rol; met name als het gaat om de inbreng van inwoners en de arbeidsmarkt zorg & welzijn.
- Vanuit 'Krachtige Samenleving' dragen we bij aan strategische trajecten zoals de woonopgave en strategische agenda en werken we samen op thema's als 'human capital agenda' en 'gezonde leefomgeving'.
- We hebben een bijdrage geleverd aan de sociale acceptatie, veiligheid en gelijke behandeling van LHBTIQ+'s in Flevoland, waar nodig hebben we de samenwerking met relevante maatschappelijke organisaties zoals Bureau Gelijke Behandeling Flevoland opgezocht.

Activiteiten 2023

Flever heeft zich ontwikkeld tot een waardevolle partner van de provincie. Als uitvoeringsorganisatie en strategische partner van het programma 'Krachtige Samenleving' heeft Flever haar positie versterkt en draagt bij aan een betaalbare, goede en toegankelijke Flevolandse sector zorg en welzijn. Op basis van de tussenevaluatie (2022/2023) is in de tweede helft van 2023 gestart met het evaluatiekader voor de eindevaluatie van het meerjarenplan 2021 – 2024. Op basis van het jaarplan 2023 zijn activiteiten uitgevoerd binnen de drie programma's 'Positieve Gezondheid', 'Arbeidsmarkt & Onderwijs' en 'Versterken Inwoners' die voortvloeien uit de programmalijnen 'Krachtige Samenleving'.

Vier programmalijnen

Een gezond en veerkrachtig Flevoland

- We hebben preventie en positieve gezondheid gestimuleerd onder de vlag van het platform 'WEL in Flevoland'. 'WEL' is gelinkt aan de Zorgtafel. Er wordt samen gewerkt op verschillende thema's, onder andere bij de uitvoering van de 3-jarige 'Preventie Coalitie Flevoland Gezond & Wel' (2022 – 2024).
- Via het netwerkplatform 'WEL in Flevoland' is kennis en inspiratie gedeeld via de website en andere media – verhalen, blogs, de podcast WELdoeners, video's en goede initiatieven. Daarnaast zijn er verschillende (thema)bijeenkomsten georganiseerd (sport en gezondheid, mentale gezondheid).
- In deze fase 2022-2023 ligt, naast het kennisdelen en inspireren, de nadruk vooral op de toepassing van positieve gezondheid in de praktijk. De WEL academie met verschillende leergangen vervult hierbij een centrale rol. Daarnaast is in samenwerking met Proscop een toolkit ontwikkeld voor organisaties om

zelf aan de slag te gaan. Ook is contact gelegd met onderwijsinstellingen over hoe positieve gezondheid kan worden geïntegreerd binnen het onderwijs en opleiding van studenten/leerlingen.

- Daar waar nodig worden lokale netwerken en gemeenten ondersteund door middel van procesbegeleiding.
- Er is een pilotonderzoek positieve gezondheid uitgevoerd in Almere; de analyse van de gegevens gebeurt begin 2024.

Arbeidsmarkt en participatie

- De 'Human Capital Agenda Zorg & Welzijn Flevoland' (2021-2025) is in uitvoering via het programma 'Arbeidsmarkt & Onderwijs' van Flever. Post-coronaperikelen en een (zeer) krappe arbeidsmarkt maken dat de deelname vanuit de zorgsector aan de agenda wat achterblijft, omdat de dagelijkse bedrijfsvoering alle aandacht opeist. Sommige initiatieven zoals een Regionale Werkgever voor de VVT sector zijn hierdoor vertraagd. De sector staat nog steeds voor grote uitdagingen. Qua instroom heeft de zogenaamde Zorghart Campagne succes, maar nog steeds vertrekken veel medewerkers uit de zorg en is er nog steeds een toename van zzp'ers die gepaard gaat met hoge kosten en minder continuïteit in de bedrijfsvoering. In Flevoland zijn er veel initiatieven op het gebied van Anders Organiseren en het verbinden van formele en informele (mantel)zorg komt langzamerhand op gang.
- Op het gebied van versterken inwoners en participatie heeft Flever zich sterk gemaakt om bij het Regioplan IZA het inwoners- en cliëntenperspectief in te brengen. Flever ondersteunt ook de Flevolandse PatiëntenFederatie, verzorgt trainingen voor lokale adviesraden en is betrokken bij projecten ervaringsdeskundigen om waar mogelijk het zorgstelsel te ontlasten of de kwaliteit te verbeteren.

Activiteiten 'Fonds Leefbaar Platteland' (zie ook programma 2.2)

- In 2023 zijn 55 aanvragen ingediend voor een subsidie vanuit het 'Fonds Leefbaar Platteland 2021 – 2023'.
- De 'Adviescommissie Fonds Leefbaar Platteland 2021-2023' is in 2023 zeven keer bij elkaar gekomen.

Toekomstbestendige gezondheidszorg/Zorgtafel Flevoland

De Zorgtafel heeft dit jaar in het teken gestaan van het Integraal Zorgakkoord (IZA). Onder aansturing van gemeenten en Zorgverzekeraar Zilveren Kruis is medio 2023 een Regiobeeld opgesteld en vervolgens een Regioplan. Deelnemers van de Zorgtafel hebben een bijdrage geleverd aan zowel het Regiobeeld als het -plan. Komend jaar zal worden bezien welke rol de Zorgtafel (of een variant daarop) kan hebben bij de uitvoering van het Regioplan.

Overige activiteiten

- We hebben drie verschillende jeugddebatten gefaciliteerd, ter bevordering van de kennis van jongeren over democratie en de provinciale organisatie. Dit zijn 'Op Weg Naar Het Lagerhuis' (OWNHL), 'Model European Parliament' (MEP) en het 'Provinciaal Jeugddebat'.
- Regenboogprovincie: In 2023 hebben we samengewerkt met maatschappelijke en culturele organisaties als stichting Pride Photo en Stichting Sterrenstof. Hun projecten vergroten de zichtbaarheid en acceptatie van de queer-gemeenschap. Ook is er onder leiding van Movisie interprovinciaal overleg geweest over de ontwikkeling van diversiteit- en inclusiebeleid. In de week van Coming Out Day (11 oktober) wapperden twee Progress Pride vlaggen. In het kader van Orange the World (wereldwijde campagne tegen vrouwengeweld) is het provinciehuis twee weken oranje aangelicht.
- De regionale aanpak Eenzaamheid (gefinancierd uit het coronamaatregelenpakket) is in 2023 afgerond. Op beperkte schaal blijft Flever een aantal zaken op dit thema ondersteunen en is beschikbaar als vraagbaak.
- De provincie heeft bijgedragen aan onderzoeksnetwerken en pilots zoals de Werkplaats Sociaal Domein Flevoland (thema arbeidsmarkt zorg & welzijn), Onderzoeksoverleg Flevoland (OOF) en de proeftuin Ouderen (samenwerking GGD & Windesheim)

Heroriëntatie: van Krachtige naar Vitale Samenleving

- Tweede helft 2023 is gestart met het in kaart brengen van de sociaal-maatschappelijk status in Flevoland om vervolgens in 2024 de belangrijkste vraagstukken te identificeren, mede in relatie tot ruimtelijke en economische vraagstukken (bijv. leefomgeving, voorzieningenniveau en werkgelegenheid). Dit als uitwerking van pijler 1 – vitale steden en dorpen van de strategische (uitvoerings-)agenda. Het is een omvangrijk traject waarbij niet alle data gelijk voorhanden zijn en de inbreng vanuit gemeenten en maatschappelijke instellingen onmisbaar is. Voor het maken van dit zogenaamde 'position paper' wordt gebruik gemaakt van het analysekader dat is ontwikkeld voor de Brede Welvaartsmonitor.

- Binnen het traject 'Wonen, Welzijn & Zorg' (gekoppeld aan de woonopgave, zie programma 1) heeft de provincie het voortouw genomen om met gemeenten, corporaties, VVT-sector en experts samen aan de slag te gaan. Bestuurlijk is een Initiatiefgroep in het leven geroepen. Samen met het Zorgkantoor Zilveren Kruis en gemeenten is een regionaal ondersteuningsteam aangesteld die lokaal ondersteunt bij het opstellen van een visie en zicht te krijgen op de concrete opgave. Ook helpt het ondersteuningsteam om Flevoland-breed overzicht te krijgen. Daarbij hebben we ons in 2023 gefocust op huisvesting van senioren (conform de lijn vanuit het Rijk). Companen heeft een behoefteonderzoek uitgevoerd om gevoel te krijgen bij wat er bij de doelgroep leeft. Op basis van verschillende data is een begin gemaakt om in kaart te brengen hoeveel nultreden, geclusterde en zorggeschikte woningen er per gemeente moeten komen. Daarmee worden de regiodeals verder geconcretiseerd. Ook is een start gemaakt met de opbouw van expertise; regionaal en lokaal.

Doel (2019-2023)

De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij).

Doelrealisatie

We hebben samen met partners de sportpiramide in Flevoland versterkt en nieuw sportbeleid ontwikkeld.

Activiteiten 2023

- We hebben de nieuwe PS in een beeld- en oordeelsvormende ronde geïnformeerd over het ontwerp Sportbeleid. Het nieuwe sportbeleid is op 8 november 2023 door PS vastgesteld.
- We hebben samen met Sportservice Flevoland B.V. uitvoering gegeven aan de sportnota 'Samenspel rendeert in Flevoland'.
- We hebben de items van het ontwerp sportbeleid 'Samenwerken aan sportief Flevoland' mogelijk geïntegreerd in de uitvoering, met name Sport in openbare ruimte en Vitale Flevolandse sportsector.
- We hebben bovenregionale sportevenementen ondersteund.
- We hebben bijgedragen aan talentontwikkeling onder andere door middel van de Regionale trainingscentra en het faciliteitenennetwerk.
- We hebben via Sportservice Flevoland aandacht gevraagd voor Aangepast sporten/Onbeperkt in beweging, onder andere door de organisatie van de week van het Aangepast Sporten en het makelen en schakelen tussen vraag en aanbod.
- We hebben de sportinfrastructuur versterkt, onder andere door kennisbijeenkomsten rondom specifieke sportgerelateerde thema's en door bij te dragen aan ontwikkeling en onderhoud van de MTB- routes.

Middelen

4.3 Krachtige samenleving	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	2.938	3.102	3.109	2.557	552
Baten	-10	0	0	-24	24
Saldo	2.928	3.102	3.109	2.533	576

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Programma Krachtige Samenleving	446	446	0
Overige kleine verschillen	106	0	106
Totaal lasten	552	446	106
Baten			
Overige kleine verschillen	24	24	0
Totaal baten	24	24	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Programma Krachtige Samenleving

In 2023 heeft de Zorgtafel op een laag pitje gestaan, omdat de aandacht van gemeenten en zorgaanbieders gefocust was op het maken van het Regiobeeld en Regioplan IZA (Integraal Zorgakkoord). De activiteiten (en daarmee de middelen) voor wonen, welzijn & zorg zijn voor een groot deel doorgeschoven naar 2024.

Vorbereidingen met gemeenten en Zorgkantoor hebben langer geduurd dan ingeschat. Medio december is het regionaal ondersteuningsteam van start gegaan bij 3 gemeenten. In de loop van 2024 zullen ander gemeenten aangehaakt worden. Tenslotte zijn in het kader van de omschakeling naar het nieuwe coalitieakkoord (om- en afbouw van programma 'Krachtige Samenleving') de activiteiten (en daarmee de middelen) doorgeschoven naar 2024 (en een klein deel 2025). De middelen blijven beschikbaar binnen de reserve 'Krachtige samenleving'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.3.1 Krachtige samenleving	1.658	-24	1.634
4.3.2 Sport	899	0	899
Totaal	2.557	-24	2.533

x € 1.000

4.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
4.1 Recreatie en toerisme	Lasten	1.565	1.496	1.496	1.260	236
	Baten	-45	-28	-28	-28	0
	Saldo	1.520	1.468	1.468	1.232	236
4.2 Cultuur en erfgoed	Lasten	6.104	6.647	7.434	7.251	182
	Baten	-699	-350	-350	-499	149
	Saldo	5.405	6.297	7.083	6.752	331
4.3 Krachtige samenleving	Lasten	2.938	3.102	3.109	2.557	552
	Baten	-10	0	0	-24	24
	Saldo	2.928	3.102	3.109	2.533	576
Totaal programma 4	Lasten	10.606	11.245	12.039	11.069	970
	Baten	-754	-378	-378	-551	173
	Saldo	9.853	10.867	11.661	10.518	1.142

x € 1.000

5. Energie, duurzaamheid en milieu



5.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste ontwikkelingen beschreven die bijdragen aan de stappen naar duurzame energie en het behouden van de goede uitgangspositie op gebied van bodem- en luchtkwaliteit, veiligheid en geluid.

Regionale Energie Strategie

Als koploper in productie hernieuwbare energie draagt Flevoland bij aan het behalen van de nationale doelstellingen van het Klimaatakkoord. Het uitgangspunt daarbij is dat de aanpak van de klimaatopgaven haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar moet zijn. In 2023 is, met onze maatschappelijke partners, ingezet op minimaliseren impact van de netcongestie, en het Rijk opgeroepen tot actie. Deze aanpak wordt in 2024 voortgezet.

In de vastgestelde (2021) RES 1.0 Flevoland is aangegeven dat wij 5,81 TWh van de landelijke doelstelling voor hernieuwbare elektriciteit (35 TWh) in 2030 gaan produceren. Dit is het zogenaamde 'bod', de hoeveelheid hernieuwbare elektriciteit die de regio produceert na realisatie van het bestaande beleid. De RES wordt elke 2 jaar gemonitord en kan indien nodig herijkt worden. De monitoringscijfers gaven in 2023 geen aanleiding om het bod te herijken, de doelstellingen liggen voor 2030 binnen bereik, wel is er een 'voortgangsnotitie RES Flevoland 2023' opgesteld. Naast de afspraken over het opwekken van hernieuwbare elektriciteit bevat de RES ook regionale afspraken over de productie van hernieuwbare warmte, energiebesparing en randvoorwaarden voor de energietransitie. In 2023 is aan burgerbetrokkenheid in dit proces extra vorm gegeven met een digitale tool (PWE) waarin meer dan 1500 Flevolandse bereid zijn om mee te denken over welke keuzes zij in de energietransitie zouden maken.

Energie in balans

In provincie Flevoland wordt veel duurzame energie opgewekt. Voor de energietransitie is een van de grootste uitdagingen om vraag en aanbod flexibel op elkaar af te kunnen stemmen. Daarom zet de provincie in om energieopslagprojecten te stimuleren en te ondersteunen. Een logische stap gezien de netcongestie, de fluctuerende energieproductie uit duurzame bronnen en de behoefte aan flexibiliteit. Binnen Flevoland zijn inmiddels meerdere grote en kleinere initiatieven op het gebied van opslag in batterijen, warmte en hybride systemen. Gezamenlijk met onze partners werken we aan een (ruimtelijk) beleidskader voor batterijen. Hierop vooruitlopend is in 2023 met drie gemeenten en projecten gestart via een zogenoemd Experimentenkader. Bijzondere aandacht gaat ook uit naar de ontwikkeling en inzet van waterstof. In 2023 is daarom het Flevoland Hydrogen Valley (FLHY) initiatief opgericht, wat inzet op de ontwikkelingen van de waterstofeconomie in Flevoland samen met initiatiefnemers, bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Daarnaast is vanuit FLHY ook de lobby gestart voor een aansluiting op de landelijke waterstofbackbone.

De provincie heeft onder de noemer van het programma 'Energie in Balans' samenwerking en kennisdeling met de vele partners gefaciliteerd en georganiseerd met als doel de gevolgen van netcongestie te beperken.

Energie Expertise Centrum Flevoland (EEF)

Stichting DE-on is opgericht om de energietransitie te versnellen door financiering van projecten voor energiebesparing en opwek van duurzame energie en draagt daardoor bij aan energieneutraliteit in 2030 en het duurzaam benutten van de ondergrond. Vanaf 2019 is hieraan het leveren van ontwikkelcapaciteit en expertise toegevoegd. Vanaf najaar 2020 treedt DE-on naar buiten als het Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF). Er wordt effectief samengewerkt tussen EEF en Horizon ten behoeve van de energietransitie.

Met het DE-on fonds komen vanwege het revolverende karakter eerder belegde middelen vrij om opnieuw ingezet te kunnen worden.

Met het Flevolandse Warmte Expertisecentrum draagt EEF bij aan de warmtetransitie in Flevoland.

Duurzaamheid en circulaire economie

Onze ambitie is om in 2030 grondstoffenleverancier te zijn voor de circulaire economie, met als dragers groene grondstoffen, gebruikte materialen en het geven van het goede voorbeeld door de provinciale organisatie. Met het Platform Circulair Flevoland zijn diverse circulaire keteninitiatieven ontwikkeld om het hergebruik van materialen en grondstoffen te stimuleren en nieuwe ketens te ontwikkelen. In samenwerking met ondernemers, overheden, onderwijs en andere organisaties werken we aan businesscases, het circulaire verdienvermogen en het oplossen van belemmeringen in de keten en in de wet- en regelgeving.

Ondanks de uitdagingen van afgelopen jaren zijn er diverse circulaire (platform)bijeenkomsten georganiseerd, zoals de bijeenkomst 'Van plant tot pand', waarbij de circulaire biobased bouweconomie in Flevoland verder wordt gestimuleerd. Daarnaast is er gewerkt aan het circulaire inkoopbeleid en zijn er diverse Groeifondsaanvragen geschreven, die in 2023 opnieuw zijn ingediend. Om de circulaire economie in Flevoland verder te bevorderen is een subsidieregeling opgezet die in 2023 is opengesteld.

Milieu: lucht, bodem en geluid

Het is de ambitie dat Flevoland de huidige kwaliteit op het gebied van milieu en gezondheid behoudt. De wettelijke kaders opgelegd door de Rijksoverheid, zijn voor ons leidend. Dat betekent dat we nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig hebben ingepast, zodat die zo min mogelijk ten koste gaan van de kwaliteit van de leefomgeving.

- Er zijn in 2023 geen overschrijdingen geweest van wettelijke normen voor luchtkwaliteit en externe veiligheid.
- De provincie heeft in 2023 verdere stappen gezet in de uitvoering van het 'Schone Lucht Akkoord'. Het Uitvoeringsprogramma is vastgesteld, voorbereiding voor het oprichten van een Luchtkwaliteitsmeetnet in Flevoland dat in 2024 start met het meten van fijnstof via inwonersparticipatie, in de nieuwe VTH strategie heeft het thema luchtkwaliteit een plek gekregen en voor het scholierenmeetproject binnen het programma 'Talent KleurtFlevoland' zijn nieuwe afspraken gemaakt.
- Flevoland heeft het initiatief genomen om samen met andere provincies een oplossing te vinden voor de problematiek Varend Ontgassen door binnenvaartschepen langs de oevers van het IJsselmeer, Markermeer en op de binnenwateren. In 2023 zijn door het Rijk voorbereidingen getroffen om per 1 juli 2024 het verbod op varend ontgassen voor fase 1 en 2 in te laten gaan.
- De geluidbelasting van het verkeer op de provinciale wegen is in beeld gebracht. Er zijn kaarten gepubliceerd met daarop ook de geluidsbelasting van de woningen langs deze wegen.
- Samen met de gemeenten is de overdracht van bodemtaken bij inwerkingtreding van de Omgevingswet voorbereid.
- Er is in verband met het vervallen van de 'Wet Bodembescherming' nieuw beleid ontwikkeld voor grondwaterkwaliteit, dat tegelijk met de Omgevingswet in werking treedt.

Omgevingsdiensten

Net als in voorgaande jaren is ook in 2023 bij de opdrachtverlening aan de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) een heldere koppeling gemaakt tussen het strategische/operationele beleid van de provincie en de uitvoering van taken door de OFGV. Hierdoor kan bij de tussentijdse verantwoording van de door de OFGV uitgevoerde taken worden aangegeven hoe dit zich verhoudt tot de gestelde doelen en kunnen ook de juiste prioriteiten en doelen worden gesteld.

Maatschappelijk effect

De bewoners en bedrijven van provincie Flevoland profiteren van de energietransitie, de CO₂-uitstoot vermindert en de Flevolandse leefomgevingskwaliteit blijft behouden.

Effect van ons beleid

Provincie Flevoland produceert in 2023 evenveel hernieuwbare energie als door bewoners, bedrijven en instellingen exclusief transport aan energie wordt verbruikt, initiatiefnemers hebben de eerste stappen gezet op weg naar energieneutraliteit in 2030 inclusief transport en de leefomgevingskwaliteit is goed afgewogen bij nieuwe ontwikkelingen in de ruimte.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Energie*	Percentage hernieuwbare energie ten opzichte van het totale energieverbruik door bewoners, bedrijven en instellingen, exclusief transport Bron: <i>Klimaatmonitor</i>	61,2%	63,5%	n.n.b.	100%** in 2023	n.n.b.

	Verbruikte energie totaal in terrawattuur (voertuigbrandstoffen, elektriciteit, warmte) Bron: <i>Klimaatmonitor</i>	9,96	9,94	n.n.b.	n.b.	n.n.b.
	Verbruik warmte en elektriciteit in terrawattuur Bron: <i>Klimaatmonitor</i>	6,24	6,37	n.n.b.	n.b.	n.n.b.
	Totale productie hernieuwbare energie in terrawattuur (biobrandstof vervoer, hernieuwbare warmte, hernieuwbare elektriciteit) Bron: <i>Klimaatmonitor</i>	4,01	4,04	n.n.b.	n.b.	n.n.b.
	Afspraak met het Rijk over productief vermogen windenergie in megawatt (MW op 31/12) Bron: <i>RVO/Klimaatmonitor/Provincie Flevoland</i>	1.133,7	1.346,5	1.570,1	1.390,5	n.n.b.
	Bewoners en ondernemers in Flevoland krijgen gelegenheid financieel te participeren bij nieuwe windmolens Bron: <i>provincie Flevoland</i>	ja	ja	ja	ja	ja
Milieu	Luchtkwaliteit: aantal inwoners dat is blootgesteld aan hogere waarden fijnstof of stikstofdioxide dan toegestaan Bron: <i>Monitoring Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)</i>	0	0	0	0	n.n.b.
	Aantal woningen met hoge geluidbelasting langs provinciale wegen zonder maatregelen Toelichting: <i>Indicator komt uit het Actieplan Geluid</i> Bron: <i>provincie Flevoland</i>	n.b.	n.b.	1.162	≈1.162	n.n.b.***

* Voor getallen bij de indicatoren met betrekking tot energie maakt de provincie veelal gebruik van de *Klimaatmonitor*, een landelijke monitor opgezet door Rijkswaterstaat. De *Klimaatmonitor* is de landelijke standaard voor energiemonitoring en zorgt voor continuïteit in de datastroom. Het verzamelen en bewerken van data neemt tijd in beslag waardoor de getallen in de monitor enige tijd achterlopen. De meeste cijfers voor 2022 en 2023 zijn daarom nog niet bekend (n.n.b.). We werken aan het verbeteren van de actualiteit van deze indicatoren, zowel in IPO-verband als via het landelijke project 'Verbetering Informatievoorziening Energietransitie (VIVET)'.
 ** Uit onderzoek blijkt dat 100% energieneutraliteit in 2030 met de huidige beleidsinspanningen niet haalbaar is. GS hebben hierbij aangegeven bij eventuele vervolgstappen de brede reductie van broeikasgassen als kapstok te zien en niet alleen het aandeel hernieuwbare energie. Hierover is PS in april 2022 geïnformeerd via de mededeling 'Energie-neutraliteit in Flevoland'.
 *** Het cijfer voor 2023 voor het aantal geluidbelaste woningen wordt medio Q2 bekend, en dit cijfer zal in de programmabegroting 2025 - dit najaar - worden gecommuniceerd.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Emissie broeikasgassen	Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO2 equivalenten) per provincie in absolute aantallen (in tonnen)	2.133.200	2.163.000	2.081.000	n.b.	n.n.b.
Energie-neutraliteit	Totale productie van hernieuwbare energie uitgedrukt in Petajoule (PJ) (biobrandstof vervoer, hernieuwbare warmte, hernieuwbare elektriciteit) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	14,41	14,56	n.n.b.	n.b.	n.n.b.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
5. Energie, duurzaamheid en milieu	5.1 Regionale energiestrategie	De gezamenlijke inzet voor het behalen van de nationale klimaatdoelen is vastgelegd in een Regionale Energie Strategie (RES)
		Een integraal ruimtelijk/landschappelijk beleid voor alle vormen van energieopwekking en -opslag is opgesteld
		De ontwikkeling van zon-op-land verder inpassen in zowel landschap als energie-infrastructuur
	5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	Flevoland staat bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie
		Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid is verder verduurzaamd
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	De kwaliteit van onze leefomgeving is in Flevoland behouden, zodanig dat gerichte aandacht is besteed aan gezondheid, bodem, water, lucht en geluid	

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek heeft uitvoering gegeven aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Zij droeg daarmee bij aan het behoud van een goede uitgangspositie van de omgevingskwaliteit.

Het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland beheert de financiële middelen voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen. Daarmee droeg zij bij aan het behoud van een goede uitgangspositie voor de omgevingskwaliteit.

Afvalzorg Holding N.V. beheert de stortplaatsen in Flevoland. Provincie Flevoland heeft een belang van 10% in Afvalzorg. Tweemaal per jaar vindt de Algemene Vergadering van Aandeelhouders plaats.

Alliander is het energienetwerkbedrijf dat verantwoordelijk is voor de levering van gas en elektriciteit naar inwoners en bedrijven in een groot deel van Nederland. Alliander is het netwerkbedrijf van het vroegere Nuon. Het is in 2009 afgesplitst van Nuon. De aandelen worden gehouden door provincies en gemeenten.

EEF heeft, met behulp van een lening van de provincie, duurzame-energieprojecten mede mogelijk gemaakt. Daarmee heeft zij bijgedragen aan energieneutraliteit in 2030 en het duurzaam benutten van de ondergrond.

5.1 Regionale energiestrategie

Doel (2019-2023)

Samen met onze gebiedspartners is de gezamenlijke inzet voor het behalen van de nationale klimaatdoelen vastgelegd in een Regionale Energie Strategie (RES). Volgens de huidige planning betekent dit RES 1.0 in 2021 en elke 2 jaar daaropvolgend een volgende RES.

Doelrealisatie

Samen met onze gebiedspartners is in 2023 de uitvoering van de RES 1.0 flink ter hand genomen.

Activiteiten 2023

Energiestrategie:

- De voortgangsnotitie RES Flevoland 2023 is opgesteld in samenwerking met gemeenten, waterschap en maatschappelijke partners. Hieruit blijkt dat de Regio op schema ligt met het behalen van de afgesproken doelstellingen. De afspraken die gemaakt zijn in RES 1.0, zijn samen met partners, verder in uitvoering gebracht. Onder meer met zowel een herhaalde inwonersenquête als met een digitale consultatie (PWE) is vormgegeven aan burgerbetrokkenheid
- We nemen samen met onze partners de landelijke ontwikkelingen voortkomend uit het Klimaatakkoord mee in de doorontwikkeling van de 'Flevolandse Energie Agenda'.

Provinciaal MIEK ('Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat'):

- Op basis van een energiesysteemstudie worden, samen met netbeheerder en gemeenten, prioriteiten gesteld en daardoor strategische en programmatische keuzes gemaakt met betrekking tot de planning van de energie infrastructuur van Flevoland.
- Er is een taskforce opgericht voor acute netproblematiek.

Warmtetransitie:

Het Flevolandse warmte expertise centrum is in 2023 opgericht en biedt extra ondersteuning bij de uitvoering van de warmtetransitie; hulp aan de gemeenten en ontwikkeling van concrete warmteprojecten.

Doel (2019-2023)

We wekken meer windenergie op met minder molens die beter zijn ingepast in het landschap en waarbij Flevolandse de gelegenheid krijgen te participeren.

Doelrealisatie

In 2023 zijn windmolens met meer capaciteit geplaatst met een betere inpassing in het landschap. Zo zijn de nieuwe windmolens van Windplan Groen vrijwel gerealiseerd alsmede het landgedeelte van Windplanblauw. In de projectgebieden heeft verdere sanering van oude windmolens plaatsgevonden. Beide ontwikkelingen zijn conform projectplannen die vóór 2022 goedgekeurd werden. In deze projectplannen zijn afspraken gemaakt over participatie van de omgeving. Verder:

Windplan West in projectgebied West:

- Er is nauw samengewerkt met het ministerie van EZK, gemeente Lelystad en de initiatiefnemer windplan West. Dit heeft in februari 2023 geresulteerd in een intentieovereenkomst. Evenwel heeft de initiatiefnemer zich in juni 2023 teruggetrokken naar aanleiding van een motie van de Staten.
- *Naderingsdetectie:* Met de windparken is het traject doorlopen met betrekking tot naderingsdetectie. Er is brede consensus over het toepassen van naderingsdetectiesystemen. In november 2023 is de Ontwerpregeling naderingsdetectie voor zienswijze voorgelegd aan de windparken. De provinciale regeling zal in het eerste kwartaal van 2024 open gaan.

Activiteiten 2023

- We geven uitvoering aan het 'Regioplan Windenergie Oostelijk en Zuidelijk Flevoland' en de partiële herziening Omgevingsplan voor windenergie (zoals opgenomen in het 'Omgevingsprogramma'). Onderdeel hiervan is de ontwikkeling van projectgebied West. Daarnaast hebben we bijgedragen aan het draagvlak en acceptatie van windenergie (bijvoorbeeld door een reportage over de besteding van de gebiedsfonden).
- De mogelijkheden van zogenoemde boerenmolens zijn verkend vanuit ingebrachte motie. Hieraan ligt een vraag vanuit de agrarische sector ten grondslag om dergelijke molens in te kunnen zetten voor ondersteuning van de bedrijfsactiviteiten (bijvoorbeeld uitbreiding zonder verzwarende netaansluiting) en

lokaal meer energieneutraal kunnen worden. Boerenmolens zijn een uitzondering op de definitie van een windmolen (en dus uitzondering op het 'Regioplan Windenergie').

- Het is technisch mogelijk om bij windmolens door gebruik te maken van naderingsdetectiesystemen de obstakelverlichting aan te zetten zodra een vliegtuig overvliegt. Het ministerie van EZK heeft per 1 november 2023 een regeling opengesteld (SPUK-regeling) om een deel van de benodigde investering voor bestaande windparken te vergoeden bij een gelijke bijdrage door provincies. Hiertoe hebben we een ontwerp 'Nadere regels naderingsdetectie voor windmolens voor bestaande windturbines in Provincie Flevoland' opgesteld. De planning is dat de windparken in het eerste kwartaal van 2024 hiervan gebruik kunnen maken.

Doel (2019-2023)

Op basis van een tussenbalans van ons beleid voor 'Zon op Land' na realisatie van de eerste 500 ha, PS een besluit laten nemen over het al dan niet vrijgeven van de volledige ruimte van 1.000 ha.

Doelrealisatie

Op basis van de aanbevelingen van de tussenbalans van de eerste tranche uit 2021 is het beleid 'Zon op Land' aangepast. Het besluit tot openstelling van de tweede 500 hectare is in werking getreden.

Activiteiten 2023

- Zon op land:
We geven uitvoering aan de tweede tranche van de 'Structuurvisie Zon'. De 'Structuurvisie Zon' beoogt in totaal 1.000 hectare grondgebonden zonne-energie te realiseren in het landelijk gebied. Hierbij wordt aangesloten op het besluit van PS in 2022 om, na evaluatie van de eerste tranche, het beleid te herzien en de tweede tranche van 500 ha open te stellen. Deze zal ingevuld moeten worden op locaties die geen bestemming landbouwgrond hebben.
- Zon op dak:
We hebben het voornemen om een instrument te ontwikkelen om zon op dak te stimuleren in relatie tot het wegnemen van knelpunten (netcongestie) bij de plaatsing van zonnepanelen op grote daken, parkeerterreinen en waterbassins. Deze subsidieregeling zal medio 2024 ter besluitvorming in GS liggen.

Middelen

5.1 Regionale energiestrategie	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	4.698	5.037	7.698	6.548	1.149
Baten	-2.379	-2.169	-3.502	-2.117	-1.384
Saldo	2.319	2.867	4.196	4.431	-235

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Energietransitie	642	627	15
2. Windenergiebeleid	632	639	-7
3. Regionale Energie Strategieën	292	186	106
4. Schadeloosstelling sanering windturbine	376	0	376
5. Verduurzamen maatschappelijk vastgoed	463	0	463
6. Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	575	0	575
7. Lening DE-on	-1.930	-1.930	0
Overige kleine verschillen	99	-50	149
Totaal lasten	1.149	-528	1.677

Baten			
4. Schadeloosstelling sanering windturbine	-376	0	-376
5. Verduurzamen maatschappelijk vastgoed	-426	0	-426
6. Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	-575	0	-575
Overige kleine verschillen	-7	0	-7
Totaal baten	-1.384	0	-1.384

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Energietransitie

Binnen het programma 'Energietransitie' is er op de diverse onderdelen (Energieweerbaarheid, Aanpak grootste gasverbruikers, Het Goede Voorbeeld, advies warmtenetten, opstellen Klimaatplan, Waterstofeconomie) een onderbesteding van in totaal € 0,64 mln. Niet alle opdrachten van energie hebben geleid tot uitgaven in 2023, omdat een deel van de opdrachten over het einde van het jaar doorlopen. Externe factoren als niet ingevulde vacatures en netcongestie hebben ertoe geleid dat opdrachten niet voor het einde van het jaar zijn afgerond. Van het verschil wordt € 0,16 mln. toegevoegd aan de reserve 'Duurzame energie' volgens de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023'. Hiermee is de maximale toevoeging van € 0,65 mln. aan de reserve 'Duurzame energie' bereikt conform PS besluit van 13 november 2019 (#2476262).

2. Windenergiebeleid

De kosten voor juridische ondersteuning van de saneringsopgave zijn voor het jaar 2023 lager dan begroot. Er is geen goede voorspelling te maken van de jaarlijkse juridische kosten. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat nog niet duidelijk is hoeveel molens jaarlijks niet vrijwillig gesaneerd zullen worden. Verder is de projectbegeleiding Windplan West gestaakt door terugtrekking van de initiatiefnemer.

Daarnaast is het beschikbare bedrag van € 0,5 mln. (Zomernota 2023) voor obstakelverlichting niet besteed, omdat de subsidieregeling nog niet in werking is getreden door vertraging bij de openstelling van de regeling voor de bijdrage van het Rijk. Deze regeling vangt aan in 2024.

3. Regionale Energie Strategieën

Door vertraging van het onderzoeksprogramma zoals aangegeven in de voortgangsnotitie RES Flevoland 2023 is een onderbesteding op dit budget, omdat de regio zich heeft moeten heroriënteren vanwege netcongestie en beleid zon (geen zon op landbouwgrond) en wind op land (windplan west). Daarnaast zijn de loonkosten van de programmamanager en de secretaris van RES verwerkt op programmaonderdeel 7.4 Bedrijfsvoering. De kosten voor RES worden gedekt uit de reserve 'Duurzame energie'.

4. Schadeloosstelling sanering windturbine

Voor de sanering van windturbines in het windpark Zeewolde ontvangt provincie Flevoland jaarlijks een voorschot van het ministerie van EZK in de vorm van een specifieke uitkering. De specifieke uitkering wordt aangewend voor betalingen aan eigenaren of opstalverleners met wie de onderneming Windpark Zeewolde een overeenkomst heeft gesloten over de sanering van één of meer windturbines of voor schadeloosstellingen in verband met onteigeningsprocedures op grond van de onteigeningswet ten behoeve van de sanering van windturbines in windpark Zeewolde. De aanvraag van Windpark Zeewolde is in 2023 lager dan het ontvangen voorschot, waardoor zowel aan de lasten- als aan de batenkant (SPUK) een afwijking van € 0,376 mln. is ontstaan. Per saldo is het effect nihil. Het restantbedrag van de SPUK blijft beschikbaar voor latere jaren.

5. Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Vanaf 2021 kunnen kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren voor het verduurzamen van hun gebouwen gebruik maken van advies en ondersteuning vanuit het ontzorgingsprogramma binnen de provincie. Hiervoor heeft het ministerie van BZK gelden ter beschikking gesteld aan de provincies (specifieke uitkering I en II). De onderbesteding op dit budget komt onder andere door de terugloop van aanmeldingen in de tweede helft van 2023 en in de oorspronkelijke raming 2023 is rekening gehouden met extra capaciteit inhuur, waardoor zowel aan de lasten- als aan de batenkant (specifieke uitkering) een afwijking van € 0,41 mln. is ontstaan. Per saldo is het effect nihil. De totale projectbegroting blijft ongewijzigd. Het ministerie van BZK heeft afgelopen augustus akkoord gegeven om het programma met een jaar te verlengen tot uiterlijk 31 december 2024 (specifieke uitkering I). Met het aannemen van een vaste medewerker, maatwerk-inhuur voor de nazorg, de communicatieaanpak en het behandelen van nieuwe aanmeldingen is het de verwachting dat alle voor het programma beschikbare middelen worden ingezet.

6. Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid

Van het ministerie van EZK is een meerjarige specifieke uitkering ontvangen. Doel van deze uitkering is gedurende de uitkeringsperiode 2023-2025 de capaciteit (bemensing) te vergroten bij decentrale overheden voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. De specifieke uitkering 'Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)' bedraagt voor Flevoland in totaal voor drie jaar € 2,4 mln. (2023 € 0,7 mln., 2024 € 0,7 mln. en 2025 € 1,0 mln.). De in aanmerking komende kosten voor deze regeling zijn verantwoord op deze post, waardoor zowel aan de lasten- als aan de batenkant (SPUK) een afwijking van € 0,575 mln. is ontstaan. Per saldo is het effect nihil. Het restantbedrag uit 2023 blijft beschikbaar voor de jaren 2024/2025.

7. Voorziening getroffen voor de lening EEF

Als gevolg van de toename van het negatieve eigen vermogen van EEF is de voorziening 'Oninbare leningen' verhoogd met € 1,93 mln. ten laste van het oormerk 'Achtervang lening EEF' in de 'Brede Bestemmingsreserve'. De hoogte van de voorziening is gelijk aan het negatieve eigen vermogen van EEF op geprognosticeerde balansdatum 31 december 2023 van € 2,8 mln.

EEF heeft in 2021 financiering verstrekt aan een project waarvan de opbrengsten in 2022 fors lager uitvallen dan aan de financiering ten grondslag liggende business case. De initiatiefnemers van het project hebben in 2023 aanvullende maatregelen genomen om de opbrengsten tot het niveau van de oorspronkelijke business case te brengen. Dit heeft niet mogen helpen. EEF heeft de lening moeten afwaarderen in overleg met andere financiers. De door de provincie verstrekte subsidie in de vorm van een lening aan EEF wordt aangewend voor het bekostigen van het (doen) ontwikkelen en het (mede) financieren van projecten door middel van participaties, garanties en het verstrekken van al dan niet achtergestelde leningen, gericht op zowel reductie en/of het duurzaam opwekken van energie in die delen van de markt die zich autonoom niet, onvoldoende of traag ontwikkelen. Het betreffen doorgaans risicovolle medefinancieringen. Dit zijn bijvoorbeeld leningen die andere financiers op basis van het risicoprofiel niet wensen te verstrekken. Waarbij het risico van een situatie waarbij deze lening niet kan worden terugbetaald mogelijk reëel is.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.1.1 Energietransitie (incl. DE-ON)	6.548	-2.117	4.431
Totaal	6.548	-2.117	4.431

x € 1.000

5.2 Duurzaamheid en circulaire economie

Doel (2019-2023)

Flevoland staat in 2030 bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie en een deel van de het provinciale economisch instrumentarium is toegespitst op het stimuleren van de circulaire economie.

Doelrealisatie

Via de lijnen groene grondstoffen en gebruikte materialen is verder invulling gegeven aan de transitie naar een circulaire economie. Bij de ontwikkeling van de programmalijnen van het nieuwe economisch programma zijn instrumenten opgenomen die de circulaire economie stimuleren.

Activiteiten 2023

- Het 'Platform Circulair Flevoland' is verder uitgebreid en er zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd, waaronder thematische platformbijeenkomsten rondom voedselverspilling, kunststof, onderwijs en digitale circulaire economie.
- In de Week van de Circulaire Economie is in samenwerking met VNO-NCW de Flevolandse Circulaire Innovatie Top 20 georganiseerd waarin ondernemers en initiatieven in de circulaire economie een podium is geboden.
- In de groene grondstofketen zijn keteninitiatieven doorontwikkeld rondom circulaire landbouw- en voedselketens en biobased gewassen. Daarnaast is in de grijze grondstofketen ingezet op het operationaliseren van het eerder opgestelde model voor een circulaire keten voor bouwmaterialen.

- Er zijn projecten, verkenningen en onderzoeken uitgevoerd voor het stimuleren van circulair gebruik van GFT-compost, circulair watergebruik in de Port van Urk en voor herwinning van nutriënten uit afvalwater ten behoeve van de kwaliteit van de landbouwgrond.
- Met samenwerkingspartners PRICE en C-Creators is actief ingezet op circulaire bouw- en gebiedsontwikkeling. Gemeenten en woningcorporaties zijn ondersteund met de aanscherping en implementatie van circulair bouwbeleid.
- In IPO-verband is uitvoering gegeven aan de gezamenlijke 'circulaire Krachtenkaart' en de bijbehorende ontwikkelpaden met de handreikingen voor circulair inkopen en aanbesteden, circulair bestendigen van omgevingsvisie en VTH Uitvoeringspraktijk, monitoring CE, ontwikkeling en versterken van de regionale circulaire ecosystemen en ondersteuning van het regionale bedrijfsleven. Daarnaast is een plan van aanpak opgesteld voor de samenwerking op het 'Nationaal Plan Circulaire Economie'.
- In samenwerking met de partners in de Metropoolregio Amsterdam is uitvoering gegeven aan het MRA-programma 'Circulaire Economie' en de MRA Green Deals/afspraken.
- De samenwerking met Horizon en de OFGV op het gebied van circulaire economie is gecontinueerd. Horizon heeft uitvoering gegeven aan de opdracht voor Business Development om circulariteit binnen bedrijven in de regio aan te jagen. Met de Omgevingsdienst is een visie ontwikkeld voor vergunningverlening, toezicht en handhaving ten behoeve van de transitie naar een circulaire economie.
- Medio 2023 is een subsidie- en voucherregeling opengesteld voor het Flevolandse bedrijfsleven.

Doel (2019-2023)

Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid is verder verduurzaamd, zodat de CO₂-voetafdruk van aan ons te leveren diensten, werken en producten één van de afwegingscriteria is, de belasting van het milieu wordt geminimaliseerd en zodat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden betrokken.

Doelrealisatie

In oktober 2023 is het nieuwe inkoopbeleid vastgesteld waarin de thema's 'Klimaat- en Milieubewust inkopen', 'Circulair inkopen', 'Sociaal inkopen' en 'Ethisch inkopen' zijn opgenomen. In de uitvoering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid voor de provinciale organisatie is onder andere CO₂-reductie, circulair inkopen en duurzaamheid toegepast.

Activiteiten 2023

- We stimuleren bij aanbestedingen, waar mogelijk, de toepassing van hernieuwbare energie, de bio- en circulaire economie.
- Onze aanbestedingen worden zodanig ingericht, dat we verbeteringen bereiken in het gebruik van materialen en energie.

Middelen

5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	888	833	1.290	983	307
Baten	-104	0	-82	-122	40
Saldo	783	833	1.208	861	347

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Lagere lasten Circulaire economie	306	105	201
Overige kleine verschillen	1	0	1
Totaal lasten	307	105	202
Baten			
Overige kleine verschillen	40	0	40
Totaal baten	40	0	40

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Lagere lasten 'Circulaire Economie'

De onderbesteding in 2023 komt voort uit de looptijd van een subsidie- en voucherregeling voor ondernemers, deze is ook nog in 2024 te benutten. Daarnaast is in 2023 een subsidie uit 2019 voor het aanjagen en verkennen van sluitende circulaire businesscases in Flevoland lager vastgesteld en is er een bedrag van € 0,07 mln. vrijgevallen. Tot slot zijn er een aantal activiteiten uitgesteld in afwachting van de besluitvorming van het economisch programma.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.2.1 Duurzaamheid & circulaire economie	983	-122	861
Totaal	983	-122	861

x € 1.000

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van onze leefomgeving is in Flevoland behouden, zodanig dat gerichte aandacht is besteed aan gezondheid, bodem, water, lucht en geluid.

Doelrealisatie

De duurzame bescherming en benutting van de ondergrond en de kwaliteit van onze leefomgeving is verbeterd op basis van het beleid in de Omgevingsvisie, -programma en -verordening.

Activiteiten 2023

- In IPO verband hebben wij ons voorbereid op de inzet van het Vergunning-, Toezicht- en Handhavinginstrumentarium voor het onderwerp 'Circulaire Economie'.
- Wij hebben ons voorbereid op de implementatie van de Omgevingswet en hebben samen met de OFGV en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG) deze wet geïmplementeerd in het VTH-proces.
- Er is voor de uitvoering van de vergunning, toezicht en handhavingstaken die zijn belegd bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek een kader vastgesteld. Het betreft een 'Regionale Uitvoering en Handhaving Strategie' conform de Omgevingswet.
- We praten via IPO mee over o.a. de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot omgevingsveiligheid in relatie tot de energietransitie en de impact op de omgeving van de nieuwe rekenmethodiek voor de scenario gifwolk.
- De bodemkwaliteitskaart, inclusief de toegevoegde achtergrondwaarden voor PFAS, wordt door alle regiopartijen gebruikt. Opdracht voor actualisatie van de bodemkwaliteitskaart is verstrekt.
- We hebben in verband met het vervallen van de Wet Bodembescherming bij het in werking treden van de Omgevingswet nieuw beleid ontwikkeld voor grondwaterverontreinigingen. Dit beleid is opgenomen in de omgevingsverordening.
- Met de bodemcommunity 'Polderbreed' bevorderen de provincie en gemeenten samen een duurzaam gebruik van de bodem en ondergrond. In dit overleg is onder andere de warme overdracht van de bodemtaken in het kader van de Omgevingswet op een constructieve wijze voorbereid.
- Voor de 'Warme overdracht bodemtaken' zijn alle locaties in het bodeminformatiesysteem (BIS) beoordeeld op overgangsrecht. Per gemeente zijn twee lijsten met locaties gemaakt: een met alle locaties waar de Wbb-procedure is afgerond en de informatie wordt overgedragen van provincie naar gemeente en een lijst met locaties waar de Wbb-procedure nog niet is afgerond en onder het overgangsrecht vallen. Opmerking: ook al is er sprake van overdracht (van bodemtaken) fysiek blijft de informatie in beheer bij de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek. GS hebben de gemeenten per brief geïnformeerd over de warme overdracht.
- Nadat met de gemeenten en de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek succesvol een pilot 'Regionaal Schakelpunt (RSP) Bodem' is gedraaid, wordt daaraan een vervolg gegeven. Gemeenten en provincie hebben de afspraak gemaakt voor drie jaar een RSP Flevoland in te richten, om aanvullend op

de landelijke bodem- en ondergrondkennis, regionaal de kennis te ontsluiten. De programmamanager en de backoffice zijn geworven en het kernteam voor de Kennisagenda is van start gegaan.

- In provincie Flevoland zijn we goed op schema met het afronden van de (historische) spoedlocaties. In Flevoland zijn er nu nog twee spoedlocaties waar de provincie verantwoordelijk is voor de sanering: Lange Nering 69 te Emmeloord en Houtwijk 23 te Dronten. Bij beide gaat het om voormalige chemische wasserijen waar een grondwaterverontreiniging nog aanwezig is.
 - Voor locatie Houtwijk in Dronten is er nog sprake van een doorlopende monitoring; de grondwatermonitoring loopt tot en met 2024.
 - In 2021 is het monitoringsplan opgesteld voor de Lange Nering 69 en is de eerste monitoringsronde uitgevoerd. Begin 2023 is het monitoringsnet uitgebreid. De monitoring loop door tot en met 2029.

Middelen

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	5.658	7.024	7.632	7.223	409
Baten	-569	-513	-704	-759	55
Saldo	5.089	6.511	6.928	6.464	464

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Klassieke milieutaken	118	0	118
2. Programma Uitvoering Leefomgevingstaken	151	0	151
3. Brede bodemtaken	78	48	30
Overige kleine verschillen	62	0	62
Totaal lasten	409	48	361
Baten			
Overige kleine verschillen	55	0	55
Totaal baten	55	0	55

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Klassieke milieutaken

Eind 2022 is aan de GGD-Amsterdam opdracht gegeven te starten met de voorbereidingen voor de bouw van een tweede RIVM-Ankerstation in de provincie. Dit meetstation komt te staan in Almere en wordt onderdeel van het landelijk meetnet luchtkwaliteit van het RIVM. Voor het jaarlijkse onderhoud van het Ankerstation is € 0,05 mln. begroot. Het Ankerstation is nog niet opgeleverd en is het onderhoudsbudget niet besteed. Daarnaast is minder besteed voor de subsidieregeling 'verbeteren van de geluidwering van woningen' dan begroot.

2. Programma Uitvoering Leefomgevingstaken

In maart 2023 heeft GS het uitvoeringsprogramma 'Schone Lucht Akkoord 2023-2030' vastgesteld. Om inzicht te krijgen in de concentraties van fijnstof in de directe leefomgeving wordt samen met inwoners en andere partners een Luchtkwaliteitsmeetnet aangelegd voor Flevoland. Voor de dekking van dit project wordt gebruik gemaakt van een specifieke uitkering. De uitvoering vindt plaats in 2024.

3. Brede bodemtaken

De uitvoering van de taken uit de Wet bodembescherming (Wbb) verloopt zoals geprogrammeerd. Onder het motto 'huiswerk op orde' is gewerkt aan het opstellen van een opvolger van het uitvoeringsprogramma 'Duurzaam Gebruik Ondergrond' (UP DGO). Dat programma is breder dan de wettelijke taken. De start van het programma is vanwege personele wisselingen vertraagd. Daarnaast vraagt de analyse van bodemtaken en de verbinding met de opgaven meer tijd. Als gevolg daarvan is er ook vertraging op de (her-) programmering van lopende en nieuwe activiteiten voor duurzaam gebruik van bodem en ondergrond.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.3.1 Milieu en leefomgeving	2.251	-759	1.493
5.3.2 Omgevingsdiensten	4.972	0	4.972
Totaal	7.223	-759	6.464

x € 1.000

5.4 Klimaatakkoord

Doel (2019-2023)

Een provinciaal Klimaatplan, waarin we aangeven op welke manier de provincie en haar maatschappelijke partners willen bijdragen aan de doelstellingen van het in 2019 vastgestelde nationale Klimaatakkoord, met inbegrip van activiteiten, menskracht en middelen.

Doelrealisatie

Het proces om te komen tot een provinciaal klimaatplan is in 2022 gestart, waarbij de Flevolandse uitstoot van broeikasgassen is berekend en de meningen van Flevolandse over de klimaatopgave in beeld zijn gebracht. In 2023 zijn de klimaatdoelstellingen voor de veehouderij en het landgebruik geïntegreerd in het 'Flevolandse Programma Landelijk gebied'.

Activiteiten 2023

- Op basis van de 'Verkenning Klimaatplan Flevoland' is een eerste aanzet van een provinciaal klimaatplan Flevoland uitgewerkt en zijn de contouren van een werkstructuur voorbereid.
- Er zijn tekstbijdragen geleverd aan het 'Flevolandse Programma Landelijk gebied'.
- Met onze medeoverheden is oriënterend gesproken over de scope van het klimaatplan en de inrichting van het proces.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Hebben zich niet voorgedaan.

Middelen

5.4 Klimaat akkoord	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	28	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0
Saldo	28	0	0	0	0

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
Overige kleine verschillen	0	0	0
Totaal lasten	0	0	0
Baten			
Overige kleine verschillen	0	0	0
Totaal baten	0	0	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

Geen sprake van verschillen > € 100.000, derhalve niet van toepassing.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.4.1 Klimaatakkoord	0	0	0
Totaal	0	0	0

x € 1.000

5.5 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
5.1 Regionale energiestrategie	Lasten	4.698	5.037	7.698	6.548	1.149
	Baten	-2.379	-2.169	-3.502	-2.117	-1.384
	Saldo	2.319	2.867	4.196	4.431	-235
5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	Lasten	888	833	1.290	983	307
	Baten	-104	0	-82	-122	40
	Saldo	783	833	1.208	861	347
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	Lasten	5.658	7.024	7.632	7.223	409
	Baten	-569	-513	-704	-759	55
	Saldo	5.089	6.511	6.928	6.464	464
5.4 Klimaat akkoord	Lasten	28	0	0	0	0
	Baten	0	0	0	0	0
	Saldo	28	0	0	0	0
Totaal programma 5	Lasten	11.271	12.894	16.620	14.754	1.866
	Baten	-3.052	-2.682	-4.288	-2.998	-1.290
	Saldo	8.219	10.212	12.332	11.756	576

x € 1.000

6. Mobiliteit



6.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die hebben bijgedragen aan de verbetering van de bereikbaarheid van Flevoland.

Programma Mobiliteit en Ruimte

Op 13 juli 2022 is het programma 'Mobiliteit en Ruimte' (hierna PMR) vastgesteld met als beoogd effect een slim, schoon en solide mobiliteitssysteem gericht op het realiseren van een duurzame mobiliteitsketen om van deur tot deur en weer terug te reizen. Met het PMR zijn de provinciale doelen uit de Mobiliteitsvisie 2030 nader uitgewerkt in nieuwe maatschappelijke opgaven. Deze zijn vervolgens verbonden met de doelstellingen en activiteiten van partners en vertaald in tal van provinciale activiteiten. Het PMR kent de volgende kernboodschap:

Als innovatieve provincie investeren we slim in schoon vervoer en een solide vervoersnetwerk, dat veilig en duurzaam is.

Op hoofdlijnen zijn langs een drietal pijlers – slim, schoon en solide - navolgende beleidslijnen te benoemen:

- Van aanbod naar vraaggestuurde mobiliteit;
- Intensivering risicogestuurd werken in verkeersveiligheid;
- Proactief gestuurd verkeersmanagement;
- Duurzame grond, weg en waterbouw;
- Werken en leren op afstand;
- Stimuleren laadinfrastructuur en hernieuwbare brandstoffen;
- Regionale hubs om te verbinden;
- Reductie van CO₂-uitstoot;
- Verleiding van bezit naar gebruik;
- Stimuleren van het fietsgebruik;
- Ontsluiting ruimtelijk-economische ontwikkelingen;
- Goede bereikbaarheid met alle vervoerswijzen;
- Mobiliteit bereikbaar voor iedereen;
- Veilige systemen, veilige infrastructuur.

Op 16 december 2020 is het 'Fundament Smart Mobility Flevoland' vastgesteld. Door de beleidsmatige verankering in het PMR wordt voornoemd beleidskader voor Smart Mobility bepalend in de integratie van de hele Flevolandse mobiliteitsketen en ontstaan kansen om de innovatieve mobiliteit te verbinden met de meer traditionele mobiliteit. Een voorbeeld hiervan is de realisatie van een achttal regionale personen hubs, waarbij zoveel mogelijk modaliteiten kunnen worden verbonden met vormen van vervoer op maat (MaaS) om de reiziger te verleiden tot duurzaam reisgedrag.

Door het Rijk, de MRA, de VRA, de Flevolandse gemeenten, Rijkswaterstaat Midden-Nederland, het Waterschap Zuiderzeeland, de aangrenzende provincies en andere verbonden actoren nadrukkelijk te betrekken bij het opstellen van het PMR is draagvlak gecreëerd, ontstaan mogelijkheden voor vergroting van het maatschappelijk rendement door bundeling van inzet en kan een start gemaakt worden met de mobiliteitstransitie in Flevoland.

Het bijbehorende bestedingsplan geeft aan hoe voorzien wordt in de dekking van de lasten van alle benoemde activiteiten uit het PMR. Om het aangaan van meerjarige verplichtingen en proactieve sturing op de realisatie van een geheel project mogelijk te maken, is een totaalkrediet voor alle investeringen uit het PMR beschikbaar gesteld en daarbinnen is het college gemandateerd om voortaan een integraal uitvoeringskrediet per investering te voteren. Jaarlijks zal een kredietoverzicht over de voortgang van de investeringen uit het PMR als bijlage bij de programmabegroting worden gepresenteerd.

Grote infrastructuurprojecten

In 2023 zijn de laatste twee grote projecten in uitvoering afgerond: de verbreding van de N702 Hogering in Almere en de aanpassingen aan de N307 Roggebot-Kampen, dit in het kader van het 'Ijsseldelta Programma'. Tegelijkertijd gingen de voorbereidingen voor nieuwe grote projecten door. Zo staat de aanleg van twee nieuwe wegen gepland, namelijk de Spuiweg maar ook de Laan van Nieuw Land die voor een verbeterde bereikbaarheid aan de zuidkant van Lelystad zal zorgen.

Daarnaast is uitvoering gegeven aan de investeringsprojecten van het MBVI 2023 en een nieuw MBVI 2024 is vastgesteld. Een verkeerskundige pre-verkenning is uitgevoerd naar de mogelijkheden om frontale aanrijdingen op de Markerwaarddijk te voorkomen en om delen van het fietspad af te schermen/verleggen van de rijbaan. De resultaten van deze pre-verkenning worden in 2024 technisch nader verkent en uitgewerkt. We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de reistijd op de belangrijkste corridors in Flevoland te versnellen.

Samen met de gemeenten zijn we gestart met een Flevolandbreed multimodaal onderzoek naar de mobiliteitseffecten van de woningbouwambities op de hoofdverkeersstructuur van Flevoland in 2024 is dit onderzoek klaar.

In 2023 is uitvoering gegeven aan het fietspadenplan voor het verbeteren van het Regionaal Kernnet Fiets Flevoland, waaronder de aanpak van de fietsknelpunten en voorbereiding van de hoogwaardige MRA doorfietsroute Almere-Lelystad,

De MIRT-verkenning A27 is 'on hold' gezet vanwege andere prioriteiten door het Rijk binnen het Mobiliteitsfonds ('schuif van aanleg naar beheer en onderhoud'). Rijk en regio blijven de verkeerssituatie wel monitoren. Voor de A6 is de quick scan stikstof gestart. Dat was mogelijk omdat provincie Flevoland hiervoor capaciteit heeft ingehuurd. In 2024 willen we met het Rijk afspraken maken om de projectorganisatie weer op te starten.

In 2023 zijn ter hoogte van Kampen aan de N50 een aantal maatregelen genomen (onder andere aanleggen van een middengeleider en het verlagen van de snelheid naar 80 km/h) om de verkeersveiligheid en doorstroming te bevorderen. De gesprekken over een duurzame verbetering lopen nog steeds.

Innovatie openbaar vervoer – start nieuwe concessie IJssel-Vecht 2023-2035

In 2023 is hard gewerkt aan de start van de nieuwe 'OV-concessie IJssel-Vecht 2023-2035' onder de merknaam *RRReis*. Het had een opsteker moeten worden voor de aantrekkelijkheid van het openbaar vervoer in Flevoland. Maar het leverde in de aanloop en bij de start van deze concessie veel zorg op. Op de beoogde stallingslocaties in Lelystad en Emmeloord waren geen zwaardere aansluitingen op het energienetwerk mogelijk. Samen met EBS is ambtelijk en bestuurlijk intensief overleg gevoerd met Leander over alternatieven. Die zijn gevonden in Nagele en bij Lelystad Airport. Daarnaast waren er nog meer tegenslagen:

- de levering van ongeveer 30 elektrische bussen door Ebusco is vertraagd en daarom zal in de eerste periode nog deels met dieselbussen worden gereden;
- het incidentele en structurele personeelstekort bij de OV-bedrijven werkt steeds meer door in de uitvoeringskwaliteit van de dienstregeling. Dit leidde tot veel rituitval bij start concessie.

Bovenstaande combinatie van factoren leidde tot een slechte start, waarvan de reiziger de dupe is geworden. Er zijn veel klachten binnengekomen bij de provincie en de vervoerder. De vervoerder is stevig aangesproken door de opdrachtgevende provincies.

De introductie van het 'reizen met de bankpas': OVPay is goed verlopen. Reizigers kunnen nu in heel Nederland in- en uitchecken met hun bankpas/telefoon en hoeven geen OV-chipkaart meer aan te schaffen.

Provincie Flevoland heeft zich ook in 2023 op ingezet voor betere bus-, metro- en spoorverbindingen en stationsknooppunten. Hier noemen we de krachtige bestuurlijke lobby vanuit onze regio tegen de nieuwe dienstregeling 2024 van de Nederlandse Spoorwegen. In de daluren is de treindienst van/naar Flevoland helaas versoberd. De president directeur van NS heeft aan het Vervoerberaad Flevoland (overleg van gedeputeerde mobiliteit met de wethouders mobiliteit van de gemeenten in Flevoland) perspectief geboden op herstel en verbetering van de dienstregeling. Daarnaast zijn afspraken gemaakt om de realisatie van woningbouw beter aan de doorontwikkeling van de dienstregeling te verbinden.

Samen met de MRA en de gemeente Almere is ingezet op de komst van de IJmeerverbinding, en een betere/snellere verbinding Almere-Utrecht per bus en trein. Onze inspanningen van het GS zijn voortdurend op gericht om deze verbinding richting het volgende kabinet en in onze afspraken met het Rijk over de groei en ontwikkeling van Flevoland stevig op de agenda te houden in onze strategische afspraken met het Rijk en de lopende kabinetsformatie. De verbinding is voor ons immers randvoorwaardelijk voor de groei van Almere en in het bijzonder voor de woningbouw op Pampus.

Het vooronderzoek voor de aanbesteding van de Regiotaxi is afgerond. De onderzoeksresultaten over de vraagontwikkeling, optimalisatiemogelijkheden en een marktconsultatie bieden voldoende input voor de doorontwikkeling van Regiotaxi Flevoland. Dit vervoerconcept kan als onderdeel van het OV-systeem een belangrijke rol hebben bij het zorgen voor bereikbaarheid van het landelijke gebied. In 2024 zal de gunning en de start van de implementatiefase plaatsvinden.

Duurzame Mobiliteit

In het Klimaatakkoord zijn doelen gesteld voor het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen, waaronder CO₂. Het belangrijkste deel van de maatregelen uit het Klimaatakkoord moet worden gerealiseerd op nationaal en Europees niveau. Daarop aansluitend wordt ook regionaal en lokaal inzet gevraagd om de doelen van het Klimaatakkoord te halen.

We hebben voortgebouwd op de activiteiten die al liepen en eerder vastgesteld beleid, zoals bevorderen van de plaatsing van laadinfrastructuur voor elektrische auto's, verduurzamen van woon-werkverkeer en zakelijke reizen en bevorderen van smart mobility. Ook hebben we bij aanbestedingen eisen gesteld ter verduurzaming van de aanleg en het beheer van onze eigen infrastructuur en eigen mobiliteit. In de nieuwe OV-concessie IJssel-Vecht 2023-2035 wordt grotendeels emissievrij materieel ingezet. Zodra de 31 nieuwe bussen beschikbaar komen in het voorjaar van 2024 zal, zodra nieuwe bussen beschikbaar komen, het busvervoer in deze concessie, op de buurtbussen en enkele scholierenritten na, volledig elektrisch zijn.

Het stimuleren van duurzame actieve mobiliteit waaronder het fietsen draagt bij aan de vermindering van de CO₂-uitstoot binnen de provincie. In 2023 is gestart met het stimuleren van het fietsgebruik door het oplossen van fietsknelpunten en de voorbereiding van de MRA- doorfietsroute Almere-Lelystad als onderdeel van het Kernnet Fiets Flevoland.

Naast de zaken waar de provincie zelf direct voor verantwoordelijk is, vervult de provincie een belangrijke procesrol. Via het 'Regionaal Mobiliteitsprogramma' (RMP) Noord-Holland en Flevoland hebben we diverse activiteiten uitgevoerd om partijen te informeren, inspireren en verbinden.

De ontwikkeling van het aantal laadpalen in provincie Flevoland is als volgt:

Gemeente	Locaties aangemaakt 2021	In bedrijf gesteld 2021	Locaties aangemaakt 2022	In bedrijf gesteld 2022	Locaties aangemaakt 2023	In bedrijf gesteld 2023
Almere	191	161	143	138	127	165
Dronten	14	10	13	10	10	13
Lelystad	34	29	24	29	27	39
Noordoostpolder	12	11	17	11	17	23
Urk	7	4	4	4	9	2
Zeewolde	0	0	14	0	18	16
Totaal	258	215	215	192	208	258

De plaatsing van het aantal laadpalen is het afgelopen jaar iets gestagneerd door tekort aan personeel en leveringsproblemen van materialen (o.a. chips), maar ligt nog op schema. De verwachting is dat de gestelde doelen voor 2030 worden gehaald. Alle gemeenten zijn ondertussen aangesloten.

Cybersecurity

Binnen provincie Flevoland worden 12 bruggen en 10 sluizen op afstand bediend. De informatiebeveiliging van deze objecten moet aan de nieuwe 'Baseline Informatiebeveiliging Overheid' (BIO, ministeriële regeling/AMvB) voldoen. Daarom is een beheersingskader cybersecurity opgesteld.

Maatschappelijk effect

Provincie Flevoland is goed bereikbaar, zowel voor regionaal, inkomend als uitgaand verkeer en via openbaar vervoer. Vlotte en veilige bereikbaarheid draagt bij aan de economie en aan de deelname van Flevolandse aan het maatschappelijke leven.

Effect van ons beleid

De bereikbaarheid van provincie Flevoland (ook via openbaar vervoer) is op een duurzame manier verbeterd, waardoor betere randvoorwaarden zijn ontstaan voor wonen, werken en recreëren.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2020		2021		2022		Streefcijfer 2023	Rekening 2023	
Openbaar vervoer	Stiptheid: % ritten van de concessie IJsselmond dat voldoet aan stiptheidsnormen <i>Toelichting: De norm van $\geq 85\%$ is vastgelegd in de concessieovereenkomst voor de gehele contractperiode</i> <i>Bron: OV-Oost/MIPOV</i>	93%		91,7%		90,8%		$\geq 85\%$	90,8%	
Doorstroom-tijden provinciale wegen	De norm is een reistijd tijdens de spits die maximaal 1,25 keer de reistijd in de dalperiode is. De reistijden worden gemonitord op de drukste provinciale wegen in Flevoland:									
		OS	AS	OS	AS	OS	AS	<1,25	OS	AS
	• N301 - Nijkerkerweg ri Nijkerk	1,01	1,05	0,96	1,04	1,05	1,15	<1,25	1,05	1,08
	• N301 - Nijkerkerweg ri Almere	1,03	1,03	1,01	0,99	1,06	1,05	<1,25	1,05	1,05
	• N302 - Ganzenweg ri Harderwijk	0,97	1,08	0,96	1,26	0,92	1,02	<1,25	0,98	1,07
	• N302 - Ganzenweg ri Lelystad	1,01	0,99	0,97	0,98	1,01	0,98	<1,25	1,05	1,02
	• N302 - Larserweg ri Harderwijk	0,99	1,01	0,97	0,99	0,98	1,00	<1,25	1,01	1,01
	• N302 - Larserweg ri Lelystad	0,91	0,93	1,00	1,04	0,98	1,02	<1,25	0,99	1,01
	• N305 - Waterlandseweg ri A27	1,02	1,05	0,98	1,00	1,03	1,09	<1,25	1,01	1,13
	• N305 - Waterlandseweg ri	0,99	1,01	1,00	1,01	1,09	1,06	<1,25	1,07	1,03
	• N305 - Gooiseweg ri Dronten	1,02	1,09	0,97	1,11	1,02	1,01	<1,25	1,02	1,02
	• N305 - Gooiseweg ri A27	1,01	1,00	0,99	0,98	1,01	0,99	<1,25	1,05	1,00
	• N307 - Dronten - Roggebotsluis	0,98	1,27	0,85	1,18	0,97	1,19	<1,25	0,93	1,08
	• N307 - Roggebotsluis - Dronten	1,02	1,01	0,90	0,87	1,04	1,01	<1,25	0,99	0,95
	• N702 - Hogering ri A6	1,04	1,02	1,03	1,02	1,01	0,99	<1,25	0,96	0,96
	• N702 - Hogering ri Buitenring	1,00	1,06	1,03	1,07	1,00	1,06	<1,25	1,00	1,05
	• N702 - Buitenring ri A6	1,02	1,03	0,95	0,96	0,99	1,01	<1,25	1,07	1,03
	• N702 - Buitenring ri Binnenring	1,01	1,02	0,95	0,96	0,97	0,98	<1,25	1,07	1,07
	• N703 - Tussenring ri A6	1,02	1,02	1,03	1,02	1,01	1,01	<1,25	1,04	1,03
	• N703 - Tussenring ri N702	1,01	1,03	1,01	1,04	1,01	1,05	<1,25	1,02	1,09
	<i>Toelichting: OS = Gemiddelde ochtendspits, AS = Gemiddelde avondspits; ri = richting</i> <i>Bron: NDW</i>									

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Ernstige verkeersslachtoffers*	Aantal mensen dat door een verkeersongeval op provinciale wegen wordt opgenomen in een ziekenhuis of overlijdt. In dit verband wordt onderscheid gemaakt tussen					
	• Aantal verkeersgewonden (in ziekenhuis opgenomen)	56	50	40	<40	53
	• Aantal verkeersdoden <i>Toelichting: Het relatief lage aantal maakt het lastig een trend waar te nemen</i> <i>Bron: ViaStat</i>	4	6	6	<4	5
Onderhoudstoestand	De provinciale wegen hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau B	100%	91%	89,9%	90%	91,7%
	De provinciale kunstwerken hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau B	97%	100%	99%	90%	98%
	De provinciale oeverconstructie heeft ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau B **	79%	86%	85%	85%	85%
Technische beschikbaarheid	De beschikbaarheidsgraad van gerenoveerde bruggen en sluizen ***	n.v.t.	n.v.t.	96,4%	98%	95,3%
	De beschikbaarheidsgraad van verkeerslichten	99,3%	98,5%	99,2%	98%	99,0%
	De provinciale wegen zijn bij gladheid preventief gestrooid binnen de normtijden van het CROW <i>Bron: Provincie Flevoland</i>	100%	100%	99%	98%	99%

* De doelstelling is het bereiken van een dalende trend in het aantal verkeersdoden en -gewonden. Het relatief lage aantal verkeersdoden en -gewonden maakt het echter lastig een trend waar te nemen. Het Rijk streeft naar 0 verkeersslachtoffers in het jaar 2050. Bij het aantal verkeersgewonden geldt dat er sprake is van een relatief lage registratiegraad van verkeersgewonden: ongeveer 50% wordt niet geregistreerd (SWOV, 2020).

Toelichting:

****Oeverprogramma**

Met de oeverconstructies voldoen we aan de ambities uit de programmabegroting. Voor de oeverconstructies staat voor de komende jaren echter wel een lager ambitieniveau in de programmabegroting dan vastgesteld in de SUP 2.0, omdat we bezig zijn met een inhaalslag. Daarnaast hebben we te maken een ontoereikend budget, waardoor andere keuzes gemaakt moeten worden. Dit is medegedeeld aan PS middels een mededeling over de voortgang (mededeling 'Voortgang Meerjarenprogramma Oeveronderhoud Flevoland'). De meest druk

beveren vaarwegen worden als eerste opgeknapt. Door middel van een wekelijkse schouw houden we in de gaten dat er geen onveilige situaties op het water ontstaan.

Voor het vervolg wordt op dit moment een uitvoeringsontwerp gemaakt voor de eerste 11 km van het oeverprogramma. In 2024 zal mede op basis van de uitkomsten van deze 11 km onderhoud aan oevers onderzocht worden welke oevers de komende jaren hersteld of vervangen moeten worden. De norm van 90% verwachten we komende jaren als gevolg van bovenstaand nog niet te bereiken.

***Programma GOBS (Beschikbaarheid bruggen en sluisen)

De beschikbaarheid van bruggen en sluisen is gebaseerd op de technische beschikbaarheid. Dat wil zeggen dat met betrekking tot de indicator alleen technische storingen meegenomen worden. In 2023 hebben we te maken gehad met 245 uur aan technische storingstijd, op een totaal van zo'n 5257 bedieningsuren. Ondanks inzet op het verminderen van het aantal storingen, voldoen we nog niet aan de vastgestelde norm (95,3% versus 98%). We zien wel een daling in het aantal storingen, zo was de gerapporteerde beschikbaarheidsgraad medio 2023 nog 94,5%.

- Het nieuwe besturingssysteem voldoet aan de laatste richtlijn t.a.v. machineveiligheid. Deze richtlijn eist meer metingen waardoor afwijkingen van bewegingen eerder worden gesignaleerd en het besturingssysteem automatisch ingrijpt en de brug of sluis dan direct in storing zet. Het juist afstellen van deze metingen bij gereviseerde aandrijvingen vraagt meer aandacht dan verwacht. Het betrouwbaar en robuust maken van het besturingssysteem vereist veel bewegingen tijdens wisselende weersomstandigheden voordat een optimale instelling kan worden bereikt.
- Ieder jaar worden er meer bruggen en sluisen gerenoveerd en gekoppeld aan de Centrale Bedienkamer. Bij het koppelen van een nieuwe brug of sluis wordt het systeem van de Centrale Bedienkamer extra belast en beïnvloed. Te denken valt aan: extra bandbreedte door camerabeelden, geluidsignalen en besturingssignalen. Het inregelen van het netwerk bij een uitbreiding veroorzaakt soms ongeplande stremmingen. Na enige tijd zonder uitbreiding moet deze invloed afnemen en het aantal ongeplande stremmingen afnemen.
- Met de modernisering van de bruggen en sluisen zijn de systemen veel complexer geworden. Daarnaast worden vanuit cybersecurity de objecten lokaal aangestuurd en niet rechtstreeks vanuit de bedienkamer. Waar in het verleden met een paar relatief simpele handelingen (ook op afstand) storingen verholpen kunnen worden, vraagt dat nu om complexere handelingen, die in veel gevallen ook op locatie opgelost dienen te worden. Dit zorgt uiteindelijk voor langere ongeplande stremmingen.

Ten aanzien van het aantal storingen zien we een dalende lijn. Zo is het netwerk beter ingeregeld en is voor een aantal complexe objecten voor een specifieke storing een oplossing gevonden en geïmplementeerd.

Ten aanzien van onze bruggen en sluisen zien we naast technische storingen ook meer storingen optreden als gevolg:

- Door de weersomstandigheden (zoals de zomerstorm) belanden veel takken en andere objecten in de vaarten die uiteindelijk voor storingen bij de sluisdeuren zorgen;
- Toename van waterplanten/drijfvuil en maaivuul in de vaarten. Dit hoopt zich op ter hoogte van de sluisdeuren wat resulteert in storingen.

Waar mogelijk worden beheersmaatregelen getroffen.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Waardering openbaar vervoer	Klantenwaardering concessie IJsselmond	7,7	7,7	7,7	LG	n.n.b.
	Klantenwaardering concessie Lelystad*	n.b.	8,1	7,8	7,5	n.n.b.
	<i>Bron: CROW-KPVV Toelichting: het streefcijfer voor de concessie IJsselmond gaat uit van het landelijk gemiddelde (LG). In 2020 was het landelijk gemiddelde 7,8. In de concessie Lelystad staat een 7,5 als doelstelling.</i>					

* Vanaf september 2021 is provincie Flevoland de concessieverlener voor de concessie Lelystad. In 2020 is alleen in Q1 een meting gehouden, waardoor er voor Lelystad geen betrouwbare uitspraak te doen is over heel 2020. Voor 2021 is de meting ook niet significant. Vergelijking tussen 2021 en eerdere jaren moet met enige voorzichtigheid gebeuren vanwege de andere reizigerspopulatie als gevolg van de naweeën van Corona.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
6. Mobiliteit	6.1 Openbaar vervoer	Onderzoeken van verbeteringen in toekomstig openbaar vervoer
		Nachttreindienst realiseren
		Bereikbaarheid Nationaal Park Nieuwe Land
		Kleine kernen blijven bereikbaar door slim maatwerk OV
	6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Reizigers kunnen snel, betrouwbaar en veilig reizen en kunnen kiezen tussen vervoermiddelen
		Oplossen van knelpunten buiten Flevoland die van invloed zijn op de bereikbaarheid van Flevoland
		Stimuleren Smart Mobility
		Regionale mobiliteitsprogramma Flevoland integreren in het omgevingsprogramma
	6.3 Infrastructuur	De bereikbaarheid van Flevoland is verbeterd t.b.v. het goed kunnen functioneren van onze samenleving
		De kwaliteit van onze wegen is op peil en we hebben maatregelen getroffen die de (sociale)veerkracht verbeteren

Verbonden partij(en)

Op 31 oktober 2018 is de rechtspersoon Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. bij notariële akte te Utrecht opgericht. De rechtspersoon is een samenvoeging van de organisaties NDOV en DOVA. Het samenwerkingsverband telt 15 leden, waaronder provincie Flevoland. Doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger.

Sinds 2020 is de samenwerkingsovereenkomst OV Oost vernieuwd. Dit is een samenwerkingsverband tussen de provincies Gelderland, Overijssel en Flevoland om de OV-concessies efficiënter en effectiever te beheren. Ook werken deze provincies samen bij beleidsontwikkeling openbaar vervoer en OV-aanbestedingen en aanbesteding van bijvoorbeeld DRIS-apparatuur (dynamische reisinformatie).

6.1 Openbaar vervoer

Doel (2019-2023)

De mogelijkheden voor realisatie van snelle (rail)verbindingen tussen Flevoland en de andere delen van het land zijn onderzocht.

Doelrealisatie

De start van de concessie IJssel-Vecht 2023-2035 is in 2023 voorbereid. Per december 2023 heeft dit een aantal verbeteringen voor de bereikbaarheid van Flevoland opgeleverd. Zo startte een directe busverbinding tussen Urk en Lelystad en een snellere busverbinding tussen Urk en Kampen. Het OV-aanbod tussen Harderwijk-Zeewolde-Almere is overdag en in de avonduren op werkdagen substantieel toegenomen. In totaal heeft deze aanbesteding tot 10% meer busvervoer geleid. De start van de concessie verliep niet voorspoedig. Er was sprake van ruim 10% ongeplande rituitval. De grootste oorzaak hiervoor was het personeelstekort: zo bleken minder chauffeurs over te komen vanuit Arriva en Connexion (bijvoorbeeld omdat ze met vervroegd pensioen gingen), het ziekteverzuim is hoog en door de nieuwe stallingslocaties zijn er meer chauffeurs nodig om de dienstregeling te rijden. Deze tegenvallers in combinatie met een krapte op de arbeidsmarkt veroorzaakten de slechte prestaties van de vervoerder EBS en gaven overlast voor de reizigers.

Activiteiten 2023

- In 2023 is een MIRT-onderzoek naar de Lelylijn gestart. Er wordt onderzocht hoe economie, woningbouw en een betere bereikbaarheid elkaar kunnen versterken en welke hoe het tracé van de Lelylijn eruit kan komen te zien en hoeveel dit gaat kosten. Rijk en regio voeren dit onderzoek gezamenlijk uit. Provincie Flevoland draagt hier zowel inhoudelijk als financieel aan bij. Het onderzoek is eind 2024 gereed. Dan zal er een besluit worden genomen over de vervolgstappen, zoals het starten van de MIRT-verkenning.
- Met de MRA-partners werkte provincie Flevoland in 2023 weer verder aan besluitvorming over en onderzoek naar de IJmeerverbinding. We hebben het belang van deze verbinding continu in onze bestuurlijke overleggen met het rijk benadrukt. In 2023 is besloten dat er in 2024 een ruimtelijk strategische verkenning voor Almere Pampus zal worden uitgevoerd.
- Met het ministerie van IenW, ProRail, NS en de andere overheden binnen de MRA wordt in het 'Programma Hoogfrequent Spoor' tot 2030 onderzocht hoe het besluit over OV SAAL Middellange Termijn (genomen in september 2020) in de dienstregeling kan worden ingevoerd. In 2023 zijn we gestart met een optimalisatiestudie om te onderzoeken of binnen het afgesproken dienstregelingsmodel nog ruimte is voor verbetering, bijvoorbeeld voor de reistijd tussen Almere Centrum en Amsterdam Centraal
- Met de MRA-partijen, provincie Utrecht en de spoorsector hebben we onderzocht of we gezamenlijk tot een ontwikkelperspectief voor de Gooilijn kunnen komen en of er een kwaliteitsverbetering voor de reiziger te realiseren is. In het voorjaar van 2024 wordt duidelijk of versnelling van de treindienst Almere – Utrecht per 2025 ingevoerd kan worden. Vanuit de MRA blijven we ons ook inzetten om een alternatief te bepleiten voor het goederenvervoer over de Gooilijn zodat er ruimte komt voor extra reizigerstreinen.
- In 2023 is een opzet gemaakt om een onderzoek-, en verbetertraject voor de busverbinding Almere-Utrecht op te starten. Door beperkte capaciteit (bij partners) konden we in 2023 helaas nog niet beginnen. We willen dit wel ruim op tijd voor het aanbestedingstraject voor de volgende busconcessie Almere dat start in 2025 afronden.
- Dankzij extra subsidie van het Rijk hoefden we in 2023 het OV-aanbod in de busconcessies IJsselmond en Lelystad niet te verminderen. De reizigersopbrengsten blijven nog steeds achter ten opzichte van 2019 (pré-corona).
- Samen met gemeenten, NS en ProRail hebben we gewerkt aan de uitvoering van de acties uit de 'Regionale Ontwikkelagenda Flevolijn/Hanzelijn'. De handelingsperspectieven voor de verschillende stations in Flevoland zijn in actieplannen vertaald om stations te verbeteren op het punt van klantbeleving (kwaliteit en veiligheid).
- Gemeente Lelystad heeft de voorbereiding van een nieuw busstation afgerond. Het busstation is klaar in 2025. Dit zal een kwaliteitsverbetering voor de OV-reiziger opleveren.
- In het nieuwe Coalitieakkoord 2023-2027: 'Toekomst voor het nieuwe land' is afgesproken dat 'te onderzoeken of toekomstige woonwijken, het bedrijventerrein en mogelijk Lelystad Airport met het openbaar vervoer ontsloten kan worden via de bestaande infrastructuur en de toekomstige Laan van Nieuw Land in plaats van via een vrijliggende busbaan'. In 2023 is de uitvraag voor een onderzoek opgesteld, zodat in 2024 na een selectie van het onderzoeksbureau dit onderzoek kan starten.

Doel (2019-2023)

De nachtelijke bereikbaarheid van zowel Schiphol als Lelystad Airport is verbeterd.

Doelrealisatie

De bereikbaarheid is gelijk gebleven.

Activiteiten 2023

Provincie Flevoland heeft zich ingezet dat de nieuwe Hoofd Rail Net-concessie (2025-2033) voorschrijft dat NS in de vroege ochtend een trein van Lelystad naar Hoofddorp (via Schiphol) zal rijden. Bij definitieve gunning van de HRN-concessie werd deze passage afgezwakt waarbij het huidige bedieningsniveau op de vroege ochtend het uitgangspunt is. Aangezien er nog geen duidelijkheid is over de openstelling van Lelystad Airport is er nog geen onderzoek gestart naar de meerwaarde en mogelijkheden van verbeterde bereikbaarheid per OV in de vroege ochtend/late avond.

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van Nationaal Park Nieuw Land is verbeterd.

Doelrealisatie

De bereikbaarheid van Nationaal Park Nieuw Land per openbaar vervoer is in 2023 gelijk gebleven.

Activiteiten 2023

Ter uitvoering van de afspraak in het BO MIRT van november 2022 is vanuit het programma 'Samen Bouwen aan bereikbaarheid' opdracht gegeven voor onderzoek naar de multimodale bereikbaarheid van Lelystad Zuid in relatie tot Lelystad Centrum en de (hoofd)netwerken (OV, weg en fiets). Dit onderzoek zal onder andere antwoord geven op de vraag of een station Lelystad Zuid de beste oplossing is bij grootschalige woningbouw in dit gebied. De provincie heeft samen met de gemeente Lelystad de projectleiders geleverd voor aansturing van dit onderzoek. Door onvoorziene gebreken aan het gebruikte verkeersmodel heeft het onderzoek aanzienlijke vertraging opgelopen. De resultaten worden medio 2024 verwacht.

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van de kleine kernen is door slim maatwerk-OV op peil gehouden.

Doelrealisatie

De OV-bereikbaarheid van kernen en steden is gerealiseerd door op (nagenoeg) alle lijnen vervoer te blijven aanbieden ondanks de dalende reizigersaantallen tijdens en na de coronapandemie.

Activiteiten 2023

- Het onderzoek loopt om te verkennen of we deelmobiliteit/MaaS kunnen toepassen in de hele polder, juist ook in het landelijk gebied.
- In 2023 is de hubstrategie vastgesteld. Met deze hubstrategie zetten we ons in op de realisatie van aantrekkelijke mobiliteitshubs, een plek waar je kunt overstappen van het ene naar het andere vervoermiddel en waar je op een prettige manier even kunt wachten. Deze mobiliteitshubs vormen een belangrijke schakel in de duurzame mobiliteitsketen en samen met een te ontwikkelen systeem van 'Mobility-as-a-service' wordt het hierdoor op termijn voor elke Flevolander, mogelijk om van deur naar deur en weer terug te reizen, ook in het landelijk gebied.
- Vanaf 2024 starten we met de eerste verkenningen om in stappen een aantrekkelijk netwerk van de geprogrammeerde hubs uit het 'Programma Mobiliteit en Ruimte' te realiseren. Zo starten we in 2024 bijvoorbeeld met een verkenning naar hoe Emmeloord Busstation als centrale hub in de Noordoostpolder kan worden versterkt en aantrekkelijker ingericht kan worden.

Middelen

6.1 Openbaar vervoer	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	36.539	40.942	41.706	41.106	600
Baten	-8.050	-8.373	-8.669	-8.845	176
Saldo	28.490	32.570	33.037	32.261	776

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Openbaar streekvervoer	416	357	59
2. Beheer OV	107	107	0
3. Regiotaxi Flevoland	105	105	0
Overige kleine verschillen	-28	-28	0
Totaal lasten	600	541	59
Baten			
1. Openbaar streekvervoer	157	157	0
Overige kleine verschillen	19	19	0
Totaal baten	176	176	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Openbaar streekvervoer

De begrotingspost 'Openbaar streekvervoer' onderschrijft het begrotingsaldo met een bedrag van € 0,57 mln. Deze onderschrijding wordt veroorzaakt door een saldo van lastenonderschrijdingen (€ 0,41 mln.) en batenoverschrijdingen (€ 0,16 mln.). Op grond van de ministeriële regeling 'Transitievergoeding regionale OV-concessie 2023' toe te passen berekeningssystematiek (onder andere te hanteren LBI-index op de reizigersopbrengsten IJsselmond) is de (netto) exploitatiebijdrage voor de provincie per saldo met € 0,48 mln. verlaagd. Van het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijding binnen de begrotingspost is € 0,38 mln. gestort in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

2. Beheer OV

De begrotingspost 'Beheer OV' onderschrijft het begrotingssaldo met een bedrag van € 0,11 mln. Dit budget dient ter dekking van de lasten samenhangend met diverse (monitoring)activiteiten én het stimuleren van het gebruik van het openbaar vervoer. De benutting van het budget varieert per jaar.

3. Regiotaxi Flevoland

De begrotingspost 'Regiotaxi Flevoland' onderschrijft het begrotingssaldo met een bedrag van € 0,11 mln. Regiotaxi Flevoland ondervindt qua gebruik nog steeds de nadelige gevolgen van de coronapandemie. Dit leidt ertoe dat er in 2023 minder gebruik is gemaakt van deze voorziening (openeinderegeling) dan waar tot op heden op basis van prognoses vanuit werd gegaan. Het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijding binnen de begrotingspost is gestort in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.1.1 Openbaar vervoer	41.106	-8.845	32.261
Totaal	41.106	-8.845	32.261

x € 1.000

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit

Doel (2019-2023)

Reizigers kunnen snel, betrouwbaar en veilig reizen en kunnen kiezen tussen vervoermiddelen.

Doelrealisatie

We zijn gestart met het aanpakken van de urgente knelpunten die staan in het p-MIRT (2021 - 2024).

Activiteiten 2023

- We stellen het Kredietoverzicht op over de voortgang van de investeringen uit het nieuwe 'Programma Mobiliteit en Ruimte' en leggen het, als bijlage bij de programmabegroting, voor aan PS.
- We voeren de activiteiten uit het 'Programma Mobiliteit en Ruimte' uit.

Doel (2019-2023)

Knelpunten buiten Flevoland, die van invloed zijn op de bereikbaarheid van Flevoland, zijn opgelost of er zijn voorbereidingen getroffen voor het oplossen ervan.

Doelrealisatie

Het doel is (grotendeels) behaald. Aangezien er vaak sprake is van afhankelijkheid van en draagvlak bij andere gebiedspartners en van de Rijksoverheid is het een zaak van de lange adem.

Activiteiten 2023

- Samen met het Rijk en de regio werken wij aan de bereikbaarheidsopgaven binnen én buiten Flevoland als gevolg van de verwachte woningbouwontwikkeling. We participeren in de vervolgactiviteiten op het MIRT-onderzoek Amsterdam Bay area (Ijmeerverbinding) en de MIRT-verkenning capaciteitsuitbreiding A27. Flevolandbreed doen we een multimodaal onderzoek naar de mobiliteitseffecten van de woningbouwambities. Dit laatste onderzoek is in 2023 gestart en zal Q2 van 2024 worden opgeleverd.
- Bij het Rijk en andere gebiedspartners dringen wij aan op besluitvorming die voor de bereikbaarheid van provincie Flevoland essentieel is:
 - de verbreding van de N50 tussen Kampen-Zuid en Hattemerbroek en het veiliger maken van de trajecten van de N50 die (nog) niet zijn verdubbeld;
 - de verbreding van de sluis, bruggen en vaargeulen bij Kornwerderzand; In 2023 is er op dit project weinig voortgang geboekt. Er is gesproken over het verziltingsvraagstuk en de oplopende kosten van het project.
- De doelen en opgaven zijn in het 'Programma Mobiliteit en Ruimte' vertaald naar concrete activiteiten.
- We nemen deel aan het rijksregioprogramma 'Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB)' en werken samen in het 'Platform Smart Mobility' en het 'Platform Mobiliteit' van de MRA.

Doel (2019-2023)

Bereikbaarheid in Flevoland is verbeterd door de inzet van smart mobility.

Doelrealisatie

De bereikbaarheid in provincie Flevoland is door de inzet van Smart Mobility deels verbeterd.

Activiteiten 2023

- In het nieuwe 'Programma Mobiliteit en Ruimte' is Smart Mobility randvoorwaardelijk gemaakt aan nieuwe investeringen in Flevoland. Met het Fundament Smart Mobility Flevoland, de doorontwikkeling via de Kwaliteitsimpuls en de intensivering door middel van de Krachtenbundeling met het Rijk willen we de mobiliteitstransitie in Flevoland versnellen langs de fundamentele speerpunten:
 - a) het Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum;
 - b) Smart Area Flevoland;
 - c) Gecoördineerd netwerk breed verkeersmanagement;
 - d) Digitalisering Overheden;
 - e) Vraaggericht OV/Mobility as a Service;
 - f) Elektrificeren mobiliteit;
 - g) Cross sectorale samenwerking;
 - h) Scale Up in Residence.
- Om de opstart van de campus bij het MITC mogelijk te maken is cofinanciering vanuit het Fundament Smart Mobility Flevoland verzorgd.

- De innovatiecompetitie op het evenemententerrein bij Walibi is afgerond en de lessons learned worden betrokken bij de vervolgstap om te komen tot proactief verkeersmanagement ten einde de bereikbaarheid van Flevoland toekomstbestendig te maken.
- Het digitaal ontsluiten van de data top 15 in alle overheidslagen en op landelijke schaal gecentreerd toegankelijk maken voor marktpartijen krijgt steeds meer momentum. In de laatste fase zal het oogmerk komen te liggen op het structureel borgen van realtime automatische aanlevering van actuele informatie.
- Er is een breed onderzoek naar de behoefte aan en bereidheid tot Mobility as a Service bij alle Flevolandse gemeenten gestart. Doel is om de noodzakelijke randvoorwaarden in beeld te krijgen die Flevolandse gemeenten ontberen om te gaan experimenteren met voornoemde innovatie.
- De voortgang van de uitrol van de (publieke) laadinfrastructuur ligt op schema. Er is een start gemaakt met de uitrol van laadinfrastructuur op bedrijventerreinen en een uitvraag opgesteld voor het plaatsen van snelladers op strategische locaties. Alle betrokken gemeenten en provincies hebben hiervoor locaties aangedragen. Naast laadinfrastructuur is geïnventariseerd welke locaties geschikt zijn voor de realisatie van een netwerk van Clean Energy Hubs (CEH). Een Clean Energy Hub (CEH) is een tank-, laad- of bunkerstation. De Hub heeft minimaal twee alternatieve, duurzame energiebronnen (waaronder bijvoorbeeld laadvoorzieningen) en is vooral gericht op zwaar- en middelzwaar transport.
- Inleidende besprekingen met het Rijk, de MRA en de gemeente Almere zijn begonnen om de bestaande cross sectorale samenwerking te verlengen en door te ontwikkelen naar Dutch Metropolitan Innovations. De gedachten gaan uit naar een tweetal landelijke trajecten gericht op de digitale stad en multimodaliteit, waarbij Almere als voorbeeld zou kunnen gaan dienen voor andere middelgrote steden om integraal en toekomstbestendig stedelijke ontwikkeling mogelijk te maken.
- Om ook in de logistieke sector de vervoerstromen te kunnen verduurzamen wordt samen met de gemeente Almere onderzocht of en in welke mate er vanuit het bedrijfsleven interesse is voor deelname aan een regionale mobiliteitshub voor het bouwverkeer op een specifieke locatie in de gemeente Almere.

Doel (2019-2023)

De mobiliteit is verduurzaamd als bijdrage aan het Klimaatakkoord volgens de principes van haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar (rijksopdracht).

Doelrealisatie

Verduurzaming van mobiliteit is een proces van lange adem, dat samenwerking vraagt met een groot aantal externe partners. Via het 'Programma mobiliteit en Ruimte' en het regionaal mobiliteitsprogramma wordt hier invulling aan gegeven.

Activiteiten 2023

- Samen met regionale partners hebben we ons via het 'Regionaal mobiliteitsprogramma' (RMP) ingezet om gemeenten te bewegen meer concrete maatregelen uit te voeren ter verduurzaming van de mobiliteit. Het RMP heeft onder andere:
 - Onderzoek laten uitvoeren naar logisch samenhangende maatregelpakketten en de daarmee haalbare reductie van CO₂-uitstoot.
 - De veelheid aan financiële regelingen in kaart gebracht en gekoppeld aan mogelijke maatregelen.
 - Gesprekken gevoerd met gemeenten om in beeld te brengen welke maatregelen ze uitvoeren, welke ze overwegen en wat ze weerhoudt om meer maatregelen uit te voeren. Daarbij hebben we verbindingen gelegd met lopende programma's en platforms, zoals 'MRA-elektrisch', 'MRA-Platform Smart Mobility', MRA programma 'Slimme en Schone Logistiek' en de programmalijn 'Duurzaam mobiliteitsgedrag'.
 - De resultaten van de gesprekken met gemeenten verwerkt in een potentietool op de website van het RMP. Deze tool laat zien wat per gemeente de maximaal mogelijke reductie van de CO₂-uitstoot is en wat de verwachte reductie is op basis van de vastgestelde ambitie.

Dit is een doorlopend proces, dat moet leiden tot steeds meer maatregelen om de CO₂-uitstoot door mobiliteit te verminderen.

- De capaciteit op het energienetwerk bleek ontoereikend om bussen te gaan laden bij de bestaande stallingslocaties in Emmeloord Produktieweg en bij Lelystad Vaartweg. Het was daarom ook niet zinvol om daar al laadinfrastructuur aan te leggen. Daarom is uitgeweken naar andere locaties: Nagele Eggestraat en Lelystad Airport. De laadinfrastructuur was klaar voor de start van de OV-concessie.
- Via de programmalijn 'Duurzaam Mobiliteitsgedrag' van het Rijks-MRA programma 'Samen Bouwen aan Bereikbaarheid' hebben we bijgedragen aan verduurzaming van de mobiliteit van bedrijven in de MRA.

Bedrijven kunnen vanuit dit programma gratis advies en ondersteuning krijgen voor de verduurzaming van de mobiliteit van hun werknemers.

- In het kader van verduurzaming van woon-werkverkeer en dienstreizen van eigen medewerkers, is het beleid voortgezet van het faciliteren van thuiswerken en het volledig vergoeden van reizen met het openbaar vervoer.
- Ter oriëntatie op mogelijkheden voor verdere verduurzaming van de mobiliteit van de eigen organisatie is een marktverkenning uitgevoerd onder externe partijen die de provincie hierbij kunnen adviseren en ondersteunen. Dit heeft een helder beeld opgeleverd van de ontwikkelingen in de mobiliteitsmarkt en daarin aanwezige mogelijkheden als het gebruik van deelvervoer, huurauto's en elektrische fietsen en scooters. De uitkomst van de marktverkenning vormt mede de basis voor toekomstige plannen en activiteiten op het gebied van duurzaam reizen.
- Bij verschillende aanbestedingen voor aanleg en beheer van infrastructuur hebben we eisen opgenomen ter vermindering van de CO2-uitstoot en milieu-impact en ter stimulering van circulariteit. Zo hebben we geëist voor de gebruikte brandstoffen een CO2 reductie van 89% ten opzichte van reguliere diesel moet worden gerealiseerd, het gebruik moet toenemen van secundaire materialen bij de asfalt- en betonmengsels en de milieu-impact (MKI-waarde) van de toegepaste materialen verder wordt verlaagd.
- Ook hebben we inschrijvers bij verschillende projecten gestimuleerd om met een duurzame oplossing te komen.
- Op alle kantoorlocaties van de provincie passen we proactief de capaciteit van laadpunten aan voor zowel elektrische fiets als auto.
- Samen met gemeenten en maatschappelijke partners stimuleren we de beschikbaarheid van hernieuwbare brandstoffen en energiedragers. Dit doen we onder andere door via het project 'MRA-Elektrisch' een netwerk van publieke oplaadpunten voor elektrische voertuigen te realiseren. Daarnaast werken we aan pilots gericht op realisatie van één of meer Clean Energy Hubs in Flevoland.
- We zijn bezig met de aanpak van de fietsknelpunten, voorbereidingen zijn gestart met het wegwerken van ontbrekende schakels in het Regionaal Kernnet Fiets Flevoland. Wij realiseren een viertal hoogwaardige fietsroutes, waaronder de MRA- doorfietsroute snelfietsroute Lelystad-Almere. Naast investeren in beton, stimuleren wij het fietsgebruik met gerichte acties en/of het aanbrenge van fietsvoorzieningen op/of langs fietspaden.

Middelen

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	1.900	3.981	4.974	4.890	84
Baten	-300	0	-1.972	-1.970	-1
Saldo	1.600	3.981	3.002	2.920	82

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
Overige kleine verschillen	84	84	0
Totaal lasten	84	84	0
Baten			
Overige kleine verschillen	-1	-1	0
Totaal baten	-1	-1	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

Geen sprake van verschillen > € 100.000, derhalve niet van toepassing.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.2.1 Mobiliteit en verkeer	4.890	-1.970	2.920
Totaal	4.890	-1.970	2.920

x € 1.000

6.3 Infrastructuur

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van Flevoland is verbeterd t.b.v. het goed kunnen functioneren van onze samenleving.

Doelrealisatie

Oplossingen van de knelpunten in de bereikbaarheid van provincie Flevoland zijn voorbereid.

Activiteiten 2023

- 'Hogering': Het werk is afgerond en de Hogering is in gebruik genomen. Middels de eindrapportage "Bestuurlijke Eindrapportage Verbreding Hogering Almere" is PS geïnformeerd over de afronding van de Hogering.
- Project 'N307 Roggebot-Kampen': Het project is nagenoeg afgerond in 2023, de aannemerscombinatie voert begin 2024 de laatste werkzaamheden uit. Daarna wordt het project opgeleverd aan de acht eindbeheerders. Project 'N307 Roggebot-Kampen' is het laatste project van het 'Ijsseldelta Programma' en programma 'Ruimte voor de Rivier'.
- 'Rondweg Lelystad-Zuid': De planologische inpassing van de Laan van Nieuw Land en de Verlengde Westerdreef is verder vormgegeven. Een start is gemaakt met het Provinciaal Inpassingsplan en de MER. De planvoorbereiding en de planologische inpassing vindt plaats in samenwerking met de gemeente Lelystad.
- 'Spuiweg': De planvoorbereiding en de planologische procedure is gestart met het vaststellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, uitgangspuntennotitie en het participatieplan. De eerstvolgende stap is het opstellen van het Milieueffectrapport en het ontwerp. Dit doen wij samen met de gemeente Urk en Noordoostpolder.
- 'Doorfietsroute Almere-Lelystad': er is gewerkt aan het concretiseren van de plannen in overleg met de betrokken partijen, Het Nationaal Park Nieuw Land, Staatsbosbeheer, de gemeente Almere en Lelystad. De planologische procedure is gestart en de benodigde onderzoeken zijn uitgezet.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' is aandacht voor de (financiële) risico's die we lopen op enkele infrastructurele projecten en de daarbij behorende beheersmaatregelen.

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van onze wegen is op peil en we hebben maatregelen getroffen die de (sociale) verkeersveiligheid verbeteren.

Doelrealisatie

We hebben de kwaliteit van onze wegen op peil gehouden volgens de vastgestelde kwaliteitsniveaus.

Activiteiten 2023

- De jaarschijf 2023 van het 'Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur' (MBVI) is uitgevoerd. Met het uitvoeren van het MBVI, is het areaal op peil gehouden conform de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Zo is er groot onderhoud uitgevoerd op verschillende wegen waarbij deze indien noodzakelijk constructief verbreed zijn. Ook zijn fietspaden die in aanmerking kwamen voor vervanging omgevormd naar betonnen fietspaden. Langs diverse wegen zijn bomen vervangen als gevolg van de essentakziekte.
- Van de 27 (in 2023) geprogrammeerde regioprojecten, is de oplevering van 15 projecten doorgeschoven naar 2024. In veel gevallen heeft dit te maken met het feit dat projecten over meerdere jaren worden

uitgevoerd. Daarnaast hebben we te maken met vertragingen. Vertragingen hebben in deze verschillende redenen, hierover is gecommuniceerd in de '2e VGR Regioprojecten 2023'.

1. netbeheerders hebben weinig capaciteit waardoor het verleggen van kabels en leidingen langer duurt;
 2. het doorlopen van participatietrajecten en planologische procedures kost meer tijd en de vereisten voor het verkrijgen van vergunningen worden groter door de beperkte stikstofruimte en introductie van de Omgevingswet. Hierdoor is er meer tijd en capaciteit nodig om procedures te doorlopen;
 3. in 2024 wordt naar verwachting de nieuwe wegcategorisering door PS vastgesteld. Deze hercategorisering kan een aanpassing betekenen van de weginrichting van een aantal provinciale wegen. Deze aanpassingen zullen echter pas in realisatie gaan na definitieve vaststelling door PS.
- Vanuit het programma 'Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen' zijn in 2023 de Vollenhoverbrug bij Vollenhove en de Vaartsluis en Zuidersluis bij Almere gerenoveerd. De Larsersluis is daarmee de laatste sluis welke nog in het programma 'GOBS' wordt gerenoveerd. De steigers, remming- en geleidewerken bij de Zuidersluis en de Noordersluis zijn deels gerealiseerd. Tijdens de werkzaamheden, bij de Zuidersluis, bleken enkele palen te zijn aangevuld met beton, waardoor speciale technieken moeten worden toegepast om de oude palen te verwijderen om vervolgens nieuwe palen te kunnen plaatsen. Deze werkzaamheden kunnen op grond van de veiligheidseisen van het waterschap alleen buiten het stormseizoen worden uitgevoerd. Deze werkzaamheden zullen in 2024 hervat worden. Daarnaast zijn de steigers, remming- en geleidewerken bij de Urkersluis en de Friese Sluis nog niet uitgevoerd. Dit heeft te maken met een lopende discussie met het waterschap over de toe te passen techniek voor het plaatsen van palen.
 - 'Meerjarenprogramma oevermaatregelen': Het in beeld brengen van de staat van alle oevers is afgerond. Op basis van de resultaten volgt een nadere programmering. Langs de Urkervaart en de Lage Vaart zijn langs een tracé de oeverbeschoeiingen vervangen. Dit waren risicolocaties vanuit het oeverprogramma.
 - Voor het project legaliseren Beheerstroken in de Noordoostpolder zijn de voorbereidingen ten behoeve van de communicatie opgestart. Communicatiemiddelen, in huisstijl, zijn opgesteld; zoals een bewonersbrief, persoonlijke flyer en een opzet voor een webpagina op de website van de provincie.
 - In 2023 zijn de eerste maatregelen uit het beheersingskader cybersecurity voor de beweegbare bruggen en sluizen, geïmplementeerd en uitgevoerd.
 - Het MBVI 2024 en de Maatregelenlijst voor de periode 2024-2028 zijn opgesteld. Het MBVI 2024 is vastgesteld in de besluitvorming rondom de Programmabegroting 2024.

Middelen

6.3 Infrastructuur	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	25.305	27.904	32.035	32.282	-246
Baten	-705	-474	-474	-1.213	739
Saldo	24.600	27.430	31.561	31.068	493

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Gladheidsbestrijding	-265	0	-265
2. Jaarlijks Onderhoud	-683	-181	-502
3. Bijdragen aan gemeenten	750	750	0
4. Kapitaallasten	0	-165	165
Overige kleine verschillen	-48	-43	-5
Totaal lasten	-246	361	-607
Baten			
1. Gladheidsbestrijding	118	0	118
2. Jaarlijks Onderhoud	621	0	621
Totaal baten	739	0	739

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Gladheidsbestrijdingen

De gladheidsbestrijding heeft een overschrijding van € 0,26 mln. Dit is grotendeels het gevolg van de prijsstijging van het zout en areaalgroei. In het seizoen 2023/2024 was er tevens sprake van een lichte stijging in het aantal strooibeurten. Provincie Flevoland strooit ook voor derden (gemeenten en collega provincies). De kosten hiervoor worden doorberekend. In het budget staat hier geen bedrag voor begroot, omdat niet goed te voorspellen is hoeveel strooibeurten er zullen worden verricht. Per saldo (lasten -/- baten) bedraagt de overschrijding € 0,147 mln.

2. Jaarlijks onderhoud – lasten

Aan de lastenkant is sprake van een overschrijding van afgerond € 0,68 mln. De belangrijkste oorzaken zijn (x € 1,0 mln.):

A. Schades	€ 0,68
B. Onderhoud bruggen en sluizen	€ 0,20
C. Gas, water en licht	€ 0,20
D. Dagelijks onderhoud	€-0,17
E. Boscompensatie/droogteschade	€-0,24
F. Overig	€ 0,01

Totaal overschrijding € 0,68

Hieronder is een toelichting uiteengezet op de overschrijding:

A. Schades:

De grootste overschrijding van het jaarlijks onderhoud heeft met name betrekking op schades. Hieraan wordt geen budget toegekend tijdens de begroting. Deze kostenpost is niet te voorspellen. Dit resulteert in een extra uitgave van € 0,68 mln. Binnen schades valt een onderscheid te maken in verhaalbare en niet verhaalbare schade. Bij verhaalbare schade is er sprake van een doorlooptijd in het verhalen van de schade. Dit betekent dat meestal in het eerst volgende jaar na het optreden van de schade deze als baten worden ontvangen via de schadeverzekeraar.

B. Onderhoud bruggen en sluizen:

In 2023 bedraagt de overschrijding van het jaarlijks onderhoud op storing/correctief onderhoud bruggen en sluizen € 0,2 mln. Er was sprake van een onvoorziene vervanging van de schuiven van de Noordersluis en daarnaast een aanzienlijke indexering van het onderhoudscontract.

C. Gas, water en licht:

In 2023 heeft er een afrekening plaatsgevonden van extreme prijsstijgingen van energie. Ook in 2023 zijn de prijzen van energie nog altijd hoog. Provincie Flevoland beschikt over een variabel contract voor haar energie. In de afrekening in 2023 was dan ook sprake van een overschrijding van € 0,2 mln.

D. Dagelijks onderhoud

Op basis van hevige regenval in het najaar zijn er diverse werkzaamheden niet verricht. Het gaat hier met

name om bermafwerking, maaiwerkzaamheden en markerings- en veegwerkzaamheden. Dit heeft geleid tot een overschrijding van € 0,17 mln. Een deel van deze werkzaamheden die niet hebben kunnen plaatsvinden, worden uitgevoerd in 2024.

E. Boscompensatie/droogteschade:

PS heeft voor de jaren 2022 en 2023 een extra budget toegekend voor de aanpak van boscompensatie/droogteschade. Het deel hiervan wat betrekking had op Jaarlijks Onderhoud bedroeg € 0,24 mln. Zowel in 2022 als in 2023 zijn er geen uitgaven geweest op dit onderdeel aangezien er pas vanaf toekenning door PS het werk ingepland en voorbereid kon worden. Dit bedrag zal in de komende jaren worden besteed aan aanpak van Boscompensatie/droogteschade.

2. Jaarlijks onderhoud – baten

Aan de batenkant is sprake van een overschrijding van € 0,6 mln. De belangrijkste oorzaak is gelegen in de schade-uitkeringen. De schade-uitkeringen zijn afhankelijk van gehonoreerde schadeclaims. Dit bedrag valt niet goed te voorspellen. In veel gevallen is het schadejaar en het uitkeringsjaar niet gelijk aan elkaar.

3. Bijdragen aan gemeenten

De begrotingspost 'Bijdragen aan gemeenten' overschrijdt het begrotingsaldo met een bedrag van € 0,75 mln. Subsidieverstrekkings uit hoofde van de Nadere regels Verkeer & Vervoer vinden projectmatig plaats. Lasten worden slechts in die mate aan het begrotingsjaar toegerekend voor zover de subsidieontvanger uitvoering heeft gegeven aan de (verwachte) subsidiabele activiteiten en prestaties. Het totaal budgettair voordeel als gevolg van de overschrijding binnen de begrotingspost is gestort in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit', waarvan de besteding (ter dekking van de lasten samenhangend met te realiseren activiteiten en prestaties door gemeenten) gedeeltelijk in volgende jaren zal plaatsvinden.

4. Kapitaallasten

Op basis van de Jaarstukken 2023 heeft een herberekening plaatsgevonden van de kapitaallasten van investeringen in Infrastructuur, die er toe leidt dat deze in 2023 € 0,17 mln. hoger uitvallen dan verwacht werd bij de Programmabegroting 2023. De hogere lasten van de kapitaallasten vervangingsinvesteringen komen volgens de gebruikelijke werkwijze ten laste van de reserve 'Activering Vervangingsinvesteringen'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.3.1 Investering provinciale infrastructuur	5.375	0	5.375
6.3.2 Instandhouding en realisatie provinciale infrastructuur	26.906	-1.213	25.693
Totaal	32.282	-1.213	31.068

x € 1.000

6.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
6.1 Openbaar vervoer	Lasten	36.539	40.942	41.706	41.106	600
	Baten	-8.050	-8.373	-8.669	-8.845	176
	Saldo	28.490	32.570	33.037	32.261	776
6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Lasten	1.900	3.981	4.974	4.890	84
	Baten	-300	0	-1.972	-1.970	-1
	Saldo	1.600	3.981	3.002	2.920	82
6.3 Infrastructuur	Lasten	25.305	27.904	32.035	32.282	-246
	Baten	-705	-474	-474	-1.213	739
	Saldo	24.600	27.430	31.561	31.068	493
Totaal programma 6	Lasten	63.744	72.828	78.715	78.277	437
	Baten	-9.055	-8.847	-11.115	-12.028	913
	Saldo	54.689	63.981	67.600	66.249	1.351

x € 1.000

7. Vernieuwend Bestuur



7.0 Inleiding

Algemeen

Voor een goed eigentijds openbaar bestuur is vertrouwen cruciaal. De samenleving gaat er vanuit dat de overheid betrouwbaar is en handelt. Het afgelopen jaar hebben verkiezingen voor de provinciale volksvertegenwoordiging plaatsgevonden die onder andere over dit actuele thema 'vertrouwen' gingen. Onze inwoners moeten er op kunnen rekenen dat de overheid er voor hen is en dat zij bouwt aan het welbevinden van haar inwoners. Bouwen aan dat vertrouwen doen we door samen te werken in netwerken en met andere overheden, door onze inwoners in een vroegtijdig stadium in processen te betrekken en door open en transparant te zijn over wat kan en wat niet haalbaar is. We dragen als provincie met de andere overheden de verantwoordelijkheid om de maatschappelijke vragen van vandaag en morgen aan te pakken.

Flevoland is de jongste provincie van ons land. En we zijn trots op wat er allemaal in dit gebied tot stand is gebracht. Maar er is nog steeds sprake van opbouw en ontwikkeling. Tegelijkertijd is het goed wonen en verblijven in Flevoland. Veel mensen hebben een fijn bestaan opgebouwd in de polders en waarden en koesteren de bestaande kwaliteit van wonen en leven. En bovendien biedt onze manier van werken ruimte op alle thema's om nieuwe initiatieven op tafel te leggen. Anderzijds is Flevoland ingepolderd om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken en willen we die ontwikkelprovincie blijven waar ruimte is voor innovatie en nieuwe mogelijkheden. Maar niet alles kan overal, ook in Flevoland is er inmiddels schaarste aan ruimte. Om die reden kan Flevoland niet worden beschouwd als 'duizend dingen doekje', als oplossing voor al uw problemen', want 'daar is genoeg ruimte'. En toch: we zullen eerder gemaakte keuzes moeten heroverwegen.

Bestuursstijl

2023 is het jaar van een Staten- en collegewisseling. Een goed moment om aandacht te hebben voor onze bestuursstijl: hoe verhoudt de provincie zich tot regionale en bovenregionale partners en hoe zien wij de relatie Provinciale Staten (PS) en Gedeputeerde Staten (GS). PS stellen de strategische kaders, vertegenwoordigen de Flevolandse en controleren GS over hun uitvoering. PS hebben aangegeven hoe zij zich willen verhouden ten opzichte van het dagelijks bestuur (GS). Zij hebben daarbij aangegeven dat dit onder andere zichtbaar moet worden in de betrokkenheid bij regionale samenwerkingsverbanden en daarnaast gevraagd om optimale transparantie en informatievoorziening en kwaliteit van het besluitvormingsproces. De focus op de realisatie van de grote maatschappelijke opgaven en het opgabegericht werken heeft implicaties voor de samenwerking tussen beide bestuursorganen. In samenspraak zullen GS en PS deze implicaties vertalen naar de inrichting van het besluitvormingsproces.

Bestuurlijke vernieuwing

Het jaar 2023 stond in het teken van het bespreken van participatie en bestuurlijke vernieuwing in PS. Op basis van het inspiratiedocument 'Waarde(n)vol verbinden' zijn succesvolle en minder goede voorbeelden verzameld om te inspireren en lessen te leren voor toepassing in Flevoland. De afgelopen jaren hebben wij een inventarisatie gehouden binnen de provincie van onderwerpen waarbij interactie is georganiseerd met de samenleving. Het resultaat is verrassend: allerlei mooie initiatieven die concreet hebben bijgedragen aan een meer verbonden samenleving! Er is dus aanleiding om als provincie Flevoland stappen te blijven zetten met bestuurlijke vernieuwing, maar tegelijkertijd ligt er al een heel mooi fundament bij de provincie van allerlei succesvolle initiatieven en projecten waar we op voort kunnen bouwen!

PS hebben vijf gemeenschappelijke uitgangspunten voor participatie besproken en vastgesteld, die uiteindelijk ook in het ontwerp-participatiebeleid zijn vastgelegd. Door dit participatiebeleid is duidelijk hoe de provincie de samenleving betreft bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van de provincie. De verkiezingen in 2023 stonden onder andere in het teken van de relatie tussen samenleving en overheid, het vertrouwen in de overheid, openheid, betrokkenheid en transparant bestuur. In de nieuwe statenperiode is gestart met het nadenken over de uitwerking van 'eigentijds bestuur', de relatie tussen PS en GS en het is daarbij de ambitie om te werken aan het herstel van vertrouwen tussen samenleving en overheid. Met het oog daarop is gestart met het vullen van een gereedschapskist met instrumenten voor participatie.

Regionale samenwerkingsverbanden

Visie op samenwerking

Grote ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken beperken zich niet tot het grondgebied van een gemeente, een provincie of een regio. De provincie zal over haar grenzen heen moeten kijken om het bouwen van een volwaardige samenleving in ons eigen gebied mogelijk te maken. Dit kan betekenen dat het voor Flevoland of een Flevolandse gemeente goed kan zijn te investeren in samenwerkingen en ontwikkelingen

buiten de eigen grenzen omdat de (schaal-)effecten ook op Flevoland afstralen. Constructieve regionale samenwerking draagt er aan bij dat onze inwoners prettig en veilig kunnen leven en wonen in Flevoland.

Het afgelopen jaar heeft Flevoland actief geïnvesteerd in diverse regionale samenwerkingsverbanden. Onze centrale ligging maakt onze provincie tot een schakelgebied en een logische verbinding tussen diverse delen van ons land. Onze meerzijdige oriëntatie biedt ons grote mogelijkheden en onze positie is daarbij van onschatbare waarde. Het zorgt er voor dat Flevoland haar ogen moet openhouden naar alle windrichtingen maar dat de intergemeentelijke samenwerking met de provincie zelf centraal staat. Bovendien hebben wij het afgelopen jaar ook in de samenwerking rond het maken van een ruimtelijke puzzel laten zien dat we gezamenlijk willen investeren in het bouwen van een samenleving in Flevoland. Dit leidt onvermijdelijk tot het maken van visie en politieke keuzes in de hele regio om de ruimtelijke puzzel te kunnen leggen. Samenwerken betekent dan ook een deel van zeggenschap loslaten. Dit is de kunst van samenwerken en dat vergt oefening, geduld, begrip, luisteren naar elkaar.

Onderzoek naar regionale samenwerking in Flevoland

De regionale schaal leent zich voor een gezamenlijke aanpak van opgaven. Dat daarbij de begrenzing van die regio varieert is dan een gegeven. Het onderzoek 'Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem Flevoland', een vergelijkend onderzoek uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen en Berenschot in tien regio's, laat zien hoe het bestuurlijk en maatschappelijke ecosysteem van samenwerking in Flevoland functioneert en hoe dat over een lange periode kan worden ontwikkeld. Succesfactoren voor duurzame samenwerking in Flevoland zijn:

- de overzichtelijkheid van het gebied;
- de verbindende en actieve inzet van de provincie;
- de aanwezigheid van ruimte om keuzes te maken.

Samen Maken We Flevoland en Strategische Agenda Flevoland

In 'Samen Maken We Flevoland' hebben alle Flevolandse overheden de handen ineen geslagen om de ontwikkeling van Flevoland mogelijk te maken (Flevoland verenigt u!). Dit heeft in 2023 geleid tot een samenwerking met het Rijk. Het is van groot belang dat Flevoland met één boodschap en stem spreekt en dat Flevoland zich manifesteert als gebied voor oplossingen, vernieuwend, betrouwbaar. Om die reden wordt steeds beter samengewerkt op tal van terreinen, bijvoorbeeld op die van strategische betrekkingen en de gezamenlijke lobby. De Flevolandse overheden en een aantal departementen hebben deze inhoudelijke afspraken vastgelegd in de 'Strategische Agenda Flevoland' (SAF). In het document 'Over de brug komen' (deel I) en 'Uitvoeringsagenda' (deel II) is een perspectief geschetst voor de ontwikkeling van Flevoland. Daarbij worden grote maatschappelijke vraagstukken aangepakt aan te pakken en voor Flevoland vertaald. De stukken zijn regelmatig met PS besproken. De opgaven worden integraal aangepakt aan de hand van drie pijlers: 'Vitale steden en dorpen', 'Toekomstbestendige regionale economie' en 'Robuust natuurlijk fundament'.

Samenwerking Rijk en regio

Bovendien is een gezamenlijke governance voor deze wederkerige samenwerking tussen Rijk en regio ingericht (SAF, deel III). De aanpak en uitvoering is dan ook een vorm van partnerschap tussen de overheden, inclusief het Rijk. En een ieder hoort daarbij haar aandeel van de opgaven op te pakken. Dit vraagt van de acht organisaties en van de departementen een open houding naar elkaar. Uiteraard vergt dit uitwerking en afstemming, maar een gedragen aanpak is voor de inwoners van Flevoland naar onze overtuiging effectief. Voor de uitvoering er van worden de komende tijd diverse overleggen structureel ingericht en ondersteund. Provincie Flevoland en alle regionale partners hebben daarvoor het Kernteam Regio Flevoland in het leven geroepen.

Samenwerking binnen Flevoland

Deze 'Strategische Agenda Flevoland' (SAF) wordt voortdurend geactualiseerd (rollende Uitvoeringsagenda). De verwachting is dat de uitwerking van het Ruimtelijk voorstel zoals dat in 2023 is ingediend bij het kabinet kan leiden tot een nadere uitwerking van de Uitvoeringsagenda van de SAF. De Bestuurlijke Contactgroep (BCG) Samen Maken We Flevoland (SMWF) richt zich op de interne en externe afstemming en bewaking van de voortgang op de realisatie van de SAF, de betrokkenheid van partners en volksvertegenwoordiging. Deze samenwerking is informeel van aard en tegelijkertijd is de onderlinge verbondenheid het afgelopen jaar toegenomen. In 2023 hebben de gemeenten de burgemeesters afgevaardigd naar de BCG; de burgemeester van Almere is voorzitter van de BCG geworden.

Ook naar buiten toe wil deze samenwerking zich manifesteren. In dat kader vermelden we de Regiodag op 2 juni 2023 in het Aviodrome. Zo willen we als vorm van eigentijds bestuur in gesprek met partners, ondernemers, volksvertegenwoordigers en leden van de Jongerenraad. Doel was te samen na te denken over de voortgang van de SAF, de verbinding tussen de hierboven vermelde groepen te verstevigen én de inbreng en energie en betrokkenheid van alle deelnemers vast te houden.

De besluitvorming over de 'Strategische Agenda Flevoland' en het 'Ruimtelijk voorstel' dat GS hebben opgesteld op verzoek van het Kabinet hebben veel aandacht gevraagd. Daarnaast wordt ambtelijk gewerkt aan overzicht van en inzicht in welke investeringen nodig zijn om de SAF uit te voeren en te bouwen aan de geambieerde samenleving in Flevoland. Regionale financiering van dergelijke grote opgaven en ontwikkelingen zal de komende tijd zorgvuldig moeten worden bepaald.

Samenwerking interregionaal

Realisatie van deze grote opgaven vindt gebiedsgericht plaats en zal ten dele ook zijn weg vinden via de bestaande samenwerkingsrelaties MRA, Regio Zwolle en Ermelo-Harderwijk-Zeewolde-Putten. Onze provincie kent een aantal 'daily urban systems' waarin de inwoners van Flevoland prettig leven, wonen, werken. In meerjarenprogramma's moet dergelijke samenwerking voor de komende tijd worden geborgd. Voor Flevoland is goede bereikbaarheid van de regio een harde randvoorwaarde om te kunnen ontwikkelen en te bouwen aan een samenleving. Via deze samenwerkingsverbanden willen we onze doelen en ambities realiseren. Dit doen we altijd in voorafstemming met onze Flevolandse medeoverheden en andere partners.

Samenwerking naar het Noorden

Realisatie van deze grote opgaven vindt gebiedsgericht plaats en zal ten dele ook zijn weg vinden via de bestaande samenwerkingsrelaties Metropoolregio Amsterdam, Regio Zwolle en Ermelo-Harderwijk-Zeewolde-Putten (EHPZ). Onze provincie kent een aantal afzonderlijk van elkaar functionerende 'daily urban systems': geografisch afgebakende gebieden waarbinnen mensen, maatschappelijke organisaties en gemeenten hun woon- werk- en sociale activiteiten op elkaar afstemmen. In meerjarenprogramma's moet dergelijke samenwerking voor de komende tijd worden geborgd om grotere investeringen effectief te kunnen uitvoeren. Voor Flevoland is goede bereikbaarheid van elk van deze regio's een harde randvoorwaarde om te kunnen ontwikkelen en te bouwen aan een samenleving.

Gebiedsagenda Ermelo, Harderwijk en Zeewolde

Ook vanuit de 'Gebiedsagenda Ermelo, Harderwijk en Zeewolde' nemen wij deel aan deze deelregionale samenwerking. Samen met de provincie Gelderland ondersteunen we de samenwerking van deze drie gemeenten die een 'daily urban system' vormen. Aan de hand van een op te stellen meerjarenprogramma zijn we aangesloten om deze kansrijke samenwerking te verzilveren op thema's 'ruimte', 'wonen', 'werklocaties', 'bereikbaarheid' en 'recreatie en toerisme'.

Flevoland en Metropoolregio Amsterdam

Net als bij de Regio Zwolle dragen alle deelnemers van de MRA al jaren formatief naar verhouding bij. Inhoudelijk heeft de MRA een nieuwe 'Meerjarenagenda 2024-2028' in ontwerp opgesteld. PS worden in de deelregionale afstemming (Raadtafel) betrokken bij deze agenda.

Flevoland en Regio Zwolle

Inmiddels is Flevoland samen met de gemeenten Dronten, Urk en Noordoostpolder (DUN) ingebed in de regio Zwolle. Ook de onderlinge samenwerking in DUN-verband is sterk toegenomen. Het afgelopen jaar is er veel gebeurd. Vertegenwoordigers van raden en PS zijn regelmatig betrokken bij de ontwikkelingen in de regio Zwolle. Regio Zwolle heeft de verbinding met Flevoland verstevigd. We leveren een formatieve bijdrage aan deze regio. Bestuurlijk en ambtelijk wordt intensief meegewerkt aan de ontwikkeling van het meerjarenprogramma tot 2028. Daarbij letten we voor onze inwoners en bedrijven op de mogelijkheden die deze samenwerking biedt dragen we bij aan de uitvoering van de verstedelijkingsstrategie en bijbehorend regionaal investeringsprogramma van dit samenwerkingsverband. In verband met de intensivering van de samenwerking is de afgelopen tijd een nieuwe governance model in ontwikkeling waarover besluitvorming aan het begin van 2024 wordt verwacht.

Ontwikkelingen provinciefonds

Herverdeling uitkering provinciefonds

Sinds 2021 wordt in opdracht van de fondsbeheerders gewerkt aan een herijking van het verdeelmodel van het provinciefonds. De fondsbeheerders zijn de minister van BZK en de staatssecretaris van Financiën. Eind 2022 heeft onderzoeksbureau Cebeon een eindrapport en een concept verdeelmodel opgeleverd. Het rapport is in IPO verband intensief besproken. Naar aanleiding van die besprekingen heeft het IPO in juni 2023 namens de gezamenlijke provincies een brief gestuurd aan de fondsbeheerders. Hierover hebben wij u in 2023 en in het afgelopen voorjaar geïnformeerd.

Het college van GS van Flevoland heeft bezwaren tegen de invoering van het door Cebeon opgestelde model. Die bezwaren zijn inhoudelijk van aard, maar zien ook toe op de voorlopige uitkomsten van de nieuwe verdeling. Het model is complex, veroorzaakt grote herverdeeleffecten en het ontbreekt aan duidelijke toelichtingen daarop. Wij vinden het geheel niet herleidbaar en niet uitlegbaar. Dit is ook iedere keer het Flevolandse standpunt geweest.

De mogelijke herverdeeleffecten zijn door Cebeon alleen voor het jaar 2020 in beeld gebracht. Het conceptmodel zou in dat jaar voor Flevoland een afname betekenen van de uitkering uit het provinciefonds, met een omvang van bijna € 20 mln. (-16%) en een structureel effect. Het ontbreekt nog aan een meerjarige doorrekening, maar de omvang van het provinciefonds is in de afgelopen jaren toegenomen waardoor het te verwachten is dat de effecten nog groter worden. In de jaarrekening en de begroting hebben wij geen rekening gehouden met de mogelijke financiële impact, die ontstaat als het model ongewijzigd ingevoerd zou worden. De reden daarvan is dat de status nog steeds zo is dat er geen overeenstemming is tussen provincies en het ministerie van BZK. Door die status, de lopende onderzoeken en de beperkte doorrekening van Cebeon is de meerjarige (structurele) financiële impact nu niet met een redelijke mate van zekerheid te bepalen.

Europa

De eerste helft van 2023 heeft Flevoland zich met name gericht op de beïnvloeding van Europees beleid en regelgeving in lijn met Flevolandse belangen en om Europese fondsen te benutten (zie verder paragraaf 7.2). De periode na de coalitievorming stond in het teken van het verwerven van voor Flevoland betekenisvolle bestuurlijke posities in Brussel. De gedeputeerde Europa is benoemd als lid van het Europees Comité van de Regio's, een adviesorgaan voor de Europese Commissie en het Europees Parlement. In de Nederlandse delegatie heeft Flevoland het lidmaatschap verkregen van de Commissie COTER (Cohesiebeleid en begroting), die over voor Flevoland belangrijke onderwerpen als de Europese Structuurfondsen adviseert. In het Huis Nederlandse Provincies, de vooruitgeschoven post van de twaalf provincies en het IPO in Brussel is Flevoland bestuurlijk trekker voor de lobbythema's regionale economie en digitalisering. Het dossier Europees visserijbeleid is op initiatief van Flevoland toegevoegd aan het Werkplan van het Huis Nederlandse Provincies. Verder heeft de gedeputeerde Europa in IPO verband een position paper over het toekomstig cohesiebeleid laten vaststellen. Zie verder paragraaf 7.3 Europese netwerken.

Tot 24 oktober 2023 heeft oud cdK Verbeek gedurende 2½ jaar de functie van President van het Congres van de Raad van Europa bekleed. In die rol heeft hij zich ingezet voor versterking van lokaal en regionaal bestuur in Europa -zowel in landen waar het bestuur onder vuur ligt zoals in Oekraïne door oorlog als in andere landen waar sprake is van democratisch verval - en heeft hij een ambassadeursrol voor Flevoland vervuld.

Provinciale Staten/Statengriffie

Het verkiezingsjaar 2023 was een uitzonderlijk jaar. Met een omvangrijk project verkiezingen bestaande uit onder andere een opkomst bevorderende campagne, het afscheid van de oude staten en het aantreden, installeren en inwerken van de nieuwe staten. Met een nieuwe staten is ook een nieuw college gevormd.

Voor het eerst heeft de griffie het (in)formatieproces naar een nieuw college begeleid. Dit is op verzoek van de formerende partijen. Daarnaast heeft de vorige commissaris van de Koning afscheid genomen en is een vertrouwenscommissie ingesteld en begeleid die geresulteerd heeft in de installatie van de nieuwe commissaris van de Koning.

Er hebben maar liefst twee statenconferenties plaatsgevonden. Eén waarbij de staten zijn voorbereid op een vliegende start. De tweede waar de onderlinge dialoog heeft plaatsgevonden en nadere afspraken zijn gemaakt voor de komende Statenperiode.

De dienstverlening van de Statengriffie is aan de hand van haar visie “Politiek aan het roer” geconcretiseerd in een strategisch werkplan.

Maatschappelijk effect

De ruimtelijke economische structuur is versterkt door integrale grootschalige gebiedsprogramma's.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2020	2021	2022	Streefcijfer 2023	Rekening 2023
Gemeenten onder preventief financieel toezicht	Aantallen gemeenten onder preventief toezicht	0	0	0	0	0
Opkomst bij verkiezingen	De opkomstcijfers van verkiezingen Tweede Kamer/ Provinciale Staten/ gemeenteraden weergegeven in percentage kiezers/ stemgerechtigden	n.v.t.	75,4% (TK)	n.v.t.	54% (PS)	52% (PS)

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
7 Vernieuwend bestuur	7.1 Bestuur	Versterkte belangenbehartiging
		Flevoland als actieve partner in de EU
		Een versterkte effectiviteit van het openbaar bestuur
	7.2 Provinciale Staten/ Statengriffie	Optimaal gefaciliteerde Staten in kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol
		Optimaal ondersteunde besluitvorming door Provinciale Staten
		Door de Statengriffie uitgevoerde going concern taken conform haar kernwaarden
7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	Een solide financieel beleid en een efficiënte begroting	
7.4 Bedrijfsvoering	IT-systemen veilig en op orde	
7.5 Reserves		

Verbonden partij(en)

Via onze participatie in de verbonden partijen OMALA N.V. en Airport Garden City C.V. hebben wij directe invloed gehouden op de ontwikkelingen rondom Lelystad Airport om de economische, infrastructurele en duurzaamheidsdoelstellingen van deze ontwikkeling te realiseren.

7.1 Bestuur

Doel (2019-2023)

De mogelijkheden om, in samenwerking met andere overheden, de belangenbehartiging van provincie Flevoland te versterken zijn benut.

Doelrealisatie

De samenwerking met partners, met medeoverheden, met Europese en landelijke instanties heeft de realisatie van onze doelen versneld en versterkt. Door bestuurlijk en ambtelijk samen te werken met partijen in de regio, in Den Haag en in Europa hebben we onze belangen behartigd en deze worden ondersteund door die andere partijen. Deze samenwerkingspartners hebben geld, menskracht en politiek steun ingezet voor provinciale ambities die zonder die samenwerking minder goed over het voetlicht worden gebracht of soms helemaal niet kunnen worden gerealiseerd. Flevoland is erin geslaagd om de voor de provincie relevante thema's en

onderwerpen op de agenda te plaatsen en ingediende aanvragen bij fondsen en subsidieregelingen kunnen verzilveren. Flevoland is een gelijkwaardige gesprekspartner en wordt pro-actief betrokken bij plan- en besluitvorming die aansluit bij onze ambities.

Activiteiten 2023

- We hebben in 2023 een inventarisatie gemaakt hoeveel Europese subsidie in Flevoland is ontvangen. In totaal is in de periode 2018-2022 € 77,9 mln. Europese subsidie ontvangen voor 646 nieuwe projecten. Het gaat daarbij om bijdragen uit zowel de structuurfondsen die onder regionale regie staan (het 'Platteland Ontwikkel Fonds' en het 'Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling' bijvoorbeeld) als thematische fondsen die door de EU worden beheerd, zoals het onderzoeksprogramma Horizon. Daarnaast hebben we een analyse uitgevoerd naar de impact van de Flevolandse inzet in Brussel.
- We hebben ons ingezet voor het beïnvloeden van Europese regelgeving in lijn met de Flevolandse belangen. Zo heeft de Europa-gedeputeerde in de vorige coalitie als rapporteur een advies geschreven namens het Europees Comité van de Regio's (CvdR) over het thema "Doe geen afbreuk aan cohesie". Het voorstel bepleit dat al het Europees beleid in 2027 moet bijdragen aan het verminderen van achterstanden tussen regio's.
- Samen met alle Nederlandse Provincies in het Huis Nederlandse Provincies hebben we een werkplan gemaakt en uitgevoerd over de gezamenlijk te behartigen lobbythema's.
- We hebben in afstemming met PS inbreng geleverd in de vorm van een propositie van de deelregio Almere-Lelystad op de 'Meerjarenagenda 2024-2028' van de Metropoolregio Amsterdam (MRA).
- We hebben samen met de gemeenten Lelystad en Almere de belangen van Flevoland onder de aandacht gebracht binnen de Metropoolregio Amsterdam.
- We hebben verder concrete lobbyresultaten geboekt, bijvoorbeeld het behoud van programmagebied voor het 'Interreg programma Nederland Duitsland' en vereenvoudigde audit- en monitoringseisen voor de uitvoering van Europese Fondsen.
- We zijn in het Europees netwerk CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions) actief in de Europese visserijlobby.
- We hebben in het IPO inbreng geleverd op de voorstellen om te komen tot een slagvaardig IPO. Met de nieuwe bestuursperiode is een anders samengesteld IPO Bestuur gestart met de voorbereiding van een Bestuursprogramma 2023-2027.
- We hebben via de BAC's en het IPO Bestuur de provinciale invalshoek behartigd, regelmatig overlegd met bewindslieden en daarover regelmatig de Statencommissies bijgepraat.
- Samen met het Rijk hebben we met de andere Flevolandse overheden als regio afspraken opgesteld over de aanpak van landelijke opgaven voor de komende coalitieperiode. We hebben hierbij gewerkt vanuit het principe dat we bouwen aan de Flevolandse samenleving.
- De samenwerking met de regio Zwolle heeft zich vertaald in bestuurlijke deelname in diverse overleggen overeenkomstig de gewijzigde governance. De bestuurlijk ambassadeur heeft geïnvesteerd in de relatie met de Flevolandse politiek en bestuurlijke samenwerking. Flevoland heeft samen opgetrokken met de drie noordelijke gemeenten Dronten, Urk en Noordoostpolder en inbreng geleverd in de opgestelde Meerjarenagenda. Er is in Flevoland een succesvolle Regiodag georganiseerd.
- Samen met de provincie Gelderland hebben we bestuurlijk en ambtelijk meegedacht over de uitwerking van de gebiedsagenda Ermelo, Harderwijk en Zeewolde; de gemeente Putten is bestuurlijk aangesloten bij deze gebiedsagenda. Uitgangspunt voor Flevoland is dat de uitwerking van deze gebiedsagenda aansluit bij de 'Strategische Agenda Flevoland'.
- We hebben op basis van de coalitieafspraken een eigen strategische agenda voor belangenbehartiging ter hand genomen. Het uitvoeren van public affairs en lobby dragen bij aan het over het voetlicht brengen van de bestuurlijke wensen van de provincie. Daarvoor is in 2023 gewerkt aan een integrale aanpak en werkwijze van de organisatie door het opstellen van een nieuwe interne werkwijze en een public affairs agenda.
- We hebben deze agenda voor public affairs is gekoppeld aan de 'Strategische Agenda Flevoland' en de grote maatschappelijke opgaven. Met het opstellen van een strategische agenda voor belangenbehartiging stelt het bestuur criteria vast die leiden tot het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten. Daarmee wordt focus aangebracht in het behartigen van de belangen naar buiten toe.
- Op de inmiddels traditionele tweede dinsdag van september is het Flevo Event georganiseerd. Insteek voor dit jaar was kennismaking van de nieuwe provinciale coalitieleden met Tweede en Eerste Kamerleden. De belangstelling voor dit event vanuit Den Haag was zeer positief waarmee een basis voor goede werkend netwerk is neergelegd.

Doel (2019-2023)

Flevoland is een actieve regionale partner in Europese instellingen, Europese regionale netwerken en samenwerkingsverbanden.

Doelrealisatie

Flevoland heeft zich op het Europese niveau als gebied gepresenteerd, onze belangen behartigd, thema's onder de aandacht gebracht en politieke en bestuurlijke invloed uitgeoefend op besluitvorming op Flevolandse onderwerpen. Bestuurlijk is provincie Flevoland een actieve partner in diverse instellingen en netwerken.

Activiteiten 2023

- We hebben als partner actief deelgenomen in het Europees netwerk CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions). Dit netwerk is actief op het gebied van Europees visserijbeleid, cohesiebeleid, energie en klimaat. Gedeputeerde Klopman is lid geworden van de Marine Resources Group en heeft een positie gekregen als plaatsvervangend lid van het dagelijks bestuur van de Noordzeecommissie.
- We hebben actief invulling gegeven aan het lidmaatschap van het Europees Comité van de Regio's zoals het eerder genoemde rapporteurschap over cohesiebeleid. Verder is op initiatief van Flevoland een gezamenlijk standpunt namens de 12 provincies vastgesteld op dit thema.
- We zijn medio 2023 als provincie Flevoland lid geworden van een nieuw opgericht Europees Netwerk op het gebied van Semiconductors (European Semiconductor Regions Alliance - ESRA). Dit kan een relevant netwerk zijn om de mogelijkheden voor een kenniscluster rondom de halfgeleider industrie in Flevoland te vergroten.
- We hebben tijdens de Europese week van de Regio's en Steden in oktober een inhoudelijk event georganiseerd over de belangenbehartiging van de Flevolandse provincie in Brussel.

Doel (2019-2023)

Een versterkte effectiviteit van het openbaar bestuur.

Doelrealisatie

Door te investeren in regionale bestuurlijke samenwerking, een open bestuursstijl en betrokkenheid van PS en maatschappelijke partners, in veiligheid en bestuurlijke weerbaarheid in Flevoland is de kwaliteit en effectiviteit van het bestuur bevorderd en geborgd.

Activiteiten 2023

Bestuurlijke samenwerking

- We hebben de bestuurlijke samenwerking in de regio, met het Rijk en met ons omringende regio's uitgebreid en verdiept. De inrichting van deze samenwerkingen zijn het afgelopen jaar opnieuw bepaald en de governance van deze samenwerkingsrelaties is vorm gegeven en besproken met PS.
- We hebben als vast agendapunt Samenwerkingsverbanden in de commissies Ruimte, Natuur en Duurzaamheid (RND) en Economie, Maatschappij en Samenleving (EMS) vormgegeven. Bij dit agendapunt hebben bestuurders gelegenheid om terug te koppelen uit en de verschillende samenwerkingsverbanden en Statenleden kunnen nadere informatie inwinnen en inbreng leveren.
- We hebben PS intensief betrokken bij de regionale samenspraak met het Rijk en de besluitvorming over de 'Strategische Agenda' en het document 'Over de brug komen'. Bij de voorbereiding en besluitvorming over het Ruimtelijke voorstel Flevoland van GS aan het Rijk zijn alle overheden intensief betrokken geweest.
- We hebben besluiten genomen over de 'Strategische Agenda Flevoland' (SAF) in alle Flevolandse overheden. Ook het kabinet heeft de SAF vastgesteld en daarmee geven we vorm aan de Rijk-Regio samenwerking.
- Met alle Flevolandse overheden hebben we een gezamenlijk kernteam regio Flevoland opgericht om de samenwerking binnen Flevoland te ondersteunen en te bevorderen.
- Om de gezamenlijke doelen te bereiken hebben we binnen de MRA de ambtelijke, politieke en bestuurlijke samenwerking tussen Lelystad-Almere en provincie Flevoland uitgebreid.
- Zowel voor de 'Metropoolregio Amsterdam' (MRA), de 'Regio Zwolle', de 'Gebiedsagenda Ermelo, Harderwijk, Zeewolde' met de toevoeging van Putten, als 'Samen Maken We Flevoland' zijn inhoudelijke Meerjarenagenda's in voorbereiding dan wel opgesteld.

- We hebben in 2023 om die samenwerking verder te versterken in het voorjaar een gezamenlijk Politiek Overleg georganiseerd in Lelystad ten behoeve van de gezamenlijke propositie voor de 'MRA Agenda 2024-2028'.
- In het najaar hebben we een gezamenlijke bijeenkomst georganiseerd in Almere waarbij de deelregionale bestuurders deze propositie voor de deelregio Almere-Lelystad hebben gepresenteerd.
- We hebben in de relatie met de Regio Zwolle geïnvesteerd en daartoe inbreng geleverd in de meerjarige agenda 2024 - 2027 voor de Regio Zwolle. De nadruk daarin ligt op de versterking van de samenwerking binnen de Regio op het gebied van economie, onderwijs, ruimte en mobiliteit. De directeur Regio Zwolle heeft deze agenda gepresenteerd in de Statencommissie. We kunnen de Flevolandse opgaven verbinden aan deze nieuwe agenda en de verwoorde ambities van de Regio Zwolle. De betrokken provincies wordt begin 2024 gevraagd deze vast te stellen.
- We hebben in de nieuwe governance van de Regio Zwolle als provincies een volwaardige plek aan de bestuurlijke tafels gekregen.
- We hebben de samenwerking met de DUN-gemeenten geïntensiveerd en trekken gezamenlijk op in de Regio Zwolle. We hebben deelgenomen aan de Regiodag, georganiseerd in Emmeloord, waar ruim 200 deelnemers (bestuurders en betrokken ambtenaren) hebben ervaren waar Flevoland voor staat.
- We hebben de DUN-gemeenten ondersteund bij het indienen van een propositie voor de 5^e tranche Regiodeal Regio Zwolle. Begin 2024 wordt duidelijk of het Rijk deze aanvraag honoreert.
- We hebben een medewerker gedetacheerd bij het Regiobureau, waarmee de zichtbaarheid van Flevoland is vergroot en de verbinding is geborgd. Daarnaast is provincie Flevoland aangehaakt op het team public affairs van de Regio Zwolle.
- We hebben samen met de provincie Gelderland bijdragen geleverd aan de 'Gebiedsagenda Ermelo Harderwijk Zeewolde'. Parallel aan de ontwikkeling van de eigen 'Strategische Agenda Flevoland' (SAF) is in het samenwerkingsverband EHZ het Regioarrangement EHZ samen met de waterschappen Vallei en Veluwe en Zuiderzeeland opgesteld, met aanvulling van gemeente Putten die nog niet in een van de samenwerkingsverbanden was opgenomen. Flevoland heeft met Zeewolde de ambitie uitgesproken dat het Regioarrangement EHPZ in lijn zal blijven met de SAF. Begin 2024 volgt het bestuurlijke traject.
- We hebben de governance van het IPO heringericht voor de komende periode. Het IPO werkt aan meer slagvaardigheid en we hebben PS bij dit traject betrokken. Het besluit tot een nieuwe BAC-structuur is door het nieuwe IPO-bestuur net na de zomer genomen. Dit vraagt om nog meer samenwerking en integraliteit binnen de organisatie. Binnen de organisatie vindt periodiek afstemming plaats tussen de samenwerkingsverbanden (IPO, EHPZ, MRA, Regio Zwolle, Platform IJsselmeergebied, Samen Maken We Flevoland).

Eigentijds bestuur

- We hebben in februari 2023 het inspiratiedocument 'Waarde(n)vol verbinden' besproken als fundament voor de wijze waarop we in Flevoland met bestuurlijke vernieuwing en participatie omgaan. Vervolgens hebben we goede en niet succesvolle voorbeelden geïnventariseerd om daar lessen uit te trekken voor de toekomst.
- PS hebben begin 2023 vijf gemeenschappelijke uitgangspunten voor participatie vastgesteld als basis voor het concept-participatiebeleid. Dit beleid is eind 2023 vastgesteld waarbij bepaald is wanneer en hoe de provincie de samenleving betreft of betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van de provincie.
- We hebben vanuit de coalitieafspraken de ambitie ter hand genomen om inspiratiesessies te organiseren met de Staten om een gereedschapskist van participatie-instrumenten te ontwikkelen. Na de vaststelling van het beleid is daarmee een begin gemaakt.
- We hebben de al lopende lijn van bestuurlijke vernieuwing aangescherpt met de ambitie 'Eigentijds bestuur' waarin behalve participatie ook het bevorderen van de goede relatie tussen de Provinciale en GS zal worden opgepakt.
- We hebben via diverse thema's geïnvesteerd in netwerken met als doel de betrokkenheid op die terreinen vanuit de inwoners en samenleving te vergroten, bijvoorbeeld in kunst en cultuur.
- We hebben de Jongerenraad gefaciliteerd, zodat zij in staat zijn zich te ontwikkelen en leden te werven in de diverse gemeenten. Deze jongeren zijn actief geweest bij evenementen, de verkiezingsavonden, bij het Flevoberaad 2050 (podcast) en landelijke bijeenkomsten. Ook hebben zij meegesproken over het concept-participatiebeleid in de Statencommissie.
- We hebben de invoering van het Uitdaagrecht voorbereid. Maatschappelijke partners en Flevolandse overheden hebben beleid voorbereid waarin wordt voorgesteld het inwoners mogelijk te maken een beroep te doen op het Uitdaagrecht.

- De uitvoering van de opgaven uit de Omgevingsvisie hebben we gerealiseerd overeenkomstig de 'Uitwerkingsagenda 2020 - 2025'. Bij de voorbereiding van de Programmabegroting 2024 zijn hierbij nieuwe keuzes gemaakt.
- We hebben op basis van de uitgevoerde evaluatie van de Omgevingsvisie en de grote maatschappelijke vraagstukken en het opgestelde Ruimtelijke voorstel (in het kader van de NOVEX) voor Flevoland geconstateerd dat het voor de hand ligt na te denken over de richting van de ontwikkeling van Flevoland voor de lange termijn in een nieuwe Omgevingsvisie. De voorbereidingen daarvoor zijn opgestart. Dit proces is mede gebaseerd op het traject van de 'Samenwerkingsagenda Flevoland' (Rijk-regio).
- We hebben de 'bestuurderstafel Omgevingswet' ingericht.
- We hebben een start gemaakt met de kwaliteitsverbetering van de besluitvormende voorstellen aan het college en aan PS. Deze kwaliteitsverbetering betreft niet enkel de vorm en inhoud van de voorstellen, maar evenzeer training en opleiding als onderdeel van ambtelijk vakmanschap en verbeterde kwaliteitsborging door het management. Dit traject wordt in 2024 voortgezet.
- We hebben het onderzoek conform 217a provinciewet *Openheid en transparantie van bestuur* gepubliceerd. Dit rapport biedt handreikingen voor deze bestuursperiode.
- We hebben op basis van een projectmatige meerjarenaanpak voor de invoering van de Wet open overheid (Woo) de eerste tranche maatregelen in de organisatie doorgevoerd waardoor de openheid van de overheid wordt bevorderd. In de paragraaf 'Bedrijfsvoering' kan daarover meer informatie worden gevonden. Op een aantal aspecten wordt samengewerkt met de andere provincies.
- We hebben, na het aantreden van de nieuwe commissaris van de Koning, als GS alle colleges van de Flevolandse gemeenten en het Waterschap bezocht voor een gezamenlijk overleg over de onderlinge samenwerking en toelichting op het Flevolandse coalitieakkoord.

Veiligheid, ondermijning en weerbaar bestuur

- We hebben het 'Crisisplan provincie Flevoland' vastgesteld. In dit crisisplan hebben we de crisisorganisatie beschreven en zijn diverse afspraken vastgelegd ten aanzien van rollen, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en processen. De implementatie van het crisisplan is gestart met kennisdeling met de organisatie, een kick-off voor crisisfunctionarissen en trainingen voor de crisisfunctionarissen en bestuurders.
- We hebben een 'Plan van aanpak ondermijning' opgesteld dat zich richt op de interne provinciale organisatie, ketensamenwerking met diverse partners binnen Flevoland en interprovinciale samenwerking.
- We hebben ter versterking van het thema integrale veiligheid de organisatie uitgebreid met een adviseur integrale veiligheid om de interne crisisorganisatie te verbeteren, de netwerken op het gebied van veiligheid te verstevigen en te adviseren over veiligheidsvraagstukken.
- We hebben binnen de organisatie ons gericht op bewustwording van medewerkers en onderlinge samenwerking bij het tegengaan van ondermijningsrisico's.
- Extern hebben we het netwerk om ondermijning tegen te gaan geïntensiveerd en uitgebreid met onder andere het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) omliggende provincies (met name Utrecht, Noord-Holland in Midden-Nederland verband), Flevolandse gemeenten, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), Platform Veilig Ondernemen (PVO), Omgevingsdienst.
- We hebben daarnaast aan gemeenten ondersteuning (aan)geboden voor de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) op vakantieparken.
- We hebben de gezamenlijke monitoring van de Flevolandse norm afgerond en zijn met de gemeenten en het RIEC gestart met de doorontwikkeling van de Flevolandse norm (2.0).
- Op initiatief van de provincie hebben we een start gemaakt met een ondermijningsmodule op het ROC Almere ten behoeve van de opleiding Handhaving- en toezicht (HTV).
- We proberen ook in de samenleving de bewustwording te vergroten door bijeenkomsten te faciliteren voor specifieke doelgroepen zoals notarissen en makelaars. Daarnaast dragen we bij aan specifieke projecten die ondermijning kunnen helpen tegen te gaan. De extra inzet die hierop wordt gedaan moet onze bijdrage verder intensiveren.
- De wet Bibob is een belangrijk instrument om te zorgen dat we een integere en betrouwbare overheid zijn die samenwerkt met integere partners. We zetten in op de bredere toepassing van de wet Bibob (2020) en gaan het beleid daarop aanpassen. Er is extra inzet om de afdelingen te ondersteunen in het daadwerkelijke onderzoek. Dit moet komend jaar verder vorm en inhoud krijgen.
- Het aantal Bibob-onderzoeken neemt toe. In 2023 hebben we het instrument wet Bibob ingezet voor 12 onderzoeken naar omgevingsvergunningen milieu respectievelijk, infrastructurele opdrachten en vastgoedtransacties. In de tweede helft van het jaar is uitbreiding van de capaciteit gerealiseerd (1 fte).

Met deze uitbreiding hebben we ingezet op herijking van de processen en een eerste inventarisatie gedaan voor het vernieuwen van het Bibob-beleid.

- Samen met de provincie Utrecht en het RIEC Midden-Nederland hebben we het jaarlijkse landelijke Bibob congres georganiseerd.
- We hebben de 'Gedragscode integriteit commissaris van de Koning en gedeputeerden provincie Flevoland 2016' geactualiseerd. In 2024 leggen we de vernieuwde Gedragscode ter vaststelling aan PS voor.
- Om duidelijkheid te scheppen over hoe er wordt omgegaan met (vermoedens van) integriteitsschendingen van gedeputeerden en de cdK, hebben we een protocol in voorbereiding.

Kabinet

- De burgemeestersprocedure Almere is afgerond. De nieuwe burgemeester is op 8 maart begonnen. Voor de gemeente Lelystad heeft de Commissaris een waarnemer aangesteld. Bij de gemeente Urk worden voorbereidingen getroffen voor de voorziene vacature.
- Het Kabinet van de commissaris van de Koning heeft bijgedragen aan de installatie en het inwerken van de nieuwe commissaris A. Gerritsen. Er is een overdrachtdossier gemaakt. Hij heeft aan alle gemeenten een kennismakingsbezoek gebracht.
- De commissaris van de Koning heeft een adviesrol over Koninklijke Onderscheidingen van inwoners van Flevoland. We treffen voorbereidingen voor de uitreiking van Koninklijke Onderscheidingen tijdens de jaarlijkse lintjesregen en andere bijzondere gelegenheden.
- We hebben het ambtelijke secretariaat van Cultuur Fonds Flevoland en het Han Lammersfonds geleverd en aanvragen beoordeeld. De cdK is voorzitter van beide fondsen en heeft onderscheidingen uitgereikt.
- De commissaris van de Koning heeft geadviseerd bij 58 Koninklijke onderscheidingen die zijn uitgereikt in provincie Flevoland. We hebben een kennisbijeenkomst georganiseerd voor gemeenten.
- In 2023 zijn vanuit het Cultuurfonds Flevoland, waarvan de commissaris voorzitter van is, 66 projecten ondersteund met een totaal bedrag van € 0,28 mln. De Han Lammersbeurs is toegekend aan T. Veerman.
- We hebben het 'Vlaggenprotocol provinciehuis Flevoland' vastgesteld. Hierdoor is inzichtelijk hoe er wordt omgegaan met het tonen van vlaggen voor het provinciehuis.
- Er zijn het afgelopen jaar 30 (bemiddelings)verzoeken, gericht aan de commissaris van de Koning, behandeld.
- Na de verkiezingen voor PS in maart 2023 hebben partijen onderhandeld over de vorming van een nieuw bestuur. Het college is op 29 juni aangetreden. Bij de vorming van het nieuwe college van GS is ambtelijke ondersteuning geleverd. Voor kandidaat-bestuurders is een integriteitsonderzoek uitgevoerd. Daarna zijn alle bestuurders ingewerkt aan de hand van de door de organisatie opgestelde overgangsdossiers.
- We hebben als gevolg van de PS-verkiezingen afscheid genomen van Statenleden en gedeputeerden en de voorbereidingen getroffen naar de nieuwe bestuursperiode. Er zijn onder andere overgangsdossiers opgesteld en inwerkprogramma's uitgevoerd.
- We hebben afscheid genomen van commissaris van de Koning Leen Verbeek vanwege zijn pensionering. Hiervoor is een goed bezocht in- en extern afscheid georganiseerd. Er is voor hem een koninklijke onderscheiding aangevraagd (en aan hem verleend) en onder andere een Liber Amicorum gemaakt.
- De provinciale onderscheiding, de Gouden Kiekendief is in 2023 één keer uitgereikt, aan voormalig commissaris van de Koning Leen Verbeek.
- We hebben de voorbereidingen opgestart voor het lustrumjaar 80 jaar Vrijheid. Dit lustrumjaar start in september 2024 en loopt tot en met augustus 2025. We hebben om activiteiten in het kader van dit lustrumjaar te ondersteunen een subsidieregeling voorbereid, die begin 2024 wordt vastgesteld. Ook hebben we een financiële bijdrage geleverd aan twee nieuwe monumenten, te weten het Slavernijmonument en het Indiëmonument genaamd 'Omarmen' te Almere.
- Wij hebben een bijdrage geleverd aan de organisatie van het Bevrijdingsfestival Flevoland, de provinciale herdenking van Keti Koti en de provinciale Indië herdenking in het Bos der Onverzettelijken in Almere.

Middelen

7.1 Bestuur	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	319	2.010	3.507	3.544	-37
Baten	-163	-27	-50	-195	145
Saldo	157	1.983	3.457	3.349	108

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Openbare orde / ondermijning	432	334	98
2. Voorziening APPA	-607	0	-607
3. Bestuurlijke vernieuwing	146	146	0
4. Kring van commissarissen	-156	0	-156
Overige kleine verschillen	148	47	101
Totaal lasten	-37	527	-564
Baten			
5. Kring van commissarissen	145	0	145
Overige kleine verschillen	0	0	0
Totaal baten	145	0	145

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Lagere lasten voor openbare orde en ondermijning

Provincie Flevoland heeft in de Zomernota 2023 extra financiële middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak van ondermijning binnen de provincie. Deze middelen zijn specifiek bedoeld voor het vergroten van de slagkracht van gemeenten tegen ondermijnende invloeden. De daadwerkelijke uitvoering van deze activiteiten ligt met name bij gemeenten en samenwerkingsverbanden. De aanpak van ondermijning is complex en vraagt om gezamenlijke aanpak en inzet. In 2023 heeft er veel (gezamenlijk) overleg plaatsgevonden en is met name de capaciteit van de uitvoerende instanties een belangrijke oorzaak dat er minder is uitgegeven dan geraamd.

2. Voorziening 'APPA'

Jaarlijks wordt op balansdatum de voorziening 'APPA' (pensioenen (oud) GS-leden) herijkt. Een externe pensioenuitvoerder stelt op basis van actuariële berekeningen de omvang van de toekomstige verplichtingen vast. Het verschil tussen de boekwaarde van de voorziening en de actuariële berekening is de vrijval of storting waarmee de voorziening muteert. Voor 2023 is de storting € 0,9 mln. en was de geraamde storting € 0,3 mln. Dit financiële gevolg wordt met name veroorzaakt door de rekenrente, welke in 2023 sterk werd beïnvloed door de stijgende inflatie.

3. Het programma 'Bestuurlijke vernieuwing'

Het programma 'Bestuurlijke vernieuwing' heeft in 2023 de in voorgaand jaar gestarte investeringen verder geïntensiveerd. Met name door de inhuur van Kennisnetwerk voor participatie en uitdraagrecht en organiseren van verschillende bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten zijn uiteindelijk gefinancierd uit andere posten, hetgeen in 2023 leidt tot een lagere besteding dan geraamd. Er zijn daarnaast concrete plannen voor de ontwikkeling van nieuwe (digitale) participatie-instrumenten, zoals een burgerpanel, een burgerforum en andere middelen. Ook het vaststellen van het definitieve participatiebeleid, een beleidsplan Uitdraagrecht, die uiteindelijk zullen landen in de Flevolandse participatieverordening, zullen in 2024 een verder vervolg krijgen. Het in kaart brengen en samenbrengen van partijen is een uitdaging en vraagt meer tijd dan gedacht, hetgeen in 2023 eveneens heeft geleid tot een lagere besteding dan geraamd.

4. Kring van commissarissen

Provincie Flevoland is penvoerder voor de Kring van Commissarissen en hiermee zijn alle lasten hiervoor in de administratie van de provincie verantwoord. Gezien alleen de lasten voor Provincie Flevoland zijn geraamd, heeft dit een hogere besteding dan geraamd tot gevolg. De hogere besteding wordt gecompenseerd door de doorbelasting aan de overige 11 provincies. Deze eveneens niet geraamde baten, zijn als 'nog te ontvangen middelen' op de balans verantwoord.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.1.1 Kabinet, openbare orde & veiligheid en toezicht	851	0	851
7.1.2 Bestuurlijke samenwerking	978	-143	835
7.1.3 Gedeputeerde Staten	1.715	-52	1.663
Totaal	3.544	-195	3.349

x € 1.000

7.2 Provinciale Staten

Doel (2019-2023)

Faciliteren van de nieuwe Staten, gericht op de kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol.

Doelrealisatie

Een nieuwe Staten zijn aangetreden en ingewerkt in de drie voor haar relevantie rollen. Zij zijn gefaciliteerd met onder andere strategische advisering op regionale samenwerkingen, de Omgevingswet en het IPO. Daarnaast is de basis gelegd voor een versterkte regie op de Planning & Control cyclus. Om invulling te geven aan het hoofdschap van Provinciale Staten is een strategische lange termijnagenda geïntroduceerd.

Activiteiten 2023

De Statengriffie heeft:

- Uitvoering gegeven aan het project verkiezingen, bestaande uit de deelprojecten:
 - Opkomst bevorderende campagne
 - Verkiezingen Provinciale Staten en uitslagenavond
 - Administratieve verwerking Statenleden en burgerleden en de uitlevering en inname van faciliteiten
 - Statenwissel (aftreden huidige Staten en installatie nieuwe Staten)
 - Overdracht
 - Informatie/formatie en installatie college
 - Introductieprogramma voor de nieuwe Staten
 - Verkiezingen Eerste Kamer
- Strategisch geadviseerd op politieke thema's met in het bijzonder op de regionale samenwerkingen, de Omgevingswet en het IPO;
- De lange termijnagenda geconcretiseerd;
- In een participatief traject de zoektocht naar een nieuwe commissaris van de Koning begeleid;
- De basis gelegd voor de versterking van de regie op de Planning & Control cyclus en het opdrachtgeverschap aan de accountant door het faciliteren van de in 2023 ingestelde commissie Planning & Control.

Doel (2019-2023)

Herijking en inrichting van de gewenste ondersteuning t.b.v. besluitvorming door Provinciale Staten.

Doelrealisatie

In maart is een statenconferentie georganiseerd om de nieuwe staten een vliegende start te geven. Hier is direct de wens voor een tweede statenconferentie uitgesproken, die in november georganiseerd met de werkgroep Routekaart PS. Tijdens deze conferentie was ruimte voor onderlinge dialoog. Daarnaast heeft de Statengriffie ondersteund op andere dossiers die bij de programmabegroting 2023 nog niet voorzien waren.

Zoals de ondersteuning van de vertrouwenscommissie op zoek naar een nieuwe commissaris van de Koning en het (in)formatie proces voor de vorming van een nieuw college.

Activiteiten 2023

De Statengriffie heeft:

- De vertrouwenscommissie belast met de zoektocht naar de nieuwe commissaris van de Koning ondersteund;
- Ondersteuning en begeleiding geboden van het (in)formatieproces om te komen tot een nieuw college;
- de herijking van het handvest actieve informatieplicht opgestart doormiddel van een knelpuntenanalyse;
- Twee statenconferenties georganiseerd waarbij de staten zijn ingewerkt en waar de staten ruimte is geboden voor een constructieve dialoog en waar nadere afspraken zijn gemaakt voor de komende Statenperiode.

Doel (2019-2023)

De dienstverlening van de Statengriffie in overeenstemming te brengen met haar kernwaarden.

Doelrealisatie

De dienstverlening van de Statengriffie is aan de hand van haar visie "Politiek aan het roer" geconcretiseerd in een strategisch werkplan.

Activiteiten 2023

De Statengriffie heeft:

- Diverse activiteiten georganiseerd die hebben bijgedragen aan de verbinding tussen Statenleden (en het college) waaronder statenconferenties en deelname aan o.a. provinciale bijeenkomsten;
- Haar visie "Politiek aan het roer" vertaald naar een strategisch werkplan;
- Stap voor stap haar werkprocessen en dienstverlening geoptimaliseerd;
- Diverse statenacademies en technische sessies georganiseerd en werkbezoeken gefaciliteerd.

Middelen

7.2 Provinciale Staten	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	1.595	2.191	2.724	2.450	274
Baten	0	0	-22	-16	-6
Saldo	1.595	2.191	2.702	2.434	268

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Afwikkelingsverschillen	198	198	0
Overige kleine verschillen	76	12	64
Totaal lasten	274	210	64
Baten			
Overige kleine verschillen	-6	0	-6
Totaal baten	-6	0	-6

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Afwikkelingsverschillen

Het budgettair voordeel is gevormd doordat PS op 19 juli 2023 de fractievergoedingen 2022 heeft vastgesteld en besloten is tot terugvordering van de niet bestede fractievergoedingen (€ 0,2 mln.) over te gaan. Dit budgettair voordeel is gestort in het ongeoormerkt deel van de 'Brede Bestemmingsreserve'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.2.1 Provinciale Staten	2.450	-16	2.434
Totaal	2.450	-16	2.434

x € 1.000

7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten

Doel (2019-2023)

Een degelijk en solide financieel beleid zodanig dat er jaarlijks een sluitende begroting wordt aangeboden en dat onze reserves op een verantwoord niveau blijven.

Doelrealisatie

We hebben een degelijk en solide financieel beleid gevoerd, waardoor we een sluitende meerjarenbegroting (tot en met 2026) hebben kunnen aanbieden. De weerstandsratio valt binnen de daarvoor vastgestelde bandbreedte.

Activiteiten 2023

We hebben de veertien 'bestuurlijke afspraken op financieel gebied' die zijn opgenomen in het 'Coalitieakkoord 2019-2023 Flevoland; Ruimte voor de toekomst' als uitgangspunt toegepast.

Middelen

7.3 Algemene dekkingsmiddelen & stelposten	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Verschil
Lasten	10	8.375	2.877	51	2.826
Baten	-200.271	-200.220	-211.046	-213.562	2.516
Saldo	-200.261	-191.846	-208.169	-213.511	5.342

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Onvoorziene uitgaven	96	0	96
2. Loon- en prijsontwikkelingen	1.135	0	1.135
3. Stelpost 'Nieuw beleid'	315	0	315
4. Onzekerheden Perspectiefnota	1.200	0	1.200
Overige kleine verschillen	80	0	80
Totaal lasten	2.826	0	2.826
Baten			
5. Provinciefondsuitkering	679	0	679
6. Opcenten motorrijtuigenbelasting	542	0	542
7. Rentebaten	1.203	0	1.203
Overige kleine verschillen	92	0	92
Totaal baten	2.516	0	2.516

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Onvoorziene uitgaven

Jaarlijks is in de begroting een bedrag geraamd voor onvoorziene uitgaven. Deze post is in 2023 niet benut, de onvoorziene situatie konden zover van toepassing nog binnen de reguliere begrotingsposten worden opgevangen.

2. Stelpost loon- en prijsontwikkelingen

Jaarlijks is in de meerjarenbegroting een stelpost opgenomen voor de loon- en prijsontwikkeling op basis van de verwachtingen van het Centraal Planbureau. Die stelpost wordt bij het opstellen van de begroting en bij de zomernota ingezet voor de indexatie van de lonen, subsidies en opdrachtverstrekkingen. Voor 2023 resteerde nog een bedrag van € 1,1 mln., wat niet nodig is geweest voor tussentijdse indexaties.

3. Stelpost 'Nieuw beleid'

Deze stelpost is bedoeld voor nieuwe initiatieven welke niet zijn opgenomen in de begroting. Binnen de stelpost waren enkele oormerken opgenomen voor specifieke onderwerpen die nog nadere uitwerking of besluitvorming behoeften. De beschikbare ruimte voor nieuw beleid is uiteindelijk voor een bedrag van € 0,3 mln. niet ingezet in 2023.

4. Onzekerheden perspectiefnota

De stelpost 'Onzekerheden perspectiefnota' is met name bedoeld als risicobuffer voor tegenvallende opbrengsten uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting bij toenemende elektrificering van het voertuigenbestand. In de begroting worden diverse rekenkundige aannames gedaan, die omgeven zijn door onzekerheden (zoals de ontwikkeling van de belastingcapaciteit en de provinciefondsuitkering). Deze stelpost was bedoeld om eventuele tegenvallers die zich daarbij voordoen op te vangen. Omdat het effect van dergelijke ontwikkelingen opgevangen kon worden binnen de overige budgetten is deze stelpost uiteindelijk in 2023 niet ingezet.

5. Provinciefondsuitkering

De geraamde provinciefondsuitkering is voor het laatst bijgesteld bij de Slotwijziging 2023 en was gebaseerd op de septembercirculaire 2023. Nadien is de decembercirculaire 2023 verschenen. De effecten van deze circulaire konden niet meer in de begrotingsraming worden verwerkt. Uiteindelijk is de uitkering circa € 0,7 mln. hoger uitgevallen dan de raming. Deze toename wordt veroorzaakt door:

- een nadeel van € 0,3 mln. veroorzaakt door bijstellingen van de parameters voor de verdeling van de uitkering over de provincies, namelijk de maatstaven 'aandeel binnenwater', 'opcenten motorrijtuigenbelasting' en 'oeverlengte';
- een voordeel van € 0,4 mln. veroorzaakt door nieuwe (decentralisatie-)uitkeringen, met name voor Novex;
- een nadeel van € 0,5 mln. veroorzaakt door de (verwachte) nacalculatie van de belastingcapaciteit over 2023. De nacalculatie van de uitkering op basis van de gerealiseerde belastingcapaciteit (die in 2024 plaatsvindt) leidt naar verwachting tot een hogere uitkering, omdat het verdeelmodel provinciefonds rekening houdt met de werkelijke belastingopbrengst en de belastingcapaciteit in provincie Flevoland heeft zich in 2023 ten opzichte van de andere provincies ongunstiger ontwikkeld.

- een voordeel ten opzichte van de begroting van € 1,0 mln. namelijk de vrijval van de buffer voor behoedzaamheid.

6. Opcenten motorrijtuigenbelasting

Door mutaties in omvang en samenstelling van het wagenpark (waaronder de toegenomen elektrificering) is de uiteindelijke opbrengst over 2023 circa € 0,5 mln. hoger dan was geraamd (een relatieve afwijking van 1,12%). Dit is het gevolg van een minder grote daling van het aantal belastbare voertuigen dan was begroot.

7. Rentebaten

Door de stijgende rentetarieven in 2023 zijn met name in het tweede half jaar van 2023 de ontvangen rentevergoedingen op het schatkistbankieren hoger dan geraamd. Het gemiddelde rentetarief in januari was 1,9% en dit is geleidelijk gestegen tot een gemiddeld tarief in december van 3,9%.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.3.1 Algemene dekkingsmiddelen	7	-213.562	-213.554
7.3.2 Onvoorzien en stelposten	44	0	44
Totaal	51	-213.562	-213.511

x € 1.000

7.4 Bedrijfsvoering

Doel (2019-2023)

De IT-systemen voor de informatievoorziening zijn beter en veiliger en het beheer daarvan is op orde.

Doelrealisatie

In 2023 zijn alle noodzakelijke en essentiële stappen gezet voor de vernieuwing, beheer en (betere) beveiliging van de informatiesystemen van provincie Flevoland.

Activiteiten 2023

- *Digitaliseringsstrategie;*
Als vervolg op de uitgevoerde Informatiestrategie (doel 2019-2023) zijn in 2023 de contouren voor een nieuwe Digitaliseringsstrategie geschetst. Langs drie pijlers, Digitale Economie, Weerbaar Digitaal Fundament en Datagedreven gebiedsgericht werken wordt deze strategie tot stand gebracht:
 - De digitale economie als onderdeel van het nieuw economisch beleid.
 - De digitalisering van de provinciale organisatie en dienstverlening;
 - De digitalisering voor het 'leggen van de ruimtelijke puzzel' door middel van een datagedreven gebiedsgericht aanpak;
- *Vervolgfase Cloudstrategie Veilig connectiviteit en toegang;*
In 2023 is de uitbesteding van onze netwerkinfrastructuur opgestart. In deze eerste fase van de transitie hebben wij het beheer van een deel van ons netwerk overgedragen aan onze beheerpartij. De transitie loopt nog tot medio 2024 door.
- *Start implementatie Datagedreven werken*
We zijn betrokken vanuit het 'Dutch Metropolitan Innovations programma' bij het 'Digital Twin as a Service' project. Via dit project ontwikkelen we nu niet alleen een 3D omgeving voor Flevoland om data zo goed mogelijk te visualiseren maar passen we ook een leerlijn toe om de collega's die beleidsvragen hebben zo goed mogelijk vanuit de specifieke vraag te faciliteren. Daarnaast wordt in samenwerking met de andere provincies gewerkt aan een aanpak datagedreven gebiedsgericht werken. Deze aanpak gaat ook helpen bij het kunnen beantwoorden van vragen met data voortkomend uit bijvoorbeeld het programma 'NOVEX' en het 'Flevolands Programma Landelijk Gebied'.
- *Uitvoeringsplan Digitale weerbaarheid*
Er is in 2023 prioriteit gegeven aan het implementeren van maatregelen op het gebied van logische toegangsbeveiliging en back-up. Voor deze onderwerpen is een gap-analyse op de BIO 2.0 uitgevoerd zodat duidelijk is geworden welke maatregelen in 2024 geïmplementeerd moeten worden met behulp van onze leveranciers. De BIO certificering is in 2023 niet gehaald, het streven is nu 1.1.2025. Een gezamenlijk behaald resultaat met de andere provincies is wel de goedkeuring om aan te sluiten op het Cyber

Security Incident Response Team (CSIRT) netwerk van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC). Daarnaast heeft de Directie en Management een lezing en workshop Digitale weerbaarheid gevolgd met als doel ons beter voor te bereiden op cyberaanvallen

- *Interprovinciale samenwerking Digitalisering*
In de nieuwe bestuursperiode is het programma 'Interprovinciale Digitale Agenda' overgegaan in de AAC Digitalisering. Er is een werkagenda waar onder andere het datagedreven gebiedsgericht werken een belangrijk onderdeel is en gewerkt wordt aan het leggen van een gemeenschappelijke, interprovinciale informatiekundige basis voor gebiedsgerichte plannen.
- *Wet open Overheid*
Dit boekjaar heeft zicht gericht op de eerste fase van het programma: 'Basaal transparant en basaal toegankelijk', hierdoor zijn 7 van de 17 informatie-categorieën via onze website te raadplegen. De overige categorieën volgen in 2024 en begin 2025. Verder zijn de zoek en vind-opties vanuit het perspectief van de burger geoptimaliseerd en is Flevoland geregistreerd in het Register van Overheidsorganisaties, waarin de zoekfunctie van de landelijke Woo-index is geïntegreerd. Daarnaast is het proces voor de beantwoording van Woo-verzoeken geoptimaliseerd, onder andere door de implementatie van anonimiseringssoftware en het opstellen van een anonieme besluitbrief. Ook is de wettelijk verplichte Woo-contactpersoon aangesteld. De aanbesteding in 2023 om voor Woo-verzoeken een zoekmachine te installeren is niet succesvol afgerond. In 2024 zal naar de mogelijkheden van Artificial Intelligence worden gekeken om de Woo processen te ondersteunen.

Middelen

7.4 Bedrijfsvoering	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	62.600	63.715	69.240	65.099	4.141
Baten	-3.656	-2.954	-3.703	-3.951	248
Saldo	58.944	60.761	65.537	61.148	4.389

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Capaciteitskosten	2.367	1.479	888
2. Vrijval stelpost 'Friciekosten'	102	102	0
3. Personele vergoedingen	-117	0	-117
4. Medewerkersontwikkeling	324	152	172
5. Wet open overheid	726	0	726
6. Facilitaire lasten	131	0	131
7. Kapitaallasten informatievoorziening	121	0	121
8. Adviezen informatievoorziening	121	121	0
9. Exploitatielasten automatisering	308	308	0
Overige kleine verschillen	58	480	-422
Totaal lasten	4.141	2.642	1.499
Baten			
10. Huurvergoedingen	124	0	124
Overige kleine verschillen	124	0	124
Totaal baten	248	0	248

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Capaciteitskosten

Door de gespannen arbeidsmarkt is niet gelukt om de totale geraamde formatie voor 2023 in te vullen. Daardoor zijn de salarislasten lager ten opzichte van de begroting. Om een goede bedrijfsvoering te waarborgen is er in bepaalde situaties gekozen tot het (tijdelijk) inhuren van medewerkers. Deze lasten zijn grotendeels gedekt uit de onderbezetting en overige bestaande financiële middelen. Per saldo is het effect positief. Het positieve resultaat is toegevoegd aan de egaliseriereserve 'Personeel'.

Het effect van de lagere capaciteitskosten wordt versterkt door een stijging van het aantal specifieke uitkeringen die ook (deels) zijn bedoeld voor de dekking van de capaciteitskosten. Voor twee specifieke uitkeringen die eind 2022 aan ons zijn toegekend bleek dat de capaciteitskosten met terugwerkende kracht gedekt mogen worden vanuit die uitkering. Omdat die kosten in 2022 al vanuit de eigen middelen waren gedekt is er nu in 2023 een incidenteel voordeel van € 0,3 mln.

2. Vrijval stelposten

Binnen de bedrijfsvoering zijn in 2023 een aantal stelposten ter dekking van diverse lasten opgenomen. Deze zijn grotendeels benut. Een deel van de stelpost 'Friciekosten' (€ 0,1 mln.) is niet besteed, derhalve is dit bedrag teruggestort in de reserve 'Personeel'.

3. Personele vergoedingen

Voor 2023 is er sprake van een stijging van de personele vergoedingen en in het bijzonder van de reis- en verblijfkosten. Het merendeel van deze stijging wordt veroorzaakt door hogere lasten voor woon-werkverkeer waaronder het reizen met de trein. De oorzaak van deze stijging wordt verklaard door de hogere inflatie in 2023.

4. Medewerkersontwikkeling

Door een niet volledige bezetting is er in 2023 een lagere besteding voor medewerkersontwikkeling en het persoonlijke budget voor duurzame inzetbaarheid (PBDI) dan geraamd. Volgens vastgesteld beleid is het restant, zover van toepassing, toegevoegd aan de reserve 'Personeel'.

5. Wet open overheid

De doelstelling van provincie Flevoland is om in de komende vier jaar in het kader van de Wet open overheid, te groeien van 'basaal transparant en toegankelijk' naar 'effectief transparant en goed toegankelijk'. Om dit te bereiken is er een anonimiseringsstool aangeschaft en onderzoek gedaan naar een search engine, waarin de proof of concept voor 2023 stond gepland. Het aanbestedingsproces heeft helaas niet tot het gewenste resultaat geleid. De opkomst van onder andere artificial intelligence heeft duidelijk gemaakt dat dit een belangrijke rol kan gaan spelen in de ontwikkeling van applicaties en de efficiëntie hiervan. Provincie Flevoland wil dit graag verder onderzoeken en heeft gekozen voor een impactanalyse met mogelijk een herijking van het meerjarenplan tot gevolg.

Verder is er gedurende 2023 vanuit het Rijk een andere aanpak gepresenteerd voor de aansluiting op de landelijke voorziening (PLOOI). Deze effecten hebben tot een vertraging van de verdere implementatie geleid en hiermee een lagere besteding dan geraamd.

6. Lagere facilitaire lasten

Binnen de facilitaire begroting is op een aantal posten de besteding lager dan geraamd. Dit zijn onder andere posten met betrekking tot de postkamer en reproductie van drukwerk. Deze lagere besteding komt met name door de verdere digitalisering van provincie Flevoland. Het totaal van de posten loopt op tot ongeveer € 0,1 mln. Dit is procentueel een lagere besteding van ongeveer 2% ten opzichte van de totale facilitaire begroting.

7. Lagere kapitaallasten informatievoorziening

De provincie kiest de afgelopen jaren steeds vaker voor een Software as Service (SaaS) oplossing dan het zelf aanschaffen van hardware en software. Dit een bewuste keuze welke ons in staat stelt om snel in te spelen en flexibel te blijven in een continue veranderende IT-omgeving. Deze keuze heeft als gevolg dat de kapitaallasten dalen en de jaarlijkse automatiseringslasten stijgen.

8. Lagere lasten adviezen informatievoorziening

In het kader van de voorbereiding van de implementatie naar een nieuw financieel pakket (SAP) en verhogen van de digitale weerbaarheid, werden er in 2023 extra financiële middelen beschikbaar gesteld voor ICT-advies. De migratie naar SAP is onder andere door het verkregen advies in 2024 succesvol verlopen, het is de verwachting dat in de nazorgfase nog aanvullend advies is benodigd. Voor het Uitvoeringsplan Digitale Weerbaarheid zijn de in kaart gebrachte activiteiten gestart maar door een lastig vervulbare vacature is hier een vertraging ontstaan. Beide projecten zijn nog niet afgerond en het restant van de resterende financiële middelen is toegevoegd aan de egaliseriereserve 'Informatiestrategie'.

9. Lagere lasten exploitatie automatisering

In de Zomernota 2023 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor licentiekosten en de verwachte verhogingen in het kader van onder andere de stijgende inflatie. Het gerealiseerde effect hiervan is lager dan

vooraf geraamd, er wordt door het moeten vernieuwen van de licenties wel een sterke stijging van de lasten in het komende boekjaar verwacht. Het restant financiële middelen is toegevoegd aan de egaliseringsreserve 'Informatiestrategie'.

10. Huurvergoedingen

Voor 2023 zijn de baten vanuit de huurvergoedingen € 0,1 mln. hoger dan geraamd. Deze baten zien toe op locaties in eigendom van provincie Flevoland maar welke tegen marktconforme tarieven worden verhuurd aan gelinieerde partijen. De hogere baten worden met name verklaard door een hogere dan geraamde inflatiecorrectie en het tijdelijk verhuren van extra ruimte.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.4.1 Personeel en organisatie	53.219	-2.975	50.245
7.4.2 Financiën, communicatie en jur. zaken	853	0	853
7.4.3 Facilitaire zaken	5.464	-970	4.494
7.4.4 Informatievoorziening	5.562	-6	5.556
Totaal	65.099	-3.951	61.148

x € 1.000

7.5 Reserves

Middelen

7.5 Reserves	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	62.196	32.107	57.113	64.164	-7.051
Baten	-41.575	-40.173	-66.069	-56.209	-9.860
Saldo	20.621	-8.066	-8.956	7.954	-16.910

x € 1.000

Stortingen in reserves	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil	Waarvan effect op rekening-saldo
Personeel	900	1.215	-315	0
Brede Bestemmingsreserve	18.186	18.396	-210	0
Egal. res. activ. vervangingsinv.	548	902	-354	0
Mobiliteit	6.067	7.492	-1.375	-50
Beheer en ontwikkeling Natuur	504	778	-273	0
Economisch Programma	7.429	8.159	-730	0
Milieu, duurzaamheid en energie	285	447	-162	0
Informatievoorziening	0	512	-512	0
MSNF	0	3.000	-3.000	0
Overige kleine verschillen	23.194	23.263	-70	0
Totaal stortingen	57.113	64.164	-7.001	-50

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting stortingen

Een aantal reserves kent een hogere storting ten opzichte van de begroting na wijziging. De hogere stortingen passen binnen het door PS vastgestelde beleid ten aanzien van de desbetreffende reserves, zoals is vastgelegd in de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023' of nadien genomen (instellings-)besluiten. Hieronder is een toelichting opgenomen op alle reserves met een verschil > € 0,1 mln.

1. Personeel

Door de gespannen arbeidsmarkt is niet gelukt om de totale geraamde formatie voor 2023 in te vullen. De lasten van het (tijdelijk) inhuren van medewerkers zijn grotendeels gedekt uit de onderbezetting en overige bestaande financiële middelen. Per saldo is het effect positief. Het positieve resultaat is toegevoegd aan de egaliseringsreserve 'Personeel'. Daarnaast zijn de niet bestede middelen voor onder andere medewerkersontwikkeling en het persoonlijke budget voor duurzame inzetbaarheid (PDBI) en een deel van de stelpost 'Frictiekosten' toegevoegd aan deze reserve (zie ook programmaonderdeel 7.4).

2. Brede Bestemmingsreserve

Het verschil ten opzichte van het kader voor 2023 wordt met name veroorzaakt door enkele (incidentele) hogere stortingen dan begroot (na wijziging). Voor een gedetailleerd overzicht van de gerealiseerde stortingen in de 'Brede Bestemmingsreserve' wordt verwezen naar bijlage 1 van deze jaarstukken.

3. Egaliseringsreserve activering vervangingsinvesteringen

De wijzigingen in deze reserve komen voort uit de kapitaallasten die voortvloeien uit de geactualiseerde 'Activastaat 2024-2027', gebaseerd op de huidige bestedings- en investeringsplannen (zie ook programmaonderdeel 6.3).

4. Mobiliteit

Het verschil tussen de beschikbare middelen voor het openbaar vervoer en fietsmaatregelen (die via het provinciefonds en via een specifieke uitkering worden ontvangen) en de daaruit te dekken kosten en investeringen wordt conform bestaand beleid geëgaliseerd via deze reserve (zie programma 6).

De begrotingspost 'Openbaar streekvervoer' onderschrijft het begrotingsaldo met een bedrag van € 0,57 mln. Van het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijving binnen de begrotingspost is € 0,38 mln. gestort in deze bestemmingsreserve. Daarnaast ondervindt Regiotaxi Flevoland qua gebruik nog steeds de nadelige gevolgen van de coronapandemie. Dit leidt ertoe dat er in 2023 minder gebruik is gemaakt van deze voorziening (openeinderegeling) dan waar tot op heden op basis van prognoses vanuit werd gegaan. Het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijving binnen de begrotingspost is gestort in deze bestemmingsreserve.

5. Beheer en ontwikkeling Natuur

Het verschil tussen de beschikbare middelen voor de gedecentraliseerde natuurtaken en de werkelijke kosten worden conform bestaand beleid toegevoegd aan deze reserve (zie programmaonderdeel 2.2).

6. Economisch Programma

De niet bestede middelen voor het 'Economisch Programma' zijn conform bestaand beleid toegevoegd aan deze reserve (zie programmaonderdeel 3.1).

7. Milieu, duurzaamheid en energie

Binnen het programma 'Energietransitie' is er op de diverse onderdelen een onderbesteding van in totaal € 0,6 mln. Niet alle opdrachten van energie hebben geleid tot uitgaven in 2023, omdat een deel van de opdrachten over het jaar heen zijn getild (zie programmaonderdeel 5.1). De middelen blijven beschikbaar in deze reserve'.

8. Informatievoorziening

In het kader van de voorbereiding van de implementatie naar een nieuw financieel pakket (SAP) en verhogen van de digitale weerbaarheid, waren er in 2023 extra financiële middelen beschikbaar gesteld voor ICT-advies. Beide projecten zijn nog niet afgerond en het restant van de resterende financiële middelen is toegevoegd aan deze egaliseringsreserve (zie programmaonderdeel 7.4).

9. MSNF

PS hebben bij de vaststelling van de Jaarstukken 2022 ingestemd met een reservering van € 3 mln. voor de verwachte aanloopverliezen van het project 'Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland'. Later in 2023 hebben PS het investeringskrediet opnieuw vastgesteld, waarbij ook een reserve is ingesteld voor de exploitatie van het project. Omdat die reserve in 2022 nog niet bestond is het bedrag van € 3 mln. in eerste instantie als oormerk opgenomen in de 'Brede Bestemmingsreserve'. Nu is de daarvoor bedoelde reserve 'MSNF' beschikbaar, zodat de reservering daarnaar overgeheveld kon worden in lijn met de besluitvorming van PS medio 2023. Per saldo is er dan ook geen mutatie in de totale omvang van de reserve.

Onttrekkingen aan reserves	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil	Waarvan effect op rekening-saldo
Algemene reserve	-11.235	-10.608	-627	0
Personeel	-2.427	-539	-1.887	0
Brede Bestemmingsreserve	-19.077	-20.170	1.093	0
Zuiderzeelijngelden	-4.250	-549	-3.701	0
Technische bijstand Europa	-215	-97	-118	0
Procesgelden gebiedsontwikkeling	-1.475	-873	-602	0
POP	-4.032	-1.987	-2.044	0
Bodem	-450	-191	-259	0
Cofinanciering EU-projecten 14-20	-900	-354	-546	0
Nieuwe Natuur	-1.750	-1.379	-371	0
Egal. res. activ. vervangingsinv.	519	0	519	0
Egalisatie JO Infrastructuur	0	-181	181	0
Beheer en ontwikkeling Natuur	-5.446	-5.557	112	0
Doorgeschoven activiteiten	-676	-1.153	0	477
Milieu, duurzaamheid en energie	-885	-661	-224	0
Regiodeal Noordelijk Flevoland	-1.318	-329	-989	0
Krachtige samenleving	-875	-405	-470	0
Fonds vitaal platteland	-685	-419	-266	0
Overige kleine verschillen	-10.893	-10.757	-137	0
Totaal onttrekkingen	-66.070	-56.209	-10.336	477

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting onttrekkingen

De aanwending van bestemmingsreserves is veelal afhankelijk van projectvoortgang en de daarmee gemoeide uitgaven. Hierdoor ontstaan verschillen in de onttrekkingen aan de reserves (indien minder is uitgegeven hoeft minder onttrokken te worden aan de reserves). De verklaringen zijn opgenomen bij de desbetreffende programmaonderdelen in deze jaarstukken. Een aantal reserves kent een overschrijding ten opzichte van de begroting na wijziging (meer onttrokken dan begroot). Deze hogere onttrekkingen passen binnen het door PS vastgestelde beleid ten aanzien van de desbetreffende reserves, zoals is vastgelegd in de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023' of nadien genomen (instelling-)besluiten. Hieronder is een toelichting opgenomen op alle reserves met een verschil > € 0,1 mln.

1. Algemene reserve

De lagere onttrekking wordt veroorzaakt door niet (volledig) ingezette middelen vanuit de resultaatbestemming 2022.

2. Personeel

Onttrekkingen aan de reserve 'Personeel' voor frictiekosten worden geraamd op basis van het 'worst-case' scenario, voor bijvoorbeeld de WW-duur en werk-naar-werk regelingen. De werkelijke onttrekking wordt vervolgens gedaan tegen de werkelijk gerealiseerde kosten. Deze zijn lager dan begroot doordat er onder andere ex-werknemers zijn geweest die eerder een nieuwe dienstbetrekking hebben gevonden.

3. Brede Bestemmingsreserve

De onttrekking aan de 'Brede Bestemmingsreserve' is lager dan geraamd doordat de voortgang van een aantal projecten lager was dan vooraf verwacht. Voor een gedetailleerd overzicht van de gerealiseerde onttrekkingen wordt verwezen naar de toelichting op de 'Brede Bestemmingsreserve' zoals opgenomen in bijlage 1 van deze jaarstukken.

4. Zuiderzeelijngelden

De activiteiten van 'ontsluitingsweg Port of Urk', 'Maritieme servicehaven Noordelijk Flevoland' en 'MITC' hebben een looptijdverlening die doorloopt ná 31 december 2023 (zie programmaonderdeel 3.2). Deze begrote middelen blijven beschikbaar in deze reserve.

5. Technische bijstand Europa

De reserve is ingesteld om de besteding van beschikbare middelen voor de uitvoeringskosten (technische bijstand) van de Europese programma's door de jaren heen te kunnen egaliseren. De daadwerkelijke onttrekking bleek € 0,1 mln. lager dan geraamd.

6. Procesgeld en gebiedsontwikkeling

Het budget voor de voorbereiding en intensivering van diverse gebiedsprogramma's is minder benut omdat meer capaciteit ingezet en verantwoord kon worden in ontwikkelingen waarvoor rijksmiddelen zijn ontvangen (zie programmaonderdeel 3.2). Deze gelden blijven beschikbaar in deze reserve.

7. POP

In 2023 is € 9,9 mln. betaald aan POP-projecten (zijnde 19% van de totale POP bijdrage). Hiervan is het provinciale deel relatief beperkt geweest, te weten € 1,5 mln. Het grootste deel is dus door de EU, danwel door derden, bijgedragen waardoor minder is besteed dan begroot in 2023 (zie programmaonderdeel 2.2). Deze gelden blijven beschikbaar in deze reserve.

8. Bodem

In mei 2023 is de procesregisseur van het gebiedsproces bodemdaling gestopt waardoor het aantal onderzoeken en praktijkproeven sterk is verminderd. Inmiddels is een evaluatie uitgevoerd en zal in maart 2024 een nieuwe procesregisseur starten (zie programmaonderdeel 2.1). De gelden blijven beschikbaar in deze reserve.

9. Cofinanciering EU-projecten 14-20

De provinciale cofinanciering voor 'Kansen voor West' en 'Interreg' zijn vastgelegd in subsidiebeschikkingen en zullen in de komende jaren uitbetaald worden (vanuit de reserve 'Cofinanciering EU-projecten 14-20'). Daarnaast zijn nog niet alle kosten gedeclareerd die gemaakt zijn tijdens de uitvoering van provinciale projecten. Deze middelen blijven beschikbaar in deze reserve.

10. Nieuwe Natuur

Diverse projecten van het programma 'Nieuwe Natuur' zijn in 2023 afgewikkeld. Door de afronding zijn er minder proceskosten gemaakt en een klein deel van de projecten wordt in 2024 afgewikkeld (zie programmaonderdeel 2.2). De middelen blijven beschikbaar in deze reserve.

11. Egalisatiereserve activering vervangingsinvesteringen

De wijzigingen in deze reserve komen voort uit de kapitaallasten die voortvloeien uit de geactualiseerde 'Activastaat 2024-2027', gebaseerd op de huidige bestedings- en investeringsplannen (zie ook programmaonderdeel 6.3).

12. Egalisatie Jaarlijks Onderhoud Infrastructuur

Onderschrijdingen en overschrijdingen binnen jaarlijks onderhoud (en eveneens gladheidsbestrijdingen) worden voor een groot deel bepaald door onvoorziene, niet planbare omstandigheden. Het verschil tussen de beschikbare middelen voor het jaarlijks onderhoud infrastructuur en de daaruit te dekken lasten wordt conform bestaand beleid geëgaliseerd via deze reserve (zie programmaonderdeel 6.3).

13. Beheer en ontwikkeling Natuur

Provincie Flevoland is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Natura 2000 beheerplannen. In 2023 zijn er, naast de uitvoering van het projectplan 'Grazig deel', geen grote ingrepen uitgevoerd. Een deel van het budget is daardoor niet besteed (zie programmaonderdeel 2.2). De niet bestede middelen blijven beschikbaar in deze reserve.

14. Doorgeschoven activiteiten

Dit betreffen de niet ingezette middelen binnen deze reserve van 2022. In overeenstemming met de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023' is het niet ingezette deel vrijgevallen ten gunste van het resultaat.

15. Milieu, duurzaamheid en energie

Binnen het programma 'Energietransitie' is er op de diverse onderdelen (Energieweerbaarheid, Aanpak grootste gasverbruikers, Het Goede Voorbeeld, advies warmtenetten, opstellen Klimaatplan, Waterstofeconomie) een onderbesteding van in totaal € 0,64 mln. Niet alle opdrachten van energie hebben geleid tot uitgaven in 2023, omdat een deel van de opdrachten over het einde van het jaar doorlopen. Van het verschil wordt € 0,16 mln. toegevoegd aan de reserve 'Duurzame energie' volgens de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023'. Hiermee is de maximale toevoeging van € 0,65 mln. aan deze reserve (zie programmaonderdeel 5.1). Daarnaast is door vertraging van het onderzoeksprogramma, zoals aangegeven in de voortgangsnotitie RES Flevoland 2023, een onderbesteding op dit budget, omdat de regio zich heeft moeten

heroriënteren vanwege netcongestie en beleid zon (geen zon op landbouwgrond) en wind op land (windplan west). De middelen blijven beschikbaar in deze reserve.

16. Regiodeal Noordelijk Flevoland

De middelen voor de Regiodeal zijn mede bedoeld voor versterking van het Maritieme Cluster Urk. Vanwege een latere realisatie van de maritieme servicehaven (pijler 'Fysieke ontwikkeling'), is er op de pijler 'Innovatie' ook sprake van uitloop (zie programmaonderdeel 3.2). De middelen blijven beschikbaar in deze reserve.

17. Krachtige samenleving

In 2023 heeft de Zorgtafel op een laag pitje gestaan, omdat de aandacht van gemeenten en zorgaanbieders gefocust was op het maken van het Regiobeeld en Regioplan IZA (Integraal Zorgakkoord). De middelen voor wonen, welzijn & zorg zijn voor een groot deel doorgeschoven naar 2024 (zie programmaonderdeel 4.3). Voorbereidingen met gemeenten en Zorgkantoor hebben langer geduurd dan ingeschat. Medio december is het regionaal ondersteuningsteam van start gegaan bij 3 gemeenten. In de loop van 2024 zullen ander gemeenten aangehaakt worden. Tenslotte zijn in het kader van de omschakeling naar het nieuwe coalitieakkoord (om- en afbouw van programma 'Krachtige Samenleving') middelen doorgeschoven naar 2024 (en een klein deel 2025). Deze middelen blijven beschikbaar in deze reserve.

18. Fonds vitaal platteland

Vanuit de 'Nadere Regels Fonds Leefbaar Platteland' zijn in 2023 subsidies verstrekt. De termijn voor aanvragen is verlengd naar eind 2023, waardoor voor die projecten de uitvoering plaatsvindt in 2024. De kosten worden dan ook in 2024 verantwoord (zie programmaonderdeel 2.2). De niet bestede middelen uit 2023 blijven beschikbaar binnen deze reserve.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.5.1 Reserves	64.164	-56.209	7.954
Totaal	64.164	-56.209	7.954

x € 1.000

7.6 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
7.1 Bestuur	Lasten	319	2.010	3.507	3.544	-37
	Baten	-163	-27	-50	-195	145
	Saldo	157	1.983	3.457	3.349	108
7.2 Provinciale Staten	Lasten	1.595	2.191	2.724	2.450	274
	Baten	0	0	-22	-16	-6
	Saldo	1.595	2.191	2.702	2.434	268
7.3 Algemene dekkingsmiddelen & stelposten	Lasten	10	8.375	2.877	51	2.826
	Baten	-200.271	-200.220	-211.046	-213.562	2.516
	Saldo	-200.261	-191.846	-208.169	-213.511	5.342
7.4 Bedrijfsvoering	Lasten	62.600	63.715	69.240	65.099	4.141
	Baten	-3.656	-2.954	-3.703	-3.951	248
	Saldo	58.944	60.761	65.537	61.148	4.389
7.5 Reserves	Lasten	62.196	32.107	57.113	64.164	-7.051
	Baten	-41.575	-40.173	-66.069	-56.209	-9.860
	Saldo	20.621	-8.066	-8.956	7.954	-16.910
Totaal programma 7	Lasten	126.721	108.398	135.461	135.308	153
	Baten	-245.666	-243.374	-280.890	-273.934	-6.956
	Saldo	-118.945	-134.976	-145.429	-138.626	-6.803

x € 1.000

III Paragrafen

De indeling van de provinciale begroting is voor een belangrijk deel voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) inclusief een achttal verplichte paragrafen. In de paragrafen worden onderwerpen behandeld (als dwarsdoorsnede van het jaarverslag) die van belang zijn voor het inzicht.

De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en de lokale heffingen. Ook de onderwerpen die in de afzonderlijke paragrafen beschreven moeten worden, zijn in belangrijke mate voorgeschreven in het BBV. Het gaat om de volgende paragrafen:

1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen;
7. Grondbeleid;
8. Openbaarheidsparagraaf Woo.

1 Lokale heffingen

1.1 Beleid ten aanzien van heffingen

De provincie kende in 2023 de volgende heffingen:

- Algemene heffing: Opcenten Motorrijtuigenbelasting (MRB).
- Bestemmingsheffingen: Leges, Grondwaterheffing en Nazorgheffing.

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

De provincie heft een opslag op de Motorrijtuigenbelasting, dat zijn de zogenoemde opcenten. De provincie bepaalt zelf jaarlijks het tarief, maar dat mag niet hoger zijn dan het maximale tarief. Het Rijk stelt jaarlijks het maximale tarief vast, inclusief indexering. Voor 2023 was het maximum 125,8 opcenten.

In 2023 bedroeg het tarief in Flevoland 82,2 opcenten, waarmee een opbrengst is gerealiseerd van € 49,043 mln.

Er zit een verschil tussen het feitelijke tarief en het maximaal toegestane tarief, dat is de onbenutte belastingcapaciteit. Voor 2023 is de financiële omvang daarvan € 26,013 mln. Voor de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicomangement' wordt voor de beschikbare belastingcapaciteit overigens uitgegaan van het verschil tussen het Flevolandse tarief en het landelijk gemiddelde, in plaats van het wettelijk maximum.

Leges

De provincie heft leges voor diverse diensten en producten (op basis van de 'Legesverordening provincie Flevoland 2016'). Bij de tariefstelling in de legesverordening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De leges voor vergunningen, ontheffingen en dergelijke zijn zoveel mogelijk gebaseerd op het gemiddeld tijdsbeslag dat met het verlenen hiervan is gemoeid, vermenigvuldigd met het gemiddelde uurtarief van de daarmee belaste medewerkers.
- Bij de berekening van de tarieven wordt maximaal een percentage van 100% kostendekkendheid gehanteerd, zodat de ter zake geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten.
- De tarieven worden jaarlijks geïndexeerd (aangepast aan loon- en prijsontwikkelingen).
- Naast de indexering van de tarieven wordt er, indien dat nodig wordt geacht, aanvullend getoetst op kostendekkendheid.

De provincie heft en int de leges deels zelf en heeft hiervoor deels mandaat gegeven aan Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV), samenwerkingsverband BIJ12 en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW).

Grondwaterheffing

De provincie belast het onttrekken van grondwater aan de bodem op basis van de 'Grondwaterheffingsverordening 2010'. Deze verordening heeft de Waterwet als wettelijke grondslag. De provincie belast onttrekkingen vanaf 20.000 m³, waarvan de eerste 10.000 m³ is vrijgesteld van heffing. Het tarief is enerzijds gebaseerd op een raming van de lasten van het grondwaterbeheer op langere termijn en anderzijds op een inschatting van het volume van de jaarlijkse grondwateronttrekkingen. Sinds 1 januari 2010 bedraagt het tarief € 1,41 per 100 m³.

Voor zover de gerealiseerde opbrengst uit de grondwaterheffing afwijkt van de daaraan toerekenbare kosten, is het verschil toegevoegd of onttrokken aan de voorziening 'Grondwaterbeheer'. In paragraaf 3.3.2 van de 'Toelichting op de balans' (onderdeel IV Jaarrekening) is het verloop van deze voorziening weergegeven.

Nazorgheffing

De provincie heeft een 'eeuwigdurende' nazorgplicht voor afvalstortplaatsen die zijn gesloten (afgedicht). Voor dit doel is het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen (hierna Nazorgfonds) opgericht. In Flevoland zijn drie afvalstortplaatsen die vallen onder het Stortbesluit, te weten:

1. Het Friese Pad (Emmeloord);
2. Zeeasterweg (Lelystad), en
3. Braambergen (Almere).

Jaarlijks ontvangen de exploitanten van de stortplaatsen een aanslag voor nazorgheffing. Deze heffing wordt door de provincie in het Nazorgfonds gestort. Het college van GS vormt het algemeen bestuur van dit fonds (zie ook de paragraaf 'Verbonden partijen'). Het is de bedoeling dat het fonds op het moment dat de afvalstortplaats wordt gesloten, voldoende financiële middelen heeft om eeuwigdurend het onderhoud aan de stortplaats te kunnen bekostigen. Alleen voor Zeeasterweg is in 2023 nazorgheffing opgelegd van € 0,4 mln.

De hoogte van de nazorgheffing is afhankelijk van het benodigde doelvermogen en de beleggingsresultaten van het Nazorgfonds. Het benodigde doelvermogen wordt gebaseerd op de kosten die voortvloeien uit de door de stortplaatsexploitanten ingediende nazorgplannen, waar GS mee dienen in te stemmen. De nazorgheffing is een voorlopige heffing. Voorafgaand aan de sluiting (overdracht aan de provincie) van een stortplaats wordt de definitieve heffing berekend en opgelegd, om zeker te stellen dat het doelvermogen is bereikt. Tot het moment van definitieve sluiting ligt het (financiële) risico bij de exploitant.

Het Friese Pad is een gesloten stortplaats, waarvoor geen nazorgheffing meer wordt ontvangen. Voor Braambergen is inmiddels het doelvermogen bereikt en wordt geen heffing meer opgelegd. Hoewel hier geen afval meer wordt gestort is deze stortplaats, vanwege deelname aan de landelijke pilot Introductie Duurzaam Stortbeheer (IDS), nog niet gesloten. Hierdoor kan er voor deze stortplaats nog wel een eindheffing plaatsvinden.

1.2 Kwijtscheldingsbeleid

Voor de lokale heffingen bestaat er geen mogelijkheid tot kwijtschelding. De legesverordening kent een zogenaamde hardheidsclausule. Hierin is geregeld dat het college van GS tegemoet kan komen aan onbillijkheden van overwegende aard, welke zich bij de toepassing van de verordening kunnen voordoen.

1.3 Overzicht tarieven

Tabel 1.1: Heffingstarieven

Lokale heffing	Tarief	2019	2020	2021	2022	2023
Opcenten MRB	per 1-1 (aantal)	79,00	79,80	80,60	81,4	82,2
Grondwaterheffing	per 100 m3	1,41	1,41	1,41	1,41	1,41
Nazorgheffing	Zeeasterweg	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000

1.4 Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de tarieven van de provinciale belastingen en heffingen zich verhouden tot de tarieven in de andere provincies. Voor de opcenten MRB is de situatie in 2023 weergegeven in onderstaande tabel 1.2.

Tabel 1.2: Provinciale opcenten MRB

Provincie	2023
Groningen	95,7
Zuid-Holland	95,7
Gelderland	93,0
Drenthe	92,0
Friesland	87,0
Zeeland	82,3
Flevoland	82,2
Noord-Brabant	80,8
Limburg	80,6
Overijssel	79,9
Utrecht	79,4
Noord-Holland	67,9
Gemiddeld	84,7

Van laag naar hoog gerangschikt nam provincie Flevoland in 2023 de zevende plaats in voor wat betreft het tarief van de opcenten MRB. In 2023 bedroeg het landelijke gemiddelde tarief 84,7 opcenten.

Voor de grondwaterheffing lopen de tarieven tussen de provincies uiteen van € 0,50 per 100 m³ tot € 3,80 per 100 m³. Het tarief in provincie Flevoland bedraagt per 1 januari 2023 € 1,41 per 100 m³, waarmee provincie Flevoland van laag naar hoog gerangschikt de zesde plaats inneemt. De hoogte van de uiteindelijk opgelegde heffing is niet alleen afhankelijk van de hoogte van het tarief, maar ook van een mogelijk minimumbedrag en vrijstellingen. In provincie Flevoland is geen minimumbedrag vastgesteld en zijn onttrekkingen kleiner dan 20.000 m³ grondwater vrijgesteld van de provinciale grondwaterheffing.

Voor interprovinciale vergelijking zijn alleen de opcenten MRB en de grondwaterheffing relevant vanwege de omvang en/of de hoogte van de heffing. De activiteiten waarvoor leges worden gevraagd (zoals toezending provinciale documenten) verschillen tussen de provincies, waardoor vergelijking niet goed mogelijk is. Gelet op het specifieke karakter van de nazorgheffing is een vergelijking met andere provincies evenmin zinvol.

1.5 Opbrengst van de lokale heffingen

Tabel 1.3: Opbrengst lokale heffingen

	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Opcenten MRB	55.586	54.100	48.500	49.043	543
Leges; mandaat OFGV	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Leges; mandaat BIJ12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Leges; mandaat RDW	17	14	14	27	13
Leges; heffing door provincie	18	24	24	27	3
Grondwaterheffing	468	470	470	529	59
Nazorgheffing	400	400	400	400	0
Totaal	56.489	55.008	49.408	50.026	618

x € 1.000

Toelichting opcenten MRB

Door mutaties in omvang en samenstelling van het wagenpark (waaronder de toegenomen elektrificering) is de uiteindelijke opbrengst over 2023 circa € 0,5 mln. hoger dan was geraamd (een relatieve afwijking van 1,12%). Dit is het gevolg van de uiteindelijke impact van de verhuizing van Leaseplan op het aantal belastbare voertuigen. De daling is iets minder sterk geweest dan wij al hadden voorzien. Omdat de mutatie van het aantal voertuigen in Flevoland sterker was dan (gemiddeld) in andere provincie, heeft dit ook effect op de uitkering uit het provinciefonds. De omvang daarvan is ook ongeveer € 0,5 mln. maar dan negatief. Per saldo is het financiële effect van de opcenten MRB in 2023 nihil geweest.

Toelichting leges OFGV en BIJ12

Conform afspraak wordt aan de gemeenschappelijke regelingen OFGV en BIJ12 een bijdrage verstrekt onder aftrek van de legesopbrengst. Deze heffing komt daarom niet in de begroting en jaarstukken van de provincie tot uitdrukking.

Toelichting leges RDW

Van de RDW wordt in het kader van het aan hen gegeven mandaat op grond van artikel 149b 7e lid van de Wegenverkeerswet 1994 jaarlijks een afdracht ontvangen.

Kostendekkendheid leges in 2023

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de kostendekking van de gegeven leges in 2023.

Tabel 1.4: Kostendekkendheid leges

	Opbrengsten 2023	Kosten 2023	Kosten- dekkendheid 2023
3.1 Ontgronden (heffing door OFGV)	-190.415	190.415	100%
5.1 Wet Natuurbescherming (heffing door BIJ12)	-16.500	n.b.	n.b.
6.1 Wegenverkeerswet 1994 (heffing door RDW)	-27.011	n.b.	n.b.
6.1 Wegenverkeerswet 1994 (heffing door provincie)	0	0	100%
6.2 Fysieke leefomgeving (heffing door provincie)	-27.033	27.033	100%
Totaal (exclusief heffingen door BIJ12 en RDW)	-217.448	217.448	

x € 1

Voor de aan BIJ12 en RDW gemandateerde heffing en inning van leges geldt het tarievenbeleid van BIJ12 respectievelijk RDW, waardoor kostendekkendheid niet bekend is.

Bij de legestarieven die door de provincie worden bepaald kunnen in de praktijk jaarlijks afwijkingen optreden van de 100% kostendekking, omdat het volume en de complexiteit van vergunningen kan afwijken van de uitgangspunten bij de gehanteerde tarieven, die gebaseerd zijn op gemiddelden. Hiervan was in 2023 geen sprake.

Bij de nacalculatie van de tarieven voor de bepaling van de kostendekkendheid over 2023 is gerekend met de begrote gemiddelde kosten per eenheid (er vindt geen nacalculatie van de werkelijke kosten).

2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1 Algemeen

De provincie heeft ambities geformuleerd en wil haar doelstellingen realiseren. In een aantal gevallen zijn er risico's en onzekerheden, die ervoor kunnen zorgen dat die doelen niet, niet geheel, of alleen tegen hogere kosten kunnen worden gerealiseerd. Deze risico's hebben wij beschreven in deze Jaarrekening 2023. In deze paragraaf staat in welke mate de financiële positie van de provincie toereikend is om de financiële effecten van de risico's, die de provincie loopt, op te kunnen vangen. Risico's waarvoor voorzieningen zijn getroffen of waarmee al rekening is gehouden binnen specifieke reserves of stelposten, worden in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten.

Er zijn risico's die wij niet in deze paragraaf hebben opgenomen. Het gaat dan om risico's waarvoor al voorzieningen zijn getroffen of waarmee al rekening is gehouden binnen specifieke reserves of stelposten. Ook zijn er risico's die kunnen voortvloeien uit grote (nu nog onbekende) calamiteiten (zogenaamde Black Swans). Een Black Swan is het risico dat voortkomt uit een buitengewone en niet-verwachte situatie. Omdat het niet mogelijk is om daar een inschatting van te maken, kunnen wij die ook niet meenemen in het risicoprofiel.

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' wordt tweemaal per jaar geactualiseerd, namelijk (voor de begroting en de jaarstukken).

Korte samenvatting

Het actief toepassen van risicomanagement draagt bij aan het lerend vermogen (risico's worden sneller geïdentificeerd en beter ingeschat) en maakt ook dat er meer aandacht wordt besteed aan het beheersbaar maken en houden van risico's. Deze ontwikkelingen kunnen zowel een opwaarts als een neerwaarts effect hebben op de hoogte van het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's, zoals deze zijn weergegeven in het risicoprofiel. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Het blijft daarentegen altijd een inschatting.

Deze paragraaf betreft een actualisatie. Vergeleken met de Begroting 2024 is het risicoprofiel afgenomen van circa € 13,1 mln. tot circa € 12,9 mln. De weerstandscapaciteit is eveneens licht afgenomen van circa € 20,1 naar circa € 18,8 mln. Per saldo blijft de weerstandsratio gelijk (met 1,5) en blijft binnen de door PS vastgestelde bandbreedte van 1,1 tot 2,0 (bron: 'Nota Risico en Weerstandsvermogen 2021').

In de 'Nota Risico en Weerstandsvermogen 2021' zijn de uitgangspunten voor het risicomanagement voor komende 4 jaar opgenomen. Deze geactualiseerde nota vormt het vertrekpunt voor de verdere uitwerking in deze paragraaf.

Ontwikkelingen, die (onder meer) van invloed zijn op de risico's in het risicoprofiel zijn de prijsstijgingen, een schaarste aan grondstoffen, etc. De loon- en prijsstijgingen worden gemonitord conform de eerder gemaakte afspraken. Tevens vormt het voorgenomen besluit, om de verdeling van het provinciefonds te herzien, een substantieel risico voor de financiële huishouding van de provincie.

2.2 Risicobeleid en risicomanagement

Risicomanagement maakt integraal onderdeel uit van beleidsvoorbereiding, besluitvorming en uitvoering. Met als uitgangspunt dat risico's op een verantwoorde manier in de besluitvorming worden betrokken. De provincie wil bewust met risico's omgaan en ze dus zo vroeg mogelijk in beeld brengen. Hierbij worden ook de gehanteerde beheersmaatregelen in beeld gebracht.

Voornaamste uitgangspunten van risicomanagement

Begin 2022 hebben PS de 'Nota Risico en Weerstandsvermogen 2021' vastgesteld. Daarin zijn de voornaamste uitgangspunten en kaders opgenomen:

- Alleen de strategische risico's worden opgenomen. Dit zijn risico's die niet (enkel) binnen de financiële middelen van een beleidsveld kunnen worden afgedekt.
- Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele risico's.
- Structurele risico's kennen een vermenigvuldigingsfactor van drie. Er wordt voldoende incidentele weerstandscapaciteit aangehouden om, als het risico zich aandient, de financiële effecten daarvan gedurende drie jaar te kunnen opvangen. Indien risico's structurele gevolgen (kunnen) hebben voor de exploitatie/financiële positie, dan wordt er vanuit gegaan dat 3 jaar voldoende tijd is om een oplossing binnen de begroting te vinden om het financieel gevolg te kunnen dekken.
- Ook niet financiële risico's kunnen een onderdeel vormen van de paragraaf 'Risico en weerstandsvermogen'.
- De weerstandsratio bevindt zich tussen de 1,1 en 2,0.
- Om te voorkomen dat de weerstandsratio zich langdurig boven de bovengrens van 2,0 bevindt, wordt deze (indien van toepassing) afgeroomd tot factor 2.
- Indien de weerstandsratio kleiner is dan 1,1 wordt de weerstandscapaciteit aangevuld. Er wordt gewerkt conform de watervalssystematiek, waarbij het rekeningresultaat eerst wordt benut om een eventueel tekort in de weerstandscapaciteit aan te vullen.
- Risico's worden primair opgevangen binnen bestaande afdelingsbudgetten en reserves of oormerken binnen de 'Brede Bestemmingsreserve'. Vervolgens wordt beoordeeld of daarnaast bijstelling van ambities of bezuinigingen mogelijk is (integrale afweging). Pas als voorgenoemde mogelijkheden en maatregelen ontoereikend zijn kan een beroep op de weerstandscapaciteit worden gedaan.

Proces

De inventarisatie, actualisatie en uitwerking van risico's vindt plaats in afstemming tussen de risico-eigenaar, controller en risicomanager. Dit vindt (in ieder geval) tweemaal per jaar plaats bij het opstellen van de begroting en jaarrekening. De rolverdeling tussen GS en PS op het vlak van risicomanagement is opgenomen in de 'Nota Risico en Weerstandsvermogen 2021'.

2.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel is een actueel overzicht van verschillende strategische risico's die de provincie onderkent. Het is altijd een momentopname, omdat de risico's in de loop van de tijd (kunnen) veranderen. Het geschetste risicoprofiel is een actualisatie van het risicoprofiel uit de voorgaande jaarrekening of begroting.

De omvang van de risico's wordt bepaald door de combinatie van kans en financiële impact, of met behulp van een probabilistische raming (Monte Carlo-methode). Op deze wijze worden de risico's gekwantificeerd, waarna er op basis van omvang een volgorde in de risicolijst wordt aangebracht. Dit leidt tot een opsomming van risico's met een substantiële financiële impact. De kwantificering is een instrument om gewicht te geven aan de genoemde risico's en dit af te zetten tegen de weerstandscapaciteit. Als de risico's zich daadwerkelijk voordoen, zal van geval tot geval worden bezien wat de daadwerkelijke financiële impact is en op welke wijze hiermee wordt omgegaan. Dit kan leiden tot bijstelling van de ambities, het opvangen van de financiële effecten binnen de bestaande budgetten of het inzetten van de weerstandscapaciteit.

In onderstaande tabel 2.1 is de onderverdeling in kanspercentages weergegeven.

Tabel 2.1: Classificatieschema kans

Score kans	Percentage
Zeer klein	10%
Klein	25%
Matig	50%
Groot	75%
Zeer groot	90%

De kwantificering van de financiële (maar ook niet financiële) impact van de risico's is gebaseerd op het classificatieschema zoals weergegeven in tabel 2.2.

Tabel 2.2: Classificatieschema impact

Score impact	Schades (financieel/ juridisch)	Imago (het bereik ervan)	Informatieveiligheid	Veiligheid (letsel)	Proces
1 Zeer klein	< € 250.000	Enkele personen binnen de provincie	Openbaar: alle informatie die algemeen toegankelijk is voor eenieder. Er is geen schending van deze classificatie mogelijk.	EHBO	Weinig tot geen vertraging in het proces
2 Klein	≥ € 250.000 – < € 500.000	Gehele provincie	Bedrijfsvertrouwelijk: informatie die toegankelijk mag of moet zijn voor alle medewerkers van de eigen organisatie(s). Vertrouwelijkheid is gering. Schending van deze classificatie kan enige (in)directe schade toebrengen.	Gering letsel	Lichte vertraging in het proces
3 Matig	≥ € 500.000 – < € 3.000.000	Plaatselijke pers	Vertrouwelijk: informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor een beperkte groep gebruikers. De informatie wordt ter beschikking gesteld op basis van vertrouwen. Schending van deze classificatie kan serieuze (in)directe schade toebrengen	Blijvend invalide	Hinderlijke vertraging in het proces
4 Groot	≥ € 3.000.000 – < € 7.500.000	Regionale pers	Zeer vertrouwelijk: dit betreft gevoelige informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor de direct geadresseerde. Schending van deze classificatie kan zeer grote schade toebrengen.	Catastrofaal (enkel persoon)	Ernstige vertraging in het proces
5 Zeer groot	≥ € 7.500.000	Landelijke pers	Geheim: dit betreft zeer gevoelige informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor de direct geadresseerde. Schending van deze classificatie kan catastrofale schade toebrengen.	Catastrofaal (meerdere personen)	Het proces stopt

In tabel 2.3 zijn de belangrijkste financiële risico's opgenomen. Een nadere toelichting op deze risico's is terug te vinden in paragraaf 2.5.

Tabel 2.3: Risicoprofiel

Nr.	Omschrijving risico	Financiële impact	Kans	Incidenteel / structureel (factor 3)	Risico-bedrag (kans x impact x factor) Begroting 2024	Risico-bedrag (kans x impact x factor) Jaarstukken 2023	Opmerking
1	Maritieme Servicehavens (MSNF)	n.v.t (MC)	n.v.t	incidenteel	€ 4,0	€ 4,0	
2	Persoonsgegevens (AVG)	€ 8,0	40%	incidenteel	€ 3,4	€ 3,4	
3	Informatieveiligheid	€ 10,0	30%	incidenteel	€ 3,0	€ 3,0	
4	Innovatiepaviljoen (Floriade)	€ 1,8	n.v.t.	incidenteel	€ 1,3	€ 1,3	
5	Nazorgfonds	€ 0,8	50%	incidenteel	€ 0,4	€ 0,2	(1)

Nr.	Omschrijving risico	Financiële impact	Kans	Incidenteel / structureel (factor 3)	Risico-bedrag (kans x impact x factor) Begroting 2024	Risico-bedrag (kans x impact x factor) Jaarstukken 2023	Opmerking
6	OMALA	€ 2,6	10%	incidenteel	€ 0,3	€ 0,3	
7	Informatievoorziening	€ 2,5	10%	incidenteel	€ 0,3	€ 0,3	
8	APPA (Algemene Pensioenwet politieke Ambtsdragers)	€ 0,5	50%	incidenteel	€ 0,3	€ 0,3	
9	Grote Infrastructurele projecten	n.v.t. (MC)	n.v.t.	structureel	€ 0,1	€ 0,1	
10	Overige risico's	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 0,1	€ 0,1	
	Totaal				€ 13,1	€ 12,9	

afgerond op € 1 mln.

De weging van de risico's in tabel 2.3 is bepaald door de verwachtingswaarde methode. Uitzonderingen zijn 'Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF)' en 'Grote Infrastructurele Projecten', die (deels) zijn gebaseerd op een Monte Carlo simulatie. Bij de verwachtingswaarde methode wordt gerekend met de formule: kans x impact. Indien het een structureel risico betreft wordt de uitkomst van de kans x impact vermenigvuldigd met de factor 3, overeenkomstig de vastgestelde 'Nota Risico en Weerstandsvermogen 2021'.

Het actuele risicoprofiel is afgenomen van circa € 13,1 mln. tot circa € 12,9 mln.

Mutaties

De (voornaamste) mutaties van de risico's (nieuwe en bestaande) ten opzichte van de Begroting 2024 zijn:

- Het risico Nazorgfonds is afgenomen ten opzichte van de inschatting voor de Begroting 2024, vooral door de incidentele storting van € 0,95 mln. in 2023 door de provincie en vanwege het gunstige rendement in 2023.

De post 'Overige risico's' betreft de som van de overige financiële risico's.

Voor risico's, waarop de provincie voldoende invloed heeft, worden passende beheersmaatregelen genomen. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen de mate waarin het risico kan worden beperkt en de kosten hiervan.

2.4 Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's, zoals deze zijn weergegeven in het risicoprofiel.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Deze is op te delen in incidentele en structurele middelen.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de middelen, die eenmalig beschikbaar zijn om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken en bestaat nu uit de 'Algemene reserve' (voor zover niet geoormerkt).

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de middelen die op structurele wijze beschikbaar kunnen komen om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken. Deze bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit en de stelpost voor onvoorziene uitgaven.

De weerstandscapaciteit wordt in het begrotingsjaar per 1 januari en in de jaarstukken per 31 december weergegeven.

Tabel 2.4: Weerstandscapaciteit

	JV 2019	PB 2021	JV 2020	PB 2022	JV 2021	PB 2023	JV 2022	PB 2024	JV 2023
Incidenteel									
Algemene reserve	20,4	15,5	21,3	22,2	22,5	24,4	26,3	32,8	26,1
Oormerk 'Autoleasemaatschappijen'	-10,3	-9,8	-9,1	-8,6	-8,4	-7,9	-8,3	-8,9	-8,9
Oormerk 'Calamiteitenfonds'	0	0	0	0	0	0	0	-5,0	0
Oormerk 'Egalisering meerjarenperspectief'	0	0	0	0	0	0	0	-2,2	0
Incidentele weerstandscapaciteit	10,1	5,7	12,2	13,5	14,1	16,5	18,0	16,7	17,2
Structureel (jaarlijks)									
Belastingcapaciteit	1,8	1,5	1,5	1,0	1,0	1,0	1,8	3,4	1,5
Onvoorzien	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Structurele weerstandscapaciteit	2,0	1,7	1,6	1,1	1,1	1,1	1,9	3,5	1,6
Totaal	12,1	7,5	13,8	14,6	15,3	17,6	19,9	20,1	18,8

x € 1 mln.

Oormerk autoleasemaatschappijen

Ongeveer 25% van de jaarlijkse baten bestaat uit de belastingopbrengst 'opcenten Motorrijtuigenbelasting'. Een groot deel van die opbrengst ontvingen wij van één grote leasemaatschappij, waarvan de voertuigen in Flevoland stonden geregistreerd. Medio 2023 heeft die leasemaatschappij de hoofdvestiging verhuisd naar provincie Noord Holland, waardoor de voertuigen niet meer voor Flevoland belast worden. Het vertrek van die leasemaatschappij betekent een daling in de MRB opbrengsten van bijna 30%. Om dat effect tijdelijk op te kunnen vangen is de afgelopen jaren een oormerk opgenomen in de 'Algemene reserve'.

In 2023 heeft het risico zich voorgedaan, maar niet voor het volledige risicobedrag in dat jaar. Dat komt door de timing van de verhuizing, namelijk halverwege het jaar en nadat de kwartaalaanslagen voor het derde kwartaal al waren opgelegd. Vanaf september is de opbrengst gedaald. Vanaf 2024 zal het structurele effect wel de omvang van het volledige risicobedrag hebben.

Het effect is dat de verwachte opbrengst op jaarbasis met € 17,3 mln. afneemt ten opzichte van de eerdere ramingen (structureel). Omdat daardoor ook de belastingcapaciteit afneemt, neemt het aandeel van Flevoland in de verdeling van het provinciefonds juist toe. Ongeveer 80% van de lagere opbrengst wordt daarmee gecompenseerd. Rekening houdend met de onbenutte belastingcapaciteit zal de opbrengst vanaf 2024 structureel € 4,48 mln. lager zijn. De omvang van het oormerk is berekend op de afname van de opbrengst voor twee jaren. Het oormerk zal gespreid worden ingezet, over drie jaren.

Weerstandsvermogen

Het risicoprofiel is in de Jaarrekening 2023 afgenomen ten opzichte van de Programmabegroting 2024 (van € 13,1 mln. tot € 12,9 mln.). De weerstandscapaciteit is eveneens afgenomen (van € 20,1 mln. tot € 18,8 mln.). Per

saldo blijft de weerstandsratio gelijk met 1,5. Deze bevindt zich daarmee binnen de bandbreedte van 1,1 tot 2,0, zoals vastgelegd in de 'Nota Risico- en Weerstandsvermogen 2021'.

Tabel 2.5: Weerstandsvermogen

	JV 2019	PB 2021	JV 2020	PB 2022	JV 2021	PB 2023	JV 2022	PB 2024	JV 2023
Risicoprofiel (A)	9,7	10,4	9,3	9,5	9,9	8,8	13,9	13,1	12,9
Weerstandscapaciteit (B)	12,1	7,5	13,8	14,6	15,3	17,6	19,9	20,1	18,8
Weerstandsvermogen (=B-A)	2,4	-2,9	4,6	5,0	5,4	8,9	6,1	7,0	5,9
Weerstandsratio (=B/A)	1,2	0,7	1,5	1,5	1,5	2,0	1,4	1,5	1,5

x € 1 mln.

2.5 Toelichting op de risico's

1. Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF)

Provinciale Staten (PS) hebben in juli 2017 besloten om de buitendijkse ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) risicodragend te ontwikkelen. In december 2018 is het investeringskrediet verhoogd. In het weerstandsvermogen is op basis van een Monte Carlo risicoanalyse een risicobedrag van € 4,0 mln. opgenomen. In juni 2019 hebben PS de Servicehaven een maatschappelijke functie toegekend. In september 2022 is het inpassingsplan voor de MSNF onherroepelijk geworden. De volgende stap in de daadwerkelijke realisatie van de MSNF is het starten van de aanbestedingsprocedure. Hiertoe dient er voldoende investeringskrediet te zijn en een sluitende businesscase met een acceptabele terugverdientermin. In het vierde kwartaal van 2022 hebben wij een geactualiseerde raming gemaakt. De uitkomst daarvan was dat het investeringskrediet niet toereikend zou zijn. In juli 2023 hebben PS besloten om het investeringskrediet te verhogen.

Wij onderkennen een aantal risico's in de ontwikkeling van de MSNF.

De geraamde kosten voor de realisatie van de MSNF zijn de laatste jaren fors zijn gestegen. De geraamde inkomsten (marktconforme canon) zijn weliswaar ook gestegen, maar in absolute zin minder hard dan de kosten. Daarmee is het benodigde investeringskrediet toegenomen en de looptijd van de businesscase langer dan een aantal jaren geleden. Bij de besluitvorming over het investeringskrediet (in juli 2023) is ook ingegaan op de looptijd van de businesscase en de financieringsrisico's. Toen is besloten om de risicoreservering in het weerstandsvermogen onveranderd te laten. Eventuele tegenvallers in de businesscase kunnen opgevangen worden binnen de afspraken van de erfpachtovereenkomst. Om te voorkomen dat de looptijd te lang wordt worden verschillende beheersmaatregelen genomen. In 2024 start de aanbestedingsprocedure. Wanneer die is afgerond zullen wij de risicoberekening actualiseren, omdat het op dit moment nog niet tot betere inzichten leidt.

Vanwege de financiële omvang zullen wij externe financiering nodig hebben. Daardoor krijgen we ook te maken met een renterisico. Wanneer de rente hoger is dan dat wij hebben geraamd zal de terugverdientijd toenemen.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
O.b.v. Monte Carlo Analyse	Incidenteel	n.v.t.	€ 4,0 mln.

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen worden (onder meer) getroffen:

Aanbestedingsfase: voorafgaand aan de gunning dient aan de volgende voorwaarden te zijn voldaan:

- Er zijn juridisch bindende grondovereenkomsten met het Rijk, Waterschap en gemeente Urk.
- Met de individuele bedrijven en het consortium MSNF zijn juridische bindende overeenkomsten over langjarige afname gesloten. Er zal niet gegund worden bij een aanbestedingsresultaat dat boven budget is.

- Pas op het moment dat de contracten zijn getekend en de aanbesteding is geslaagd zullen wij de externe financiering daadwerkelijk aantrekken. Daardoor voorkomen wij dat er rentelasten zijn zonder dat die kunnen worden vergoed vanuit de opbrengsten (uit erfpacht).
- Om het renterisico te beperken zijn wij voornemens om de rente zo lang mogelijk vast te zetten, wanneer dat past binnen de businesscase. De tarieven voor langlopende leningen zijn namelijk lager dan voor kortlopende leningen en er is dan ook meer zekerheid over de financieringslast.

Realisatie- en exploitatiefase:

- Begeleiding realisatie door afdeling INFRA en uitvoering binnen de projectbeheerssystemen van deze afdeling.
- Periodieke rapportage over de voortgang van de realisatie van het project 'MSNF' aan GS en PS.
- Voor de monitoring van de voortgang wordt aangesloten bij de reguliere P&C cyclus.

2. Persoonsgegevens (AVG)

Alle organisaties moeten aan de AVG ('Algemene Verordening Gegevensbescherming') voldoen. Hierop wordt toezicht gehouden door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). De maximale boete, bij het niet naleven van de wet, is substantieel en afhankelijk van de omvang van de overtreding, het omzetsniveau en soort overtreding. De gegevensverwerkingen, die plaatsvinden binnen de provincie, hebben met name betrekking op eigen medewerkers, aanvragers en verzoekers van provinciale diensten en relaties. De kans op het risico is ongewijzigd gebleven omdat in 2023 is gebleken dat de borging van privacy nog steeds om nog meer aandacht en acties vraagt. De financiële impact is ongewijzigd gebleven op basis van een interne AVG-compliance analyse. De uitkomsten daarvan zijn gekwantificeerd aan de hand van het boetebesluit 2023 van de Autoriteit Persoonsgegevens (wetten.nl - [Regeling - Boetebeleidsregels Autoriteit Persoonsgegevens 2023 - BWBR0049034](#) (overheid.nl)). De interne audit op de Wet politie gegevens (WPG) laat ook een verhoogd risico zien. Een verbeterplan voor implementatie van deze wet is per november 2023 opgestart.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
40%	Incidenteel	€ 8,6 mln.	€ 3,4 mln.

Op risicovolle processen worden Data Protection Impact Assessments (risicoanalyse) uitgevoerd. Enkele hiervan zijn in een vergevorderd stadium en voor toekomstige DPIA's is externe capaciteit ingeregeld.

- Het verwerkingsregister zal worden aangevuld en geactualiseerd.
- De implementatie van de Wet politiegegevens vindt momenteel plaats naar aanleiding van de audit.
- Er wordt gewerkt aan implementatie van de EU AI Act (algoritme).
- Er is een part time privacy officer aangesteld om beter aan de wettelijke taken op het gebied van privacy te voldoen.

De bewustwording met betrekking tot de omgang van persoonsgegevens moet onderdeel zijn van onze dagelijkse werkzaamheden en de projecten met een informatiehuishoudingscomponent. Dit valt onder het ambtelijk vakmanschap/digitale weerbaarheid. Voor nieuwe medewerkers zal dit een verplicht onderdeel worden in het zogenaamde OnBoarding proces, zoals de wet dat voorschrijft.

3. Informatieveiligheid

Door de toenemende digitalisering – in de bedrijfsvoering, maar vooral ook steeds meer in de primaire processen - worden de risico's op het gebied van informatieveiligheid groter. Als basisnorm hanteert de provincie de (verplichte) Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO). Deze geldt als integraal kader voor alle overheden.

Het aantal informatiebeveiligingsincidenten blijft toenemen en is in 2023 met 20% toegenomen ten opzichte van 2022. Te noemen oorzaken hebben betrekking op de toename in het aantal wereldwijde cyberdreigingen, in softwarematige kwetsbaarheden en door onbewust/onbekwame medewerkers. Mede door het verloop in medewerkers en verschillende externe inhuur wordt dit effect versterkt.

In het bijzonder vraagt geheime en vertrouwelijk informatie binnen de organisatie (die alleen toegankelijk mag zijn voor de geautoriseerde) de aandacht. Ook onjuiste of onvolledige informatie kan direct invloed hebben op maatschappelijke inrichtingskeuzes.

De ingezette digitale transformatie vergroot het risico, de verrichtte inspanningen om de digitale weerbaarheid te verhogen, verlagen het risico. De kans is verhoogt ten opzichte van jaarrekening 2022 van 20% tot 30%.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
30%	Incidenteel	€ 10,0 mln.	€ 3,0 mln.

De kans op het voltrekken van het risico verhogen we naar 30%, gezien de snelle ontwikkelingen, zoals nieuwe Europese wetten op het gebied van cybersecurity en de trage voortgang van de implementatie daarvan, alsmede de aanhoudende dreiging van cybercriminaliteit. De financiële impact handhaven we op hetzelfde niveau, er is een nieuw risico op een boete op basis van de (vernieuwde) wet WBNI versie 2, de reeds verrichtte inspanningen qua digitale weerbaarheid compenseren dit enigszins. Feit blijft dat een cyberaanval direct kan leiden tot een ernstige verstoring van kerntaken van de provincie. Indirecte kosten kunnen betrekking hebben op extra personele inzet en/of vervanging van IT-apparatuur.

De provincie heeft diverse beheersmaatregelen onderhanden:

- (Verdere) implementatie van ‘baseline informatieveiligheid overheid’ (BIO).
- Implementatie van het internationale normenkader ISO 27001.
- Uitvoering van risicomanagement op de basis faciliteiten van informatieverwerking.
- Uitvoering en implementatie van het uitvoeringsplan Digitale weerbaarheid.
- Bewustwording binnen de organisatie vergroten, wat een wettelijke verplichting wordt in 2024.

4. Paviljoen

PS hebben in 2014 besloten om te investeren in een innovatiepaviljoen op het terrein waar in 2022 de Floriade heeft plaatsgevonden. Het innovatiepaviljoen is functioneel onderdeel van de Flevo Campus. De voorlopige uitgangspunten voor het gebruik van het pand zijn:

- Hoofdzakelijk het faciliteren van vergaderingen (dependance provinciehuis).
- Het innovatiepaviljoen blijft in eigendom van de provincie.
- Het beheer van het innovatiepaviljoen is intern belegd.

De voornaamste (resterende) risico's:

- Afhankelijk van het toekomstige gebruik van het pand bestaat het risico dat een deel van de omzetbelasting over de bouwkosten terugbetaald moet worden (kostenverhoging). Bij behoud van het pand voor honderd procent eigen gebruik door de provincie tot en met minimaal 2030 is de verwachting dat er geen omzetbelasting moet worden terugbetaald. Hierover moet nog afstemming met de Belastingdienst plaatsvinden.
- Een eventueel besluit om het pand toch te verkopen zal leiden tot een afwaardering, vanwege de lager geschatte marktwaarde. Dit wordt ingeschat op € 1,3 mln.
- Er is sprake van een juridisch geschil over de mate van duurzaamheid en toekomstbestendigheid van de gebruikte materialen tijdens de bouw van het innovatiepaviljoen. De gerechtelijke uitspraak hieromtrent wordt in de tweede helft van 2024 verwacht. Provincie Flevoland verwacht dat de uitspraak in haar voordeel wordt besloten en heeft overeenkomstig hiervoor geen risicobedrag of financiële middelen op de balans gereserveerd.

Incidenteel / structureel	Risicobedrag
Incidenteel	€ 1,3 mln.

Beheersmaatregelen

Voor de specifieke risico's zijn beheersmaatregelen getroffen, waaronder het duurzaam gebruik van het pand als dependance, werklocatie en vergaderfaciliteit

5. OMALA

OMALA N.V. is een verbonden partij van provincie Flevoland. De handelsnaam is Lelystad Airport Businesspark (LAB). De provincie heeft twee financiële belangen, namelijk het verstrekte aandelenkapitaal en de verstrekte leningen voor de financiering van het werkkapitaal. De ontwikkeling van een deel van het bedrijventerrein

is in het verleden vertraagd door de latere besluitvorming omtrent het luchthavenbesluit en door de landelijke economische situatie. De ontwikkeling betreft zowel de verwerving als de ontwikkeling en verkoop van gronden.

Wij onderkennen het risico dat er een negatief resultaat kan ontstaan in de grondexploitatie van de ontwikkelingsmaatschappij doordat:

- de verkoop van de gronden niet, later of tegen een lagere prijs wordt gerealiseerd;
- de kosten voor de ontwikkeling hoger blijken te zijn dan geraamd.

Wanneer het risico zich voordoet kan het gevolg daarvan zijn dat de waardering van het door de provincie verstrekte kapitaal en de leningen naar beneden moet worden bijgesteld vanwege incourantheid of lagere marktwaarde.

De kans is geschat op basis van de voortgang van de grondexploitatie. Door de verkoop van een grote hoeveelheid grond is de achterstand in de grondexploitatie voor een groot deel ingehaald. Het besluit over het in operationeel gebruik nemen van Lelystad Airport voor groot handelsverkeer heeft alleen invloed op de grondexploitatie Flight District. Voor het overige deel van het gebied is er sprake van een beperkter risico door het aantal verkopen en de verwachting dat de verkoop van gronden niet tegen lagere prijzen zal worden gerealiseerd. Er zijn 2 leningen verstrekt met een totaalbedrag van € 1,6 mln. en deze lopen beide af op 28 december 2024.

Samen met het verstrekte aandelenkapitaal (€ 1 mln.) bedraagt de omvang van de uitgezette middelen (op peildatum 31 december 2023) € 2,6 mln.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	€ 2,6 mln.	€ 0,3 mln.

Beheersmaatregelen

Om risico's te beperken zijn de volgende beheersingsmaatregelen ingesteld:

- Er zijn concrete beheersingsafspraken gemaakt tussen de betrokken aandeelhouders en afgesproken is welke investeringsbeslissingen vooraf worden goedgekeurd door de aandeelhouders.
- De kosten in de grondexploitatie zijn versoberd, onder andere voor het onderdeel bedrijfsvoering.
- De grondexploitatie wordt periodiek (met behulp van externe deskundigen) geactualiseerd en vervolgens door de bestuurders en aandeelhouders geëvalueerd.
- Voor het verstrekken van leningen is een plafond overeengekomen.
- Per kwartaal wordt er door OMALA gerapporteerd aan de aandeelhouders over de voortgang en de financiële positie. Deze rapportages worden zowel ambtelijk (per kwartaal) als bestuurlijk geëvalueerd en besproken (per half jaar).
- SRE heeft een aandeel overgenomen in Flight District, wat leidt tot risicobeperking voor de provincie.

6. Informatievoorziening

De afgelopen jaren is de informatievoorziening van provincie Flevoland 'op orde' gebracht. In 2023 is de aanbesteding Veilige connectiviteit en toegang gegund. De transitie start in Q3 van 2023 waarmee de uitvoering van de Informatiestrategie 2019-2024 ten einde komt.

De digitalisering van de samenleving (en de provincie) gaat echter de komende jaren in snel tempo voort. Als vervolg op de Informatiestrategie 2019-2024 wordt als onderdeel van de opgave 'Digitalisering' een digitaliseringsstrategie uitgewerkt. Het niet tijdig en/of goed aansluiten op de digitale ontwikkelingen zal leiden tot gebrekkige ICT-voorzieningen bij alle afdelingen met alle risico's van dien. Bijvoorbeeld onvoldoende dienstverlening (aan bedrijven en ketenpartners), verstoorde (bedrijfsvoering) processen, gebrekkige (kwaliteit van) data en/of inbreuk in systemen.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	€ 2,5 mln.	€ 0,3 mln.

Digitale afhankelijkheden en ontwikkelingen (zoals datagedreven werken) vragen de benodigde aandacht. Het risicobedrag wordt geschat op € 2,5 mln.

De provincie heeft diverse beheersmaatregelen onderhanden:

- Actualisatie en invulling geven aan de Informatiestrategie op de thema's 'informatiebeveiliging',
- 'informatiebeheer' en 'data' middels de nieuw op te stellen Digitaliseringsstrategie.
- Ontwikkeling van digitale kennis en vaardigheden.
- Interprovinciale samenwerking op het gebied van digitalisering (AAC Digitalisering).
- Continue ontwikkeling (kennis, vaardigheden en capaciteit) van de afdeling IV.

7. Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA)

Het risico bestaat dat de middelen in de voorziening 'APPA' (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers) niet toereikend zijn om aan de toekomstige pensioenverplichtingen te voldoen. Jaarlijks wordt door Loyalis een actuariële berekening van de benodigde middelen in de voorziening 'APPA' ten behoeve van de jaarrekening opgesteld. De onderliggende variabelen zijn onder meer de rente, de levensverwachting van en het aantal bestuurders, de huidige leeftijd van de uitkeringsgerechtigde en het behaalde rendement op de uitbetalingen. Omdat deze variabelen constant aan verandering onderhevig zijn fluctueert het benodigde bedrag met als mogelijk gevolg dat er een extra storting moet plaatsvinden in de voorziening 'APPA' om deze op peil te houden. Dit heeft zich in afgelopen jaren meerdere malen voorgedaan.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
50%	Incidenteel	€ 0,5 mln.	€ 0,3 mln.

Het risico is ongewijzigd ten opzichte van de Begroting 2024.

Beheersmaatregel

De frequentie van jaarlijkse actualisatie voorkomt dat er in enig jaar te veel of te weinig dekking is voor de betreffende verplichtingen in dit kader.

8. Nazorgfonds

Op basis van de wet Milieubeheer is de provincie verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen. Via bij de exploitant opgelegde heffingen wordt vermogen opgebracht om deze nazorg te bekostigen. Dat vermogen is ondergebracht in het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland (Nazorgfonds) en dient voldoende te renderen om de dekking van toekomstige uitgaven zeker te stellen. Het Nazorgfonds heeft (langjarig) een doelrendement van gemiddeld 4,4%. Wij onderkennen een risico dat het werkelijke rendement lager is, waardoor het vermogen van het Nazorgfonds niet toereikend zal zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Dit risico is tweeledig en ziet toe op de:

- lange termijn (eeuwigdurend);
- korte termijn (meerjarige begrotingshorizon tot 5 jaar).

Indien op lange termijn de rendementsdoelstelling niet haalbaar is, moet er een kapitaalstorting plaatsvinden om ervoor te zorgen dat het vermogen over de totale looptijd toereikend is om de onderhoudskosten te dekken. Voor de reeds gesloten stortplaatsen (nu alleen Het Friese Pad) is de provincie risicodragend voor dergelijke tekorten. Het uitgangspunt is een gemiddeld rendement van 4,4% over de lange termijn, namelijk een eeuwigdurende beleggingshorizon. Vooralsnog hanteren wij het uitgangspunt dat dit op de (zeer) lange termijn gemiddeld gerealiseerd kan worden, waardoor dit risico niet in onderstaand risicobedrag is meegenomen.

Voor de korte termijn kunnen lagere rendementen leiden tot (tijdelijke) verliezen en daarmee tot een negatief eigen vermogen van het fonds. De rendementsinkomsten zijn dan ontoereikend om de jaarlijkse nazorgkosten en/of de benodigde aangroei van de 'langlopende schulden' (voornamelijk ontvangen bedragen) te dekken. Als het doelrendement niet kan worden gerealiseerd zal de provincie het eigen vermogen van het Friese Pad moeten aanvullen. Voor het kwantificeren van het risico gaan we uit van het geprognosticeerde resultaat over 2023 (ongeveer 9% positief rendement). Voor de jaren 2024 tot en met 2027 gaan wij uit van een te realiseren rendement van gemiddeld 3% (in plaats van de rekenrente van 4,4%). Dit komt neer op een financiële impact van circa € 0,1 mln. per jaar, waarvan de kans van optreden op 50% is geschat. Ultimo 2027 zou dan het eigen vermogen € 0,4 mln. negatief zijn. Het risico is afgenomen ten opzichte van de inschatting voor de

Programmabegroting 2024, vooral door de incidentele storting van € 0,95 mln. in 2023 door de provincie en vanwege het gunstige rendement in 2023.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
50%	Incidenteel	€ 0,4 mln.	€ 0,2 mln.

Beheersmaatregelen

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan een externe vermogensbeheerder (ABN Amro MeesPierson). Samen met deze vermogensbeheerder wordt, binnen de (wettelijke) kaders die gesteld zijn aan het beleggingsprofiel en risico, gezocht naar een optimale samenstelling van de beleggingsportefeuille, om gegeven de huidige marktomstandigheden een optimaal rendement te realiseren.

9. Grote infrastructurele projecten

De project overstijgende risico's van de infrastructurele projecten met een financiële omvang van meer dan € 20 mln. worden meegenomen in het risicoprofiel op concernniveau. Hieronder is per project ingegaan op de ontwikkeling van het risicobedrag.

GOBS (Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen)

De bruggen en sluizen in provincie Flevoland zijn gerealiseerd in het tijdsbestek 1940 tot 2012. De bouw van deze kunstwerken is gerealiseerd in de Noordoostpolder van 1940 tot 1955, in Oostelijk Flevoland van 1950 tot 1956 en in Zuidelijk Flevoland van 1959 tot 1967. Daarnaast zijn er nog bruggen en sluizen op een later moment gebouwd of vervangen, bijvoorbeeld Sluis de Blauwe Dromer in 2002 en de Vollenhoverbrug in 2011. De oudste objecten zijn na 80 jaar trouwe dienst toe aan groot onderhoud. Het programma 'Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen' (GOBS) heeft als doel deze objecten toekomstbestendig te maken. Bij de renovaties neemt het onderwerp 'veiligheid' een centrale positie in. Veilig gebruiken van de bruggen en sluizen, veilig werken aan de installaties en veilig bedienen op afstand.

Het programma is begonnen in 2016 en eindigt in 2024. Het totale krediet na aanbesteding was € 59,9 mln. Na 80% van de renovaties is het financieel tekort 20%, € 12 mln. Dit financieel tekort is grotendeels toe te schrijven aan onvoorziene omstandigheden. In de Zomernota 2023 is het extra krediet van € 12 mln. opgenomen en door de PS vastgesteld. Het krediet is door de provincie jaarlijks geïndexeerd, waardoor er € 1,9 mln. aan het krediet is toegevoegd. Het totale krediet komt hiermee op € 73,8 mln. Met dit krediet kan het programma 'GOBS' tot een goed eindresultaat worden gebracht. Daarmee is het resterende risico binnen de weerstandsparagraaf voor het programma 'GOBS' tot nul gereduceerd.

Roggebot

Het project 'Roggebot/N307' is het sluitstuk van de rijksprogramma's 'Ijsseldelta zuid' en 'ruimte voor de rivier'. Door het verwijderen van de Roggebotsluis heeft het water bij hoog water ruim baan via het nieuwe Reevediep naar het IJsselmeer. Tegelijkertijd verbetert het project de wegverbinding tussen Zwolle en Lelystad. Door de meerdere doelstellingen heeft het project meerdere financiers, Overijssel (circa € 18,3 mln.), het Rijk (circa € 67,5 mln.) en Flevoland (circa € 16,5 mln.). De besluitvorming voor realisatie bij PS en de partners heeft in september 2020 plaatsgevonden. Het infradeel heeft in totaal een krediet van circa € 30,3 mln. De risico's van beide infraprojecten worden gedragen door Flevoland en Overijssel (50%/50%). In 2024 wordt het project opgeleverd.

Het project bevindt zich nagenoeg aan het einde van de realisatiefase. De laatste werkzaamheden worden binnenkort door de aannemer afgerond en vervolgens wordt het project overgedragen aan de acht eindbeheerders.

Het resterende risicobedrag binnen de weerstandsparagraaf bedraagt circa € 1,8 mln. (begroting 2024: € 1,1 mln.). De verhoging van het risico wordt veroorzaakt doordat er onvoorziene risico's zijn opgetreden. Deze risico's zijn inmiddels opgelost, hiervoor is de reserveruimte binnen het project ingezet. Daarmee is deze ruimte vervallen en resteert er meer risico voor de weerstandsparagraaf.

Een aandachtspunt is de ontwikkeling betreffende de afkoopsom van de brug N307 tussen het Rijk (IenW) en provincie Flevoland. Flevoland heeft een concept berekening aangeleverd, waarop PS heeft aangegeven nogmaals met het Rijk in gesprek te gaan. De concept berekening is omgezet naar een definitieve berekening, waarin Flevoland een hogere afkoopsom heeft berekend. Het Rijk heeft gevraagd om een toetsproces, om te

kijken of e.e.a. klopt en te verantwoorden is. Indien partijen niet uit de afkoop komen, loopt de financiële afsluiting van het project mogelijk vertraging op. Momenteel lopen er constructieve gesprekken tussen het Rijk en de provincie hierover.

Toekomstige projecten weerstandsparaagraaf

Een aantal andere grote infrastructurele projecten zijn in voorbereiding. De risico's van deze projecten worden in de toekomst mogelijk toegevoegd aan de weerstandsparaagraaf. De risicobedragen worden pas duidelijk na aanbesteding of het aangaan van verplichtingen van deze projecten en worden daarom nu nog niet opgenomen in het risicoprofiel. Het gaat hier om de 'Rondweg Lelystad Zuid', 'Spuiweg Urk' en het 'Meerjarenprogramma Oeveronderhoud Flevoland'.

Resumé

Het totaal aan risico van de bovengenoemde grote infrastructurele projecten is gelijk gebleven (circa € 1,1 mln.).

Indien dit risico zich aandient heeft dat circa € 0,03 mln. aan hogere kapitaallasten tot gevolg. Conform het risicomanagement beleid wordt deze extra kapitaallast vermenigvuldigd met de factor 3 en leidt dit tot een risicobedrag in het risicoprofiel van circa € 0,08 mln.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
n.v.t.	Structureel	n.v.t.	€ 0,08 mln.

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen worden (onder meer) getroffen:

- Een grondige (integrale) voorbereiding met stakeholders zorgt voor een beheerste voorbereiding en uitvoering van de projecten.

Daarnaast worden de projecten gestuurd met inachtneming van de risico's en zijn ervaren projectteams geformeerd om de projecten voor te bereiden en te realiseren.

10. Overige risico's

De resterende financiële risico's bedragen circa € 0,2 mln.

Risicovolle ontwikkelingen met (mogelijk) een financiële impact

Onder meer de volgende risicovolle ontwikkelingen kunnen worden genoemd zonder dat deze kunnen of worden gekwantificeerd:

Flevokust Haven

Flevokust Haven is in het derde kwartaal van 2018 in gebruik genomen. Één terreindeel (B) is voor de middellange termijn verpacht aan een containerterminal bedrijf. Het andere terreindeel (A) is de afgelopen jaren verpacht voor korte periodes aan diverse logistieke bedrijven voor project ladingen, zoals windmolen onderdelen en assemblage.

De onderhandelingen, om ook dit terreindeel voor een langere termijn te verpachten aan het containerterminal bedrijf, zijn helaas mislukt. Reden is dat vooralsnog de ontwikkelingen van het bedrijventerrein van Flevokust Haven (voornamelijk door hoge inflatie) achterblijft. Hierdoor zijn de watergebonden activiteiten van bedrijven (zoals Jysk en Bestsellers) later operationeel dan eerder is verondersteld. Tevens is er een stagnerende wereldeconomie voor het containertransport. Derhalve is de provincie gestart met een openbare aanbesteding om terreindeel A ook voor de middellange termijn te verpachten. In de tussentijd is dit terreindeel voor een korte periode verpacht. Er is derhalve voor nu geen financieel risico ook omdat de baten conservatief zijn geraamd.

Onrust zorgt voor onzekerheden

De oorlog in Oekraïne duurt voort. De onzekerheden die dit conflict tot gevolg hebben tonen zich wereldwijd en zijn merkbaar in en buiten Europa. De instabiliteit in Europa is toegenomen. Op opvang van statushouders doet een beroep op de samenleving en overheden om mogelijkheden te bieden. Economische zekerheden worden verzwakt en de levering van energie en van voedsel worden bemoeilijkt. Daarnaast zijn diverse conflicten die het Westen raken. Met name de problemen in het Midden Oosten zorgen voor prijsstijgingen,

inflatie en een daling van de economische groei. Dergelijke stijgingen werken door in onze begroting. Tegelijkertijd doen zich kansen voor om een transitie te bevorderen.

Dossier Stikstof

De Raad van State heeft op 29 mei 2019 beslist dat het 'Programma Aanpak Stikstof' (PAS) niet langer gebruikt mag worden als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten die leiden tot een toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden.

Deze beslissing heeft consequenties voor ruimtelijke ontwikkelingen - woningbouw, de aanleg van infrastructuur, de bouw van nieuwe bedrijventerreinen - en agrarische activiteiten die kunnen leiden tot een toename van dergelijke depositie. Waar het onder het PAS mogelijk was om relatief kleine nieuwe emissies met een melding af te doen is nu een vergunning vereist. Eerder gedane meldingen hebben hun rechtskracht verloren.

Het wegvallen van het PAS als toestemmingsbasis vereist voor veel ontwikkelingen, zelfs op afstand van Natura 2000-gebieden, vooraf bewijs dat er geen significante schadelijke effecten op deze gebieden zijn. Toestemming wordt pas verleend via een Wet natuurbescherming-vergunning nadat dit is aangetoond. GS (en soms het ministerie van LNV) zijn bevoegd voor vergunningverlening en moeten beoordelen of een natuurvergunning nodig is. Bij het opstellen van bestemmingsplannen moet ook worden gekeken naar mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden. Indien nodig moet stikstofuitstoot elders worden verminderd (salderen) met een passende beoordeling als onderbouwing.

Rijk en provincies hebben gewerkt aan een nieuwe stikstofaanpak die moet leiden tot het halen van de natuurdoelen, waarmee ook een basis wordt gelegd voor het verlenen van nieuwe vergunningen. De reductieambitie van 40% in 2025, 50% in 2030 en 74% in 2035 is vastgelegd als een omgevingswaarde in de Wet stikstofreductie en natuurherstel en wordt als richtinggevend doel in het concept-ontwerp 'Nationaal Programma Landelijk Gebied' (NPLG) ingebracht. De aanpak betreft enerzijds een pakket generieke maatregelen door het Rijk en anderzijds een gebiedsgerichte aanpak door de provincies.

Flevoland heeft in de nieuwe stikstofaanpak een bijzondere positie omdat wij geen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden hebben. We moeten echter wel een bijdrage leveren aan de vermindering van deposities op de ons omringende Natura 2000-gebieden (zoals de Wieden – Weerribben). Dit heeft met name een substantieel effect op de landbouw, maar ook voor andere sectoren heeft dit gevolgen.

In de Flevolandse Aanpak Stikstof (FAS) is onze gebiedsgerichte aanpak uitgewerkt. Onderdeel daarvan is een vrijwillig gebiedsproces dat is opgestart in de oostrand van de Noordoostpolder. Hier streven we naar een reductie van 50%. In de rest van de provincie is dat streven 20%. Het FAS is onderdeel geworden van de ambitie in het FPLG. De doelen voor stikstof worden gebiedsgericht opgepakt. Van belang is dat daarbij via een integrale aanpak wordt gezocht naar meekoppelkansen op het gebied van het perspectief van de agrariërs. Mogelijk dat ook andere doelen kunnen bijdragen aan het reduceren van stikstofdepositie op stikstofgevoelige N2000 gebieden. Te denken valt aan het realiseren van brede erfsingels.

In de tussentijd kunnen projecten met een significante toename in uitstoot alleen doorgaan als daar stikstofruimte voor wordt gevonden; dan wordt extern salderen via het maken van een passende beoordeling cruciaal. Deze stikstofruimte moet soms worden aangekocht. Dat brengt kosten met zich mee, vraagt tijd, zorgt voor juridische complicaties en er is niet altijd genoeg stikstofruimte. Bovendien zijn er veel partijen actief op de stikstofmarkt, waardoor er concurrentie ontstaat. De provincie heeft inmiddels een stikstofdepositiebank opgericht om stikstofruimte te kunnen opslaan en benutten voor prioritaire projecten van de provincie.

Speciale aandacht is er voor de zogenoemde PAS-melders, bedrijven (veelal agrariërs) die in het verleden een relatief kleine emissietoename gemeld hebben waarvoor geen vergunning nodig was. Inmiddels is duidelijk dat een vergunning wel nodig is, maar is het zeer lastig om aan ruimte te komen (zie boven). In de tussentijd zitten deze ondernemers in de knel, wat versterkt wordt door een toename van het aantal handhavingverzoeken. Om de PAS melders te helpen is in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering een legalisatieprogramma opgenomen, waarmee PAS melders alsnog een vergunning krijgen zodra het Rijk voor de benodigde stikstofruimte heeft gezorgd. PS en GS hebben aangegeven zelf actief stikstofruimte te willen verwerven om deze legalisatieslag te versnellen. De stikstof ruimte die de Provincie verzameld voor de PAS-melders, zal worden ondergebracht in een aparte bank voor de legalisatie van PAS-melders. Er zijn inmiddels een aantal vergunningen afgegeven voor PAS-melders, daarnaast wordt er op dit moment ruimte opgekocht om een deel van de PAS-melders te kunnen legaliseren.

De risico's binnen het dossier stikstof betreffen voor de provincie:

- De juridische complexiteit van de vraagstukken (en daarmee het formuleren van juridisch houdbare besluiten). Dit risico wordt versterkt doordat verschillende regelingen en besluiten van Rijk en provincies worden aangevochten (zoals de bouwvrijstelling en het besluit om niet handhavend op te treden bij PAS melders).
- De hoog oplopende kosten van diverse maatregelen, met name het opkopen van bedrijven die stikstof uitstoten. Hoewel er een transitiefonds is aangekondigd door het Rijk met veel financiële slagkracht (in totaal € 24 mld.), is nog niet duidelijk hoe dit geld precies verdeeld gaat worden en kan het derhalve nog niet worden ingezet. Ook kan blijken dat het bedrag niet toereikend is.
- Het verlopen van aangekochte stikstofruimte, waardoor deze niet meer kan worden ingezet.
- Gestelde stikstofdoelen niet tijdig behaald worden, mede door hierboven genoemde juridische complexiteit, frictie tussen verschillende belangen: PAS-melders legaliseren, Natuur en nieuwe activiteiten.
- Het risico van belemmering voortgang economisch grote projecten Flevoland: Rondweg Lelystad, Verbreding A6, Oplossen netcongestie; doordat enkel de benodigde stikstofruimte niet tijdig voorhanden is;
- Het risico dat de PAS-melders (circa 140) worden belemmerd in hun activiteiten, doordat zij niet tijdig worden gelegaliseerd; bijvoorbeeld doordat het Rijk haar planning aangaande herstel legalisering pas-melders niet zou halen (2025).

Beheersmaatregelen

- In maart 2020 hebben PS extra budgetten beschikbaar gesteld. Dit betrof een structureel budget voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (circa € 0,3 mln.) en een incidenteel budget voor maatregelen en gebiedsprocessen (€ 2,5 mln.) dat zo nodig wordt opgehoogd. Bij de Perspectiefnota 2023-2026 is incidenteel een aanvullend bedrag van € 2,4 mln. beschikbaar gesteld.
- Het is zaak voldoende deskundige capaciteit op het stikstofdossier in te zetten. Daarom is er structurele en incidentele capaciteit beschikbaar voor advisering aan GS, rapportage van de voortgang aan PS en participatie in externe processen. Ten aanzien van dit laatste punt heeft de provincie een actieve rol in (juridisch) afstemmingsoverleg met betrekking tot actuele vraagstukken rondom het stikstofdossier, ook wanneer er een relatie is met andere opgaven. Zo loopt er een apart spoor via het IPO (AC en BC stikstof) en participeert Flevoland in het bestuurlijk overleg (BO) stikstof met het Rijk. Hierdoor kunnen PS snel geïnformeerd worden bij knelpunten.

Grote opgaven

Het demissionaire kabinet heeft volkshuisvesting nieuw leven ingeblazen. Het tekort aan woningen is groot en provincie Flevoland biedt de mogelijkheid om grootschalige ontwikkelingen, zoals voor woningbouw en werkgelegenheid, plaats te bieden om tekorten (kwantitatief en kwalitatief) aan te pakken. Naast de woondeals tot en met 2030 (Flevoland 40.000 woningen) zijn voor de periode daarna met het Rijk afspraken gemaakt in de 'Strategische Agenda Flevoland' om tot en met 2050 door te groeien met in totaal 100.000 - 120.000 woningen. Uitgangspunt is dat we niet alleen willen investeren in woningen, maar bouwen aan een vitale samenleving met alle aspecten van Brede Welvaart. Grootste risico's voor Flevoland zijn de netcongestie op het gebied van de energievoorziening en de bereikbaarheid van onze regio.

De fase van realisatie is aangebroken en de val van het kabinet zorgt voor onduidelijkheid over de vraag of en hoe het proces en de samenwerking van Rijk en Regio wordt voortgezet. Randvoorwaardelijke aspecten en de bereidheid te investeren in de grootschalige ontwikkeling vragen om intensieve samspraak, samenwerking en afstemming als één overheid. De uitslag van de verkiezingen van de Tweede Kamer in november 2023 kunnen tot andere prioriteiten leiden. Ook is de verwachting dat de rol van de provincie in de volkshuisvesting toeneemt, zoals blijkt uit de Wet versterking regie volkshuisvesting en de rol bij huisvesting van stathouders. Uitvoerbaarheid en betaalbaarheid hebben binnen de regio geleid tot een eerste verkenning van een Regionale Investeringsagenda. Daarbij zijn de maatregelen en de bijdragen van de verschillende overheden en partners in kaart gebracht. Deze grootschalige en integrale ontwikkeling van Flevoland over een lange periode brengt risico's met zich mee, die op dit moment niet te kwantificeren zijn.

Openbaar vervoer

Inleiding

De bekostiging van het openbaar vervoer in Flevoland komt uit twee bronnen: de exploitatiebijdrage vanuit de provincie (ruim 50%) en de reizigersopbrengsten die ook uiteenvallen in twee groepen:

1. opbrengsten uit de OV-studentenkaart (een bijdrage van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap(OCW)) – circa 30% van de omzet;
2. overige reizigersopbrengsten (verkoop abonnementen, reizen op saldo e.d.) – circa 20% van de omzet.

Ad 1

Het ministerie van OCW heeft haar periodiek onderzoek naar het aantal studenten in het openbaar vervoer in 2023 afgerond. Hieruit blijkt dat ten opzichte van 2019 het aantal studenten in het OV met ruim 20% is gedaald. Daarom is aangekondigd dat de financiële bijdrage van OCW met ingang van 2024 ook lager zal zijn. Met deze opbrengstendaling is in de concessies geen rekening gehouden. Eind 2023 is binnen het kabinet de afspraak gemaakt dat het budgettair voordeel van OCW door de lagere bijdrage uit hoofd van het studentencontract wordt doorgegeven aan het ministerie van IenW. Het ministerie van IenW betaalt via de decentrale OV-autoriteiten een extra bijdrage aan de vervoerders zodat per saldo deze opbrengst gelijk blijft. Dit om te voorkomen dat de vervoerders een lagere bijdrage zouden krijgen voor het OV-studentencontract en zo het risico zou ontstaan dat regionale overheden op het OV-aanbod zouden gaan bezuinigen.

Ad 2

Sinds de coronapandemie is het reisgedrag in het openbaar vervoer veranderd. Een deel van de reizigers is overgestapt op de (elektrische) fiets, de auto of is deels gaan thuiswerken. De reizigersaantallen bewegen zich tussen de 85%-90% ten opzichte van 2019. Dat betekent dat ook de reizigersopbrengsten achterblijven. De extra bijdragen om 'coronaverliezen' op te vangen (de BeschikbaarheidsVergoeding OV en TransitieVergoeding OV) vanuit het Rijk zijn met ingang van 2024 gestopt. Wel stelt de Tweede Kamer via de motie Bikker met ingang van 2024 structureel € 300 mln. per jaar beschikbaar voor het regionale OV. Deze bijdrage dient twee doelen: voorkomen dat de prijzen van het OV voor de reiziger in 2024 gaan stijgen en de structuur van het regionaal OV te versterken (ter voorkoming van regionaal noodzakelijke bezuinigingen). Voor provincie Flevoland betekent dit jaarlijks € 6,2 mln. extra waarvan € 4,7 mln. is bestemd voor het OV in Almere en € 1,5 mln. voor het overige OV in Flevoland. In hoeverre deze bijdrage de komende jaren voldoende is om een minimaal gelijkwaardig OV-aanbod in Flevoland in stand te houden zal de tijd moeten leren.

Tot slot zijn wij contractueel verplicht de jaarlijkse exploitatiebijdrage voor het openbaar vervoer te indexeren via een landelijk afgesproken index: de LBI- (Landelijke Bijdrage Index) elektrisch (in de concessie IJssel-Vecht 2023-2035 zijn de meeste bussen namelijk Zero Emissie). Deze index stijgt de laatste jaren harder dan de provinciale subsidie-index. De LBI elektrisch voor 2023 is vastgesteld op 8,28% (raming maart 2023: 6,31% - zomernota-, ten opzichte van een subsidie-index 2023: 4,6%). Tot op heden kunnen deze opgetreden financiële verschillen tot en met 2023, op grond van aanvullende dotaties vanuit de algemene dekkingsmiddelen, worden gedekt vanuit de reserve 'Mobiliteit'. De op basis van macro-economische informatie berekende provinciale subsidie-index voor 2024 is vastgesteld op 4,3% (voorlopige LBI OV 2024: 5,12%).

Beheersmaatregelen

Met ingang van 10 december 2023 zijn beide provinciale concessies IJsselmond en Lelystad opgegaan in de nieuwe concessie IJssel-Vecht 2023-2035.

Het opbrengstenrisico is binnen kaders bij de vervoerder gelegd. De aanbestedende provincies (Gelderland, Flevoland en Overijssel) hebben bij de aanbesteding gesteld dat zij tot en met 2025 garant staan voor 90% van de reizigersopbrengsten ten opzichte van 2019 (geactualiseerd prijspeil). Mocht deze omzet niet worden gehaald, dan verstrekken de provincies een extra bijdrage of stemmen zij in met een kleiner OV-aanbod. Het verwacht maximaal financieel risico wordt voorsnog ingeschat op € 0,55 mln.

Bij de start van de concessie bleek dat EBS onvoldoende chauffeurs beschikbaar had om het OV-aanbod uit de offerte waar te maken. Dit leidde tot veel rituitval en andere problemen in de dienstverlening. Als concessieverlener trekken we nauw op met de provincies Gelderland en Overijssel om EBS aan te spreken en verbeteringen te laten invoeren. Het is nog niet duidelijk of en in welke mate deze rituitval en slechte PR gaan bijdragen aan het imago van het OV en het gebruik hiervan en daarmee op de reizigersopbrengsten. Dit zijn zaken die in de eerste helft van 2024 nader worden onderzocht. Ook is de vraag in hoeverre de garantstelling van 90% van de reizigersopbrengsten terecht is indien de aanbieder zijn contractuele verplichtingen niet nakomt.

Dekking

Voor het afdekken van de provinciale financiële risico's in het openbaar vervoer is binnen de 'Brede Bestemmingsreserve' bij het vaststellen van de Najaarsnota 2020 een bedrag van € 2,25 mln. geormerkt. Indien de stijgende lijn van het reizigersherstel zich niet, of in zeer beperkte mate, voortzet dan biedt de geormerkte reservering voldoende ruimte om de hierboven vermelde maximale provinciale risico's te dekken. Met het vaststellen van de Zomernota 2023 hebben PS dit bedrag beschikbaar gesteld tot en met 2025.

Overige ontwikkelingen

- De opbrengst uit het provinciefonds is de belangrijkste inkomstenbron voor de provincie. De omvang van die inkomstenbron in de meerjarenraming is gebaseerd op de septembercirculaire 2023. De omvang van de toekomstige accessen is nog wel onzeker. Deze onzekerheid bestaat uit het gegeven dat drie keer per jaar bijstelling plaats zal vinden op basis van de gerealiseerde uitgaven door het Rijk. Het coalitieakkoord van Rutte IV introduceerde een nieuwe financieringssysteem voor decentrale overheden, met ingang van 2026. Die financieringssysteem gaat over het provinciefonds, de opcenten van de Motorrijtuigenbelasting en het accres (autonome ontwikkelingen). Vanaf 2026 zal de methode 'samen de trap op en trap af' worden losgelaten. De omvang van het provinciefonds beweegt dan niet meer mee met de uitgaven van het Rijk. De omvang wordt vastgezet en alleen nog aangepast voor loon- en prijsontwikkelingen of taakmutaties. Dit voorgestelde systeem leidt wel tot stabiliteit, een wens van de provincies, maar vooralsnog lijkt het er op dat de omvang in 2026 teruggezet wordt met € 250 mln. Daarnaast is de 'opschalingskorting' vanaf 2026 ook weer ingerekend. Daarom wordt nu gesproken over het "ravijn 2026". De provincies hebben meer duidelijkheid gevraagd.
- Sinds 2019 onderzoekt het Rijk het verdeelmiddel van het provinciefonds. Het doel van het onderzoek is om een nieuwe kosten georiënteerde verdeling te maken, waarbij recht gedaan wordt aan de eigenheid en autonomie van de provincies. Omdat het gaat om de 'verdeling' zal met dit traject niet de omvang van het provinciefonds aanpast worden. Er zullen wel herverdelingseffecten plaatsvinden. Dus waar sommige provincies meer uit het fonds zullen krijgen moeten andere inleveren. De voorziene herverdeeleffecten kunnen een omvangrijk gevolg hebben voor de financiële positie van onze provincie. Voor Flevoland is de voorlopige uitkomst van het voorgenomen model negatief, de uitkering uit het provinciefonds zal afnemen. BZK heeft het rapport en het model van Cebeon aangeboden bij de Raad voor het Openbaar Bestuur, met het verzoek daar een advies over te geven. Wij kunnen ons niet vinden in het model van Cebeon, omdat het niet herleidbaar en niet uitlegbaar voor ons is.
- De uitvoering van de Omgevingswet start per 1 januari 2024. De praktijk zal leren hoe dit stelsel zal functioneren. De kans dat procedures en processen niet volgens verwachting verlopen is aanwezig, vanwege kwetsbaarheden in het systeem en in de onderlinge afstemming en samenwerking tussen de verschillende overheden en adviseurs. Aanvragers kunnen een ander gebruik van het stelsel maken dan is voorzien. Ook is onzeker hoe stabiel het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) functioneert voor aanvrager en beoordelaars.

2.6 Niet financiële risico's

Naast de hiervoor beschreven financiële risico's zijn er ook bestuurlijk relevante niet-financiële risico's te identificeren. Bij het opstellen van de Jaarrekening 2023 zijn deze opnieuw geïnventariseerd.

Beheer grote grazers/dierenwelzijn

De Oostvaardersplassen zijn een internationaal vogelnatuureservaat. In de Oostvaardersplassen leven ook grote grazers (heckrunderen, konikpaarden en edelherten) ten dienste van het vogelnatuureservaat. Staatsbosbeheer is als eigenaar van de Oostvaardersplassen belast met de uitvoering van het beheer, waaronder het beheer van de grote grazers. GS zijn – met inachtneming van de regelgeving – verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van dierenwelzijn van de grote grazers.

GS voeren het Beleidskader Beheer Oostvaardersplassen uit, dat in juli 2018 door PS is vastgesteld. Vanaf 2018 zijn – conform het beleidskader – veel stappen gezet en is gewerkt aan de afronding en implementatie van de korte termijn maatregelen (zoals deze in het beleidskader zijn opgenomen en in 2018/2019 in gang zijn gezet): de reset van de grote grazers, het realiseren van beschutting en de moeras-reset.

Aan het einde van het seizoen 2022-2023 zijn PS geïnformeerd over het behalen van de gewenste doelstand Grote grazers. Er lopen nog wel diverse juridische procedure gericht op de grote grazers en inzake (fysieke) maatregelen in het gebied. Regulier beheer van de aantallen grote grazers blijft wel van toepassing vanwege de jaarlijkse aanwas. Afhankelijk van het beschikbare voedselaanbod in de winter en hoe de winter zich ontwikkelt, kan het onderwerp bijvoeren en de aandacht voor deze procedures mogelijk weer leiden tot maatschappelijke onrust. Dit kan leiden tot imagoschade voor het gebied, Staatsbosbeheer en de provincie. De kans op impact is teruggebracht van 25% naar 20%, Inmiddels is de doelstand van 1100 dieren (500 Edelherten en 600 heckrunderen en konikpaarden) bereikt. De verwachting is dat minder grote grazers zal leiden tot meer evenwicht tussen het aantal dieren en het beschikbare voedsel.

Kans	Impact
22%	matig

De onderstaande beheersmaatregelen zijn/worden (onder meer) getroffen:

- Provincie Flevoland zorgt ervoor dat de communicatie ten aanzien van het beleid helder, volledig, tijdig en juist is en wordt afgestemd met Staatsbosbeheer, die communiceert over het beheer.
- Er wordt voortvarend gewerkt aan de verdere implementatie van de nog resterende maatregelen uit het beleidskader.
- Er is door Staatsbosbeheer een meerjarenplan voor het beheer van het Oostvaardersplassengebied (op basis van het beleidskader) vastgesteld.

Informatievoorziening

Zowel op het gebied van privacy (AVG) en informatieveiligheid kunnen zich incidenten voordoen met een gevolg voor de reputatie en dataveiligheid (vertrouwelijke/geheime informatie) van de provincie.

Kans	Impact
30%	Groot

Beheersmaatregelen

Hier wordt verwezen naar de beheersmaatregelen genoemd onder financiële risico's.

Achterstand sociale en culturele voorzieningen

Gekoppeld aan de 'Strategische Agenda Flevoland' – pijler 1 vitale steden en dorpen – is een traject gestart in samenwerking met gemeenten om in kaart te brengen wat randvoorwaardelijk nodig is aan maatschappelijke voorzieningen en samenlevingsopbouw. Enerzijds om (gepercipieerde) achterstanden weg te werken en anderzijds om de beoogde groei van Flevoland te ondersteunen.

Een onderdeel van dit traject is om met objectieve data te onderbouwen hoe groot de achterstand in Flevoland is ten aanzien van verschillende voorzieningen (sociaal, cultureel of zorg). En in hoeverre dit afwijkt van andere regio's in Nederland of wellicht vergelijkbaar is met bepaalde regio's. Op basis van een geobjectiveerd beeld kan vervolgens een risicoprofiel worden opgesteld en eventuele beheersmaatregelen geformuleerd.

Lelystad Airport

Een eventueel verder uitstel of afstel van de openstelling van Lelystad Airport leidt tot risico voor Flevoland. Daarnaast zal het een nadelige invloed hebben op de economische groei in de provincie. Verwezen wordt verder naar programma 3.

2.7 Financiële kengetallen BBV

Onderstaand zijn de op grond van het BBV voorgeschreven financiële kengetallen weergegeven en van een nadere duiding voorzien. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de provincie. Vanwege de uniform voorgeschreven berekeningswijze kunnen de waarden worden vergeleken met die van andere provincies.

Tabel 2.6: Financiële kengetallen BBV (in %)

	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Rekening 2023
Netto Schuldquote	-25%	13%	-24%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-37%	4%	-35%
Solvabiliteitsratio	76%	82%	77%
Kengetal grondexploitatie	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	11%	5%	6%
Opcenten	98%	96%	97%

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee aan in hoeverre de provincie in staat is haar schulden terug te betalen (hoe lager, hoe beter). De netto schuldquote van provincie Flevoland bedraagt 24% negatief in 2023. Doordat de provincie geen netto schuld heeft (vorderingen zijn hoger dan schulden), is het percentage negatief. Na correctie voor de verstrekte leningen ligt het percentage op 35% negatief. Het percentage is in lijn met voorgaand jaar.

Solvabiliteit

De solvabiliteit is de verhouding van het eigen vermogen (reserves) ten opzichte van het totale vermogen, uitgedrukt in een percentage. Dit weerspiegelt de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe groter deel van de activa gefinancierd is met eigen middelen. Voor provincie Flevoland is het solvabiliteitspercentage nagenoeg gelijk gebleven met 77%. De oorzaak hiervan ligt met name in zowel een toename van het eigen vermogen als een toename van de vlottende passiva als gevolg van vooruit ontvangen doeluitkeringen in 2023. De vooruit ontvangen doeluitkeringen hebben betrekking op rijksbijdragen of bijdragen van derden die voor een specifiek doel zijn ontvangen. Deze dienen of nog te worden besteed aan het specifieke doel dan wel te worden terugbetaald.

Grondexploitatie

In het kengetal voor grondexploitatie dienen gronden te worden opgenomen die als 'voorraad' bouwgronden op de balans zijn opgenomen. Dit om inzicht te geven in de terug te verdienen boekwaarde van de gronden bij verkoop of exploitatie. Provincie Flevoland voert zelf geen bouwgrondexploitatie uit. Het kengetal heeft daarom de waarde 0. De gronden van provincie Flevoland die op de balans staan, zijn overeenkomstig de verslaggevingsregels opgenomen als materiële vaste activa. Deze zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, welke lager is dan de huidige marktwaarde.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en de inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting. Bij structurele lasten gaat het om de lasten die worden gemaakt voor het uitvoeren van structureel/meerjarig beleid, om bedrijfsvoerings- en kapitaallasten. Stortingen in en onttrekkingen aan reserves zijn in beginsel incidenteel en hebben alleen een structureel karakter wanneer ze bedoeld zijn om structurele lasten te dekken of wanneer de reserve een egaliserende functie of een financieringsfunctie voor investeringen heeft. Uit het kengetal (6%) blijkt dat de structurele baten in 2023 hoger waren dan de structurele lasten.

Opcenten

Dit kengetal is het percentage opcenten dat de provincie heft ten opzichte van het landelijk gemiddelde percentage. Het geeft aan hoeveel relatieve ruimte de provincie heeft om de inkomsten uit de opcenten te verhogen om zo de structurele baten te verhogen (onbenutte belastingcapaciteit ten opzichte van het landelijk gemiddelde). Uit het percentage blijkt dat de hoogte van de opcenten van de provincie relatief dicht bij het gemiddelde ligt. Een nadere toelichting is opgenomen in de paragraaf 'Lokale heffingen'.

3 Onderhoud kapitaalgoederen

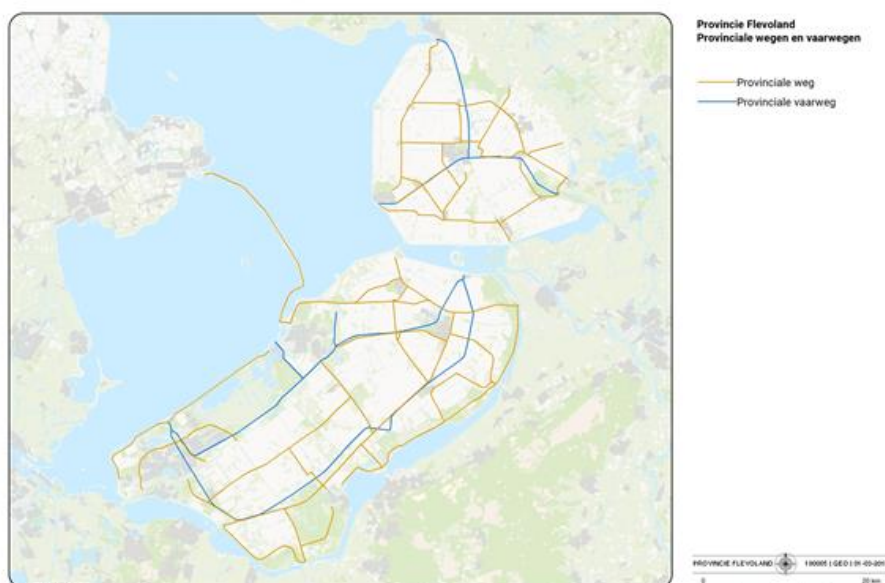
3.1 Algemeen

Kapitaalgoederen zijn bezittingen waarin de provincie heeft geïnvesteerd en die een maatschappelijke waarde vertegenwoordigen. De maatschappelijke waarden van de provinciale infrastructuur zijn mobiliteit, bereikbaarheid, doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Naast de infrastructuur beschikt de provincie over andere kapitaalgoederen, waaronder het provinciehuis en de overige vestigingen (steunpunten wegbeheer). Om de waarde van de kapitaalgoederen gedurende de levensduur te behouden, worden deze doelmatig, duurzaam en kostenefficiënt beheerd.

De provincie is verantwoordelijk voor het beheer en in stand houden van de provinciale infrastructuur. Deze infrastructuur omvat wegen, fietspaden, kunstwerken inclusief beweegbare bruggen en sluisen, vaarwegen, groen, verkeersregelinstallaties (verkeerslichten) en openbare verlichting. De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor deze kapitaalgoederen. Het provinciale areaal omvat onder andere:

Tabel 3.1: provinciaal areaal (ijk moment SUP 2.0 1-1-2019)

Wegen	Weg	618 km
	Fietspad	362 km
	Rotondes	69 stuks
	Vaste bruggen	88 stuks
	Duikers (civiele kunstwerken)	84 stuks
	Verkeersregel installaties	41 stuks
	Lichtmasten	2.313 stuks
Water	Vaarweg	169 km
	Beweegbare bruggen	11 stuks
	Sluizen	11 stuks
	Passantensteigers	27 stuks
	Oeverconstructies	317 km
Groen	Bermen	1.118 hectare
	Bermsloten	610 km
	Bos en sierbeplanting	103 hectare
	Bomen	34.585 stuks



3.2 Beleidskader ten aanzien van het onderhoud

Infrastructuur

Strategisch-Uitvoerings Programma beheer en onderhoud infrastructuurle kapitaalgoederen 2020-2023 Flevoland (SUP 2.0)

In 2019 hebben PS het 'Strategisch-Uitvoerings Programma beheer en onderhoud infrastructuurle kapitaalgoederen 2020-2023 Flevoland' (SUP 2.0) vastgesteld. De SUP beschrijft uniform per onderdeel van ons areaal de omvang van het areaal, de functies, het beleid, het kwaliteitsniveau van het onderhoud en de daarbij behorende lasten. In het SUP 2.0 komen de volgende onderdelen aan bod:

- Weginfrastructuur;
- Vaste kunstwerken;
- Beweegbare kunstwerken;
- Vaarwegen;
- Groenvoorzieningen;
- Verkeersregelinstallaties en openbare verlichting;
- Dienstverlening (gladheidsbestrijding en bediening bruggen en sluizen)

We beheren onze wegen en vaarwegen (assets) volgens de systematiek van assetmanagement. Hierbij plannen we ons beheer en onderhoud op basis van een vastgesteld kwaliteitsniveau. We inspecteren onze assets regelmatig om te zien of het gewenste kwaliteitsniveau aanwezig is. Wanneer assets onder dat kwaliteitsniveau dreigen te zakken, plannen we beheer en onderhoud in.

Om het kwaliteitsniveau te bepalen volgen we in hoofdlijnen de normen van het landelijk instituut CROW die een 5 puntschaal hanteert van niveau A+ (oplever kwaliteit) tot niveau D (zodanig slecht dat kapitaalvernietiging optreedt).

Algemeen gangbaar is kwaliteitsniveau B. Dit is het niveau dat het meest kostenefficiënt is: de inrichting is functioneel, de technische staat van het areaal is zodanig dat de verkeersveiligheid niet in gevaar komt en de kans op claims of imagoschade klein is. Daarom hebben we voor bijna alle assets gekozen voor kwaliteitsniveau B. Alleen waar genoemde risico's niet aan de orde of aanmerkelijk lager zijn, is gekozen voor een lager uitvoeringsniveau: niveau C. Het gaat om onderhoud aan duikers, sierbeplanting en landschappelijke beplanting.

Bij een hoger onderhoudsniveau is over het algemeen sprake van enige mate van luxe: het areaal ziet er beter (als nieuw) uit. Bij een lager onderhoudsniveau kan er sprake zijn van risico's op het gebied van verkeersveiligheid, schadeclaims en imago schade.

Op twee punten is een plus op niveau B opgenomen:

- vergroting van de aandacht voor insecten, biodiversiteit en in het bijzonder: bijen,
- beperking van lange wachttijden bij bruggen en sluizen in het hoogseizoen.

Tabel 3.2: Weergave vastgestelde keuzes Provinciale Staten

Indicator	Omschrijving	2019	2020	2021	Streef- cijfer 2022	Streef- cijfer 2023	2024 - 2026
Onderhouds-toestand wegen	De provinciale wegen hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau (B)	94%	100%	90%	90%	90%	90%
Onderhouds-toestand kunstwerken	De provinciale kunstwerken hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau (B)	97%	97%	98%	90%	90%	90%

Indicator	Omschrijving	2019	2020	2021	Streef- cijfer 2022	Streef- cijfer 2023	2024 - 2026
Onderhouds- toestand oever- constructies	De provinciale oeverconstructie heeft ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau (B)	74%	79%	84%	83%	85%	85%
Beschikbaarheid beweegbare bruggen en sluisen	De beschikbaarheidsgraad van de gerenoveerde bruggen en sluisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	98%	98%	98%
Beschikbaarheid verkeerslichten	De beschikbaarheidsgraad van de verkeerslichten	n.v.t.	99,3%	98,5%	98%	98%	98%
Gladheidbestrijding	De provinciale wegen zijn bij gladheid gestrooid binnen de normtijden van de CROW	100%	100%	100%	98%	98%	98%

Uitgangspunten nieuwe set indicatoren:

- In SUP 2.0 is gekozen voor kwaliteitsniveau B, met uitzondering van enkele assets die minder gevoelig zijn voor risico's op het gebied van verkeersveiligheid, schadeclaims en imago verlies. Alle indicatoren op het gebied van onderhoud in de programmabegroting gaan over niveau B.
- Als norm (streefwaarde in termen van de programmabegroting) is ook gekozen voor een uniforme benadering, die constant is in de tijd: minimaal 90% van onze assets moet minimaal voldoen aan kwaliteitsniveau B. Die 10% is een marge die nodig is omdat, bijvoorbeeld door vorstschade of calamiteiten, altijd een gedeelte op moment van inspectie niet volledig aan B zal voldoen. Daarnaast is het kostenefficiënt om een zekere werkvoorraad op te bouwen voor onderhoud wordt gepleegd. Eventuele tussentijdse achteruitgang van kleinere onderdelen (bijvoorbeeld lokale scheuren in het wegdek), wordt opgevangen door jaarlijks onderhoud. Voor de oeverconstructies hebben we nog een achterstand ten behoeve van de norm kwaliteitsniveau B (de oude norm was C). Deze wordt in de loop van dit programma ingelopen.
- Naast onderhoudsindicatoren hebben we ook 3 indicatoren die gaan over technische beschikbaarheid: beschikbaarheid bruggen en sluisen; verkeerslichten en gladheidsbestrijding. Ook hier is gekozen voor een uniforme benadering, waarbij de norm (het streefniveau) is gesteld op 98%. De norm voor beweegbare bruggen en sluisen geldt voor de beweegbare objecten, die gerenoveerd zijn in het kader van het programma 'Groot Onderhoud Bruggen en Sluisen' (GOBS).

Provinciehuis en vestigingen

Tegelijk met de begroting 2022 is het 'Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) 2022-2026' voor het provinciehuis, de vestigingen en het pand aan de Oostvaardersdijk aangeboden. Met dit plan wordt gewaarborgd dat de gebouwen, en de daarin aanwezige installaties en apparatuur op een goede wijze worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden. In het plan zijn een drietal zaken geïnventariseerd, namelijk het jaarlijks onderhoud, het meerjaren ofwel niet-jaarlijks onderhoud en de vervangingsinvesteringen.

Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de uitstraling van het gebouw in stand te houden. Tevens wordt dit onderhoud uitgevoerd om te voldoen aan wet- en regelgeving (bijvoorbeeld ARBO en NEN) en verzekerd te zijn van ondersteuning van de leverancier (bijvoorbeeld garantiebepalingen).

Het meerjaren onderhoud betreft het niet reguliere en groot onderhoud aan het gebouw, de installaties, apparatuur en inrichting. Dit onderhoud omvat onder andere schilderwerk, vervanging verlichtingsarmaturen,

zonwering en dakbedekking. De uitvoering vindt plaats variërend tussen 5 en 20 jaar, afhankelijk van de voorgeschreven vervangingstermijn. De normering die de Rijksgebouwendienst hanteert voor dit type gebouwen is hierbij de leidraad.

In het MJOP zijn de vervangingsinvesteringen meegenomen. Voorbeelden hiervan zijn de vervanging van de audiovisuele installaties, meubilair en apparatuur voor de repro en keukens. De vervanging is begroot op basis van de economische levensduur (afschrijvingstermijn), maar op het beslismoment van de feitelijke vervanging wordt ook bezien of het investeringsgoed langer mee kan. De afschrijvingstermijnen voor de investeringen zijn vastgelegd in de 'Financiële verordening provincie Flevoland 2024'.

De lasten van het jaarlijks onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie. Het meerjaren onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van de daarvoor gevormde voorziening gebracht. Om de voorziening op het juiste peil te houden, worden hieraan jaarlijks middelen toegevoegd. Op basis van het 'MJOP 2022-2026' wordt jaarlijks € 0,47 mln. toegevoegd aan deze voorziening. Het jaarlijks onderhoud aan het provinciehuis, alsmede de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud Provinciehuis', maken onderdeel uit van de kosten van de bedrijfsvoering.

Vestigingen

Bij de Perspectiefnota 2017-2021 is met betrekking tot het onderhoud van de vestigingen in Zeewolde, Dronten en Emmeloord een planmatige aanpak naar analogie van het provinciehuis vastgesteld. Deze is in het 'MJOP 2022-2026' geïntegreerd in het onderhoudsplan voor alle provinciaal vastgoed. Voor het niet jaarlijks onderhoud is een voorziening ingesteld, gebaseerd op het in 2016 vastgestelde meerjarig onderhoudsplan. Bij instelling van deze voorziening in 2017 is hier incidenteel een bedrag in gestort (€ 0,75 mln.). Jaarlijks wordt hier € 0,1 mln. aan toegevoegd.

Voormalig Nieuw Land Erfgoedcentrum

De provincie heeft in 2016 besloten een deel van het vastgoed van het Nieuw Land Erfgoedcentrum, gelegen aan de Oostvaardersdijk te Lelystad, over te nemen van de Gemeenschappelijke Regeling Erfgoedcentrum Nieuw Land. Om de conditie van dit vastgoed te waarborgen is een voorziening gevormd voor het uitvoeren van het niet-jaarlijks onderhoud (voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud NLE'). Deze is bij de overname van het vastgoed gevoed met € 0,6 mln., dat is overgekomen uit de hiervoor bestemde voorziening bij de latende partij. Daarnaast wordt, op basis van het nieuwe MJOP 2022-2026, jaarlijks € 0,1 mln. aan deze voorziening toegevoegd.

Flevokust Haven

In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Wij hebben een berekening laten maken voor de beheer- en onderhoudskosten van het haventerrein, de kade, de toegangsweg, etc. Het onderhoud en beheer is deels verlegd naar de exploitant die gebruik maakt van de haven.

Het jaarlijkse onderhoud, wat nu voor rekening van de provincie komt, is in de begroting opgenomen in de exploitatie van de haven op het desbetreffende budget.

Om in de toekomst het groot onderhoud van Flevokust Haven uit te kunnen voeren is in 2022 gestart met het vormen van een voorziening waardoor de meerjarige onderhoudslasten worden geëgaliseerd.

De eerste jaren van de exploitatie hebben wij geen gebruik gemaakt van een voorziening voor lastenegalisatie omdat de onderhoudslasten nog beperkt waren. In tweede helft 2022 is een geactualiseerd onderhoudsplan opgesteld en is bij de Zomernota 2022 hiervoor structureel budget beschikbaar gesteld. Op basis van dit onderhoudsplan hebben wij in 2023 € 0,2 mln. toegevoegd aan de voorziening 'Groot onderhoud Flevokust Haven'.

3.3 Middelen

In onderstaande tabellen is weergegeven welke kosten geraamd en gerealiseerd zijn voor de instandhouding van de kapitaalgoederen van de provincie. De ramingen zijn gebaseerd op de daaraan ten grondslag liggende onderhoudsplannen.

Jaarlijks onderhoud

Het jaarlijks onderhoud komt ten laste van de jaarlijks daartoe in de exploitatie opgenomen onderhoudsbudgetten.

Tabel 3.3: Jaarlijks onderhoud (ten laste van de exploitatie)

	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Verschil	Begroting 2024
Landwegen	7.365	8.581	8.015	8.742	-727	9.606
Vaarwegen	2.323	1.719	2.350	2.571	-221	1.736
Provinciehuis	511	353	448	463	-15	404
Vestigingen	105	51	131	139	-8	54
Voormalig NLE	123	86	126	168	-42	92
Flevokust Haven	98	257	257	133	124	272
Totaal	10.525	11.047	11.327	12.216	-889	12.164

x € 1.000

Niet jaarlijks onderhoud (NJO)

Voor de bekostiging van het niet jaarlijks onderhoud wordt jaarlijks ten laste van de exploitatie een bedrag toegevoegd aan de onderhoudsvoorzieningen NJO (dotatie). De kosten van het niet jaarlijks onderhoud worden vervolgens conform het BBV rechtstreeks ten laste van deze voorzieningen gebracht.

Tabel 3.4: Ontwikkeling voorziening 'NJO Infrastructuur'

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1/1	16.213	13.617	15.778	108	1.085	1.268
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	10.220	14.079	11.335	11.335	11.335	11.335
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-12.816	-11.919	-27.004	-10.358	-11.152	-11.560
Stand per 31/12	13.617	15.778	108	1.085	1.268	1.043

x € 1.000

In tabel 3.4 is het verloop weergegeven van de voorziening 'NJO Infrastructuur' op basis van de vastgestelde financiële kaders van het MBVI/PMIRT 2023-2027. In 2023 is aan het project GOBS een extra budget van € 12 mln. toegekend. Hiervan bedraagt het NJO-deel € 3,6 mln. (€ 8,4 mln. is aangemerkt als investeringskrediet). In 2023 is € 3,6 mln. toegevoegd als extra dotatie. Op basis van actuele prognoses en de extra dotaties van € 0,5 mln. in 2022 en € 0,5 mln. in 2023 (Perspectiefnota: 'Versnellen CO2 reductie projecten beheer en onderhoud') en het doorschuiven van uitgaven naar 2024 is het geprognosticeerde saldo van de voorziening aan het einde van ieder jaar toereikend.

Tabel 3.5: Ontwikkeling voorziening 'NJO Provinciehuis'

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1/1	2.503	2.218	1.876	2.111	2.500	2.268
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	472	472	472	472	472	472
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-757	-814	-237	-84	-704	-787
Stand per 31/12	2.218	1.875	2.111	2.500	2.268	1.953

x € 1.000

Tabel 3.6: Ontwikkeling voorziening 'NJO Vestigingen'

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1/1	449	511	481	480	414	414
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	100	100	100	100	100	100
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-37	-130	-101	-166	-100	-50
Stand per 31/12	511	481	480	414	414	464

x € 1.000

Tabel 3.7: Ontwikkeling voorziening 'NJO NLE'

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1/1	467	386	420	308	361	429
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	100	100	100	100	100	100
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-181	-66	-212	-47	-32	-4
Stand per 31/12	386	420	308	361	429	525

x € 1.000

Tabel 3.8: Ontwikkeling voorziening 'NJO Flevokust Haven'

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1/1	0	167	334	460	536	669
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	167	167	167	167	167	167
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	0	0	-41	-91	-34	-35
Stand per 31/12	167	334	460	536	669	801

x € 1.000

4 Financiering

4.1 Algemeen

De 'Wet Financiering decentrale overheden' (Wet Fido) en de ministeriële 'Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden' (Ruddo) stellen voorwaarden aan het financieringsgedrag van provincies. Deze regelgeving is vertaald in het door PS vastgestelde 'Treasurystatuut provincie Flevoland 2014'.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de treasuryfunctie van de provincie. Treasury is gericht op de financiering van de activiteiten die binnen de provincie worden uitgevoerd ter realisatie van het beleid en de bedrijfsvoering. De belangrijkste activiteit van de treasuryfunctie is het uitzetten van overtollige of het aantrekken van benodigde middelen. De basis hiervoor vormt een (meerjarige) liquiditeitenplanning.

4.2 Ontwikkelingen

Door het jaar heen worden de actuele zaken en ontwikkelingen binnen het vakgebied gevolgd. Dit vindt onder andere plaats door (digitale)deelname aan het interprovinciale Vakberaad Treasury Provincies. Op deze wijze staan wij open voor (toegestane) mogelijkheden die zich aandienen.

Ondanks de gestegen rentetarieven zijn er geen activiteiten op het gebied van het uitzetten van middelen geweest. Dit had mede te maken met het gegeven dat de rentevergoeding op rekening-courant bij de schatkist dit jaar is gestegen richting de 4%. Ofwel zonder noemenswaardige inspanning een optimale vergoeding bij dagelijks opvraagbaar geld.

De omvang van de financiële middelen loopt al een aantal jaren gestaag terug, dit jaar was er sprake van een kleine "opleving, de meerjarenplanning laat nog steeds op termijn een saldo onder de nullijn zien.

Er was dit jaar (nog) geen aanleiding om financieringsmiddelen aan te trekken ter voorkoming van liquiditeitsproblemen.

4.3 Performance en uitzettingen

Tabel 4.1: Middelen, opbrengst en rendement (treasury-functie)

	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Middelen op 31 december (x € 1 mln.)	78	64	64	95
Middelen gemiddeld (x € 1 mln.)	76	68	68	71
Opbrengst (x € 1.000)	287	34	1.034	2.252
Rendement (%)	0,38%	0,05%	1,52%	3,17%

Onder het begrip 'Middelen' wordt verstaan de gelden die in rekening courant worden aangehouden bij de Schatkist (het schatkistbankieren) en de leningen die zijn verstrekt aan gemeenten (het onderling lenen aan openbare lichamen).

Omvang middelen 2023 (per jaareinde en gemiddeld)

In 2023 zien we een toename van de middelen van € 71 mln. eind 2022 naar € 89 mln. eind 2023. Een belangrijke reden hiervoor is de forse toename van ontvangen gelden uit zo genaamde SPUK-regelingen richting jaareinde (dus wel ontvangen voorschotten van verschillende ministeries maar die hebben dit jaar niet direct geleid tot het doen van uitgaven).

Het gemiddelde daalt van € 76 mln. in 2022 naar € 71 mln. in 2023. Het saldo bij de schatkist heeft dit jaar nogal gefluctueerd. Er waren bijvoorbeeld uitschieters naar boven van € 104 mln. en naar beneden van € 37 mln.

Omvang opbrengst 2023

Er is in de Programmabegroting 2023 uitgegaan van de opbrengst over de op dat moment reeds verstrekte leningen aan gemeenten.

Sinds medio september 2022 is de rente bij de schatkist positief en vergoedt de schatkist ons de bijbehorende creditrente die sinds het begin van 2023 geleidelijk aan is gestegen tot een percentage van bijna 4% aan het einde van het jaar.

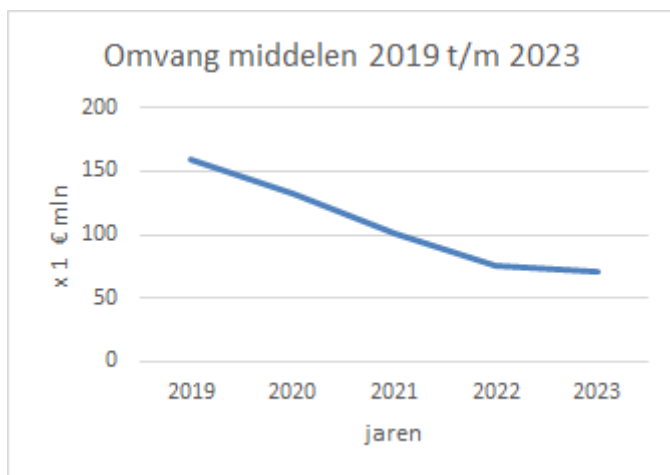
Rendement 2023

Het rendement (3,17%) is aanmerkelijk hoger dan het geraamde percentage in de Programmabegroting 2023.

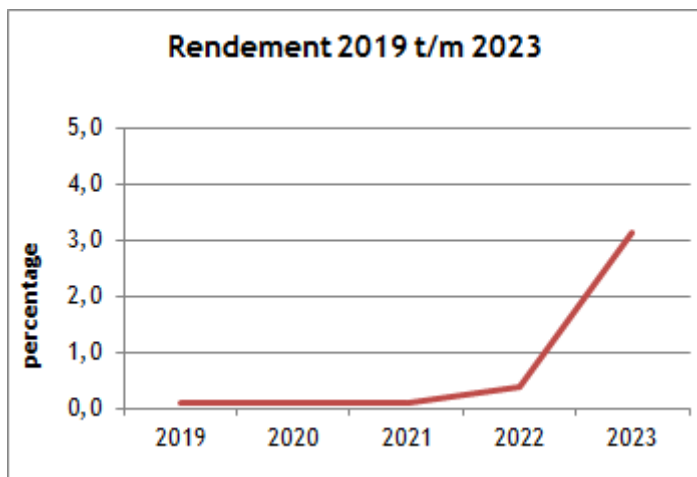
Trend 2019-2023

Er is in dit tijdvak sprake van een forse afname van de omvang van de middelen, het laatste jaar is dit echter afgezwakt. (zie grafiek 4.1).

Grafiek 4.1: Gemiddelde omvang middelen



Grafiek 4.2: Behaald rendement



Grafiek 4.2 toont het verloop van het behaalde rendement over de jaren 2019-2023 en laat zien dat het rendement in de eerste jaren maar net boven de 0% ligt en het laatste jaar een forse stijging laat zien.

Activiteiten vermogensbeheerder

Het afgelopen jaar waren er weinig contactmomenten met de vermogensbeheerder en zijn er geen nieuwe uitzettingen geweest.

ASR Vermogensbeheer heeft, op verzoek van de provincie, de volgende tarieven afgegeven:

	31/12/2023	12/02/2024
Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 2 jaar:	2,80%	3,07%
Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 5 jaar/fixe:	2,50%	2,82%.
Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/fixe:	2,73%	2,90%
Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/lineair:	2,61%	2,86%.

In 2022 hebben de centrale banken het rentewapen ingezet om de inflatie naar beneden te krijgen en werd de korte rente fors verhoogd. Gaandeweg in 2023 daalde de inflatie om eind het jaar rond 3% uit te komen. De rente die in 2022 fors was gestegen bleef gedurende 2023 op hoge niveaus en steeg zelfs nog iets verder. Daarbij was er sprake van een inverse rentestructuur: de korte rente (2 jaar) was hoger dan de lange (10 jaar en langer). In de markt wordt dit gezien als een voorbode van een economische recessie, en de groeicijfers bleven inderdaad laag.

In het laatste kwartaal namen de markten een voorschot op verwachte betere economische groei, lagere inflatie en renteverlagingen door de centrale banken vanaf medio 2024. De rente daalde daarop flink. Eind 2023 lag de 10-jaars Duitse staatsrente rond 2,0% en de Nederlandse 30 basispunten daarboven.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de per balansdatum (31 december 2023) verstrekte leningen in het kader van het onderling lenen. Het behaalde rendement over de uitgezette leningen bedroeg in 2023 totaal 0,54% over een gemiddeld uitstaand bedrag van € 6,3 mln.

Tabel 4.2: Onderling verstrekte leningen aan gemeenten

Gemeente	Oorspronkelijke hoofdsom (x € 1 mln.)	Oorspronkelijke looptijd (maanden)	Rentepercentage (%)	Restant lening per 31-12-2023 (x € 1 mln.)	Einddatum
Heemskerk	7,0	120	0,495	1,4	10-03-2025
Veenendaal	11,0	120	0,590	2,2	27-05-2025
Meerijstad	5,0	120	0,695	1,5	05-01-2026
Totaal				5,1	

4.4 Risicobeheer

Risicobeheer

Het vigerende beleid binnen provincie Flevoland geeft aan dat wij prudent omgaan met de financiële middelen. Wij trekken geen gelden aan om deze tegen een hoger rendement uit te zetten (bankieren). De provincie heeft (nog) geen leningen aangetrokken en een positief rekening courant saldo bij de BNG Bank en de Schatkist. In het huidige treasury statuut worden vier risico's onderkend waarbij de volgende maatregelen zijn getroffen:

Tabel 4.3: Risico's en maatregelen

Risico	Omschrijving	Maatregel
Rente-risico	De kans dat rentewijzigingen nadelige financiële gevolgen hebben.	Dit gebeurt door gedurende het jaar de ruimte boven/onder de limiet te monitoren. <u>Kasgeldlimiet</u> : 7% van de omvang van de Programmabegroting 2023 bedraagt € 18,5 mln. Kasgeldoverschot: gemiddelde omvang vlottende middelen, dit bedraagt € 71,0 mln. Dit bedrag plus de kasgeldlimiet van € 18,5 mln. levert een ruimte onder de limiet op van € 89,5 mln. Gezien deze ruimte is er van een risico (nog) geen sprake. <u>Renterisiconorm</u> : deze norm stelt een grens aan de financiering op de lange termijn. Financiering was dit jaar (nog) niet aan de orde. Mocht dit in de toekomst wel het geval zijn dan zal tevens de ruimte boven/onder deze limiet worden gemonitord.

Risico	Omschrijving	Maatregel
Valuta-risico	Positieve dan wel negatieve gevolgen van koersschommelingen wanneer er gehandeld wordt met andere muntenheden dan de euro.	Er wordt uitsluitend gehandeld met de euro als munteenheid. Dit risico is dan ook uitgesloten.
Krediet-risico	De kans dat een debiteur de hoofdsom niet terugbetaalt als gevolg van betalingsproblemen en/of een faillissement.	Sinds 2013 worden nagenoeg al onze middelen, op bedrag aangehouden in rekening-courant bij BNG Bank van max. € 0,25 mln. na, aangehouden bij de schatkist dan wel zijn/worden deze in het kader van onderling lenen uitgeleend aan medeoverheden. Het risico van niet terugbetalen is hierbij (nagenoeg) nihil. Voor reguliere debiteuren wordt een adequate incassoprocedure toegepast. Waar zich financiële risico's voordoen worden deze tijdig afgedekt.
Liquiditeit-risico	De kans dat erop korte en/of lange termijn te weinig liquide middelen voorhanden zijn om te kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen.	Er is ook dit jaar gewerkt met een versoberde (meerjarige) liquiditeitenplanning voor de komende jaren. Hierin zijn de uitgaven en inkomsten (vertaald naar geldstromen) zoveel als mogelijk op elkaar afgestemd. Gegeven de ambities voor de komende jaren kan het nodig zijn op enig moment financieringsmiddelen aan te trekken ter voorkoming van liquiditeitstekorten. Dat moment heeft zich echter dit jaar niet voorgedaan.

4.5 Rentescema

Conform voorschriften uit het BBV wordt met onderstaand rentescema inzicht gegeven in de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoe rekening. Omdat de provincie thans niet over (rentedragende) externe financiering beschikt beperkt dit overzicht zich tot de rentebaten.

Tabel 4.4: Rentescema

Omschrijving	Bedragen	Bedragen
De externe rentelasten over de korte en lange financiering		0
De externe rentebaten (idem)		-/- 2.252
Saldo rentelasten en rentebaten		-/- 2.252
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
De rente van de projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		0
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		-/- 2.252
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		0
Renteresultaat op het taakveld Treasury in 2023		-/- 2.252

x € 1.000

Externe rentebaten

Het betreft hier rentebaten uit leningen verstrekt aan gemeenten, diverse partijen vanuit de publieke taak en over onze rekening-courant saldi bij de schatkist en de BNG Bank.
De overige componenten zijn niet van toepassing.

5 Bedrijfsvoering

5.1 Algemeen

Algemeen

De ambitie dat de overheid slagvaardiger, effectiever en transparanter moet worden om de grote vraagstukken voor Flevoland te kunnen aanpakken is een belangrijk vertrekpunt van de nieuwe coalitie. De complexiteit van de opgaven en de sterke onderlinge samenhang daartussen vraagt een andere manier van werken. Opgavegericht, waarbij de opgaven het uitgangspunt vormen en niet de sectorale beleidsvelden. Die omschakeling vraagt forse aanpassingen over de volle breedte van de bedrijfsvoering. Een herijking van en voortdurende investering in de structuur, de cultuur, de mensen, de systemen en processen van de organisatie. Het bevestigt de koers die de afgelopen jaren al was ingezet. Vanuit het besef dat, om relevant te blijven, de organisatie zich meer met de samenleving en haar inwoners moet verbinden en zich continu moet aanpassen door te leren van nieuwe kennis en ervaringen en nieuwe kansen te benutten. Opgavegericht werken is immers geen doel op zichzelf, maar een middel om maximaal van betekenis te kunnen zijn in een snel veranderende omgeving. Aan die aanpassingen is in 2023 hard gewerkt. Gericht op de pijlers van het Coalitieakkoord 2023-2027: participatie, innovatie, resultaatgericht en ruimte voor wat kan. Dat heeft al goede resultaten opgeleverd, al zijn er meerdere jaren nodig om de gewenste omslag volledig te kunnen maken.

Beleidskader participatie

Provinciale Staten (PS) hebben op 13 december 2023 het ontwerp-Participatiebeleid Provincie Flevoland vastgesteld. Dit bevat onder meer een eenduidig stappenplan voor het betrekken van Flevolandse bij initiatieven van de provincie, zodat helder is hoe de provincie van, voor en met de Flevolandse samenwerkt bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. In vervolg hierop wordt in 2024 een 'gereedschapskist' met instrumenten voor participatie ontwikkeld en zal op basis van het participatiebeleid, opgedane ervaringen en rijksbeleid een participatieverordening worden opgesteld. Daarmee is een theoretische basis gelegd die PS, GS en organisatie samen in praktijk moeten brengen.

Opgavegericht werken

Opgavegericht werken stelt andere eisen aan het functioneren van de provincie als geheel. Het vraagt een andere werkwijze, een sturingsfilosofie in de geest van de Omgevingswet. Deze raakt zowel de rol van alle bestuursorganen (Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten, commissaris van de Koning), als van de ambtelijke organisatie. En het vraagt vooral een goed en evenwichtig samenspel tussen kaderstelling en uitvoering. Vanuit het wederzijdse begrip dat beide belangrijk zijn; co-creatie is alleen mogelijk als er voldoende ruimte wordt gelaten in de uitvoering, maar kaderstelling en controle zijn nodig voor de democratische legitimering. Om dit voor de provinciale organisatie te bereiken is het veranderingstraject 'opgavegericht werken' gestart. Hierin wordt aandacht besteed aan onder meer de sturende rol van de directie, een andere invulling van de managementrol en aan ambtelijk vakmanschap. Het is een meerjarig traject dat uiteindelijk het strategisch vermogen moet versterken, de professionaliteit verder moet verhogen en de kwetsbaarheid op sleutelfuncties verminderen. Een onderdeel daarvan is de aanpassing van de (top)structuur die in 2023 is doorgevoerd. Deze hield in dat de bestaande structuur van sectorale afdelingen is vervangen door een indeling in kleinere expertiseteams.

Participatie en transparantie

Om de grote transitie opgave gericht te realiseren zijn ingrijpende maatregelen nodig. Deze kunnen niet zonder steun van burgers en maatschappelijke partijen worden gerealiseerd. Om vroegtijdig alle verschillende belangen in beeld te hebben, moeten alle mensen en organisaties die zich sterk maken voor die belangen vanaf het begin aan tafel zitten. Goede participatie vraagt transparantie over de wijze waarop de participatie wordt georganiseerd. Maar ook welke rol deze heeft in het proces en wat de aard van de betrokkenheid is bij de besluitvorming en hoe de afweging van belangen zal plaatsvinden. Door een datagedreven aanpak kan een gezamenlijke informatiepositie worden gerealiseerd. Hierdoor ontstaat een basis voor meer en breder draagvlak, een betere sturing en versnelling van de realisatie van samenhangende ruimtelijke plannen.

Integriteit

Op het gebied van bestuurlijke integriteit heeft screeningsonderzoek van kandidaat-gedeputeerden plaatsgevonden.

In de organisatie is brede aandacht besteed aan integriteitsbeleid:

- Door middel van een enquête is onderzocht hoe medewerkers aankijken tegen integriteit. Daaruit is onder meer gebleken dat medewerkers over het algemeen goed bekend zijn met regelingen op het gebied van ambtelijke integriteit. In vervolg op de uitkomsten van de enquête zullen rondetafelgesprekken over integriteit worden georganiseerd.
- In het kader van het integriteitsbeleid is gewerkt aan het actueel maken van de lijst met kwetsbare functies. Dit betreft functies waarin een verhoogde kans bestaat op integriteitsrisico's. Toegevoegd aan de mogelijke risico's is de publieke aandacht voor ambtenaren die werken aan maatschappelijk gevoelige dossiers.
- In navolging van de rijksoverheid is de ambtseed uit 2006 aangepast. De nieuwe ambtseed sluit aan bij de invulling van de rol van de overheid en ambtenaren in de samenleving.
- Om te voldoen aan de Wet bescherming klokkenluiders zijn de voorbereidingen gestart voor het inrichten van een meldpunt integriteit binnen de provinciale organisatie. Taak van het meldpunt is het afhandelen van, en zo nodig begeleiden van onderzoek naar, meldingen van vermoedens van misstanden.
- In het verslagjaar heeft de provinciesecretaris één melding van een vermoeden van een misstand ontvangen en afgehandeld.

Opgave digitalisering

Een overheid die slagvaardiger, effectiever en transparanter wil zijn kan niet zonder digitalisering. Met behulp van digitalisering kunnen we toewerken naar een open en transparante informatiehuishouding en dragen we er zorg voor dat dit efficiënt en veilig kan. Door de veranderende positie van de provincie wil zij een meer betekenisvollere rol op ruimtelijke-economisch terrein innemen. Dit betekent dat we als gebiedsregisseur invulling willen geven aan de grote transities in de fysieke leefomgeving, waaronder woningbouw, infrastructuur, arbeidsmarkt en economie. De inzet van digitale technologie is hierbij essentieel. Als provincie Flevoland staan we aan het begin van de digitale transformatie. Het inzetten van de digitale transitie voor onze opgaven, onze digitale economie en de digitalisering van de provinciale organisatie maakt van de digitale transitie een meervoudige opgave en raakt alle opgaven, beleidsterreinen en onze wettelijke taken en hiermee de hele provinciale organisatie.

Digitalisering is ook van grote invloed op onze provinciale organisatie en onze wettelijke taken. Om onze rol als middenbestuur waar te maken zullen we niet enkel gebruik moeten maken van digitale middelen maar zullen we ook steeds meer een digitale organisatie worden en van een documentgedreven organisatie een datagedreven organisatie worden. We zullen de volledige potentie van digitale technologie moeten gaan benutten.

Regionale samenwerking

Grote maatschappelijke vraagstukken beperken zich niet tot het grondgebied van een gemeente, een provincie of een regio. De provincie zal over haar grenzen heen moeten kijken om het bouwen van een samenleving in ons eigen gebied mogelijk te maken. Dit kan betekenen dat het voor Flevoland of een Flevolandse gemeente goed kan zijn dat er geïnvesteerd wordt buiten de eigen grenzen. Samenwerken betekent dan ook een deel van zeggenschap loslaten. Dit is de kunst van samenwerken en dat vergt oefening, geduld, begrip, luisteren naar elkaar.

De samenwerking krijgt vorm

In 'Samen Maken We Flevoland' hebben alle Flevolandse overheden de handen ineen geslagen om de ontwikkeling van Flevoland mogelijk te maken (Flevoland verenigt u!). Dit heeft in 2023 geleid tot een samenwerking met het Rijk. Het is van groot belang dat Flevoland met één boodschap en stem spreekt. Om die reden wordt steeds beter samengewerkt op tal van terreinen, bijvoorbeeld op die van strategische betrekkingen en de gezamenlijke lobby.

Samen met een aantal departementen hebben de Flevolandse overheden inhoudelijke afspraken gemaakt en een governance over deze samenwerking ingericht. De diverse overleggen worden de komende tijd structureel ingericht en ondersteund. Dit vraagt van de acht organisaties en van de departementen een open houding naar elkaar. Provincie Flevoland en alle regionale partners hebben daarvoor het Kernteam Regio Flevoland in het leven geroepen. Penvoerder van dit team is de secretaris-directeur van het waterschap Zuiderzeeland. Dit Kernteam ondersteunt, coördineert en faciliteert de regionale samenwerking en houdt de strategische belangen van Flevoland in de gaten. Net als de andere overheden heeft de provincie actieve inbreng in het Kernteam Regio Flevoland. Maar ook de organisatie wordt in brede zin ingezet voor de regionale aanpak van de grote maatschappelijke opgaven.

De samenwerking heeft inhoud

Voor de realisatie van deze 'Strategische Agenda Flevoland' moet onze organisatie de uitvoering ter hand nemen samen met de zeven andere overheden en de inzet van de departementen. Deze agenda wordt voortdurend geactualiseerd (rollende Uitvoeringsagenda). Vooralsnog bestaat deze inzet in de vorm van formatie en budget van beleidsteams, opgaveteams, ondersteuning en directie. De Bestuurlijke Contactgroep (BCG) Samen Maken We Flevoland richt zich op de interne en externe afstemming en bewaking van de voortgang op de realisatie van de SAF, de betrokkenheid van partners en de volksvertegenwoordiging. In 2023 hebben de gemeenten hun burgemeester afgevaardigd naar de BCG; voorzitter is de burgemeester van Almere geworden.

Regisseur fysieke ruimte en transparante besluitvorming

Volgens het regeerakkoord 2021-2025 is de provincies de regisseur van de fysieke ruimte. Een belangrijke en coördinerende rol in het gebiedsgericht werken. Deze positie brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee en de vraag is hoe de provincie deze verantwoordelijkheid oppakt om de grote opgaven in de fysieke leefomgeving ter hand te nemen. Tegelijkertijd is het een goede gelegenheid om de transitieopgaven te integreren in gebiedsplannen. Landelijke doelstellingen kunnen zo verbonden worden met lokale opgaven, waarin samenhangende oplossingen voor de verschillende opgaven gevonden kunnen worden en waarbij weloverwogen gezamenlijke keuzes gemaakt kunnen worden met alle betrokkenen.

Op deze wijze is het afgelopen jaar gewerkt aan de formulering van het 'Ruimtelijk voorstel' dat Gedeputeerde Staten (GS) op verzoek van de minister van BZK samen met de overige overheden heeft voorbereid en heeft aangeboden aan het kabinet. Zo is ook samen met partners, betrokken instellingen en bedrijven gewerkt aan de opstelling van het 'Flevolands Programma Landelijk Gebied'. Ook op het gebied van de energietransitie en de woningbouwopgave en de daar aan verbonden digitalisering is gewerkt aan de realisatie van de doelstellingen van de Green Deal, de verduurzaming van energie(opslag), de Woondeals, de Regiodeals en de ontwikkeling van "slimme dorpen" voor innovatieve oplossingen in het landelijk gebied, slimme mobiliteitsoplossingen en de toepassing van digitalisering in de woningbouwopgave.

Inhoudelijk uitwerking

De besluitvorming over de 'Strategische Agenda Flevoland' en het 'Ruimtelijk voorstel' dat GS heeft opgesteld op verzoek van het Kabinet hebben veel aandacht gevraagd.

Het afgelopen jaar is bovendien een proces gestart om een Regionale Investeringsagenda op te stellen. Deze is te beschouwen als uitwerking van de Uitvoeringsagenda van de SAF en brengt in beeld welke investeringen nodig zijn om het bouwen van die beoogde samenleving in Flevoland mogelijk te maken. Regionale financiering van dergelijke grote opgaven en ontwikkelingen zullen de komende tijd zorgvuldig moeten worden bepaald. Dit proces wordt de komende tijd regionaal en met het Rijk verder verfijnd.

Verbouwing provinciehuis

In de Programmabegroting 2023 hebben Provinciale Staten (PS) een investeringskrediet van € 3 mln. voor het 'Huis van de democratie' beschikbaar gesteld. Daarbij is aangegeven dat aspecten van bestuurlijke vernieuwing en een transparante overheid de herinrichting moeten worden betrokken. Begin 2023 hebben PS de inrichtingsprincipes en thema's voor de verbouwing vastgesteld. Deze principes zijn: hospitality, ruimte, openbaarheid van bestuur en circulaire & energie neutrale provincie. In 2024 worden op basis van deze principes de ontwerpen voor de verbouwing inclusief kostenramingen verwacht. Na goedkeuring wordt de aanbesteding gestart waarna eind 2024 naar verwachting kan worden begonnen met de daadwerkelijke verbouwing.

5.2 Sturing en beheersing

Herijking formatie

Om de achterstand in de formatie in te lopen is een structurele verhoging van het formatiebudget van € 6,7 mln. nodig. Op basis van de perspectiefnota is het formatiebudget met € 1,3 mln. verhoogd. Voor 2024 is besloten nogmaals € 1,3 mln. toe te kennen. Besluitvorming over de resterende € 4,2 mln. vindt plaats op basis van begrotingen in de periode 2025-2028.

Doorontwikkeling organisatie

Uitgangspunt voor de doorontwikkeling van de organisatie is, dat de organisatie alleen kan bestaan en veranderen door de inzet van allen die daar deel van uitmaken. In lijn daarmee is voor de uitvoering van de ontwikkelagenda van de organisatie een beroep gedaan op de inzet en creativiteit van medewerkers. In werkgroepen hebben zij voorstellen gedaan op actuele en urgente aandachtsgebieden als strategische personeelsplanning, dataveiligheid en opgavegericht werken. Op basis van deze aanbevelingen heeft de directie uitvoeringsactiviteiten in gang gezet die moeten leiden tot de gewenste organisatie.

Met het oog op een toegesneden en effectieve aanpak van maatschappelijke opgaven is de personele opbouw van de organisatie aangepast. In plaats van een indeling in afdelingen en teams die zijn gekoppeld aan een beleidsonderwerp, zijn medewerkers op basis van hun professie en ervaring ingedeeld in een zogeheten expertiseteam. De centrale gedachte achter deze wijziging is dat de uitvoering van programma's en opgaven leidend is en dat expertiseteams hun deskundigheid daaraan ten dienste stellen. Het zorgt ervoor dat medewerkers niet werken op een enkel specifiek beleidsveld, maar - op grond van hun expertise - voor meerdere opgaves en programma's inzetbaar zijn. Hiermee neemt de flexibiliteit en effectiviteit van de organisatie toe en hebben medewerkers meer mogelijkheden zich te ontwikkelen in hun functie.

Interne beheersing en rechtmatigheid

Jaarrekening 2023 is de eerste jaarrekening waarin een rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen. Op basis van de door PS vastgestelde verantwoordingsgrens verklaart GS of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig of niet rechtmatig tot stand zijn gekomen. De zekerheid die het college verkrijgt om de verantwoording af te kunnen leggen over de rechtmatigheid, komt voort uit de (verbijzonderde) interne controles die worden uitgevoerd. De basis hiervoor ligt vastgelegd in de 'Financiële verordening 2024'. In deze verordening is geregeld dat het college zorg draagt voor een periodieke interne controle ten behoeve van het getrouwe beeld en de rechtmatigheid van de jaarrekening.

De verbijzonderde interne controles worden gestructureerd uitgevoerd, waarbij wordt gecontroleerd op het voorwaarden criterium (naleving van bepalingen in wet- en regelgeving). Die controles beslaan tenminste de grootste geldstromen binnen de provinciale begroting (subsidies, inkoop en personele lasten). Aangevuld met controles op begrotingswijzigingen, begrotingsrechtmatigheid, misbruik & oneigenlijk gebruik en periodiek wisselende onderwerpen. De wijze waarop deze controles zijn vormgegeven vloeit voort uit de door het college vastgestelde documenten: "Beleid Verbijzonderde Interne Controle" en het "Intern Controleplan 2023".

Rechtmatigheidsverantwoording

Op 28 februari 2024 hebben PS de Financiële verordening 2024, die van toepassing is op het verslagjaar 2023 en volgende jaren, vastgesteld. In deze verordening zijn de kaders voor de rechtmatigheidsverantwoording en de verantwoordings- en rapportagegrens vastgelegd. De verantwoordingsgrens waarboven de rechtmatigheidsafwijkingen moeten worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording van de jaarrekening (zie pagina 219) bedraagt 3% van de lasten, inclusief dotaties aan reserves. De rapportagegrens, de grens waarboven afwijkingen moeten worden gerapporteerd, bedraagt € 125.000.

Rechtmatigheid - geconstateerde onrechtmatigheid

We hebben voor het verslagjaar 2023 geen rechtmatigheidsfouten vastgesteld boven de verantwoordingsgrens van € 8,7 mln. (3% van € 291,5 mln.). Daarnaast hebben we tevens over 2023 geen onduidelijkheden vastgesteld. Wel zijn er bevindingen die de rapportagegrens van € 125.000 overschrijden. Doordat het totaal aan rechtmatigheidsafwijkingen voor 2023 binnen de gestelde grens van 3% blijft, worden de bevindingen niet in de rechtmatigheidsverantwoording, maar in de paragraaf Bedrijfsvoering gerapporteerd.

De bevindingen die de rapportagegrens van € 125.000 overschrijden worden overeenkomstig de 'Financiële verordening 2024' hieronder - voor de drie rechtmatigheidscriteria - nader toegelicht.

Het totaal aan rechtmatigheidsafwijkingen bedraagt voor 2023:

Rechtmatigheidsfouten	€ 2.039.000	= 0,7 % van de totale lasten.
Onduidelijkheden	€ 0	
Totaal rechtmatigheidsafwijkingen	€ 2.039.000	

a. Voorwaarden criterium
Europese aanbestedingen

Categorie	Rechtmatigheidsfout	Waarvan uit 2022	Waarvan nieuw 2023
1. Software	€ 238	€ 238	
2. Inhuur	€ 947	€ 542	€ 405
3. Verkeerslichten en verkeersborden	€ 528	€ 528	
4. Hardware	€ 79		€ 79
5. Kantoormeubilair	€ 88		€ 88
6. Overig	€ 159	€ 159	
Totaal	€ 2.039	€ 1.467	€ 572

x € 1.000

b. Begrotings criterium

Begrotingsoverschrijdingen

Programma 6 Mobiliteit	Rekening 2023	Begroting 2023	Overschrijding
6.3 Infrastructuur Lasten	€ 32.282	€ 32.035	€ 246*
			x € 1.000

*Overschrijding, maar telt niet mee als rechtmatigheidsfout.

c. Misbruik & Oneigenlijk gebruik

Bij de uitgevoerde controles zijn er geen bevindingen geconstateerd met betrekking tot het misbruik & oneigenlijk gebruik van provinciale regelingen. Bepalingen aangaande het voorkomen van misbruik & oneigenlijk gebruik zijn opgenomen in de verordeningen en daarmee voldoende geborgd.

Toelichting op de rechtmatigheidsfouten

Ad a. Voorwaarden criterium

Naleving van de Europese aanbestedingsregels.

Tijdens de uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij geconstateerd dat er negen opdrachten zijn verstrekt in afwijking van de Europese aanbestedingsrichtlijnen. De contractwaarde (rechtmatigheidsfout) van deze opdrachten in 2023 en volgende jaren bedraagt cumulatief € 2,04 mln. Dit betreffen:

- vóór 2023 geconstateerde afwijkingen van € 1,47 mln. (doorlopfouten), en
- in 2023 geconstateerde afwijkingen van € 0,57 mln., waarvan voor € 0,17 mln. aan contracten afgesloten voor 2023 en voor € 0,41 mln. aan verlengingen van contracten afgesloten in 2023.

1. Software (Licenties IT-applicaties)

Voor een tweetal IT- systemen is in 2020 al een onrechtmatigheid vastgesteld. Voor één van de IT-systemen (HRM) heeft de provincie begin 2023 een aanbesteding afgerond, hierdoor is er na succesvolle implementatie, na 2023 geen sprake meer van een rechtmatigheidsfout. Voor het tweede IT-systeem (Documentmanagementsysteem) zullen wij zo spoedig mogelijk een nieuwe aanbestedingsprocedure starten.

2. Inhuur (externe inhuur van personeel)

Met betrekking tot externe inhuur is er sprake van twee dossiers waarop al eerder onrechtmatigheden waren vastgesteld. De betreffende contracten - en daarmee de reeds ontstane onrechtmatigheid - liepen in 2023 (deels) door.

De raamovereenkomst "Flexibele arbeidskrachten" was in 2022 ruim overschreden met een doorloop in 2023. Na ontdekking van de overschrijding is de raamovereenkomst zo snel mogelijk opnieuw Europees aanbesteed. Inmiddels is er sinds september 2023 weer een rechtmatig - Europees aanbesteed - contract voor de inhuur van flexibele arbeidskrachten.

De inhuur van drie technisch specialisten ten behoeve van het programma 'Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen' zijn sinds 2020 als onrechtmatig beoordeeld en liepen deels door in 2023. De verlenging van de contracten tot en met 31 december 2024 (einde project) zijn daarmee ook onrechtmatig. De totale contractwaarde is als rechtmatigheidsfout meegenomen in 2023.

3. Verkeerslichten en verkeersborden

Op de raamovereenkomst voor preventief en correctief onderhoud van verkeersregelininstallaties is een overschrijding van de eerder geraamde (maximale) waarde vastgesteld. De betreffende opdrachten hadden betrekking op de jaren 2021, 2022 en 2023. Momenteel wordt onderzocht in hoeverre in 2024 aan deze dienstverlening behoefte is en op welke wijze deze opdrachten rechtmatig in de markt gezet kunnen worden. Daarnaast zijn we gestart met de voorbereiding van de aanbesteding voor een nieuwe raamovereenkomst VRI's per het vierde kwartaal 2024.

Voor de periodieke levering van verkeersborden is vastgesteld dat er onterecht geen Europese aanbesteding is doorlopen. Het is in 2023 niet gelukt om hiervoor een raamovereenkomst Borden en Bewegwijzering Europees aan te besteden. Dit staat nu voor 2024 (tweede kwartaal) gepland. Om de afwezigheid van een raamovereenkomst te ondervangen wordt vanaf 2023 de plaatsing en vervanging van borden ten behoeve van onze infra projecten meegenomen in de aanbesteding van de Werken. Alleen bij calamiteiten valt men terug op het verlenen van losse opdrachten wanneer de vervanging van een bord noodzakelijk is. Dit heeft als gevolg dat de grootste onrechtmatigheid is weggenomen en dat voor 2023/2024 de onrechtmatigheid ten aanzien van bebording sterk is verminderd.

4. Hardware

Op het contract voor het leveren, installeren en onderhouden van audiovisuele apparatuur is bij de controle geconstateerd dat de maximale contractwaarde is overschreden met € 0,5 mln. Een deel van deze overschrijding (€ 0,2 mln.) is toe te schrijven aan audiovisuele apparatuur die extra moest worden aangeschaft vanwege de Covid-19 pandemie om hybride vergaderen mogelijk te kunnen maken, zodat de bedrijfsvoering gecontinueerd kon worden. Deze overschrijding hebben wij beoordeeld als niet onrechtmatig. Voor de overige € 0,3 mln. geldt dat hierop een onrechtmatigheid is geconstateerd. Grotendeels ontstaan in eerdere jaren, voor 2023 heeft dit geleid tot een rechtmatigheidsfout van € 0,08 mln. Momenteel wordt intern onderzocht wat de juiste beheersmaatregelen zijn om de onrechtmatigheid op dit dossier zoveel mogelijk te beperken en waar mogelijk weg te nemen.

5. Kantoormeubilair

Het contract voor de levering (aanschaf + huur), installatie en onderhoud van kantoormeubilair heeft een looptijd tot februari 2025, maar heeft in 2021 de maximale contractwaarde overschreden. Ook hier is sprake van een overschrijding die deels komt vanwege de Covid-19 pandemie (€ 0,2 mln.), omdat hierdoor thuiswerkplekken gecreëerd moesten worden bij medewerkers thuis, onder verantwoordelijkheid van de provincie. Deze overschrijding hebben wij beoordeeld als niet onrechtmatig. Voor dit contract geldt dat voor de overige € 0,2 mln. een onrechtmatigheid is geconstateerd. Grotendeels ontstaan in eerdere jaren, voor 2023 heeft dit geleid tot een rechtmatigheidsfout van € 0,09 mln. Momenteel wordt intern onderzocht wat de juiste beheersmaatregelen zijn om de onrechtmatigheid op dit dossier zoveel mogelijk te beperken en waar mogelijk weg te nemen.

6. Overige inkoop

In 2022 is er een nieuw contract Europees aanbesteed voor veilige Connectiviteit. Dit heeft geleid tot een overeenkomst per eind 2022. Doordat de migratie naar de nieuwe omgeving lastig verloopt en deels vertraging heeft opgelopen, hebben we helaas toch nog onderdelen moeten verlengen onder het oude contract. De verwachting is dat dit in 2024 grotendeels is opgelost.

Interne beheersing inkoop- en aanbestedingsproces

Uiteraard zullen wij het advies van de accountant ter harte nemen en maatregelen blijven nemen die de rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen preventief waarborgen. Dat proces is reeds in gang gezet in 2021, waarbij continu sprake is van intensief en constructief overleg met de accountant. Daarbij zullen wij, in nauw overleg, in 2024 verder gaan met het nemen van beheersmaatregelen vooraf - en bij voorkeur integraal - op basis van de in 2021, 2022 en 2023 ingerichte of voorbereide processen.

Om het risico op inkoop- en aanbestedingsonrechtmatigheden in de toekomst proactief verder te verlagen, blijven wij werken aan de continue verbetering van het inkoopinstrumentarium in de volle breedte. Dit heeft geleid tot de volgende (reeds ingezette) acties:

- Vanaf 2022 is binnen de organisatie meer aandacht voor een schriftelijk vastgelegde raming van de opdracht en wordt de aanbestedingsstrategie vastgelegd bij grote complexe aanbestedingen;
- Ook wordt sinds 2022 gebruik gemaakt van het Dynamisch Aankoopstelsel (DAS);

- Onze focus ligt bovendien, net zoals voorgaande jaren, op verbetering van het contractmanagement om te kunnen sturen op bestedingen en wederzijdse nakoming van de afspraken uit overeenkomsten. In dat kader wordt in 2024 toegewerkt naar een verbeterd contractenbeheersysteem;
- In 2023 is het inkoopbeleid geactualiseerd.

Doorwerking in 2024:

Zoals hiervoor beschreven is sprake van een aantal dossiers die in 2024 zijn of worden aanbesteed. Omdat de aanbestedingen niet bij aanvang van boekjaar 2024 zijn afgerond zal derhalve de onrechtmatigheid (deels) ook nog in 2024 bestaan. Deze onrechtmatigheden zullen dus ook (deels) over het boekjaar 2024 worden betrokken in de foutenevaluatie van dat jaar.

Ad. b Begrotingscriterium

Uit de verschillenanalyse blijkt dat de lasten op het programma 6 Mobiliteit onderdeel 6.3 Infrastructuur met € 0,25 mln. (resultaat van overschrijdingen € 1,35 mln. min onderschrijdingen € 1,1 mln.) wordt overschreden.

De belangrijkste oorzaken van de overschrijding zijn:

1. Gladheidsbestrijding
De overschrijding van € 0,27 mln. wordt deels gecompenseerd (€ 0,12 mln.) door bijdragen (baten) van de gemeenten en daarnaast passen de uitgevoerde activiteiten binnen het bestaande beleid van Provinciale Staten.
2. Schadegevallen
De overschrijding op schadegevallen voor een totaalbedrag van € 0,68 mln., worden (grotendeels) gecompenseerd door schade-uitkeringen (baten) van totaal € 0,62 mln.
3. Onderhoud bruggen en sluisen
Overschrijding Jaarlijks onderhoud op storing/correctief onderhoud bruggen en sluisen van € 0,2 mln.
4. Gas, water en licht
Afrekening energie 2023 een overschrijding van € 0,2 mln.

De overschrijdingen op gladheidsbestrijdingen, onderhoud bruggen en sluisen en gas, water en licht, vallen onder art. 19 4. van de financiële verordening. Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van Provinciale Staten. De overschrijdingen op schadegevallen vallen onder art. 19 3a. van de financiële verordening. Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren en worden daarmee - conform de financiële verordening - aangemerkt als acceptabel.

Monitoring aanbevelingen

De Randstedelijke Rekenkamer voert onderzoeken uit naar doelmatigheid en doeltreffendheid. Daartoe stelt de rekenkamer jaarlijks een onderzoeksprogramma op en daarbij wordt gebruik gemaakt van de Programmaraad. Daarin zijn uit de vier provincies twee Statenleden vertegenwoordigd. Het afgelopen jaar is vanwege de verkiezingen het aantal gepubliceerde onderzoeken beperkt. Voor Flevoland zijn onderzoeken gepubliceerd over de governance van de samenwerking rond de Omgevingswet en over de Landbouw- en voedseltransitie. Bij het Jaarverslag 2023 wordt een monitor over de voortgang van de uitvoering van aanbevelingen gevoegd over de periode 2018-2023. Op deze wijze kunnen PS volgen hoe de overgenomen aanbevelingen zijn uitgevoerd. Een onderzoek naar participatie bij Windpark Hanze is in de eindfase en gestart zijn onderzoeken naar Horizon, naar energiecongestie en naar de handhaving van energiebesparing.

Onderzoek 217a

In 2023 is het onderzoek 217a over 'transparant bestuur' gepubliceerd. Het is actueel thema vanwege de beelden van onvoldoende openheid in het openbaar bestuur in media, onder de inwoners en politici. Daarbij wordt gesteld dat het bestuur van Flevoland niet open is en niet alle informatie beschikbaar stellen. Overigens is er begrip bij de media dat niet alles onmiddellijk wordt publiek gemaakt, mits er wel verantwoording wordt afgelegd en mits de provincie proactief aangeeft wat ze doet. Het college heeft laten onderzoeken hoe het die openheid en transparantie kan bevorderen en kan werken aan draagvlak en betrokkenheid. Dit onderzoek is begin 2023 gepubliceerd. PS zijn over de resultaten van het onderzoek op de hoogte gebracht.

Aan de verdere uitwerking zal de komende bestuursperiode uitvoering geven met name op basis van de geformuleerde lessen:

1. Breng het informatiebeheer van de provincie (verder) op orde, met name via de Wet open overheid wordt daaraan gewerkt.

2. Investeer in relaties en ga de interactie aan.
3. Ga van bestuurlijke hiërarchie naar netwerksamenwerking. Dit sluit aan bij de beweging naar opgavegerichtheid ook van het bestuur en de wens om samen met inwoners aan de slag te gaan.
4. Richt de organisatie (beter) op deze manier van werken in; de lopende organisatieverandering is precies hierop gericht.
5. Werk binnen GS gezamenlijk aan openheid en transparantie door elkaars (voorgenomen) handelen te bevragen.

5.3 Onderdelen bedrijfsvoering

HRM

Regisseur fysieke ruimte, ruimtelijk voorstel en transparante besluitvorming

Volgens het landelijke regeerakkoord 2021-2025 is de provincies de regisseur van de fysieke ruimte. Een belangrijke en coördinerende rol in het gebiedsgericht werken. Deze positie brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee en de vraag is hoe de provincie deze verantwoordelijkheid oppakt om de grote opgaven in de fysieke leefomgeving ter hand te nemen. Tegelijkertijd is het een goede gelegenheid om de transitieopgaven te integreren in gebiedsplannen. Landelijke doelstellingen kunnen zo verbonden worden met lokale opgaven, waarin samenhangende oplossingen voor de verschillende opgaven gevonden kunnen worden en waarbij weloverwogen gezamenlijke keuzes gemaakt kunnen worden met alle betrokkenen. Op deze wijze is het afgelopen jaar gewerkt aan de formulering van het 'Ruimtelijk voorstel' dat GS op verzoek van de minister van BZK samen met de overige overheden heeft voorbereid en heeft aangeboden aan het kabinet. Zo is ook samen met partners, betrokken instellingen en bedrijven gewerkt aan de opstelling van het 'Flevolands Programma Landelijk Gebied'.

Ook op het gebied van de energietransitie en de woningbouwopgave en de daar aan verbonden digitalisering is gewerkt aan de realisatie van de doelstellingen van de Green Deal, de verduurzaming van energie(opslag), de Woondeals, de Regiodeals en de ontwikkeling van "slimme dorpen" voor innovatieve oplossingen in het landelijk gebied, slimme mobiliteitsoplossingen en de toepassing van digitalisering in de woningbouwopgave. Als we de beschikking hebben over de juiste data om knelpunten in de leefomgeving te doorgronden en technologie inzetten om koppelkansen te identificeren kan de digitalisering niet alleen een enorme bijdrage leveren aan het effectief en efficiënt samenwerken aan oplossingen met medeoverheden, kennisinstellingen en private partijen maar wordt het een sleutel voor de opgaven in het ruimtelijk domein.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Het jaar 2023 is gebruikt om het Digitaal Stelsel Omgevingswet te bouwen en in te richten. Landelijk is er veel aandacht geweest voor de onzekerheden die dit met zich mee bracht. Uiteindelijk is geconstateerd dat de werking van het stelsel voldoende was om de wet in werking te doen treden. De technische voorbereidingen op de Omgevingswet zijn afgerond, alle omgevingsdocumenten (Omgevingsverordening, Omgevingsvisie en programma's) zijn in het digitale Omgevingsloket geplaatst. Het Omgevingsloket is inmiddels zo ingericht dat initiatiefnemers hun aanvragen kunnen indienen.

Uitvoering Omgevingswet

Voor een goede samenwerking binnen de provincie wordt ambtelijk en bestuurlijk afgestemd met Flevolandse ketenpartijen. Dit gebeurt in het (ambtelijk) 'Platform Omgevingswet Flevoland' en de 'Bestuurderstafel Omgevingswet Flevoland'. In het platform is veel aandacht geweest voor kennisuitwisseling en afstemming (onder andere op het gebied van vergunningenproces en participatie) en met elkaar te oefenen (ketentesten met de samenwerkingsfunctionaliteit). In het platform hebben we onder ander aandacht besteed met de ketenpartners aan de verschillende stappen in het vergunningenproces om voor te bereiden op de korte proceduretijd. Ook na inwerkingtreding is samenwerking nodig om als één overheid binnen Flevoland aanvragen te kunnen behandelen en de kwaliteit van het Flevolandse leefklimaat te beschermen.

Digitaliseringsstrategie

In 2023 zijn de contouren voor een nieuwe Digitaliseringsstrategie geschetst. Langs 3 pijlers, Digitale Economie, Weerbaar Digitaal Fundament en Datagedreven gebiedsgericht werken wordt deze strategie tot stand gebracht:

- De digitale economie als onderdeel van het nieuw economisch beleid;
- De digitalisering van de provinciale organisatie en dienstverlening;
- De digitalisering voor het 'leggen van de ruimtelijke puzzel' door middel van een datagedreven gebiedsgericht aanpak.

Hiermee wordt een kader en een kompas geboden om de digitale transformatie in te zetten. Voor de tweede pijler Weerbaar Digitaal Fundament geldt dat dit geen nieuwe koers is maar een logisch vervolg op de eerdere Informatiestrategie met als toevoeging dat de bijbehorende resultaatgebieden zullen bijdragen aan de netwerksamenleving en de open en transparante organisatie die we willen zijn. De uitvoering zal in 2024 worden beschreven in een werkplan om gedragen, weloverwogen keuzes te kunnen maken en prioriteiten te stellen.

Weerbaar Digitaal Fundament

Op basis van de aanbesteding van 'Veilige connectiviteit en toegang' hebben we de eerste wijzigingen aan de digitale infrastructuur succesvol doorgevoerd. Deze transitie loopt nog door in 2024. Hierdoor is wederom een stap gezet in de uitvoering van de Cloud strategie (Informatiestrategie 2019-2024) van de provincie: ICT draait zo veel mogelijk buiten het provinciehuis en wordt als dienst afgenomen van leveranciers. Dit geldt voor zowel de infrastructuur (hardware) als de informatiesystemen (software). Op deze wijze kan de IV-organisatie veranderen naar een flexibele en wendbare regie-organisatie. Deze strategie is gekozen om te kunnen blijven voldoen aan een hoge beschikbaarheid van de informatiesystemen, om te anticiperen op de snelle ontwikkelingen op ICT-gebied met de daarbij gepaard gaande toenemende complexiteit en de steeds belangrijker wordende cyberweerbaarheid. Inmiddels plukken we de vruchten van deze aanpak. We hebben het afgelopen jaar geen grote verstoringen ondervonden, we hebben de bestuurswisseling kunnen faciliteren en ons ook digitaal weerbaar getoond tegen cyberaanvallen.

Uitvoeringsplan Digitale weerbaarheid

Door personele wisselingen is er vertraging ontstaan in de uitvoering van het plan Digitale Weerbaarheid en is een inhaalslag ingezet. Een gezamenlijk resultaat met de andere provincies is de goedkeuring om aan te sluiten op het Cyber Security Incident Response Team (CSIRT) netwerk van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC).

We richten ons niet alleen op technologische versterkingen maar ook op het creëren van bewustzijn en verantwoordelijkheid binnen onze gehele organisatie. In mei 2023 heeft Directie en Management een lezing en workshop Digitale weerbaarheid gevolgd met als doel ons beter voor te bereiden op cyberaanvallen. Er is in 2023 prioriteit gegeven aan het implementeren van maatregelen op het gebied van logische toegangsbeveiliging en back-up. Voor deze onderwerpen is een gap-analyse op de BIO 2.0 uitgevoerd zodat duidelijk is geworden welke maatregelen in 2024 geïmplementeerd moeten worden met behulp van onze leveranciers.

Datagedreven gebiedsgericht werken

Deze pijler ondersteunt het leggen van de 'ruimtelijke puzzel'. Onze ambitie is om de ruimtelijke visie van Flevoland in een datagedreven werkwijze te vatten zodat deze informatie eenvoudig gevisualiseerd en gedeeld kan worden met andere gemeenten, het waterschap, het Rijk maar ook met inwoners en ondernemers. De datagedreven aanpak gebiedsgericht werken leidt er toe dat we een werkwijze ontwikkelen om informatie (data, kaarten, visualisaties) duurzaam en vindbaar op te slaan met inzet van een Dataplatform, 3D technologie en demo faciliteiten.

Interprovinciale samenwerking Digitalisering

In de nieuwe bestuursperiode is het programma 'Interprovinciale Digitale Agenda' overgegaan in de AAC Digitalisering. Er is een werkagenda waar onder andere het datagedreven gebiedsgericht werken een belangrijk onderdeel is en gewerkt wordt aan het leggen van een gemeenschappelijke, interprovinciale informatiekundige basis voor gebiedsgerichte plannen.

Woo

De 'Wet open overheid' (Woo) is per 1 mei 2022 in werking getreden en vervangt de 'Wet openbaarheid van bestuur' (Wob). GS hebben op basis van een impactanalyse in 2022 vastgesteld in vier jaar toe te willen groeien naar de variant 'Effectief transparant en goed toegankelijk'. Daartoe is een vierjarig gefaseerd programma met vier programmasporen opgezet dat is ondergebracht bij het resultaatgebied Informatiehuishouding Open & Transparant van de 'Digitale Transitie'. Dit heeft als voordeel dat het programma meeloopt in de budgettering en sturing onderdeel is van de opgave 'Digitalisering'.

De eerste fase van het programma heeft zich gericht op 'Basaal transparant en basaal toegankelijk'. Daarin zijn flinke vorderingen gemaakt. Belangstellenden kunnen bijvoorbeeld 7 van de 17 informatie-categorieën via onze website raadplegen. Deze informatie wordt actief openbaar gemaakt op <https://www.flevoland.nl/loket/openbare-documenten/Overzicht-openbare-documenten>. De overige categorieën volgen in 2024 en begin 2025. Zoek en vind-opties zijn vanuit het perspectief van de burger geoptimaliseerd. Hiermee lopen we vooruit op de regelgeving die in 2024 en verder wordt uitgevaardigd. Flevoland is geregistreerd in het Register van Overheidsorganisaties, waarin de zoekfunctie van de landelijke Woo-index (het landelijk zoekportaal) is geïntegreerd (https://organisaties.overheid.nl/woo/14866/Provincie_Flevoland). Via deze Woo-index worden burgers en andere belanghebbenden naar onze webpagina 'Openbare documenten' geleid met de bij hun zoekvraag relevante documenten, hoewel de meesten rechtstreeks onze website bevragen.

Het proces voor de beantwoording van Woo-verzoeken (de zogenaamde 'passieve openbaarmaking') is geoptimaliseerd, onder andere door de implementatie van anonimiseringssoftware. De wettelijk verplichte Woo-contactpersoon is aangesteld en versterking van de formatie voor dit werk wordt gezocht. Binnen de organisatie is via het spoor 'Ambtelijk vakmanschap' een inhoudelijk kennisprogramma over openbaarmakingsvereisten voorbereid. Dit wordt gecombineerd met oefening, bewustwording en vaardigheden en deze leergang wordt in 2024 gegeven. De aanbesteding in 2023 om voor Woo-verzoeken een zoekmachine te installeren zodat relevante informatie snel kan worden gevonden is niet succesvol afgerond. In 2024 zal naar de mogelijkheden van Artificial Intelligence worden gekeken om de Woo processen te ondersteunen.

Het is de ambitie van GS om te komen tot een organisatie die 'Effectief transparant en goed toegankelijk' is. Daarom is aansluiting gezocht bij speerpunten als 'Corporate identity' en 'Bestuurlijke vernieuwing en participatie' die zich eveneens met deze kernopdracht bezighouden. Doel is om te komen tot een gecoördineerde communicatie-aanpak die zijn beslag moet krijgen begin 2024. Ook wordt ingezet op de verbetering van de kwaliteit van nota's, waarbij de eisen voor openbaarmaking en de ambities vanuit de Woo integraal worden meegenomen.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Onder de AVG worden privacyrechten versterkt en krijgen met name overheidsorganisaties meer verantwoordelijkheden bij het verwerken en beveiligen van persoonsgegevens. In de organisatie wordt aandacht besteed aan datalekken, cyberaanvallen en het voorkomen daarvan door middel van bewustwording, het maken van back-ups tegen mogelijke gevolgen van ransomware en continue bijhouden van onder meer technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen. Ontwikkelingen en mogelijke regelgeving rondom datasturing, kunstmatige intelligentie (AI) en de toepassing van algoritmes (register) volgen we in IPO verband intensief.

In 2023 is een self assessment uitgevoerd om onszelf de maat te nemen en te zien wat ons nog te doen staat bij het implementeren van privacy- verantwoord handelen conform de AVG, zodat we aantoonbare verbeteringen kunnen doorvoeren en hierover kunnen rapporteren. Naast de Functionaris Gegevensbescherming hebben we mede daarvoor in de 2e helft van het jaar ook een Privacy Officer aangesteld.

Duurzaam woon-werkverkeer

In het kader van verduurzaming van woon-werkverkeer en dienstreizen, is het beleid voortgezet van het faciliteren van thuiswerken en het volledig vergoeden van reizen met het openbaar vervoer. Ter oriëntatie is een marktverkenning uitgevoerd onder externe partijen die de provincie kunnen adviseren en ondersteunen in het verder verduurzamen van de werk gerelateerde mobiliteit. Dit heeft een helder beeld opgeleverd van de ontwikkelingen in de mobiliteitsmarkt en daarin aanwezige mogelijkheden als het gebruik van deelvervoer,

huurauto's en elektrische fietsen en scooters. De uitkomst van de marktverkenning vormt mede de basis voor toekomstige plannen en activiteiten op het gebied van duurzaam reizen.

Participatiewet

Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt is Flevoland wederom succesvol gebleken in het werven van kandidaten uit de doelgroep. Voor het vijfde jaar op rij is voldaan aan de wettelijke quotumnorm voor de Participatiewet.

Wat hieraan heeft bijgedragen, is de geringe uitstroom van participatiemedewerkers. Voor de meesten geldt dat zij hun plek hebben gevonden in de organisatie en zich verder kunnen ontwikkelen in hun huidige of nieuwe functie.

Financiële applicatie

Het huidige financiële systeem (Coda), dat al sinds 2013 in gebruik is, is per 1 januari 2024 vervangen door een nieuw systeem (SAP). Dit nieuwe systeem biedt meer functionaliteit dan het huidige systeem; zo bevat het een uitgebreidere project- en vaste activa-administratie en zijn er mogelijkheden voor gebruikers om (zelf) actuele informatie uit het systeem te halen. Het project om het systeem in te richten en te implementeren is begin 2022 gestart; in de loop van dat jaar is de conclusie getrokken dat implementatie per 1 januari 2023 niet haalbaar was en is 1 januari 2024 als implementatiedatum vastgesteld. Het jaar 2023 heeft in het teken gestaan van het (verder) inrichten van het SAP-systeem, het testen daarvan (in meerdere rondes) en het oplossen van de bevindingen alsmede het voorbereiden van de migratie. Dit betrof (onder meer) de migratie van het oude systeem naar SAP, trainingen van medewerkers en het inrichten van het beheer. Op basis van deze inspanningen kon eind 2023 het besluit worden genomen om op 1 januari 2024 live te gaan met SAP. Dit is inmiddels gebeurd; het project zich nu in de nazorgfase waarin de gebruikers worden begeleid om het systeem goed te leren gebruiken. Het project zal medio maart 2024 worden afgerond. De nu in gebruik genomen release focust op de financiële administratie en de werkprocessen van de provincie (en met name inkopen en inkomende facturen), maar ook op verbetering van de informatievoorziening/rapportages voor medewerkers én managers. In de volgende release zal het systeem worden doorontwikkeld, waarbij ook zal worden ingespeeld op de ontwikkeling van opgave gericht werken.

Inkoop en aanbesteding

Inkoopbeleid

Op 30 oktober 2023 heeft GS het nieuwe inkoopbeleid (hierna "inkoopbeleid 2023") vastgesteld en PS daarover geïnformeerd. Hiermee is uitvoering gegeven aan een aantal wensen van PS zoals de moties:

- Invoeren Social Return on Investment (SROI)" als vast onderdeel van het provinciale inkoop en aanbestedingsbeleid,
- "Voorkom dwangarbeid productieketens zonnecellen" en
- "Biodiversiteit als uitgangspunt provinciaal beleid".

Het inkoopbeleid 2023 heeft als doel het vergroten van de impact van inkoop op de volgende vijf pijlers:

1. doelmatig, juridisch en financieel passend inkopen,
2. samenwerking (met andere overheden en maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven hogescholen en universiteiten),
3. innovatief inkopen,
4. lokaal inkopen en
5. monitoring en borging.

Het inkoopbeleid 2023 bestaat uit twee delen: de inkoopvisie en het inkoopkader. In de inkoopvisie zijn – naast de genoemde vijf pijlers - thema's uitgewerkt voor 'Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen' (MVOI). Deze thema's worden toegepast op basis van 'comply or explain'. Hierbij kan gedacht worden aan: 'Klimaat- en Milieubewust inkopen', 'Circulair inkopen', 'Sociaal inkopen' en 'Ethisch inkopen' (inclusief ketenverantwoordelijkheid (ISV)). De provincie kiest ervoor om naast de inzet vanuit de Participatiewet/ Quotumwet de focus te leggen op sociaal inkopen door het toepassen van social return. Verder kiest de provincie ervoor om ook bij inkopen aandacht te hebben voor diversiteit en inclusie. Het inkoopkader bevat concrete voorwaarden die we onszelf stellen wanneer wij overheidsopdrachten verstrekken aan marktpartijen.

Contractmanagement

Om impact te maken met inkoop is integrale verantwoordelijkheid en draagvlak van belang. We gebruiken 2024 dan ook om het inkoopbeleid 2023 te implementeren en leggen daarbij de nadruk op opdrachtgeverschap. Parallel aan de ontwikkeling van het inkoopbeleid, wordt daarom onder andere gewerkt aan contractmanagement. Contractmanagement speelt niet alleen een cruciale rol bij borging en monitoring van het nieuwe inkoopbeleid maar ook bij beheersing van rechtmatigheid.

Facilitaire zaken

Elektrisch vervoer

In 2023 zijn volledig elektrische dienstauto's in gebruik genomen. De bestuurders worden klimaatneutraal van A naar B gebracht. In het verlengde hiervan is via de zomernota krediet beschikbaar gesteld voor het plaatsen van een snellaadpaal zowel voor eigen gebruik als voor medewerkers, bezoekers en burgers. Het samenwerkingsverband van contractpartijen onder regie, samengebracht in de Facilitaire Coalitie Flevolair, heeft een vlucht genomen en volgens het principe 1+1=3 mooie resultaten bewerkstelligd. Bovendien wordt gewerkt aan een plan om de eigen parkeerplaatsen te voorzien van zogenaamde Solar Carports. Dit betreft overdekte parkeerplaatsen met zonnepanelen ten behoeve van de laadvoorzieningen op eigen terrein.

Verbouwing huis van Flevoland

In navolging van de, door PS, goedgekeurde inrichtingsprincipes begin 2023 heeft FZ&E samenwerkt met externe adviseurs aan de documenten voor de voorgenomen verbouwing van de begane grond incl. Statenzaal, Oost en Zuid 4 en het bedrijfsrestaurant. In voorbereiding op de verbouwing en ten behoeve van het multifunctioneel gebruik van de centrale hal is de rechte trap tussen 0 en 1 (locatie Servicecentrum) verwijderd. Dit zorgt niet alleen voor een betere doorstroming van gebruikers, een weidser en opener gevoel maar is ook het dichten van een potentieel veiligheidsrisico.

Vanaf 2024 wordt een deel van de zuidvleugel van Provinciehuis verhuurd. Deze invulling is in 2023 voorbereid. De huurders zijn gelieerd aan de provincie: VisitFlevoland en Flever. Zo hebben we een eerste invulling gegeven aan het Huis van Flevoland. Bovendien zijn we in 2023 samen met het Rijk gestart met de pilot waarin ons provinciehuis als rijkshub kan dienen. Rijksambtenaren de mogelijkheid bieden een werkplek in ons provinciehuis te gebruiken. Hiermee wordt de ruimte ingevuld door partijen met een maatschappelijk belang in Flevoland en verzekert de provincie zich van huurinkomsten gedurende de looptijd van de overeenkomsten.

6 Verbonden partijen

6.1 Algemeen

Verbonden partijen zijn publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) rechtspersonen waarin we een bestuurlijk én een financieel belang hebben. Een financieel belang houdt in dat we financiële middelen ter beschikking hebben gesteld aan een verbonden partij en we deze middelen niet meer kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat. Een bestuurlijk belang betekent zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

De indeling van de verbonden partijen wordt in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de notitie 'Verbonden partijen' in vijf categorieën gesplitst. Dit zijn de categorieën: gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen, overige verbonden partijen en de organisaties met een maatschappelijk belang.

Visie en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is uitgewerkt in de 'Kadernota verbonden partijen 2015' die op 28 oktober 2015 door PS is vastgesteld. De nota schetst een visie en een beeld van de beleidsvoornemens die bij het al dan niet aangaan of aanhouden van een verbonden partij een rol spelen en beschrijft ook de positie van PS in relatie tot de verbonden partijen.

Volgens de definities is stichting DE-on formeel geen verbonden partij, echter wordt deze wel opgenomen om PS blijvend te informeren en omdat de provincie momenteel de enige financier is.

In de benadering van verbonden partijen gaan wij uit van de diversiteit aan verbonden partijen. Waar sprake is van een aandeelhoudersbelang is de positie van provincie Flevoland beperkt. Onze invloed in dergelijke partijen is navenant gering en onze inzet is gericht op het uitoefenen van invloed op specifieke maatschappelijke of strategische onderwerpen. In die gevallen waar wij een groot aandeel hebben of alle zeggenschap hebben plegen wij grote inzet, alleen of samen met anderen om te zorgen dat de verbonden partij de opdracht optimaal uitvoert.

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen en coöperaties	Gemeenschappelijke regelingen (GR)
Horizon B.V.	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
OMALA N.V.	Het Flevolands Archief
Airport Garden City C.V.	Stichtingen en verenigingen
N.V. Afvalzorg Holding	Interprovinciaal Overleg (IPO)
Vitens N.V.	Coöperatieve Vereniging NDOV -DOVA U.A.
Alliander N.V.	Overige verbonden partij(en)
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland
TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.	Organisatie(s) met een maatschappelijk belang
Visit Flevoland B.V.	Stichting DE-on
Sport Service Flevoland B.V.	
Groefonds Flevoland B.V.	

Wijzigingen in de lijst van verbonden partijen

Ten opzichte van de Jaarstukken 2022 zijn er geen wijzigingen opgetreden in de lijst verbonden partijen.

6.2 Overzicht verbonden partijen

1

Horizon		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.horizonflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Bevorderen werkgelegenheid	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	A.J. Gerritsen & C.A. Jansen	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	113	113
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	8.544	8.785
Omvang vreemd vermogen	4.597	4.597
	2022	2023
Financieel resultaat	-516	241
Dividend	0	0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door de vennootschap opgestelde Jaarstukken 2022 en de Q3-rapportage 2023, waarin opgenomen het geprognosticeerd geconsolideerd resultaat 2023. x € 1.000

Aanvullende informatie

Horizon B.V. is door de provincie opgericht en opereert als de regionale ontwikkelingsmaatschappij van Flevoland. Het doel van de vennootschap is het versterken van de economische structuur en het stimuleren van de werkgelegenheid in provincie Flevoland. Horizon zet zich in om ondernemers te laten groeien en tegelijkertijd maatschappelijke opgaven te realiseren. Daarbij laat zij zich leiden door voorspoed voor de inwoners van Flevoland. Dit doet Horizon langs drie lijnen, namelijk: 1) innoveren (het ondersteunen van bedrijven die nieuwe verdienmodellen zoeken en het verder uitwerken van innovatieve businesscases), 2) internationaliseren (exportbevordering en acquisitie van nieuwe bedrijven) en 3) investeren (verstrekken van financiering aan Flevolandse bedrijven, daar waar er sprake is van marktfalen). De provincie is enig aandeelhouder in Horizon. De vennootschap is aandeelhouder in een drietal Flevolandse entiteiten: De Aanjager B.V. (100%), het MKB Fonds Flevoland B.V. (81,5%) en het Technofonds Flevoland B.V. (62,5%). Met deze entiteiten worden Flevolandse bedrijven ondersteund. De vennootschappelijke jaarstukken over het boekjaar 2023 zijn ten tijde van het opstellen van de provinciale jaarstukken 2023 nog niet beschikbaar.

2

Sport Service Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.sportflevo.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Behartigen van sport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	162	162
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	311	398
Omvang vreemd vermogen	211	221
	2022	2023
Financieel resultaat	34	52
Dividend	0	0

Bovenstaande gegevens zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarrekening 2022 en de begroting 223

x € 1.000

Aanvullende informatie

Eind 2018 is Sportservice Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op gebied van sport activiteiten uit voor de provincie.

3

Visit Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.visitflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Behartigen van toerisme	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	100	100
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	239	241
Omvang vreemd vermogen	128	128
	2022	2023
Financieel resultaat	53	2
Dividend	0	0

bovenstaande gegevens zijn gebaseerd op de jaarrekening 2022 en vastgestelde begroting 2023

x € 1.000

Aanvullende informatie

Eind 2018 is Visit Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op recreatief toeristisch gebied activiteiten uit voor de provincie.

4

OMALA N.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.lelystadairportbusinesspark.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam Lelystad Airport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J. Klopman & C.A. Jansen	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	33,33	33,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	25	25
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	435	440
Omvang vreemd vermogen	887	887
	2022	2023
Financieel resultaat	101	5
Dividend	0	0

Jaarrekening 2022 en prognose 2023.

x € 1.000

Aanvullende informatie

OMALA N.V. is de enig behorend vennoot van Ontwikkeling Maatschappij Airport Garden City (AGC). Vanaf 2016 handelen OMALA NV en AGC CV onder de handelsnaam Lelystad Airport Businesspark (LAB). Omdat het luchthavenbesluit is genomen kan Amsterdam Lelystad Airport zich ontwikkelen tot luchthaven voor Low Cost Carriers, zakenvluchten, lesvluchten en onderhoudsvluchten. De aanleg van provinciale infrastructuur en de aansluiting van een halve afslag op de A6 versterken de ruimtelijke positionering van het OMALA gebied.

5

Airport Garden City C.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	C.V.	
Website	www.lelystadairportbusinesspark.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam Lelystad Airport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J. Klopman & C.A. Jansen	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	33,33	33,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	1.000	1.000
Financieel belang van de provincie (lening €)	1.600	1.600
Omvang eigen vermogen	3.001	3.001
Omvang vreemd vermogen	5.240	5.240
	2022	2023
Financieel resultaat	0	0
Dividend	0	0

Jaarrekening 2022 en prognose 2023.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De behorend vennoot van Airport Garden City C.V. is OMALA N.V. Voor deze partij zijn dezelfde risico's en beheersmaatregelen van toepassing als bij de verbonden partij OMALA N.V.

6

Afvalzorg Holding N.V.		
Vestigingsplaats	Assendelft	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.afvalzorg.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J.N. Simonse	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	10,00	10,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	4	4
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	72.863	75.175
Omvang vreemd vermogen	139.978	143.705
	2022	2023
Financieel resultaat	177	2.312
Dividend	125	125

Prognose o.b.v. begroting 2023

x € 1.000

Aanvullende informatie

Het publiek belang van afvalverwerking en milieuzorg komt voort uit de voormalige nutsbedrijven. Zowel bestuurlijk als financieel is er voor de provincie nauwelijks sprake van risico's anders dan een regulier risico als aandeelhouder in verband met het zeer beperkte aandeel in het bedrijf. Gezien de beperkte risico's zijn specifieke beheersmaatregelen niet aan de orde.

7

Vitens N.V.		
Vestigingsplaats	Utrecht	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.vitens.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Drinkwatervoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J.N. Simonse	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,08	0,08
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	250	250
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	649.500	684.000
Omvang vreemd vermogen	1.446.600	2.221.800
	2022	2023
Financieel resultaat	8.200	32.100
Dividend	0	0

Prognose o.b.v. Financieel jaarplan 2023-2025

x € 1.000

Aanvullende informatie

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie. De provincie loopt geen substantiële risico's. In de planperiode is de verwachting dat de solvabiliteit rond de 30% zal uitkomen. Jaarlijks zal worden beoordeeld of uitkering van dividend mogelijk is. Vitens wil de solvabiliteit de aankomende jaren laten stijgen naar een minimumniveau van 35% en blijvend voldoen aan de financiële ratio's zoals gesteld door de

kredietverstrekkers. Hiervoor zal de aankomende jaren het nettoresultaat moeten worden toegevoegd aan het eigen vermogen.

8

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.bngbank.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Financiële dienstverlening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,14	0,14
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	572	572
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.615.000	4.590.000*
Omvang vreemd vermogen	107.459.000	123.728.000*
	2022	2023
Financieel resultaat	300.000	141.000*
Dividend	172	188
<i>https://www.bngbank.nl/</i>		x € 1.000

Aanvullende informatie

* per 30-06-2023 op basis van de halfjaarcijfers BNG Bank* cijfers per 30-06-2023* per 30-06-2023

9

Alliander N.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.alliander.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Energievoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,05	0,05
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	201	201
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.570.000	4.590.000
Omvang vreemd vermogen	6.122.000	6.626.000
	2022	2023
Financieel resultaat	198.000	109.000
Dividend	47	38
<i>Prognose o.b.v. halfjaarcijfers 2023</i>		x € 1.000

Aanvullende informatie

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie.

TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.

Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.pocfondsflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Economische ontwikkeling	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	A.J. Gerritsen & C.A. Jansen	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	6.843	6.850
Omvang vreemd vermogen	43	43
	2022	2023
Financieel resultaat	-645	8
Dividend	0	0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door de vennootschap opgestelde Jaarstukken 2022 en de Q3-rapportage 2023, waarin opgenomen het geprognosticeerd resultaat 2023. x € 1.000

Aanvullende informatie

Sinds 2018 verstrekt TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V. participaties en/of (achtergestelde) converteerbare leningen aan Flevolandse innovatieve MKB-ondernemingen om op deze wijze innovatie in een vroeg stadium al te ondersteunen. Hierbij is het uitgangspunt dat het fonds minimaal 50% revolverend is. Het fonds heeft tot en met 2023 een toegezegd fondsvermogen van € 13,3 mln., waarvan € 5,3 mln. afkomstig is uit EFRO-middelen (incl. € 1,3 mln. Rijkscofinanciering). De overige € 8 mln. is afkomstig van de provincie. Hieruit worden ook de beheerkosten aan de fondsbeheerder (Horizon B.V.) betaald. De provincie heeft een aandeel van € 1 en is daarmee 100% eigenaar van deze entiteit. Onder het vreemd vermogen van de entiteit zijn opgenomen het reeds overgemaakte provinciaal fondsvermogen en de vooruitbetaalde EFRO-middelen, inclusief cofinanciering van het Rijk. Zodra het fondsvermogen wordt uitgezet via leningen wordt dit geconverteerd naar het vennootschappelijk eigen vermogen. De jaarstukken van de vennootschap over het boekjaar 2023 zijn ten tijde van het opstellen van de provinciale jaarstukken 2023 nog niet beschikbaar.

11

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.ofgv.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Milieu	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Algemeen en Dagelijks bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	J. Klopman en H.J. Hofstra	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	27,16	28,06
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	2.555	3.338
Omvang vreemd vermogen	5.559	5.600
	2022	2023
Financieel resultaat	924	773
Dividend	0	0

Prognose o.b.v. 2e Voortgangsrapportage 2023 en begroting 2024

x € 1.000

Aanvullende informatie

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) voert taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de deelnemende provincies en gemeenten. Naast de verplichte milieutaken heeft de provincie ook de vergunningverlening-, toezicht en handhavingstaken op een breed terrein van bodem, ontgronding en water ondergebracht bij de OFGV.

12

Het Flevolands Archief

Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	https://www.hetflevolandsarchief.nl/	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Archiefbeheer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Algemeen en Dagelijks bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	J. Klopman	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	8,00	8,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	695	695
Omvang vreemd vermogen	273	273
	2022	2023
Financieel resultaat	133	0
Dividend	0	0

x € 1.000

Aanvullende informatie

Bron van de cijfers: 31-12-2022 uit jaarrekening 2022 (cijfers 1-1-2023) en begroting 2024 voor (prognose) cijfers per 31-12-2023

13

Inter Provinciaal Overleg		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	Vereniging	
Website	www.ipo.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Samenwerking en belangenbehartiging	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht ALV	
Betrokken bestuurder(s)	J.N. Simonse	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	8,33	8,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	5.687	5.687
Omvang vreemd vermogen	31.125	31.125
	2022	2023
Financieel resultaat	3.676	0
Dividend	0	0

x € 1.000

Aanvullende informatie

Cijfers 31-12-2022 op basis van de jaarrekening 2022 (als 1-1-2023 gebruikt) en begroting 2024 voor cijfers 31-12-2023 (begroot financieel resultaat van nihil).

14

Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.		
Vestigingsplaats	Utrecht	
Juridische vorm	Vereniging	
Website	www.dova.nu - www.ndovloket.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Openbaar vervoer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht ALV	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	6,67	6,67
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	509	483
Omvang vreemd vermogen	2.388	2.388
	2022	2023
Financieel resultaat	-362	-27
Dividend	0	0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door het samenwerkingsverband opgestelde Jaarstukken 2022 en de Exploitatiebegroting 2023. x € 1.000

Aanvullende informatie

De organisaties NDOV en DOVA hebben de handen ineengeslagen en zijn met ingang van 2019 samen verder gegaan. Op 31 oktober 2018 is hiertoe de rechtspersoon Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. bij notariële akte te Utrecht opgericht. Het samenwerkingsverband telt 15 leden. Elk lid heeft één stem in de ledenvergadering. De coöperatie heeft ten doel het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel

vervoer. Uiteindelijk doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger. Jaarlijks maakt het bestuur een jaarplan (activiteiten en begroting), bestuursverslag en jaarrekening op. De vereniging brengt na de jaarlijkse vaststelling van het jaarplan door de algemene ledenvergadering voor het gebruik van het NDOV-programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA de daarmee samenhangende kosten bij de leden in rekening conform de vastgestelde verdeelsleutels. De jaarstukken van de vereniging over het boekjaar 2023 zijn ten tijde van het opstellen van de provinciale jaarstukken 2023 nog niet beschikbaar.

15

Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Publiek rechtspersoon	
Website	n.v.t.	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg en milieubeheer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	College vormt Dagelijks- en Algemeen bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra (Dagelijks Bestuur) / Voltallig college (Algemeen Bestuur)	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	-947	403
Omvang vreemd vermogen	28.158	29.158
	2022	2023
Financieel resultaat	-570	1.350
Dividend	n.v.t.	n.v.t.

Jaarrekening 2022 en prognose 2023.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De provincies zijn op basis van de Wet Milieubeheer verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van de stortplaatsen binnen de provinciegrenzen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn gestort. Wanneer de stortplaats is volgestort, zorgt de exploitant voor de afdichting van de stortplaats. Na de technische eindinspectie gaat de nazorg, en daarmee de financiering van de nazorg, over naar de provincie (overdracht). Elke provincie heeft daartoe een Nazorgfonds in het leven geroepen. Het Nazorgfonds is op grond van artikel 15.47 van de Wet Milieubeheer een rechtspersoon en heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur alsmede een eigen begroting en jaarrekening. GS zijn bij dezelfde wet belast met het beheer van het fonds. Zij vormen het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit twee gedeputeerden met de portefeuilles Financiën, Milieu en Afvalzorg. Het Nazorgfonds heeft 2 doelstellingen: de middelen zo goed mogelijk beheren zodat de eeuwigdurende nazorg bekostigd kan worden en zorgdragen dat de middelen alleen aan dit doel besteed worden. De rentetoevoeging in de voorzieningen is jaarlijks gelijk aan het doelrendement (4,4%), onafhankelijk van het werkelijke rendement op het vermogen. De afgelopen jaren was het werkelijke rendement lager dan het doelrendement, waardoor ingeteerd wordt op het eigen vermogen (de buffer voor schommelingen in het rendement).

Stichting DE-on		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Stichting	
Website	www.eef-flevoland.nl/	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Duurzame energievoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Geen	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,00	0,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	8.500	8.500
Omvang eigen vermogen	-827	-823
Omvang vreemd vermogen	8.714	8.750
	2022	2023
Financieel resultaat	-6	4
Dividend	0	0

Prognose o.b.v. jaarplan 2024. In dit jaarplan is nog geen rekening gehouden met de afwaardering van de lening aan DE-on. Voor een nadere toelichting hieromtrent wordt verwezen naar de toelichting op de balans. x € 1.000

Aanvullende informatie

Stichting DE-on is formeel geen verbonden partij, echter is met PS afgesproken dat DE-on wordt behandeld als ware het een verbonden partij. DE-on draagt bij aan de ontwikkeling van duurzame energie in Flevoland. Deze bijdrage vindt plaats door het financieren van projecten gericht op zowel besparing en/of het duurzaam opwekken van energie, in die delen van de markt welke zich autonoom onvoldoende ontwikkelen. In 2023 is de looptijd van de drie uitstaande leningen met 8 jaar verlengd, tot en met 2042. Gedeputeerde Staten hebben bij besluit van 30 augustus 2022 een aanvullende lening van € 6,5 mln. beschikbaar gesteld aan DE-on. Ten tijde van het opstellen van de Jaarstukken 2023 heeft DE-on geen gebruik gemaakt van deze mogelijkheid.

Groefonds Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.horizonflevoland.nl/groefonds-flevoland	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Versterken van de economische structuur en stimuleren werkgelegenheid	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	A.J. Gerritsen & C.A. Jansen	
	31-12-2022	31-12-2023
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	50,00	50,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	6.700	10.700
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	12.718	12.265
Omvang vreemd vermogen	14	14
	2022	2023
Financieel resultaat	-509	-452
Dividend	0	0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door de vennootschap opgestelde Jaarstukken 2022 en de Q3-rapportage 2023, waarin opgenomen het geprognosticeerd resultaat 2023. x € 1.000

Aanvullende informatie

Groefonds Flevoland B.V. heeft als doel het versterken van de economische structuur en het stimuleren van de werkgelegenheid in provincie Flevoland. Dit doet zij door het participeren in alsook het aangaan en verstrekken van (achtergestelde) geldleningen aan vennootschappen en andere ondernemingen die in de ruimste zin een bijdrage kunnen leveren aan dit doel. De Nederlandse Staat en provincie Flevoland zijn elk voor 50% eigenaar van deze entiteit. De initiële fondsomvang bedraagt € 16 mln., waarbij een eerste kapitaalstorting van € 8 mln. heeft plaatsgevonden bij de oprichting. Op 23 november 2021 is het aandelenkapitaal met € 5,4 mln. uitgebreid en door beide aandeelhouders (naar rato van ieders belang) volgestort. In december 2023 heeft door beide aandeelhouders een tweede kapitaalstorting van € 8 mln. op het initiële fondsvermogen plaatsgevonden. De vennootschappelijke jaarstukken over het boekjaar 2023 zijn ten tijde van het opstellen van de provinciale jaarstukken 2023 nog niet beschikbaar.

7 Grondbeleid

Door de provincie wordt grondbeleid ingezet voor integrale gebiedsontwikkeling, infrastructuur, Natuurnetwerk Nederland en gebiedsontwikkeling van het landelijk gebied. De provincie acteert daarin enerzijds als grondeigenaar en grondbeheerder (taakgebonden grondbeleid) en anderzijds als gebiedsontwikkelaar (gebiedsgericht grondbeleid).

Het taakgebonden grondbeleid is gericht op de realisatie van nieuwe, dan wel de aanpassing van bestaande, provinciale infrastructuur. Het gebiedsgerichte grondbeleid is gericht op het realiseren van provinciale strategische doelen, zoals vastgelegd in het provinciale omgevingsbeleid.

Kaderdocumenten

Wij hebben het grondbeleid doorvertaald in verschillende provinciale kaderdocumenten, de 'Omgevingsvisie FlevolandStraks', het 'Omgevingsprogramma Flevoland' en de 'Kadernota Grondbeleid'. In deze kadernota zijn zowel het bestaande beleid als de volgende beleidsuitgangspunten neergelegd:

- Bij de grondverwerving voor infrastructurele werken wordt in samenloop met elke minnelijke onderhandeling tevens een aanvang gemaakt met de administratieve fase van de onteigeningsprocedure. Het definitieve besluit om over te gaan tot onteigenen wordt pas genomen als het minnelijke traject niet tot het gewenste resultaat heeft geleid.
- Per concreet project of programma wordt de inzet van provinciale middelen en de daarbij behorende projectmatige aanpak bepaald.

We beschouwen de regeling van de bouwgrondexploitatie in eerste instantie als een verantwoordelijkheid van gemeenten en private partijen. Indien het provinciale belang dit vereist kan - met instemming van PS - van dit uitgangspunt worden afgeweken. Hiervan is vooralsnog geen sprake. De provincie participeert in de verbonden partijen OMALA N.V. en Airport Garden City C.V., waarin wel bouwgrondexploitaties plaatsvinden.

Met het provinciale grondbeleid beogen we tegen aanvaardbare prijzen tijdig gronden beschikbaar te krijgen of te laten krijgen voor de realisering van ruimtelijke doelen. Aanvaardbare prijzen zijn in de regel marktconforme prijzen, waarbij we zodanig opereren dat marktverstoringen (prijsofdrijving) zoveel mogelijk worden voorkomen.

Gronden in eigendom (gebiedsgericht grondbeleid)

De provincie heeft een beperkte hoeveelheid grond in eigendom ten behoeve van het gebiedsgerichte grondbeleid (niet zijnde ondergrond van infrastructuur en dergelijke) op het gebied van landbouwtransitie. Omdat deze gronden zich niet in een transformatieproces bevinden en veelal (tijdelijk) een vaste bestemming kennen worden deze in de jaarrekening gepresenteerd als materieel vast actief. Aan deze gronden wordt geen rente toegerekend.

Waardering grond

De gronden worden in de balans gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, bestaande uit de aankoopprijs voor de grond en opstallen, vermeerderd met de kosten voor schadeloosstelling en verminderd met ontvangen bijdragen van derden.

Op 31 december 2023 zijn er geen gronden meer in bezit voor het 'Programma Nieuwe Natuur'.

Er is één grondpositie in eigendom ten behoeve van de landbouwtransitie. Hiervoor is in 2023 een rijksbijdrage ontvangen, waardoor de boekwaarde nagenoeg nihil is.

8 Openbaarheidsparagraaf Woo

Algemeen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de Openbaarheidsparagraaf Woo een nieuw verplicht onderdeel in de Programmabegroting. Voor het eerst is deze informatie opgenomen in de begroting 2024. Dat is zo recent dat daarover geen terugblik kan worden gegeven. Daarom wordt nogmaals aandacht gegeven aan de bedoeling van deze informatie. De omschrijving van wat in deze paragraaf naar voren wordt gebracht is globaal aangeduid: "een bestuursorgaan besteedt in de jaarlijkse begroting dan wel de jaarlijkse begroting van het openbaar lichaam of de rechtspersoon waarvan het bestuursorgaan deel uit maakt, aandacht aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en doet in de jaarlijkse verantwoording verslag van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens". In de paragraaf Bedrijfsvoering is over de organisatieaspecten van de Woo ingegaan.

De 'Wet open overheid' (Woo) is per 1 mei 2022 in werking getreden en vervangt de 'Wet openbaarheid van bestuur' (Wob). GS hebben op basis van een impactanalyse in 2022 vastgesteld in vier jaar toe te willen groeien naar de variant 'Maximaal transparant en maximaal toegankelijk'. Daartoe is een vierjarig gefaseerd programma met vier programmasporen opgezet dat is ondergebracht bij de pijler 'Digitaal fundament' van de 'Digitale Transitie'. PS hebben middelen ter beschikking gesteld voor invoering van de wet.

Specifiek

De eerste fase van het programma in 2022 en 2023 heeft zich gericht op 'Basaal transparant en basaal toegankelijk'. Daarin zijn flinke vorderingen gemaakt. Belangstellenden kunnen bijvoorbeeld zeven van de 17 informatie-categorieën via onze website raadplegen. Deze informatie wordt actief openbaar gemaakt op <https://www.flevoland.nl/loket/openbare-documenten/Overzicht-openbare-documenten>. De overige categorieën volgen in 2024 en begin 2025. Zoek en vind-opties zijn vanuit het perspectief van de burger geoptimaliseerd. Hiermee lopen we vooruit op de regelgeving die in 2024 en verder wordt uitgevaardigd. Flevoland is geregistreerd in het Register van Overheidsorganisaties, waarin de zoekfunctie van de landelijke Woo-index (het landelijk zoekportaal) is geïntegreerd (https://organisaties.overheid.nl/woo/14866/Provincie_Flevoland). Via deze Woo-index worden burgers en andere belanghebbenden naar onze webpagina 'Openbare documenten' geleid met de bij hun zoekvraag relevante documenten, hoewel de meesten rechtstreeks onze website bevragen. Deze landelijke Woo-index is overigens nog niet geheel uit-ontwikkeld.

Het proces voor de beantwoording van Woo-verzoeken (de zogenaamde 'passieve openbaarmaking') is geoptimaliseerd, onder andere door de implementatie van anonimiseringssoftware. De wettelijk verplichte Woo-contactpersoon is aangesteld en versterking van de formatie voor dit werk wordt gezocht. Binnen de organisatie is via het spoor 'Ambtelijk vakmanschap' een inhoudelijk kennisprogramma over openbaarmakingsvereisten voorbereid. Dit wordt gecombineerd met oefening, bewustwording en vaardigheden en deze leergang wordt in 2024 gegeven. De aanbesteding in 2023 om voor Woo-verzoeken een zoekmachine te installeren zodat relevante informatie snel kan worden gevonden is niet succesvol afgerond.

Het is de ambitie van GS om te komen tot een organisatie die 'Maximaal transparant en maximaal toegankelijk' is. Daarom is aansluiting gezocht bij speerpunten als 'Corporate identity' en 'Bestuurlijke vernieuwing en participatie' die zich eveneens met deze kernopdracht bezighouden. Doel is om te komen tot een gecoördineerde communicatie-aanpak die zijn beslag moet krijgen begin 2024. Ook wordt ingezet op de verbetering van de kwaliteit van de GS- nota's, waarbij de eisen voor openbaarmaking en de ambities vanuit de Woo integraal worden meegenomen.

IV Jaarrekening

1 Jaarrekening 2023 op hoofdlijnen

1.1 Omvang resultaat

Het rekeningresultaat bedraagt afgerond € 13,1 mln. positief. Hieronder is de opbouw van het resultaat weergegeven.

Opbouw resultaat

Zoals uit onderstaande tabel blijkt zijn de totale lasten € 25,1 mln. lager dan de begrotingsraming na wijziging. Daarnaast is sprake van € 4,9 mln. lagere baten. Tenslotte is € 7,1 mln. meer toegevoegd aan de reserves en is € 9,9 mln. minder onttrokken. Hiermee ligt het resultaat € 13,1 mln. hoger dan geraamd.

Tabel 1.1: Opbouw resultaat

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Lasten	190.091	232.220	252.365	227.311	25.053
Baten	-223.266	-224.154	-243.408	-248.341	4.932
Saldo van lasten en baten	-33.175	8.066	8.956	-21.029	29.985
Stortingen in reserves	62.196	32.107	57.113	64.164	-7.051
Onttrekkingen aan reserves	-41.575	-40.173	-66.069	-56.209	-9.860
Saldo van reservemutaties	20.621	-8.066	-8.956	7.954	-16.910
Gerealiseerd resultaat (- = overschot)	-12.554	0	0	-13.075	13.075

x € 1.000

1.2 Analyse resultaat

In het jaarverslag is bij de programmaonderdelen een verschillenanalyse opgenomen met daarin een toelichting op de afwijkingen (> € 0,1 mln.) ten opzichte van de begroting na wijziging. Alle afwijkingen tezamen vormen het resultaat na bestemming van de jaarrekening 2023 en bedraagt totaal afgerond € 13,1 mln. In onderstaande tabel zijn de verschillen per programmaonderdeel opgenomen.

Tabel 1.2: Verschillen per programmaonderdeel

Programmaonderdeel	Verskil	Waarvan effect op	
		Reserves	Rekening-saldo
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	3.262	1.135	2.127
1.2 Water	769	502	267
2.1 Landbouw & visserij	507	261	246
2.2 Natuur en landelijk gebied	4.597	3.991	606
3.1 Economische ontwikkeling	1.375	1.375	0
3.2 Gebiedsopgaven	6.299	5.265	1.034
4.1 Recreatie en toerisme	236	0	236
4.2 Cultuur en erfgoed	331	175	156
4.3 Krachtige samenleving	576	470	106
5.1 Regionale energiestrategie	-235	-528	293
5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	347	105	242
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	464	48	416
5.4 Klimaatakkoord	0	0	0
6.1 Openbaar vervoer	776	716	59
6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	82	82	0
6.3 Infrastructuur	493	361	132
7.1 Bestuur	108	527	-419
7.2 Provinciale Staten	268	210	58
7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	5.342	0	5.342
7.4 Bedrijfsvoering	4.389	2.642	1.747
7.5 Reserves	0	-427	427
Eindsaldo	29.985	16.910	13.075

x € 1.000

Toelichting op verschillen

De belangrijkste oorzaken (effect op rekeningssaldo > € 0,25 mln.) worden hieronder kort toegelicht. Voor een toelichting op de overige verschillen wordt verwezen naar de desbetreffende programmaonderdelen.

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap: voordelig saldo € 2,1 mln.

Dit voordelig saldo wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- *Almere 2.0 (€ 0,8 mln.):* Begin 2024 is vanuit gemeente Almere bevestigd dat de niet bestede middelen ter hoogte van € 0,85 mln. vanuit de FVA als cofinanciering voor de Floriade terug wordt gestort naar de provincie. Deze is onder de baten verantwoord.
- *Omgevingswet (€ 0,6 mln.):* In 2023 heeft de voorbereiding plaatsgevonden op de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Met het oog op de inwerkingtreding is gekozen om inhuurcapaciteit af te bouwen en vaste formatie hiervoor in te zetten.
- *Landmeetkundig werk, GIS ontwikkeling en innovatie, ontwikkeling data-analyse en monitoring (€ 0,2 mln.):* Op het gebied van onderzoek, data en geo-informatie zijn twee grotere uitgaven niet doorggegaan. De business case voor de aanschaf van 360 graden foto's was onvoldoende. De geplande structurele inwonerspeiling is in afwachting van het coalitieakkoord vertraagd en doorgeschoven naar 2024.

1.2 Water: voordelig saldo € 0,3 mln.

Eind december 2022 heeft het ministerie van LNV twee subsidiebeschikkingen afgegeven voor provinciale projecten in het landelijk gebied. De betreffende projectkosten uit 2022 zijn in de Jaarstukken 2022 verantwoord, echter ten laste van de eigen middelen. Dit is in 2023 hersteld door middel van een heraanlevering en levert de provincie een incidenteel voordeel op. Ten aanzien van de SPUK versnellingsvoorstellen voor het deel 'Perceelafspoeling' bedraagt het voordeel € 0,2 mln.

2.2 Natuur en landelijk gebied: voordelig saldo € 0,6 mln.

Dit voordelig saldo wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- *Stikstof (-/- € 0,5 mln.):* Het budget 'Gebiedsgerichte aanpak Stikstof' is slechts heel beperkt besteed omdat veel kosten gerelateerd aan stikstof konden worden verantwoord als uitvoeringskosten transitie landelijk gebied waarvoor een specifieke uitkering is ontvangen.

- *Afwikkelingsverschillen Transitie landelijk gebied (€ 0,9 mln.):* Eind december 2022 heeft het ministerie van LNV twee subsidiebeschikkingen afgegeven voor provinciale projecten in het landelijk gebied. De gemaakte projectkosten hiervoor zijn verantwoord in de jaarrekening 2022, echter ten laste van de eigen middelen. Dit is in 2023 hersteld en levert de provincie een incidenteel voordeel op welke als afwikkelingsverschil is verantwoord.

3.2 Gebiedsopgaven: voordelig saldo € 1,0 mln.

De lasten van Flevokust Haven zijn € 0,6 mln. hoger wat wordt veroorzaakt door de boekhoudkundige verwerking van de kapitaallasten (ook € 0,6 mln. hogere baten). Daarnaast is Flevokust Haven eind 2023 getaxeerd om de marktwaarde te bepalen. Deze marktwaarde is € 1,0 mln. hoger dan de waarde in de administratie van de provincie omdat een voorziening is opgenomen. Om de waarde in de administratie gelijk te krijgen aan de taxatie is € 1,0 mln. vrijgevallen, hetgeen een voordeel geeft dat niet begroot was. Door het afsluiten van een nieuwe huurovereenkomst voor een deel van het terrein in 2023 zijn de baten € 0,1 mln. hoger uitgekomen dan begroot.

5.1 Regionale energiestrategie: voordelig saldo € 0,3 mln.

Door vertraging van het onderzoeksprogramma zoals aangegeven in de voortgangsnotitie RES Flevoland 2023 is een onderbesteding op dit budget, omdat de regio zich heeft moeten heroriënteren vanwege netcongestie en beleid zon (geen zon op landbouwgrond) en wind op land (Windplan west).

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid: voordelig saldo € 0,4 mln.

Dit voordelig saldo wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- *Klassieke milieutaken (€ 0,1 mln.):* Eind 2022 is aan de GGD-Amsterdam opdracht gegeven te starten met de voorbereidingen voor de bouw van een tweede RIVM-Ankerstation in de provincie. Voor het jaarlijkse onderhoud van het Ankerstation is € 0,05 mln. begroot. Het Ankerstation is nog niet opgeleverd en is het onderhoudsbudget niet besteed. Daarnaast is minder besteed voor de subsidieregeling 'Verbeteren van de geluidwering van woningen' dan begroot.
- *Programma Uitvoering Leefomgevingstaken (€ 0,2 mln.):* In maart 2023 heeft GS het uitvoeringsprogramma 'Schone Lucht Akkoord 2023-2030' vastgesteld. Om inzicht te krijgen in de concentraties van fijnstof in de directe leefomgeving wordt samen met inwoners en andere partners een Luchtkwaliteitsmeetnet aangelegd voor Flevoland. Voor de dekking van dit project wordt gebruik gemaakt van een specifieke uitkering. De uitvoering vindt plaats in 2024.

7.1 Bestuur: nadelig saldo € 0,4 mln.

Jaarlijks wordt op balansdatum de voorziening 'APPA' (pensioenen (oud) GS-leden) herijkt. Een externe pensioenuitvoerder stelt op basis van actuariële berekeningen de omvang van de toekomstige verplichtingen vast. Het verschil tussen de boekwaarde van de voorziening en de actuariële berekening is de vrijval of storting waarmee de voorziening muteert. Voor 2023 is de storting € 0,9 mln. en was de geraamde storting € 0,3 mln. Dit financiële gevolg wordt met name veroorzaakt door de rekenrente, welke in 2023 sterk werd beïnvloed door de stijgende inflatie.

7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten: voordelig saldo € 5,3 mln.

Dit voordelig saldo wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- *Loon- en prijsontwikkeling (€ 1,1 mln.):* Jaarlijks is in de meerjarenbegroting een bedrag geraamd voor de loon- en prijsontwikkeling op basis van de verwachtingen van het Centraal Planbureau. Hiervan is in 2023 geen gebruik gemaakt.
- *Nieuw beleid (€ 0,3 mln.):* Dit budget was beschikbaar voor nieuwe initiatieven. Daarbinnen waren enkele oormerken opgenomen voor specifieke onderwerpen die nog nadere uitwerking of besluitvorming behoeften. Het beschikbare budget is niet volledig ingezet.
- *Onzekerheden perspectiefnota (€ 1,2 mln.):* De stelpost 'Onzekerheden perspectiefnota' is met name bedoeld als risicobuffer voor tegenvallende opbrengsten uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting bij toenemende elektrificering van het voertuigenbestand. Omdat het effect van dergelijke ontwikkelingen opgevangen kon worden binnen de overige budgetten is deze stelpost uiteindelijk in 2023 niet ingezet.
- *Provinciefondsuitkering (€ 0,7 mln.):* De geraamde provinciefondsuitkering is voor het laatst bijgesteld bij de Slotwijziging 2023 en was gebaseerd op de septembercirculaire 2023. Nadien is de decembercirculaire 2023 verschenen. De effecten van deze circulaires zijn niet meer in de begrotingsraming verwerkt. Uiteindelijk is de uitkering circa € 0,7 mln. hoger uitgevallen dan de raming.
- *Opcenten MRB (€ 0,5 mln.):* Door mutaties in omvang en samenstelling van het wagenpark (waaronder de toegenomen elektrificering) is de uiteindelijke opbrengst over 2023 circa € 0,5 mln. hoger dan was geraamd (een relatieve afwijking van 1,12%). Dit is het gevolg van een minder grote daling van het aantal belastbare voertuigen dan was begroot.

- *Rentebaten (€ 1,2 mln.):* Door de stijgende rentetarieven in 2023 zijn met name in het tweede half jaar van 2023 de ontvangen rentevergoedingen op het schatkistbankieren hoger dan geraamd. Het gemiddelde rentetarief in januari was 1,9% en dit is geleidelijk gestegen tot een gemiddeld tarief in december van 3,9%.

7.4 Bedrijfsvoering: voordelig saldo € 1,7 mln.

Het voordelig rekeningsaldo wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- *Capaciteitskosten (€ 0,8 mln.):* Door de gespannen arbeidsmarkt is niet gelukt om de totale geraamde formatie voor 2023 in te vullen. Daardoor zijn de salarislasteren lager ten opzichte van de begroting. Daarnaast wordt het effect van de lagere capaciteitskosten versterkt door een stijging van het aantal specifieke uitkeringen die ook (deels) zijn bedoeld voor de dekking van de capaciteitskosten. Voor twee specifieke uitkeringen die eind 2022 aan ons zijn toegekend bleek dat de capaciteitskosten met terugwerkende kracht gedekt mogen worden vanuit die uitkering. Omdat die kosten in 2022 al vanuit de eigen middelen waren gedekt is er nu in 2023 een incidenteel voordeel van € 0,3 mln.
- *Medewerkerontwikkeling (-/- € 0,2 mln.):* Door een niet volledige bezetting is er in 2023 een lagere besteding voor medewerkerontwikkeling en het persoonlijke budget voor duurzame inzetbaarheid (PBDI) dan geraamd.
- *Wet open overheid (€ 0,7 mln.):* De doelstelling van provincie Flevoland is om in de komende vier jaar in het kader van de Wet open overheid, te groeien van 'basaal transparant en toegankelijk' naar 'effectief transparant en goed toegankelijk'. Om dit te bereiken is er een anonimiseringsstool aangeschaft en onderzoek gedaan naar een search engine, waarin de proof of concept voor 2023 stond gepland. Het aanbestedingsproces heeft helaas niet tot het gewenste resultaat geleid. Verder is er gedurende 2023 vanuit het Rijk een andere aanpak gepresenteerd voor de aansluiting op de landelijke voorziening (PLOOI). Deze effecten hebben tot een vertraging van de verdere implementatie geleid en hiermee een lagere besteding dan geraamd.

Voor een nadere toelichting op de bedrijfsvoeringsactiviteiten wordt verwezen naar onderdeel II Programmaverantwoording, paragraaf 7.4 Bedrijfsvoering.

7.5 Reserves: Voordelig saldo € 0,4 mln.

Dit betreffen de niet ingezette middelen binnen deze reserve van 2022. In overeenstemming met de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023' is het niet ingezette deel vrijgevalle ten gunste van het resultaat.

1.3 Financiële kengetallen

Voor de financiële kengetallen en een toelichting daarop wordt verwezen naar [paragraaf '2.7 Financiële kengetallen' van de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'](#).

2 Overzicht baten en lasten in de jaarrekening

2.1 Detaillering baten en lasten per programma

Onderstaande tabellen geven per programma de lasten, baten en saldi voor het jaar 2023 weer. De programma's zijn onderverdeeld naar programmaonderdelen, een specificatie hiervan vindt u terug in het programmaplan.

Tabel 2.1: Lasten per programma

Lasten per programma	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	11.429	12.726	15.196	10.760	4.436
2 Landbouw, visserij en natuur	21.145	33.000	36.132	33.249	2.883
3 Economie	7.372	13.236	15.315	8.058	7.257
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	10.606	11.245	12.039	11.069	970
5 Energie, duurzaamheid en milieu	11.271	12.894	16.620	14.754	1.866
6 Mobiliteit	63.744	72.828	78.715	78.277	437
7 Vernieuwend bestuur	64.525	76.291	78.348	71.144	7.204
Lasten	190.091	232.220	252.365	227.311	25.053
Stortingen in reserves	62.196	32.107	57.113	64.164	-7.051
Lasten inclusief toevoegingen reserves	252.287	264.327	309.478	291.474	18.003

x € 1.000

Tabel 2.2: Baten per programma

Baten per programma	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	-1.544	-576	-2.571	-2.165	-405
2 Landbouw, visserij en natuur	-2.991	-6.763	-7.379	-9.600	2.221
3 Economie	-1.782	-1.707	-2.857	-3.274	417
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	-754	-378	-378	-551	173
5 Energie, duurzaamheid en milieu	-3.052	-2.682	-4.288	-2.998	-1.290
6 Mobiliteit	-9.055	-8.847	-11.115	-12.028	913
7 Vernieuwend bestuur	-204.090	-203.201	-214.821	-217.724	2.903
Baten	-223.266	-224.154	-243.408	-248.341	4.932
Onttrekkingen aan reserves	-41.575	-40.173	-66.069	-56.209	-9.860
Baten inclusief onttrekkingen reserves	-264.842	-264.327	-309.478	-304.550	-4.928

x € 1.000

Tabel 2.3: Saldo van baten en lasten per programma

Saldo lasten en baten per programma	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	9.885	12.150	12.625	8.594	4.031
2 Landbouw, visserij en natuur	18.154	26.237	28.753	23.649	5.105
3 Economie	5.590	11.529	12.458	4.785	7.674
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	9.853	10.867	11.661	10.518	1.142
5 Energie, duurzaamheid en milieu	8.219	10.212	12.332	11.756	576
6 Mobiliteit	54.689	63.981	67.600	66.249	1.351
7 Vernieuwend bestuur	-139.565	-126.910	-136.473	-146.580	10.107
Saldo lasten en baten	-33.175	8.066	8.956	-21.029	29.985
Stortingen in reserves	62.196	32.107	57.113	64.164	-7.051
Onttrekkingen aan reserves	-41.575	-40.173	-66.069	-56.209	-9.860
Gerealiseerd resultaat (- = overschot)	-12.554	0	0	-13.075	13.075

x € 1.000

2.2 Specificatie diverse baten en lasten

A. Algemene dekkingsmiddelen

Conform de voorschriften van het BBV volgt hieronder een specificatie van de algemene dekkingsmiddelen.

Tabel 2.4: Algemene dekkingsmiddelen (baten)

	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
a. Provinciefonds	-143.580	-145.811	-161.236	-161.915	679
b. Opcenten MRB	-55.586	-54.100	-48.500	-49.042	542
c. Dividend	-819	-267	-267	-351	84
d. Rente	-287	-43	-1.043	-2.253	1.210
e. Vrijval voorziening	0	0	0	0	0
Totaal	-200.272	-200.221	-211.046	-213.561	2.515

x €1.000

Tabel 2.5: Specificatie algemeen dekkingsmiddel: dividend

	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Dividend BNG	-172	-100	-100	-188	88
Dividend Afvalzorg Holding NV	-125	-125	-125	-125	0
Dividend Aliander	-47	-37	-37	-38	1
Afwikkelingsverschillen	0	0	0	0	0
Dividend Publiek Belang BV	0	-3	-3	0	-3
Dividend Attero	0	-2	-2	0	-2
Afwikkelingsverschillen	-475	0	0	0	0
Totaal dividend	-818	-267	-267	-351	84

x € 1.000

Tabel 2.6: Specificatie algemeen dekkingsmiddel: rente

	Rekening 2022	Begroting 2023 ontwerp	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Vershil
Rente provincie	-283	-34	-1.034	-2.236	1.202
Overige rentebaten	-4	-9	-9	-17	8
Totaal	-287	-43	-1.043	-2.253	1.210

x €1.000

Voor een analyse van de verschillen tussen begroting na wijziging en de Jaarrekening 2023 wordt verwezen naar de toelichting op de middelen in onderdeel II Programmaverantwoording bij programmaonderdeel '7.3 Algemene dekkingsmiddelen'.

B. Kosten van overhead

Provincie Flevoland verantwoordt alle apparaatskosten (personeel en materieel) op het programmaonderdeel '7.4 Bedrijfsvoering'. Overhead betreft de totale apparaatskosten na aftrek van het personeel dat direct aan de taakvelden moet worden toegerekend. De provincie hanteert hiervoor de door de commissie BBV vastgestelde definitie. De kosten voor de overhead zijn in onderstaande tabel gespecificeerd.

Tabel 2.7: Specificatie kosten van personele- en materiële overhead

	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Totaal personeel en organisatie (7.4.1)	47.799	52.744	50.245
Af: direct personeel	-26.338	-30.289	-27.608
Saldo personeel en organisatie indirect	21.461	22.455	22.638
Financiën (product 7.4.2)	66	135	139
Communicatie (product 7.4.2)	187	158	642
Bestuurlijk-juridische zaken (product 7.4.2)	116	192	72
Facilitaire zaken en Financiële administratie (product 7.4.3)	4.146	4.864	4.494
Informatievoorziening (product 7.4.4)	6.569	6.189	5.556
Totale kosten overhead	32.546	33.994	33.540

x € 1.000

De overhead is in bovenstaand overzicht gesaldeerd weergegeven. De lasten en baten overhead zijn afzonderlijk gepresenteerd in de jaarrekening onder de taakvelden (bijlage 2 van de jaarrekening). Uit de verhouding tussen ingezet personeel op directe taken en op (indirecte) ondersteunende taken, volgens de definities van het BBV, is de verhouding voor personele overhead berekend (tabel 2.8). De verhouding ligt met afgerond 42% in lijn met de Programmabegroting 2023 en voorgaande jaren.

Tabel 2.8: Specificatie verhouding direct personeel vs. indirect personeel

	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Personele lasten indirect ondersteunend personeel	19.316	21.499	20.283
Personele lasten direct personeel	26.338	30.289	27.608
Personele overhead in %	42%	42%	42%

x € 1.000

C. Heffing vennootschapsbelasting

Voor zover de provincie ondernemersactiviteiten verricht is de provincie vennootschapsbelastingplichtig. Dit betreft vooralsnog enkel de activiteiten in de verbonden partij Airport Garden City C.V. De aanslagen / beschikkingen over de jaren tot en met 2021 zijn inmiddels definitief. De aangifte 2022 zal in de eerste helft van 2024 worden ingediend.

Ultimo 2021 was sprake van een met toekomstige jaren te verrekenen verlies van € 0,54 mln. Rekening houdend met deze compensabele verliezen uit voorgaande jaren is de verwachting dat over de jaren 2022, 2023 en 2024 geen vennootschapsbelasting is verschuldigd.

D. Incidentele lasten en baten

Op basis van de voorschriften van het BBV is hieronder een tabel opgenomen waarin per programma de incidentele en structurele baten en lasten zijn weergegeven. Op basis van deze gegevens, welke in bijlage 3 van deze jaarstukken verder worden gespecificeerd, kan worden geconcludeerd dat er in 2023 sprake is van een materieel structureel evenwicht, aangezien de totale structurele baten hoger liggen dan de totale structurele lasten. Het kengetal structurele exploitatieruimte, welke is opgenomen onder 2.7 Financiële kengetallen BBV (paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'), is gebaseerd op onderstaande verdeling van baten en lasten.

Tabel 2.9: Incidentele en structurele lasten en baten

	Incidenteel 2023	Structureel 2023	Totaal 2023
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	225	10.534	10.760
2 Landbouw, visserij en natuur	10.378	22.870	33.249
3 Economie	2.538	5.521	8.058
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	1.687	9.383	11.069
5 Energie, duurzaamheid en milieu	5.191	9.563	14.754
6 Mobiliteit	94	78.184	78.277
7 Vernieuwend bestuur	380	70.764	71.144
Totaal lasten	20.493	206.818	227.311
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	-209	-1.956	-2.165
2 Landbouw, visserij en natuur	-7.179	-2.421	-9.600
3 Economie	-271	-3.003	-3.274
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	-512	-39	-551
5 Energie, duurzaamheid en milieu	-1.427	-1.571	-2.998
6 Mobiliteit	-2	-12.027	-12.028
7 Vernieuwend bestuur	-155	-217.569	-217.724
Totaal baten	-9.754	-238.586	-248.341
Totaal saldo van lasten en baten	10.738	-31.768	-21.029
Saldo van stortingen en onttrekkingen reserves	-8.145	16.099	7.954
Geraamd resultaat	2.593	-15.669	-13.075

x € 1.000

E. EMU-Saldo

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare

overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarde EMU-saldo

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De Rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en het UvW. De afspraak is gemaakt dat de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden tezamen voor het jaar 2023 totaal 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) bedraagt. Het aandeel van de provincies hierin is vastgesteld op 0,08%. Per provincie zijn individuele referentiewaarden bepaald. Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie in de gezamenlijke tekortnorm heeft. Voor provincie Flevoland bedraagt de referentiewaarde in 2023 - € 23,5 mln.

Tabel 2.10: Bijdrage aan EMU-saldo in 2023

	Rekening 2022	Begroting 2023 boekwerk*	Rekening 2023	Begroting 2024
exploitatiesaldo voor mutaties reserves (- = tekort)	33.175	-8.066	21.029	-6.956
+ afschrijvingen (en verminderingen) t.l.v. exploitatie	6.582	7.554	5.716	9.395
+ dotaties aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	11.119	11.456	15.997	12.399
- investeringen vaste activa	-84.874	-59.303	-40.798	-27.253
+ bijdragen van derden in investeringen	28.964	33.666	14.609	47
- betalingen t.l.v. voorzieningen	-16.441	-12.421	-13.278	-12.599
Bijdrage aan EMU-saldo (- =tekortverhogend)	-21.475	-27.115	3.275	-24.967

*de berekening van het EMU-saldo wordt tussentijds niet bijgesteld

x € 1.000

Het EMU-saldo is € 3,3 mln. en daarmee hoger dan in de ontwerpbegroting 2023 werd voorzien. In 2023 hebben diverse begrotingswijzigingen plaatsgevonden die op het EMU-saldo van invloed zijn geweest.

Het grootste verschil (ten opzichte van de ontwerpbegroting 2023) zit in de gerealiseerde investeringen in vaste activa (inclusief bijdragen van derden). De gerealiseerde investeringen in infrastructuur zijn lager dan initieel begroot, voornamelijk als gevolg van een aangepaste fasering van een aantal grote projecten. Voor een nadere toelichting op deze projecten wordt verwezen naar programma 6 in onderdeel II Programmaverantwoording.

F. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen en taakveldenoverzicht

Op grond van de voorschriften van het BBV bestaat de jaarrekening tevens uit de volgende bijlagen:

- een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld;
- de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen ('SiSa-bijlage').

Deze bijlagen zijn opgenomen als respectievelijk bijlage 2 en 4.

2.3 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. Binnen deze wet wordt de bezoldiging van topfunctionarissen genormeerd. De wet geeft specifiek aan wie bij het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen als topfunctionaris wordt aangemerkt en onder de WNT valt. Voor provincie Flevoland zijn dit de secretaris en de griffier. Politieke ambtsdragers vallen niet onder deze wet. De salarissen van andere functionarissen van de provincie moeten ook openbaar gemaakt worden, indien zij de norm overschrijden.

Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op provincie Flevoland van toepassing zijnde regelgeving in 2023:

- Wet normering topinkomens;

- Uitvoeringsbesluit WNT;
- Uitvoeringsregeling WNT;
- Controleprotocol WNT 2023;
- Beleidsregels WNT 2023.

Het bezoldigingsmaximum in 2023 voor provincie Flevoland is € 223.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf 1 januari 2018).

Er is geen sprake van onverschuldigde betalingen aan topfunctionarissen.

Tabel 2.11: Topfunctionarissen Provincie Flevoland

	D.J. Tijd	A. Kost
Functiegegevens	Provincie-secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging 2023		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	170.724	121.783
Beloningen betaalbaar op termijn	22.446	21.174
<i>Subtotaal bezoldiging</i>	<i>193.170</i>	<i>142.958</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2023	193.170	142.958
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2022		
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor 2022 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen 2022	157.523	111.571
Beloningen betaalbaar op termijn	23.042	19.447
Totaal bezoldiging 2022	180.565	131.017

x € 1

Toeziethoudende topfunctionarissen

De provincie kent geen toezichhoudend orgaan zoals bedoeld in de WNT. Deze categorie is derhalve niet van toepassing.

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Er hebben in 2023 geen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen plaatsgevonden.

Bezoldiging of ontslaguitkering niet-topfunctionarissen

In 2023 heeft een ontslaguitkering van € 90.000 aan een niet-topfunctionaris plaatsgevonden. Na betaling van de ontslaguitkering komt de bezoldiging van deze medewerker niet boven de WNT norm uit.

In 2023 waren geen niet-topfunctionarissen waarvan de bezoldigingsgegevens op grond van de WNT gepubliceerd zouden moeten worden.

3 Balans (incl. toelichting)

Tabel 3.1: Balans

Activa	2023 31 dec.	2022 31 dec.	Passiva	2023 31 dec.	2022 31 dec.
<u>Immateriële vaste activa</u>	0	0			
			<u>Eigen vermogen</u>		
<u>Materiële vaste activa</u>			- Algemene reserve	26.063	26.380
- Investerings met economisch nut	25.824	26.048	- Bestemmingsreserves	304.924	284.099
- Investerings met maatschappelijk nut	258.993	238.296	- Gerealiseerd resultaat	13.075	12.554
Totaal materiële vaste activa	284.817	264.344	Totaal eigen vermogen	344.062	323.033
<u>Financiële vaste activa</u>			<u>Vreemd vermogen</u>		
Kapitaalverstrekkingen aan:			Voorzieningen	27.043	24.324
- Deelnemingen	12.127	8.127			
- Gemeenschappelijke regelingen	0	0			
- Overige verbonden partijen	1.000	1.000			
Leningen aan:					
- Openbare lichamen (art. 1a wet fido)	5.100	7.400			
- Deelnemingen	277	277			
- Overige verbonden partijen	7.320	9.250			
Overige langlopende leningen	27	27			
Totaal financiële vaste activa	25.851	26.081			
Totaal vaste activa	310.668	290.425	Totaal vaste passiva	371.105	347.356
<u>Uitzettingen looptijd < 1 jaar</u>			<u>Netto-vlottende schulden looptijd < 1 jaar</u>		
- Vorderingen op openbare lichamen	23.980	32.746	- Overige schulden	16.661	19.590
- Verstrekte kasgeldleningen	0	0			
- Rekening-courant verhouding Rijk	89.378	70.318	<u>Overlopende passiva</u>		
- Overige vorderingen	1.219	1.868	- Transitorische verplichtingen	24.601	23.549
Totaal uitzettingen	114.577	104.932	- Vooruit ontvangen doeluitkeringen	33.237	31.782
			- Overige vooruit ontvangen bedragen	1.085	1.008
<u>Liquide middelen (kas- en banksaldi)</u>	251	250	Totaal overlopende passiva	58.924	56.339
<u>Overlopende activa</u>					
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotbedragen	306	347			
- Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	20.887	27.331			
Totaal vlottende activa	136.021	132.860	Totaal vlottende passiva	75.585	75.929
Totaal activa	446.690	423.285	Totaal passiva	446.690	423.285
			Gewaarborgde geldleningen	60	191

x € 1.000

3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De balans biedt inzicht in de vermogenspositie van de provincie. In de volgende paragrafen is de toelichting op de balans opgenomen.

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De waarderingsgrondslagen zijn vastgelegd in de 'Financiële verordening provincie Flevoland 2024'.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De algemene grondslag voor de waardering van activa, alsmede voor de resultaatbepaling, is de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Tenzij bij het desbetreffende balansonderdeel anders is vermeld, worden de passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

In de kolom 'Begroting 2023 Ontwerp' in de diverse tabellen van deze jaarstukken zijn zowel de baten en lasten vanuit de Programmabegroting 2023 (vastgesteld in de Statenvergadering van 9 november 2022).

Toerekening subsidielasten

Uitgaven en nog resterende betalingen uit hoofde van verstrekte boekjaar- en exploitatiesubsidies worden als last aan het boekjaar toegerekend waarop de subsidiebeschikking betrekking heeft, tenzij de subsidieontvanger een afwijkend boekjaar kent en de in de subsidiebeschikking genoemde periode het boekjaar van de provincie overstijgt. In dat geval wordt de subsidielast naar rato over de verschillende boekjaren verdeeld.

Verstrekte meerjarige projectsubsidies tot en met boekjaar 2020

Uitgaven en nog resterende betalingen uit hoofde van verstrekte projectsubsidies worden als last aan het boekjaar toegerekend in die mate dat de bestedingen en/of relevante balansmutaties in investeringen samenhangend met de in de subsidiebeschikking opgenomen te realiseren subsidiabele prestaties in het boekjaar zijn gerealiseerd. Toerekening is hierbij gebaseerd op het vooraf bij de aanvraag verkregen bestedingsritme, dat gebaseerd is op de door de subsidieontvanger opgestelde (meerjaren)begroting, tenzij er (bijvoorbeeld tussentijds op basis van monitoringactiviteiten) redenen zijn om daar van af te moeten wijken.

Stelselwijziging verstrekte meerjarige projectsubsidies vanaf boekjaar 2021

Met ingang van het boekjaar 2021 is ten aanzien van de lastneming uit hoofde van verstrekte projectsubsidies een stelselwijziging doorgevoerd. Dit betreft een stelselwijziging die onder het BBV verplicht is gesteld. Op grond van het nieuwe stelsel worden subsidielasten uit hoofde van meerjarige projectsubsidies – boven een door PS vastgesteld grensbedrag – verantwoord op basis van het toerekeningsbeginsel. Dit betekent dat de subsidielast verantwoord dient te worden in het jaar waarin door de subsidieontvanger de activiteiten (waarvoor de subsidie is verstrekt) worden uitgevoerd en (gedeeltelijk) aan de gestelde subsidievoorwaarden is voldaan. De commissie BBV biedt de mogelijkheid tot instellen van een grensbedrag. Meerjarige projectsubsidies boven het grensbedrag dienen verantwoord te worden op basis van het toerekeningsbeginsel. Dit grensbedrag bedraagt € 0,025 mln. In overeenstemming met het BBV is het grensbedrag gesteld binnen de range van 0,00% en 0,25% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves over het boekjaar. Lasten uit hoofde van meerjarige projectsubsidies kleiner dan het grensbedrag, dienen volledig te worden verantwoord in het jaar van aanvang van het project zoals vermeld in de subsidiebeschikking. Het nieuwe stelsel is redelijk in lijn met het stelsel dat tot en met voorgaand jaar door provincie Flevoland werd toegepast, deze stelselwijziging heeft daarmee een beperkte financiële impact. Een verstrekte projectsubsidie groter dan € 0,025 mln. wordt bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking op basis van het verwachte bestedingsritme zoals opgenomen in de subsidieverleningsbeschikking

toegerekend aan de betreffende boekjaren. Voor het einde van het boekjaar wordt bij projectsubsidies groter dan € 0,125 mln. aan de hand van de financiële voortgangsrapportages van de subsidieontvangers vastgesteld of de werkelijke bestedingen overeenkomen met het verwachte bestedingsritme. Bij significante afwijkingen wordt een gewijzigde subsidiebeschikking door de provincie verstrekt en vindt een correctie plaats van de verantwoorde subsidielasten. Bij subsidies tussen de € 0,025 mln. en de € 0,125 mln. wordt geen financiële voortgangsrapportage gevraagd, hier dient de subsidie ontvanger significante verschillen te melden. Onder de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen zijn, voor zover de verstrekte meerjarige projectsubsidies nog niet als last in het boekjaar zijn verantwoord, de resterende verplichtingen uit hoofde van de verstrekte meerjarige projectsubsidies toegelicht.

Deze stelselwijziging is prospectief verwerkt met ingang van 1 januari 2021. Dit betekent dat verstrekte meerjarige projectsubsidies na 1 januari 2021 zijn verantwoord op basis van het nieuwe stelsel; voor verstrekte meerjarige projectsubsidies voor 1 januari 2021 is het oude stelsel toegepast.

Verbonden partijen

Organisaties die volgens de definitie van het BBV kwalificeren als verbonden partij zijn opgenomen en toegelicht in paragraaf 6 'Verbonden partijen'. Overeenkomstig de voorschriften van het BBV worden deze verbonden partijen niet geconsolideerd in de jaarrekening van de provincie.

Toerekening provinciefonds

De bate inzake het provinciefonds wordt toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking heeft. Op grond hiervan wordt in de jaarrekening van jaar t de provinciefondsuitkering opgenomen overeenkomstig de in jaar t laatst gepubliceerde circulaire, te weten de decembercirculaire van jaar t.

Motorrijtuigenbelasting

In de jaarrekening is een bate opgenomen aan opcenten motorrijtuigenbelasting. Reeds meerdere malen in het verleden zijn discussies ontstaan met het ministerie van Financiën omtrent de juistheid en volledigheid van het aandeel van de provincies in de opbrengst motorrijtuigenbelasting. De belastingdienst verstrekt inzake de afgedragen gelden geen specifieke accountantsverklaring ten behoeve van de provincies. De rechtmatigheid en volledigheid van deze opbrengst kan daarom niet worden vastgesteld.

Normenkader

Om te kunnen bepalen of de provincie financieel rechtmatig handelt, hebben PS op 28 februari 2024 het "Normenkader rechtmatigheid 2023 vastgesteld". Het Normenkader betreft een inventarisatie van alle voor de financiële rechtmatigheid van belang zijnde externe en interne wet- en regelgeving. Hierbij gaat het zowel om Europese regelgeving, wettelijke bepalingen als eigen regelgeving, zoals verordeningen vastgesteld door PS. Maar ook andere besluiten van PS met een kaderstellend karakter en die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen, zijn een verplicht onderdeel van het Normenkader (begroting, PS besluiten over investeringsvoorstellen, beleidsnota's).

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Bijdragen aan activa van derden: deze worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met de afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de gestelde voorwaarde moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa met economisch nut

De materiële vaste activa met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, vermeerderd met bijkomende kosten en verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven.

Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie als incidentele baten of lasten verantwoord. Investerings < € 0,05 mln. worden niet geactiveerd.

Tabel 3.2: Materiële vaste activa

	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	n.v.t.
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	40
Gebouwen*	30
Grote motorvoertuigen	30
Technische installaties bedrijfsgebouwen, overige motorvoertuigen	15
Kantoormeubilair, veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen	10
Kantoorapparatuur, telefooninstallatie, automatiseringsapparatuur en – programmatuur, telecombekabeling, motorvoertuigen	4
Servers	4

*Mocht sprake zijn van erfpacht, dan is afschrijvingsduur aangepast naar erfpachtperiode.

In 2021 is de aangepaste financiële verordening vastgesteld, waarbij afschrijvingstermijnen van kantoorapparatuur, telefooninstallatie, automatiseringsapparatuur en –programmatuur, telecombekabeling, motorvoertuigen zijn aangepast van 5 naar 4 jaar en de afschrijvingstermijn van servers van 3 naar 4 jaar. Dit heeft in 2021 geleid tot verschillen ten opzichte van de begroting. Vanaf 2022 zijn deze aangepaste afschrijvingen in de begroting verwerkt.

Binnen provincie Flevoland zijn geen investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Deze categorie is dan ook niet opgenomen in de balans.

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen voornamelijk infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken. Deze worden vermeerderd met bijkomende kosten en onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd. Deze activa worden eveneens lineair afgeschreven.

Tabel 3.3: Materiële vaste activa met maatschappelijk nut

	Afschrijvingstermijn in jaren
Verhardingen en kunstwerken	40
Overige investeringen in de openbare ruimte	20

Financiële vaste activa

Binnen de financiële vaste activa zijn de volgende categorieën te onderscheiden:

- Deelnemingen (participaties in het aandelenkapitaal van vennootschappen): deze zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Tot dusver is een afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt boven de verkrijgingsprijs. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.
- Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en verstrekte langlopende leningen: deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Vlottende activa

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van de geschatte inningskansen per individuele vordering (statische methode).

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vaste passiva (reserves en voorzieningen)

De reserves en voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Uitzondering hierop is de pensioenvoorziening voor (oud) gedeputeerden (APPA); deze is berekend op basis van recente actuariële grondslagen zoals toegelicht in bijlage 1 'Toelichting reserves en voorzieningen'. Per 31 december 2020 is de berekening van de pensioenvoorziening gewijzigd naar de berekeningswijze van de uitvoeringsinstantie APG. Daarmee worden andere uitgangspunten gehanteerd dan in voorgaande jaren (op basis van de zogenaamde 'FTK-grondslagen').

Aan de voorzieningen wordt geen rente toegevoegd.

Flottende passiva

De flottende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de provincie gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling om het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen (tegen nominale waarde).

3.2 Toelichting op de balans (activa)

3.2.1 Materiële vaste activa

Tabel 3.4: Onderdelen materiële vaste activa

	Boekwaarde per 31 december 2023	Boekwaarde per 31 december 2022
Investerings met economisch nut	25.824	26.048
Investerings met maatschappelijk nut	258.993	238.296
Totaal	284.817	264.344

x € 1.000

Het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut is in onderstaande tabel uiteengezet.

Tabel 3.5: Boekwaarde investeringen met een economisch nut en met maatschappelijk nut

	Boekwaarde per 1 januari 2023	Vermeerderingen	Verminderingen en herwaarderings	Bijdragen derden	Afschrijving 2023	Boekwaarde per 31 december 2023
1. Investerings met economisch nut						
Bedrijfsgebouwen:						
a. provinciehuis	6.523	0	0	0	-656	5.867
b. Innovatiepaviljoen Floriade	3.368	0	0	0	-116	3.252
c. Nieuwland Erfgoedcentrum	2.629	0	0	0	-11	2.618
d. steunpunten	717	0	0	0	-50	667
Machines, apparaten en installaties	5.049	409	19	0	-1.484	3.992
Grond-, weg- en waterbouw:						
a. gronden en terreinen	14.517	458	0	0	-403	14.572
voorziening gronden en terreinen	-6.893	0	1.053	0	571	-5.268
b. onderhanden werk	0	0	0	0	0	0
Overige materiële vaste activa	137	0	0	0	-13	125
Totaal investeringen met economisch nut	26.048	867	1.072	0	-2.163	25.824
2. Investerings met maatschappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken:						

	Boek- waarde per 1 januari 2023	Vermeer- deringen	Vermin- de- ringen en her- waarde- ringen	Bij- dragen derden	Af- schrij- ving 2023	Boek- waarde per 31 decem- ber 2023
a. verhardingen (wegen, fietspaden, etc.)	201.885	31.370	0	-13.304	-3.991	215.960
b. kunstwerken (bruggen, sluizen, etc.)	32.892	5.379	0	-355	-474	37.441
c. openbare verlichting	1.311	2.201	0	0	-38	3.474
d. gronden en terreinen*	2.209	981	0	-950	-122	2.118
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	238.296	39.931	0	-14.609	-4.625	258.993
Totaal materiële vaste activa	264.344	40.798	1.072	-14.609	-6.788	284.817

x € 1.000

Materiële vaste activa welke in erfpacht zijn uitgegeven

In de materiële vaste activa is een beperkt aantal gronden opgenomen welke in erfpacht zijn uitgegeven. Dit betreft voornamelijk grond langs provinciale wegen die in erfpacht zijn uitgegeven aan pompstationhouders en ondergrond van de gesloten stortplaats Friese Pad. Dit betreft in totaal circa 50,84 hectare grond met een totale boekwaarde van circa € 0,1 mln. Voor de in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. De totale erfpachtopbrengst van deze grond bedraagt jaarlijks circa € 0,05 mln.

Flevokust Haven

In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Zoals reeds werd voorzien ten tijde van het investeringsbesluit diende op moment van ingebruikname, conform de verslaggevingsvoorschriften, door middel van een taxatie getoetst te worden of er sprake is van een zogeheten lagere marktwaarde ('impairment-toets'). Omdat de getaxeerde directe opbrengstwaarde (gebaseerd op marktconforme bedrijfseconomische rendementseisen) lager is dan de boekwaarde van de investering is er een voorziening voor de duurzame waardevermindering opgenomen. Conform de verslaggevingsvoorschriften is deze voorziening gesaldeerd met de boekwaarde van de activa. In 2020 heeft hierop, op verzoek van de accountant, naar aanleiding van de uitgevoerde taxatie een herwaardering plaatsgevonden van € 0,42 mln. Dit heeft geleid tot een vrijval van de voorziening 'Flevokust Haven'. In 2021 is dit opnieuw beoordeeld, op basis hiervan heeft er een herwaardering plaatsgevonden van € 0,16 mln. In 2023 heeft er een nieuwe taxatie plaats gevonden, welke heeft geleid tot een vrijval van de voorziening 'Duurzame waardevermindering Flevokust Haven' van € 1,05 mln.

Afschrijvingen 2023

De afschrijvingen over 2023 bedragen circa € 6,8 mln. Verder hebben er, naast de bij de verminderingen genoemde projecten, in 2023 geen andere afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen plaatsgevonden.

Tabel 3.6: Specificatie geactiveerde investeringsuitgaven 2023 groter dan € 1 mln.

	Vermeerderingen 2023	Verminderings 2023	Bijdragen derden 2023	Netto investerings
Infrastructuur en mobiliteit				
Nieuwe Brug IenW	13.276	0	-7.886	5.389
N307	7.248	0	-227	7.021
Bruggen en sluizen	5.136	0	-355	4.781
Vaargeul sloop sluis IenW	4.367	0	-4.367	0
Hogering	2.047	0	0	2.047
Hogering/buitenring bewegwijzering	2.019	0	0	2.019
Gooiseweg (asfaltconstructie en bermverharding)	2.002	0	-268	1.733
Urkervaart	1.370	0	0	1.370
Biddingringweg	1.381	0	0	1.381
Laan van Nieuwland	1.191	0	-155	1.037
Totaal infrastructuur en mobiliteit	40.037	0	-13.259	26.778
Overige	761	1.072	-1.350	483
Totaal	40.798	1.072	-14.609	27.261

x € 1.000

3.2.2 Financiële vaste activa

In onderstaande tabel is het verloop van de financiële vaste activa in het jaar 2023 weergegeven.

Tabel 3.7: Verloop financiële vaste activa in 2023

	Boekwaarde per 1 januari 2023	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde per 31 december 2023
Kapitaalverstrekkingen aan:				
- deelnemingen (a)	8.127	4.000	0	12.127
- overige verbonden partijen (b)	1.000	0	0	1.000
Leningen aan:				
- openbare lichamen - art. 1a Wet fido (c)	7.400	0	-2.300	5.100
- deelnemingen	277	0	0	277
- overige verbonden partijen (d)	10.095	0	0	10.095
- voorziening 'Oninbare leningen' (d)	-845	-1.930	0	-2.775
Overige langlopende leningen (e)	27	0	0	27
Totaal financiële vaste activa	26.081	2.070	-2.300	25.851

x € 1.000

In onderstaande tabellen worden de diverse posten gespecificeerd.

Tabel 3.8: Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

a. Deelnemingen (aandelen)	Boekwaarde per 1 januari 2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2023
Alliander	201	0	0	201
Vitens N.V.	250	0	0	250
BV Afvalzorg Deponie	4	0	0	4
Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V.	113	0	0	113
OMALA N.V.	25	0	0	25
N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten	572	0	0	572
TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.	0	0	0	0
Sport Service Flevoland BV	162	0	0	162
Visit Flevoland BV	100	0	0	100
GroEIFonds Flevoland BV	6.700	4.000	0	10.700
Totaal deelnemingen	8.127	4.000	0	12.127

x € 1.000

TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.

Tegen een verkrijgingsprijs van € 1 (-zeer lage- registratiewaarde in duizendtallen is afgerond € 0) heeft de provincie op 5 april 2018 een aandeel in het TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V. verkregen dat zij per ultimo 2023 nog bezit. Zij is daarmee 100% eigenaar van deze entiteit.

Sport Service Flevoland B.V.

Eind 2018 is Sportservice Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op het gebied van sportactiviteiten uit voor de provincie. De provincie is de enige aandeelhouder van Sportservice Flevoland. De kapitaalstorting van € 0,2 mln. heeft in 2019 in twee tranches plaatsgevonden.

Visit Flevoland B.V.

Eind 2018 is Visit Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op recreatief toeristisch gebied activiteiten uit voor de provincie. De provincie is de enige aandeelhouder van Visit Flevoland BV. De kapitaalstorting van € 0,1 mln. heeft in 2019 plaatsgevonden.

GroEIFonds Flevoland B.V.

Op 18 maart 2021 is GroEIFonds Flevoland B.V. opgericht. Deze vennootschap heeft als doel het versterken van de economische structuur en het stimuleren van de werkgelegenheid in provincie Flevoland. De initiële fondsomvang bedraagt € 16 mln., waarbij een eerste kapitaalstorting van € 8 mln. heeft plaatsgevonden bij de oprichting. Op 23 november 2021 is het aandelenkapitaal met € 5,4 mln. uitgebreid en door beide aandeelhouders volgestort. In december 2023 heeft door beide aandeelhouders een tweede kapitaalstorting van € 8 mln. op het initiële fondsvermogen plaatsgevonden. De Nederlandse Staat en provincie Flevoland zijn elk voor 50% eigenaar van deze entiteit.

Tabel 3.9: Kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen

b. Overige verbonden partijen	Boekwaarde per 1 januari 2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2023
Airport Garden City C.V.	1.000	0	0	1.000
Totaal deelnemingen	1.000	0	0	1.000

x € 1.000

Tabel 3.10: Leningen aan openbare lichamen

c. Openbare lichamen	Boekwaarde per 1 januari 2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2023
Lening u/g Gemeente Heemskerk	2.100	0	-700	1.400
Lening u/g Gemeente Veenendaal	3.300	0	-1.100	2.200
Lening u/g Gemeente Meierijstad	2.000	0	-500	1.500
Totaal leningen openbare lichamen	7.400	0	-2.300	5.100

x € 1.000

Er zijn in 2023 geen nieuwe leningen verstrekt aan openbare lichamen. Voor de bestaande leningen hebben de aflossingen conform het reguliere aflossingsschema plaatsgevonden.

Tabel 3.11: Leningen aan deelnemingen

d. Openbare lichamen	Boekwaarde per 1 januari 2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2023
Hybride obligatielening Alliander	277	0	0	277
Totaal leningen openbare lichamen	277	0	0	277

x € 1.000

Alliander N.V. is een verbonden partij van de provincie. Op 25 november 2021 is besloten om deel te nemen in de uitgifte van de omgekeerde converteerbare hybride obligatielening ter versterking van de kapitaalstructuur van deze entiteit om de in het kader van de energietransitie benodigde investeringen te kunnen doen en tegelijkertijd financieel solide te blijven. Dit voor een bedrag naar rato van Flevolands aandelenbezit op 31 december 2020, te weten € 0,3 mln. (0,05%). Op 15 december 2021 heeft de uitgifte van de omgekeerde converteerbare hybride obligatielening plaatsgevonden.

Tabel 3.12: Leningen aan overige verbonden partijen

e. Overige verbonden partijen	Boekwaarde per 1 januari 2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2023
Airport Garden City C.V.	1.600	0	0	1.600
Stichting DE-on	8.495	0	0	8.495
Voorziening 'Oninbare leningen'	-845	-1.930	0	-2.775
Totaal leningen aan overige verbonden partijen	9.250	-1.930	0	7.320

x € 1.000

Airport Garden City C.V. (100% dochter van deelneming OMALA N.V.) heeft in 2021 een lening afgelost voor € 0,6 mln. In 2021 zijn ook twee nieuwe leningen verstrekt. Dit betrof een lening van € 0,6 mln. in oktober voor een jaar en een lening van € 1,0 mln. in december. Deze leningen zijn verstrekt op basis van de financieringsafspraken in de samenwerkingsovereenkomst met OMALA.

DE-on heeft in 2021 financiering verstrekt aan een project waarvan de opbrengsten in 2022 fors lager waren uitgevallen dan aan de financiering ten grondslag liggende business case. De initiatiefnemers van het project hebben in 2023 aanvullende maatregelen genomen om de opbrengsten tot het niveau van de oorspronkelijke business case te brengen. Begin 2024 is DE-on overeengekomen met de initiatiefnemers om de bruto vordering van circa € 2.6 mln. (lening en rente) voor 75% kwijt te schelden. Omdat DE-on volledig gefinancierd is door provincie Flevoland, leidt deze kwijtschelding tot een afwaardering van de door provincie Flevoland verstrekte leningen aan DE-on voor hetzelfde bedrag.

Tabel 3.13: Overige langlopende geldleningen

f. Overige langlopende leningen	Boekwaarde per 1 januari 2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2023
Lening Kredietbank Nederland MKB	27	0	0	27
Totaal	27	0	0	27

x € 1.000

Op 20 mei 2014 hebben PS besloten maximaal € 2,0 mln. beschikbaar te stellen aan Stichting Kredietbank Nederland ten behoeve van het 'MKB Doorstartfonds Flevoland'. Hiervan is € 0,4 mln. daadwerkelijk verstrekt. De overeenkomst kent een looptijd van tien jaar, maar met ingang van 1 juli 2019 mogen er geen nieuwe leningen meer worden verstrekt. Er hebben in 2023 geen mutaties plaats gevonden.

Op 22 april 2020 hebben PS besloten geen wensen en bedenkingen te uiten bij de continuering van het MKB Doorstartfonds, waarbij een kredietfaciliteit van maximaal € 0,65 mln. beschikbaar zal worden gesteld voor de periode tot 1 juni 2030. Van de beschikbaar gestelde faciliteit heeft de stichting nog geen gebruik gemaakt. De in 2020 gesloten overeenkomst van geldlening kent een looptijd tot 1 juni 2030, waarbij in de eerste vijf jaar geldleningen uit het fonds kunnen worden verstrekt.

3.2.3 Vlottende activa

De in de balans opgenomen uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar zijn in onderstaande tabel gespecificeerd.

Tabel 3.14: Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar

	Boekwaarde per 31 december 2023	Boekwaarde per 31 december 2022
Vorderingen op openbare lichamen	23.980	32.746
Verstrekte kasgeldleningen	0	0
Rekening-courant verhouding Rijk	89.378	70.318
Overige vorderingen	1.409	1.924
Af: voorziening wegens oninbaarheid overige vorderingen	-190	-55
Totaal	114.577	104.932

x € 1.000

Vorderingen op openbare lichamen

Deze balanspost bestaat grotendeels uit de nog te ontvangen omzetbelasting uit het btw-compensatiefonds over 2023 (€ 22,2 mln.). Daarnaast zijn hieronder ook verantwoord de nog te ontvangen bedragen van medeoverheden, bijvoorbeeld gemeentelijke cofinanciering of terugvordering van te veel betaalde subsidies.

Rekening-courant verhouding met het Rijk

Door de invoering van het schatkistbankieren is de provincie verplicht haar overtollige liquide middelen bij het Rijk aan te houden. De stijging van de rekening-courant verhouding met het Rijk van circa € 19,1 mln. wordt met name veroorzaakt door de toename van de vooruitbetaalde doeluitkeringen.

Overige vorderingen

Onder deze post zijn onder andere de schadevorderingen opgenomen.

Voorziening wegens oninbaarheid overige vorderingen

Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening van circa € 0,19 mln. opgenomen die in mindering gebracht wordt op de overige vorderingen. Deze voorziening heeft geheel betrekking op nog openstaande vorderingen.

3.2.4 Liquide middelen

Tabel 3.15: Specificatie van de liquide middelen

	Boekwaarde per 31 december 2023	Boekwaarde per 31 december 2022
Banksaldi	251	250
Totaal	251	250

x € 1.000

De liquide middelen zijn geheel vrij beschikbaar.

Met tabel 3.16 wordt inzicht gegeven in de mate van benutting van het drempelbedrag dat in het kader van het verplicht schatkistbankieren voor openbare lichamen is geïntroduceerd. Hieruit blijkt dat wij in 2023 het drempelbedrag niet hebben overschreden.

Tabel 3.16: Benutting drempelbedrag schatkistbankieren 2023

		2023			
1	Drempelbedrag	5.287			
		1 ^e kwartaal	2 ^{de} kwartaal	3 ^{de} kwartaal	4 ^{de} kwartaal
2	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks-schatkist aangehouden middelen	317	171	150	163
3a = 1 > 2	Ruimte onder het drempelbedrag	4.969	5.116	5.136	5.123
3b = 2 > 1	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

x € 1.000

3.2.5 Overlopende activa

Tabel 3.17: Verloop te ontvangen voorschotbedragen doeluitkeringen

Programma	Doeluitkering	1 januari 2023	Ont- vangsten	Onttrek- kingen	31 december 2023
Economie	MIT-regeling 2019 en 2020 (F12)	23	-23	0	0
	MIT-regeling 2021 (F14)	88	0	-88	0
Mobiliteit	Beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer 2021	19	-19	0	0
	Beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer 2022 (E86)	172	0	-172	0
	SBIR Smart Mobility Flevoland	45	-45	0	0
Energie, duurzaamheid en milieu	Specifieke uitkering Regeling uitvoering aanpak piekbelasting (L32)	0	0	306	306
	Totaal	347	-87	46	306

x € 1.000

Te ontvangen doeluitkeringen

De te ontvangen doeluitkeringen hebben betrekking op rijksbijdragen of bijdragen van derden die voor een specifiek doel worden ontvangen. Deze zijn besteed aan het specifieke doel. De bijdrages zijn nog niet ontvangen of gedeeltelijk ontvangen.

MIT-regeling 2021

Door het ministerie van EZK is d.d. 22 december 2021 in het kader van de specifieke uitkering 'MIT 2021' een bedrag van € 0,81 mln. beschikt. Hierop is in 2023 een uitkering ontvangen van € 0,24 mln. Doel van de specifieke uitkering is om innovatie te bevorderen bij het MKB en om het MKB beter aan te laten sluiten bij de innovatie-agenda's van de Topsectoren en het MTIB. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2023 bestedingen verantwoord ten bedrage van € 0,11 mln. Het saldo is verantwoord onder de overlopende passiva.

Beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer 2022

Door het ministerie van IenW is d.d. 21 december 2022 in het kader van de specifieke uitkering 'Beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2022' een bedrag van € 2,16 mln. beschikt. Hierop is in 2022 een voorschot ontvangen van € 1,73 mln. Doel van de specifieke uitkering is om de provincie in staat te stellen aan de concessiehouders van de OV-concessies IJsselmond en Lelystad over de periode 1 januari tot en met 31 december 2022 een beschikbaarheidsvergoeding te verstrekken. Ten laste van de ontvangen doeluitkering zijn in 2022 bestedingen ten bedrage van € 1,90 mln. verantwoord. Met betrekking tot deze ontvangen doeluitkering heeft in 2023 (verzoek tot vaststelling) een correctie op de in 2022 (tussentijdse informatie) verantwoorde bestedingen plaatsgevonden ten bedrage van € 0,38 mln. Het saldo is verantwoord onder de overlopende passiva.

Het ministerie van IenW stemt ermee in dat de provincie om concurrentiegevoelige redenen de gevraagde SiSa-verantwoordingsinformatie met betrekking tot de concessiegegevens voor de regeling specifieke uitkering 'Beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2022' (E86) niet vermeldt in haar jaarstukken, maar wel separaat via het CBS bij het ministerie aanlevert, zodat het ministerie de specifieke uitkering kan vaststellen.

Tabel 3.18: Specificatie overlopende activa

	Boekwaarde per 31 december 2023	Boekwaarde per 31 december 2022
Waarborgsommen	8	8
Vooruitbetaalde kosten	10.518	11.788
Nog te ontvangen baten	10.361	15.535
Totaal	20.887	27.331

x € 1.000

De overlopende activa hebben betrekking op reeds in 2023 vooruitbetaalde kosten voor het boekjaar 2024, en nog in 2024 te ontvangen baten die betrekking hebben op het boekjaar 2023.

Vooruitbetaalde kosten

Onder de vooruitbetaalde kosten zijn onder andere opgenomen de vooruit betaalde abonnementen en bijdragen 2023.

Nog te ontvangen baten

Onder deze post is een vordering opgenomen op de provincie Overijssel van € 3,31 mln. voor uitgevoerde werkzaamheden aan de N307 bij Roggebot. Daarnaast is zijn de provinciale opcenten van december opgenomen voor € 3.41 mln.

3.3 Toelichting op de balans (passiva)

3.3.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de 'Algemene reserve' en de bestemmingsreserves. De 'Algemene reserve' is vrij te besteden en dient ter dekking van algemene risico's. De bestemmingsreserves bestaan uit middelen die gealloceerd zijn aan specifieke bestemmingen. De kaders zijn opgenomen in de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020–2023'. In tabel 3.19 is de opbouw van en de ontwikkeling in het eigen vermogen opgenomen (exclusief rekeningresultaat 2023).

Tabel 3.19: Opbouw en ontwikkeling in eigen vermogen

	Eind-saldo 2022	Resultaat 2022	Begin-saldo 2023	Bij 2023	Af 2023	Eind-saldo 2023
A001 Algemene reserve	26.380	9.935	36.314	356	-10.608	26.063
Totaal Algemene reserve	26.380	9.935	36.314	356	-10.608	26.063
Bestemmingsreserves						
B008 Monumentenzorg	1.323	0	1.323	359	0	1.682
B009 Brede Bestemmingsreserve	76.840	2.355	79.195	18.396	-20.170	77.421
B025 Procesgelden gebiedsontwikkeling	1.218	0	1.218	900	-873	1.246
B029 Bodem	1.583	0	1.583	0	-191	1.392
B032 Nieuwe Natuur	5.757	0	5.757	0	-1.379	4.379
B035 Almere 2.0	273	0	273	6.700	-6.750	223
B045 Regiodeal Noordelijk Flevoland	4.059	0	4.059	0	-329	3.730
Totaal bestemmingsreserves	91.052	2.355	93.408	26.355	-29.691	90.073
Uitvoeringsreserve						
B011 Sport	53	90	143	0	0	143
B016 Zuiderzeelijngelden	11.342	0	11.343	0	-549	10.794
B027 POP	9.548	0	9.548	500	-1.987	8.061
B031 Cofinanciering EU-projecten 2014-2020	2.602	0	2.602	900	-354	3.147
B040 Doorgeschoven activiteiten	1.829	24	1.853	525	-1.153	1.225
B044 Duurzame energie	2.055	0	2.055	447	-661	1.841
B046 Fonds Culturele Ontwikkeling	2.984	150	3.134	33	-659	2.508
B047 Krachtige Samenleving	947	0	947	375	-405	918
B048 Fonds Vitaal Platteland	1.634	0	1.634	0	-419	1.215
B050 Flevoland Natuurinclusief	2.048	0	2.048	2.134	-1.105	3.077
B052 GLB	0	0	0	8.180	0	8.180
Totaal uitvoeringsreserves	35.042	264	35.308	13.095	-7.293	41.110
Egalisatiereserve						
B003 Personeel	4.302	0	4.302	1.215	-539	4.978
B017 Technische bijstand Europa	686	0	686	0	-97	589
B033 Activering vervangingsinvesteringen	18.245	0	18.245	902	0	19.147
B036 Jaarlijks onderhoud infrastructuur	750	0	750	0	-181	569
B037 Mobiliteit	113.624	0	113.625	7.492	0	121.117
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	12.172	0	12.172	778	-5.557	7.392
B043 Economisch Programma	8.074	0	8.074	8.159	-2.243	13.991
B049 Informatiestrategie	148	0	148	512	0	659
B051 Afschrijvingslasten Batavialand	0	0	0	2.300	0	2.300
B053 MSNF	0	0	0	3.000	0	3.000
Totaal egalisatiereserves	158.001	0	158.002	24.357	-8.617	173.742
Totaal reserves	310.475	12.554	323.033	64.164	-56.209	330.987

x € 1.000

De totale omvang van de reserves (na verwerking resultaat 2022) is in 2023 toegenomen met € 8,0 mln. (begroot was een afname met € 8,1 mln.). Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door enerzijds de (hogere) toevoegingen aan de reserves 'Mobiliteit', 'Economisch programma', 'Informatievoorziening' en 'MSNF' en anderzijds de (lagere) onttrekkingen aan de reserves 'Algemene reserve', 'Personeel', 'Brede Bestemmingsreserve', 'Zuiderzeelijngelden', 'Procesgelden Gebiedsontwikkeling', 'POP', 'Cofinanciering EU-projecten 14-20', 'Egalisatiereserve activering vervangingsinvesteringen' en 'Regiodeal Noordelijk Flevoland'.

Een nadere toelichting op deze mutaties is opgenomen in programmaonderdeel '7.5 Reserves'. In bijlage 1 'Toelichting reserves en voorzieningen' zijn de individuele mutaties van iedere reserve weergegeven. Daar is ook een nadere toelichting opgenomen op de doelstellingen van de reserves.

3.3.2 Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen van de provincie. Het verloop van de voorzieningen in 2023 is in onderstaand overzicht weergegeven.

Tabel 3.20: Verloop voorzieningen

	Boek- waarde per 1 januari 2023	Toevoeging 2023	Onttrekking 2023	Vrijval 2023	Boekwaarde per 31 december 2023
Niet jaarlijks onderhoud:					
- Infrastructuur	13.617	14.079	-11.919	0	15.778
- Vestigingen	511	100	-130	0	481
- NLE	386	100	-66	0	420
- Flevokust Haven	167	167	0	0	334
- Provinciehuis	2.218	472	-814	0	1.875
Totaal niet jaarlijks onderhoud	16.900	14.918	-12.930	0	18.887
Grondwaterbeheer	473	30	0	0	503
Pensioenen (oud) leden GS (APPA)	6.254	912	-348	0	6.818
Spaarverlof	698	9	0	0	707
Vitaliteitsverlof	0	128	0	0	128
Totaal overige verplichtingen	7.425	1.079	-348	0	8.156
Totaal voorzieningen	24.324	15.997	-13.278	0	27.043

x € 1.000

Niet jaarlijks onderhoud

De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op meerjarige onderhoudsplannen. Daardoor kan er in een jaar sprake zijn van hogere uitgaven (onttrekking) dan toevoegingen en vice versa. Dit is inherent aan het karakter van dergelijke voorzieningen, welke bedoeld zijn om de onderhoudskosten gelijkmatig over de jaren te verdelen.

Overige voorzieningen

Voor een nadere toelichting op het doel van de voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 1 bij deze jaarstukken. Hierin zijn tevens de voorzieningen weergegeven die conform de voorschriften van het BBV gesaldeerd zijn met de activa (voorzieningen voor oninbare vorderingen, oninbare leningen en Flevokust Haven).

3.2.3 Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden looptijd < 1 jaar

De belangrijkste schulden op korte termijn bestaan uit te verrichten betalingen aan crediteuren die op de balansdatum nog niet zijn voldaan. Dit zijn doorgaans facturen waarvan de betaaltermijn op balansdatum nog niet was vervallen. Deze zijn begin 2024 vrijwel geheel afgewikkeld. Het verloop van de vlottende passiva is in onderstaand overzicht weergegeven.

Tabel 3.21: Verloop overige schulden

	Boekwaarde per 31 december 2023	Boekwaarde per 31 december 2022
Crediteuren	14.763	17.823
Overige	1.897	1.767
Totaal	16.661	19.590

x € 1.000

Crediteuren

Het saldo van de crediteuren laat in per 31 december 2023 een daling zien ten opzichte van 31 december 2022. De betalingen aan crediteuren wordt gedaan zodra de facturen goed zijn gekeurd. Hierdoor kan het openstaande saldo crediteuren sterk variëren.

Overige

Deze post bestaat vrijwel geheel uit nog te betalen salariskosten en loonheffing.

Overlopende passiva

Het gaat bij overlopende passiva voornamelijk om nog door de provincie te betalen subsidies en goederen en diensten die zijn toegekend of geleverd in 2023, waarvan de eindafrekening en betaling in 2024 zal plaatsvinden. Het verloop van de overlopende passiva is in tabel 3.22 weergegeven.

Tabel 3.22: Verloop overlopende passiva

	Boekwaarde per 31 december 2023	Boekwaarde per 31 december 2022
Transitorische verplichtingen	24.601	23.549
Vooruit ontvangen doeluitkeringen	33.237	31.782
Overige vooruit ontvangen bedragen	1.085	1.008
Totaal	58.924	56.339

x € 1.000

Transitorische verplichtingen

Onder de transitorische verplichtingen is onder andere opgenomen:

Decentralisatieuitkering restauratie poldertoren

In de decembercirculaire 2023 heeft de provincie een decentralisatieuitkering van € 1,12 mln. ontvangen. De middelen zijn expliciet voor de restauratie van de poldertoren vrijgemaakt door het ministerie. Gezien het specifieke karakter van deze toevoeging is deze niet in het resultaat verantwoord, maar als een vooruitontvangen bedrag op de balans geboekt. Het bedrag zal in 2024 middels een subsidie aan de gemeente Noordoostpolder worden beschikt.

Vooruit ontvangen doeluitkeringen

De vooruit ontvangen doeluitkeringen hebben betrekking op rijksbijdragen of bijdragen van derden die voor een specifiek doel zijn ontvangen. Deze dienen of nog te worden besteed aan het specifieke doel dan wel te worden terugbetaald.

Tabel 3.23: Verloop vooruit ontvangen doeluitkeringen per programma

Programma	Doeluitkering	1 januari 2023	Toevoeging	Onttrekking	31 december 2023
Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Living Lab	286	0	-20	266
	Regionale woondeals (C81 en C103)	308	641	-33	916
	Flexibele inzet woningbouw (C210)	1.336	294	0	1.630
	Geluidsisolatie Lelystad Airport (E92)	500	0	-74	425
	Subtotaal	2.430	936	-127	3.238
Landbouw, visserij en natuur	Floriade werkt!	4	0	-4	0
	Natuurmonitoring (L29)	0	124	0	124
	Na-isoleren (C117)	0	777	0	777
	PAS-melders (L27)	0	950	-950	0
	Verduurzaming IJsselmeervisserij	0	950	-133	817
	EHS compensatie	3.312	0	-3.312	0
	IBP Vitaal Platteland (L7)	3.490	0	-1.883	1.606
	Programma Natuur (L16)	5.225	4.028	-1.771	7.483
	Vorbereidingskosten landelijk gebied, versnellingsvoorstellen en PAS-melders (L24)	1.200	1.200	-2.379	21
	Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	2.170	1.460	-410	3.220
	Subtotaal	15.401	9.490	-10.842	14.048
Economie	Samenwerking leven lang leren	32	0	0	32
	MKB Deals (F11)	148	0	-67	81
	MIT-regeling 2021 (F14)	0	478	-436	42
	MIT-regeling 2022 (F25)	143	436	-207	372
	MIT-regeling 2023 (F25)	0	308	-186	122
	Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland IJsselmeer (L13)	34	0	-15	19
		Subtotaal	357	1.222	-911
Aantrekkelijk Flevoland en krachtige samenleving	Doorontwikkeling Erfgoedpark Batavialand (D26)	0	5.841	0	5.841
	Impuls versterking regionale Culturele Infrastructuur (D13)	192	333	-488	37
	Subtotaal	192	6.175	-488	5.878
Energie, duurzaamheid en milieu	Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed (C13)	1.073	0	-578	496
	Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed tweede tranche (C86)	615	0	-252	363
	Sanering windpark Zeewolde (F7)	0	1.369	-993	376
	Schone lucht akkoord (E53)	80	0	0	80
	Bodem 2022 (E83 en E97)	100	8	-57	51
	CDOKE (F28)	0	704	-129	575
	SLA 2023	0	162	0	162
	Aanpak Piekbelasting (L32)	0	306	-18	289
	Subtotaal	1.869	2.549	-2.026	2.392

Programma	Doeluitkering	1 januari 2023	Toevoeging	Onttrekking	31 december 2023
Mobiliteit	Beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer 2020	364	0	-364	0
	Snelfietsroutes (E10)	1.535	0	-1.535	0
	Doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur (E56)	41	0	0	41
	Beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer 2022 (E86)	0	310	-98	212
	Verkeersveiligheidsmaatregelen (E20)	51	0	0	51
	Bermmaatregelen N-wegen (E12)	1.972	511	-2.183	300
	Aansluiting A6	1.042	0	-54	988
	Realisatie N307/Roggebotsluis (E29)	5.511	10.461	-11.889	4.084
	Zero Emissie Bussen 2022-2024 (E57)	388	91	0	479
	Verkeersveiligheid 2022-2023	335	1	-1	335
	Transitievergoeding openbaar vervoer 2023	0	1.088	-566	522
		Subtotaal	11.239	12.462	-16.690
Vernieuwend bestuur	BZK Regionale Flexpools (C41)	295	0	-295	0
	Digital Twins (C111)	0	44	-44	0
		Subtotaal	295	44	-339
	Totaal	31.782	32.878	-31.424	33.237

x € 1.000

Living Lab decentrale waterzuivering

Binnen het programma 'Almere 2.0' worden projecten uitgevoerd voor een Waterlab Flevoland en voor innovaties in de decentrale waterzuivering. Voor deze projecten zijn bijdragen vooruit ontvangen van de gemeente Almere, het waterschap Zuiderzeeland en Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA). De projectlasten worden gefinancierd vanuit deze vooruit ontvangen bijdragen.

Regionale woondeals

Er is in Nederland een tekort aan woningen. Om het Flevolandse deel van de opgave om extra woningen te realiseren van 2022 tot en met 2023, werken Rijk, provincie en gemeenten als één overheid gezamenlijk deze opgave uit tot regionale woondeals.

Voor het opstellen en uitvoeren van de woondeals zullen knelpunten in kaart te worden gebracht en zal de geïnvesteerd worden om de woningbouwprogrammering regulier te monitoren en te bespreken op de voortgang. Met deze informatie kan er betere sturing plaatsvinden binnen de woningbouwprogrammering. Hiervoor is (tijdelijke) capaciteit en/of externe expertise nodig. Om dit te realiseren ondersteunt het ministerie van BZK provincie Flevoland met het verstrekken van twee specifieke uitkeringen ter hoogte van € 0,31 mln. in 2022 en € 0,642 mln. in 2023. De uitvoeringsperiode is tot en met 31 december 2025 respectievelijk 31 december 2026.

Flexibele inzet woningbouw

Met deze regeling stelt het Rijk provincies in de gelegenheid om onder andere gemeenten en regio's met een flexibele inzet van capaciteit en expertise te ondersteunen in de planvorming en vergunningverlening voor woningbouw- en herstructureringsprojecten en in gebiedsontwikkelingen. Daarmee wordt beoogd om de snelheid te bevorderen in de voorfase van woningbouwprojecten, bestaande uit zowel binnenstedelijke, transformatie- als herstructureringsprojecten, waarmee woningen worden toegevoegd aan de voorraad. Ook voorziet de regeling in de mogelijkheid om flexibele inzet van capaciteit in te zetten voor het ontwikkelen en lokaal dan wel regionaal afstemmen van integrale woonzorgvisies voor aandachtsgroepen met als resultaat betaalbare huisvesting voor aandachtsgroepen met passende zorg en ondersteuning.

Het ministerie van BZK heeft hiervoor een bedrag van € 1,63 mln. beschikt en betaald in 2022 en 2023. De regeling heeft betrekking op de periode 1 december 2022 tot en met 31 december 2024.

Geluidsisolatie Lelystad Airport

Het ministerie van IenW heeft op 12 december 2022 een bedrag van € 0,5 mln. beschikbaar en betaald als incidentele specifieke uitkering Geluidsisolatie Lelystad Airport. Het doel van de uitkering is een vergoeding voor het beperken van overlast en (geluid) hinder voor (circa 20) woningen rondom Lelystad Airport passend binnen de regelgeving en reikwijdte van het Luchthavenfonds. In 2023 zijn de eerste vergoedingen verstrekt.

Floriade werkt!

Vanuit het FVA is een subsidie van totaal € 2,0 mln. ontvangen voor activiteiten in het kader van het programma 'Floriade Werkt!' en de 'Nadere Regel Floriade'. Dit is in 2023 financieel afgerond.

Pas melders

In 2023 heeft het ministerie van LNV een specifieke uitkering verstrekt voor de "Regeling provinciale maatregelen PAS-melders". Hiermee is in 2023 één situatie opgelost en zijn de ontvangen gelden volledig besteed.

Verduurzaming IJsselmeervisserij

Op 14 december 2020 hebben de ministeries van LNV en I&W en de provincies Flevoland, Noord-Holland en Fryslân een bestuursovereenkomst ondertekend met afspraken voor het actieplan 'Toekomstbestendig visserijbeheer IJsselmeergebied'. Binnen dit actieplan is € 0,85 mln. gereserveerd voor de flankerende maatregelen. De provincies Noord-Holland en Fryslân hebben samen deze € 0,85 mln. beschikbaar gesteld en overgemaakt naar provincie Flevoland. Subsidies passend binnen dit actieplan worden hieruit vergoed.

IBP Vitaal Platteland

In 2020 is een specifieke uitkering ontvangen van het ministerie van LNV voor het IBP. Samen met diverse partners is deze subsidie aangevraagd voor de uitvoering van de projecten van die partners in het Nationaal Park Nieuw Land.

Programma Natuur

Door het ministerie van LNV is d.d. 21 juli 2021 in het kader van de specifieke uitkering 'Programma Natuur' een bedrag van € 9,60 mln. beschikbaar. Hierop is in 2023 een derde voorschot ontvangen van € 3,69 mln. Doel van deze specifieke uitkering is het natuurherstel in de meest kwetsbare natuurgebieden. De inzet richt zich met name op overbelaste stikstofgevoelige Natura2000-gebieden en leefgebieden van soorten. De uitvoeringsperiode loopt tot en met 31 december 2025, waarbij de bestuurlijke verplichtingen uiterlijk 31 december 2023 dienen te zijn aangegaan. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2023 bestedingen verantwoord ten bedrage van € 1,44 mln.

Natuurmonitoring

Door het ministerie van LNV is d.d. 6 december 2023 in het kader van de specifieke uitkering 'Capaciteit natuurmonitoring' een bedrag beschikbaar van € 0,12 mln. Dit bedrag is ook volledig bevoorschot. Doel van deze specifieke uitkering is om provincies te ondersteunen in de uitvoering van de businesscase 'VHR Compleet: Samen op Pad' middels het opschalen van capaciteit. De regeling heeft betrekking op de periode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024.

Na-isolatie

Door het ministerie van BZK is d.d. 13 december 2023 in het kader van de specifieke uitkering 'Versnelling natuurinclusief isoleren' een bedrag van € 0,78 mln. beschikbaar. Het gehele bedrag is in 2023 bevoorschot. Een deel van de middelen is bedoeld om door te verstrekken aan gemeenten ten behoeve van het voorbereiden, opstellen, implementeren, uitvoeren of monitoren van soortenmanagementplannen. Het overige deel is bedoeld voor het adviseren van gemeenten, het beoordelen van aanvragen van gemeenten, toezicht houden en dergelijke. De uitvoeringsperiode is tot en met 31 december 2027.

Vorbereidingskosten landelijk gebied, versnellingsvoorstellen en PAS-melders

In de startnotitie voor het 'Nationaal Programma Landelijk Gebied' (hierna NPLG) heeft het kabinet de transitieopgave van het NPLG aangekondigd.

Op 20 december 2022 heeft het ministerie van LNV in het kader van de 'Regeling specifieke uitkering voorbereidingskosten landelijk gebied, versnellingsvoorstellen en PAS-melders' een bedrag van € 2,4 mln. beschikbaar. Hiervan is in 2022 en in 2023 een voorschot van € 1,2 mln. ontvangen. Met deze specifieke uitkering voor de uitvoeringskosten worden provincies in staat gesteld om extra inzet te plegen op het realiseren van

hun regionale gebiedsprogramma's (i.c. het FPLG) bovenop hun bestaande werkzaamheden. Eind 2023 zijn deze gelden vrijwel volledig besteed en resteert er nog € 0,02 mln.

Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied

Op 20 december 2022 heeft het ministerie van LNV in het kader van de Regeling specifieke uitkering provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied een bedrag van € 3,63 mln. beschikt. Dit bedrag is in 2022 en 2023 volledig ontvangen.

Via de provinciale versnellingsvoorstellen werken de rijksoverheid en de provincies samen aan een integrale en gebiedsgerichte aanpak om in een specifiek gebied bij te dragen aan de doelen van het NPLG en de ambitie van Flevoland zoals verwoord in het concept-ontwerp FPLG. Specifiek gaat het om beleidsdoelstellingen op het gebied van de versterking van de natuur (waaronder de reductie van stikstof), de verbetering van de waterkwaliteit en, de klimaatopgave. Het versnellingstraject is een voorloper op de gebiedsprogramma's van de provincies. Concreet gaat het om praktijkproeven perceelafspoeling, versnellen implementatie verschonen maatregelen melkrundveehouderij en versnelling aanleg en herstel erfsingels in gebiedsproces. In 2022 en 2023 zijn kosten gemaakt voor praktijkproeven perceelafspoeling.

MKB Deal

Door het ministerie van EZK is d.d. 4 december 2020 in het kader van de specifieke uitkering MKB-deals een bedrag van € 0,35 mln. beschikt. Dit bedrag is in 2020 volledig bevoorschot. Doel van de specifieke uitkering is 50% cofinanciering ter dekking van de uitvoeringsactiviteiten zoals opgenomen in de MKB-deal (versterking regionaal MKB). Ten laste van de ontvangen doeluitering zijn in 2023 bestedingen ten laste van rijksmiddelen ten bedrage van € 0,07 mln. verantwoord.

MIT-regeling 2022

Door het ministerie van EZK is d.d. 10 november 2022 in het kader van de specifieke uitkering 'MIT 2022' een bedrag van € 0,98 mln. beschikt. Hierop is in 2022 een voorschot ontvangen van € 0,29 mln. Doel van de specifieke uitkering is om innovatie te bevorderen bij het MKB en om het MKB beter aan te laten sluiten bij de innovatie-agenda's van de Topsectoren en het MTIB. Ten laste van deze ontvangen doeluitering zijn in 2023 bestedingen verantwoord ten bedrage van € 0,06 mln. Zie ook overlopende activa voor de beginstand.

MIT-regeling 2023

Door het ministerie van EZK is d.d. 18 december 2023 in het kader van de specifieke uitkering 'MIT 2023' een bedrag van € 0,77 mln. beschikt. Hierop is in 2023 een voorschot ontvangen van € 0,31 mln. Doel van de specifieke uitkering is om innovatie te bevorderen bij het MKB en om het MKB beter aan te laten sluiten bij de innovatie-agenda's van de Topsectoren en het MTIB. Ten laste van deze ontvangen doeluitering zijn in 2023 bestedingen verantwoord ten bedrage van € 0,19 mln.

Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland IJsselmeer

Op 20 januari 2022 heeft het ministerie van LNV € 0,05 mln. beschikt en verstrekt als eenmalige specifieke uitkering voor het Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland IJsselmeervisserij. Inhoudende het verstrekken van subsidies in de vorm van een voucher aan aanvragers die in de IJsselmeervisserij werkzaam zijn voor de overstap naar de maritieme techniek of een andere branche of sector. Tot en met 2023 is voor € 31.000 aan vouchers verstrekt.

Impuls versterking regionale culturele infrastructuur

Door het ministerie van OCW is d.d. 6 juli 2021 in het kader van de specifieke uitkering ter versterking van de regionale culturele infrastructuur 'verbreding en vernieuwing' een bedrag van € 1,33 mln. beschikt. Hierop is in 2023 een derde voorschot ontvangen van € 0,33 mln. Doel van deze specifieke uitkering is een tijdelijke extra impuls te geven aan de culturele infrastructuur van de provincie. Het gaat hierbij om versterken en ondersteunen. Ten laste van deze ontvangen doeluitering zijn in 2023 bestedingen ten bedrage van € 0,488 mln. verantwoord. De projectperiode loopt tot en met 31 december 2024.

Doorontwikkeling Erfgoedpark Batavialand

Door het ministerie van OCW is d.d. 10 november 2023 in het kader van de regeling Middelen Stichting Erfgoedpark Batavialand een bedrag van € 5,84 mln. beschikt. Batavialand is aangewezen als beheerder van de rijkscollectie maritieme archeologie en als Nationaal Scheepsarcheologisch Depot (NS). Doel van deze specifieke uitkering is te kunnen investeren in de bouw van een nieuw depotgebouw.

Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed

Door het ministerie van BZK is d.d. 1 december 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed' een bedrag van € 1,88 mln. beschikbaar. Doel van de specifieke uitkering is het ontzorgen van kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij het verduurzamen van hun maatschappelijk vastgoed. Ten laste van de ontvangen doeluitkering zijn in 2023 bestedingen ten bedrage van € 0,6 mln. verantwoord.

Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed tweede tranche

Door het ministerie van BZK is d.d. 23 november 2022 in het kader van de specifieke uitkering 'Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed tweede tranche' een bedrag van € 0,62 mln. beschikbaar. Het doel van de regeling is het ontzorgen van kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij het verduurzamen van gebouwen die zij in eigendom hebben. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering hebben nog geen bestedingen plaatsgevonden.

Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

Op 25 oktober 2022 hebben de provincies en gemeenten een brief ontvangen van de minister voor Klimaat en Energie, waarin is vermeld welk budget de provincies en gemeenten in de periode 2023 – 2025 uitgekeerd zullen krijgen ter dekking van de uitvoeringskosten van het klimaat- en energiebeleid, zoals verwoord in het 'Klimaatakkoord' en het beleidsprogramma 'Klimaat'. Deze middelen zijn bestemd voor de personele en bijbehorende materiële kosten van gemeenten en provincies. Flevoland ontvangt in respectievelijk 2023, 2024 en 2025 € 0,7 mln., € 0,7 mln. en € 1 mln. Ten laste van de ontvangen doeluitkering zijn in 2023 bestedingen ten bedrage van € 0,13 mln. verantwoord.

Sanering windpark Zeewolde

Door het ministerie van EZK is d.d. 24 februari 2022 in het kader van de specifieke uitkering 'Sanering Windpark Zeewolde' een bedrag van maximaal € 16 mln. beschikbaar. In de gemeente Zeewolde is een gebied aangewezen waarin nieuwe grotere windturbines mogen worden gerealiseerd, het windpark Zeewolde. In dit gebied gaan 91 windturbines 221 bestaande windturbines, die gesaneerd moeten worden, vervangen. Hierop is in 2023 een voorschot ontvangen van € 1,4 mln. Dit voorschot is gebaseerd op de meerprijs die het Rijksvastgoedbedrijf van het ministerie van BZK ontvangt ten opzichte van de prijs die zij voor de gronden ontving met daarop de oude molens. Jaarlijks ontvangt de provincie een voorschot op basis van de gerealiseerde inkomsten. Ten laste van de ontvangen doeluitkering zijn in 2023 bestedingen ten bedrage van € 1,0 mln. verantwoord.

Schone lucht akkoord

Voor het treffen van maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit in het kader van het Schone Lucht Akkoord (Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord) is door RVO op 4 november 2022 een bedrag van € 0,1 mln. beschikbaar. Hiervan is in 2022 een voorschot van € 0,08 mln. ontvangen. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering hebben nog geen bestedingen plaatsgevonden.

Bodem 2022/2023

Door het ministerie van IenW is op 27 september 2022 en 18 november 2022 in het kader van Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022 een bedrag van in totaal € 0,11 mln. beschikbaar gesteld om bevoegde gezagen in staat te stellen een aantal taken op het gebied van bodemsanering goed af te ronden en nieuwe bodemkwaliteits-opgaven te signaleren en daarop te reageren met een passende aanpak. Door hetzelfde ministerie is voor hetzelfde onderwerp op 24 oktober 2023 een tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023, onderdeel historische spoedopgaven een bedrag van in totaal € 0,01 mln. beschikbaar gesteld. Ten laste van de ontvangen doeluitkering zijn in 2023 bestedingen ten bedrage van € 0,06 mln. verantwoord.

Aanpak Piekbelasting

Het ministerie van LNV heeft in januari 2024 met terugwerkende kracht een specifieke uitkering beschikbaar voor de uitvoering aanpak piekbelasting. Met deze uitkering wordt de provincie in staat gesteld om regionale uitvoeringsteams te vormen/bezetten en/of te ondersteunen om de doelgroep extra mogelijkheden te bieden om versneld hun uitstoot van stikstof te reduceren. Voor de jaren 2023 (vanaf 1 maart) tot en met 31 december 2025 wordt een bedrag van € 0,8 mln. beschikbaar gesteld, waarvan € 0,3 mln. betrekking heeft op 2023. Door het late tijdstip van de beschikking zijn de gemaakte kosten in 2023 beperkt gebleven.

Doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur

Door het ministerie van IenW is d.d. 15 december 2021 in het kader van de specifieke uitkering 'Doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021' een bedrag van € 0,04 mln. beschikbaar. Dit bedrag is in 2021 volledig bevoorschot. Doel van de specifieke uitkering is om uitvoering te geven aan projecten en maatregelen (gericht op het stimuleren van doelmatiger en duurzamer gebruik van verkeersinfrastructuur) die door Rijk en regio zijn afgesproken in de Bestuurlijke Overleggen MIRT. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn nog geen bestedingen verantwoord. De door het ministerie beschikte projectperiode loopt tot en met 31 december 2024.

Verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021

Door het ministerie van IenW is d.d. 30 november 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021' een bedrag van € 0,05 mln. beschikbaar. Dit bedrag is in 2020 volledig bevoorschot. Doel van de specifieke uitkering is 50% cofinanciering ter uitvoering van kosteneffectieve en risicogestuurde infrastructurele maatregelen op het provinciale wegennet om de verkeersinfrastructuur verkeersveiliger te maken. In 2023 zijn er geen bestedingen geweest die ten laste van deze ontvangen doeluitkering konden worden gebracht.

Verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023

Door het ministerie van IenW is d.d. 30 november 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021' een bedrag van € 0,3 mln. beschikbaar. Dit bedrag is in 2022 volledig bevoorschot. Doel van de specifieke uitkering is 50% cofinanciering ter uitvoering van kosteneffectieve en risicogestuurde infrastructurele maatregelen op het provinciale wegennet om de verkeersinfrastructuur verkeersveiliger te maken. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering heeft nog geen besteding plaatsgevonden. Deze zal naar verwachting in 2025 gaan plaats vinden.

Regeling specifieke uitkeringen bermmaatregelen N-wegen

Het doel van de door het ministerie van IenW d.d. 18 december 2019 beschikte uitkering is het financieel ondersteunen van de provincie bij het treffen van infrastructurele maatregelen aan de bermen van N-wegen, die niet in beheer zijn bij het Rijk, gericht op het verminderen van ernstige bermongevallen. In 2019 is als voorschot ontvangen € 1,3 mln. en in 2022 nog eens € 0,5 mln. Cumulatief is besteed (25% cofinanciering) in de jaren tot en met 2022 € 1,5 mln. waarvan in 2023 € 0,3 mln. Deze beschikking heeft een looptijd t/m 2023. Het resterend saldo ultimo 2032 van € 0,3 mln. zal worden terug gestort naar het Rijk.

Aansluiting A6

Dit betreft een bijdrage van het Rijk voor het realiseren van de halve aansluiting op de A6. Van dit bedrag is tot en met 2023 totaal € 16,4 mln. uitgegeven. Het restantbedrag zal in het komende jaar worden uitgegeven.

Realisatie N307/Roggebotsluis

Dit betreft een bijdrage van het Rijk voor de sloop van de bestaande brug en sluis en de bouw van een nieuwe brug. Van de bijdrage is tot en met 2023 totaal circa € 59,2 mln. uitgegeven. Het project zal naar verwachting worden afgerond in 2024.

Zero Emissie Bussen 2022-2024

Door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is d.d. 30 juni 2022 in het kader van de specifieke uitkering 'Zero Emissie Bussen 2022-2024' een bedrag van € 0,78 mln. beschikbaar. Hierop is in 2023 een voorschot ontvangen van € 0,09 mln. Doel van de specifieke uitkering is emissieloos stads- en streekvervoer in 2030. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn nog geen bestedingen verantwoord.

Transitievergoeding openbaar vervoer 2023

Door het ministerie van IenW is d.d. 29 juni 2023 in het kader van de specifieke uitkering 'Transitievergoeding regionale OV-concessies 2023' een bedrag van € 1,36 mln. beschikbaar. Hierop is in 2023 een voorschot ontvangen van € 1,09 mln. Doel van de specifieke uitkering is om de provincie in staat te stellen aan de concessiehouders van de OV-concessies IJsselmond en Lelystad over de periode 1 januari tot en met 31 december 2023 en IJssel-Vecht met ingang van 10 december 2023 een transitievergoeding te verstrekken. Ten laste van de ontvangen doeluitkering zijn in 2023 bestedingen ten bedrage van € 0,57 mln. verantwoord.

BZK Regionale Flexpools

Dit betreft de vooruit ontvangen middelen van het Rijk voor de bundeling van flexibele inzet van expertise en capaciteit ter bevordering van de snelheid in de voorfase van de woningbouw (specifieke uitkering). Deze middelen worden ingezet in het programma 'Flevoland bouwt voor Nederland' en zijn in 2023 volledig besteed.

3.4 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

In deze paragraaf zijn belangrijke financiële rechten en verplichtingen opgenomen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is gebonden en die niet uit de balans blijken.

A. Leaseverplichtingen

Leaseauto's

In totaal worden 37 auto's geleased. Voor iedere auto is een apart leasecontract afgesloten dat valt onder het raamcontract dat de provincie heeft met een leasemaatschappij. De totale waarde van deze contracten bedraagt € 1,3 mln., waarvan € 0,55 mln. een looptijd heeft korter dan 1 jaar.

B. Overige niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Verhuur vleugel provinciehuis

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek (OFGV) huurt een deel van het pand waarin provincie Flevoland gevestigd is. Hiervoor ontvangt de provincie jaarlijks een vergoeding van € 0,1 mln. Daarnaast ontvangt de provincie € 0,05 mln. per jaar voor het doorberekenen van services. Het contract loopt tot en met februari 2028.

Visit Flevoland huurt een deel van het pand waarin provincie Flevoland gevestigd is. Hiervoor ontvangt de provincie jaarlijks een vergoeding van € 0,01 mln. Daarnaast ontvangt de provincie € 0,08 mln. per jaar voor het doorberekenen van services. Het contract loopt tot en met september 2028.

Stichting Flever huurt vanaf februari 2024 een deel van het pand waarin provincie Flevoland gevestigd is. Hiervoor ontvangt de provincie jaarlijks een vergoeding van € 0,05 mln. Daarnaast ontvangt de provincie € 0,02 mln. per jaar voor het doorberekenen van services. Het contract loopt tot en met februari 2029.

Verhuur pand Oostvaardersdijk

Het pand aan de Oostvaardersdijk (voormalig NLE) wordt door provincie Flevoland deels verhuurd aan twee huurders; te weten de stichting Erfgoed Batavialand en Het Flevolands Archief. De huur loopt tot medio 2027 en bedraagt jaarlijks € 0,62 mln.

Huur multifunctionals

Sinds 1 februari 2020 is een contract gesloten voor de huur van 14 multifunctionals, inclusief onderhoud en services. De looptijd van het contract is 60 maanden en eindigt 31 januari 2025. De contractwaarde is in totaal € 0,1 mln.

Openbaar vervoer

Ter doelrealisatie van het provinciaal mobiliteitsbeleid (product Openbaar vervoer) is de provincie voor een aantal toekomstige jaren een belangrijke financiële verplichting aangegaan welke niet in de balans is opgenomen.

Het betreft de openbaar vervoerconcessie IJssel-Vecht (voormalig IJsselmond en Lelystad met ingang van 9 december 2023). De looptijd van de concessieovereenkomst is tot en met 8 december 2035. De netto-exploitatiesubsidie wordt jaarlijks volgens de in de sector algemeen toegepaste methode geïndexeerd. De jaarlijkse verplichting uit hoofde van de netto-exploitatiesubsidie bedraagt met ingang van 2024 circa € 12,8 mln. (prijspeil januari 2024).

Stedelijke bereikbaarheid Almere / Hogering 2022

Door het ministerie van IenW is d.d. 19 september 2022 in het kader van de specifieke uitkering 'Stedelijke Bereikbaarheid Almere / Hogering 2022' een bedrag van € 28,4 mln. toegezegd. Dit maakt onderdeel uit van de 'Stedelijke bereikbaarheid Almere'. Dit bedrag zal worden ontvangen in 2024.

Financiële zekerheidsstelling Afvalzorg

Afvalzorg heeft twee beleggingsrekeningen in onderpand aan provincie Flevoland gegeven ter zekerheidsstelling voor de aanleg van bovenafdichtingen op stortlocaties Braambergen te Almere en Zeeasterweg te Lelystad. De beleggingsrekeningen bevatten staatsobligaties en eventuele liquiditeiten. Deze twee beleggingsrekeningen zijn bij de ING Bank ondergebracht. De zekerheid bedraagt € 2,27 per ton gestort afval. Om eventuele negatieve koersontwikkelingen van staatsobligaties op te vangen geldt een marge van 10% bovenop het in zekerheid af te geven bedrag.

C. Verplichtingen natuurbeheer

In 2014 is landelijk afgesproken om de doorlopende natuurverplichtingen net als voorgaande jaren, voor de decentralisatie van de Natuurtaken, te vermelden onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen. De subsidieaanvragen voor Natuurbeheer (vanuit de SNL) worden voor de provincie uitgevoerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). Zij hebben een overzicht van de doorlopende verplichtingen ultimo 2023 verstrekt. Het totaalbedrag van deze doorlopende verplichtingen per 31 december 2023 is voor provincie Flevoland € 6,81 mln. Deze verplichtingen kunnen worden gedekt uit de middelen voor Natuur van de komende jaren (2024 en verder), die via het provinciefonds worden verstrekt.

D. Gewaarborgde geldleningen

Tabel 3.24: Gewaarborgde geldleningen

Borg voor lening aan:	Oorspronkelijk bedrag	Waarborg provincie 1 januari 2023	Mutaties waarborg 2023	Waarborg provincie 31 december 2023
Stichting Groenfonds (1,2%)	101.204	191	-131	60
Totaal	101.204	191	-131	60

x € 1.000

Er hebben in 2023 geen nieuwe betalingen plaatsgevonden inzake borg- en garantstellingen.

Stichting Groenfonds

Provincie Flevoland staat borg voor 1,2% van de geldleningen die zijn aangegaan door stichting Groenfonds. Dit betreft zogenaamde convenantsleningen aan provincies uit hoofde van het 'LNV-IPO Convenant 1997' van 15 februari 1997, gesloten tussen het ministerie van LNV en het samenwerkingsverband Interprovinciaal Overleg. De convenantsleningen zijn benut voor de financiering van het provinciale aandeel in grondaankopen ten behoeve van het Nationaal Natuurnetwerk (voorheen EHS). Vanaf 1 januari 2008 zijn er geen opnamen meer mogelijk door provincies uit de convenantsleningen.

E. Overige meerjarige financiële rechten en verplichtingen

Inkopen en aanbestedingen

Jaarlijks worden interne controles uitgevoerd op de financiële rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen. In 2023 is er afgerond € 2,0 mln. geconstateerd waarbij het totaal van aaneengesloten opdrachten het grensbedrag voor Europese aanbestedingen overschrijdt. Daarnaast zijn nog opdrachten (€ 1,47 mln.) die voortvloeien uit voorgaande jaren. De totale afwijking bedraagt circa 0,7% van de omvang van de lasten (inclusief mutaties reserves) onze jaarrekening.

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de totale afwijking welke volledig in 2023 wordt verantwoord.

Tabel 3.25: Afwijkingen financiële rechtmatigheid inkopen en aanbesteding

	Afwijking 2023
Totaal	2.039

x € 1.000

Kredietfaciliteit

Provincie Flevoland beschikt met ingang van 1 januari 2019 over een kredietfaciliteit bestaande uit een kredietlimiet van € 0 en een intra-daglimiet van € 10 mln.

Meerjarige subsidieverplichtingen

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de resterende verplichting inzake de meerjarige (materiële) subsidies. Dit is de verplichting voor 2023 en verdere jaren van alle subsidieverstrekingen conform de 'Algemene Subsidieverordening Flevoland' van € 0,025 mln. en groter. Uitgangspunt voor lastneming van deze subsidies is toegepast overeenkomstig de grondslagen zoals opgenomen bij onderdeel 3.1 van de jaarrekening.

Tabel 3.26: Resterende verplichting inzake meerjarige (materiële) subsidies

	Resterende verplichting
Totaal	33.104

x € 1.000

Meerjarige verplichtingen volgend uit aanbestedingscontracten/concessies

In overeenstemming met de stellige uitspraak van de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) in de Kadernota Rechtmatigheid 2023 dient in de jaarrekening een overzicht te worden opgenomen van de (Europees aanbestede) meerjarige contracten. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de meerjarige verplichtingen (resultierend uit Europese aanbestedingen) per programma, indien niet reeds toegelicht onder de Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen.

Tabel 3.27: Meerjarige verplichtingen volgend uit aanbestedingscontracten/concessies

Programma	Meerjarige inkoopverplichting
5. Energie, duurzaamheid en milieu	118
6. Mobiliteit	2.128
7. Vernieuwend bestuur	1.148
Totaal	3.393

x € 1.000

3.5 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van Gedeputeerde Staten

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van Gedeputeerde Staten toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door Provinciale Staten vastgestelde kaders zoals de begroting en provinciale verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door Provinciale Staten op 28 februari 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door Provinciale Staten bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 8,7 mln. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

In de paragraaf 'Bedrijfsvoering' is op basis van de kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met Provinciale Staten aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Bijlagen

Behorend bij de jaarrekening:

1. Toelichting reserves en voorzieningen
2. Verdeling van de lasten en baten over de taakvelden
3. Incidentele lasten en baten
4. Single information Single audit (SiSa)

Overig:

5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
6. Lijst met afkortingen

1. Toelichting reserves en voorzieningen

Eens in de 4 jaar wordt een nota reserves en voorzieningen uitgebracht waarin het beleid wordt uiteengezet. In november 2019 is de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023' vastgesteld. Voor alle bestemmingsreserves geldt dat het saldo van de reserve beschikbaar is voor de benoemde bestedingsdoelen. Voor een deel zijn de hierin opgenomen middelen reeds geormerkt voor specifieke activiteiten. In deze bijlage is van iedere reserve en voorziening een detailoverzicht van het verloop in 2023 weergegeven, inclusief eventuele resterende oormerken.

Reserves

Algemene reserve (NR: A001)

De 'Algemene reserve' is noodzakelijk om te voorkomen dat bij incidentele tegenvallers ombuigingen op het bestaande beleid nodig zijn. Ook kan de reserve worden benut voor incidentele uitgaven waarvoor geen andere dekking beschikbaar is.

De gewenste omvang van de 'Algemene reserve' wordt bepaald door de beleidsuitgangspunten in de nota 'Risico en weerstandsvermogen 2021', waarbij het risicoprofiel van de provincie en de andere mogelijkheden die er zijn om eventuele tegenvallers op te vangen een rol spelen. Dit wordt jaarlijks in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' in begroting en jaarstukken toegelicht.

Voor de 'Algemene reserve' is daarnaast een ondergrens vastgesteld. Deze bedraagt 5% van de begrotingsomvang voor bestemming; met de begrotingsomvang wordt bedoeld het totaal van de geraamde c.q. verantwoorde lasten in het jaar waarop de bandbreedte van toepassing is. Hieraan wordt ultimo 2023 voldaan.

De 'Algemene reserve' wordt gevoed uit rekeningoverschotten, waaraan geen bestemming is gegeven en incidentele meevallers.

Voor de 'Algemene reserve' bestaat geen bestedingsplan, waardoor de 'Algemene reserve' in beginsel volledig als 'vrije' ruimte kan worden beschouwd voor de weerstandscapaciteit, een en ander behoudens eventuele aangebrachte oormerken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
A001 Algemene reserve	36.314	356	-10.608	26.062	8.963
Bij					
Storting voorfinanciering aankoop vastgoed NLE (t/m 2023)		356			
Af					
Resultaatbestemming 2022			-8.301		
Afroming weerstandsvermogen			-2.300		
Vrijval onderzoek WUR OVP			-7		
			-10.608		
Resterende oormerken per 31-12-2023					
Autoleasemaatschappijen					8.963

Egalisatiereserve Personeel (NR: B003)

Dit betreft een gedelegeerde reserve waarvoor verplichtingen mogen worden aangegaan, alvorens de begroting te wijzigen. De verplichting dient te passen binnen het bestedingskader. De reserve wordt ingezet voor:

- (tijdelijke) bovenformatieve formatieplaatsen;
- tijdelijke dubbeling van een functie (voor maximaal 3 maanden);
- personele knelpunten;
- vervanging bij langdurige ziekte (langer dan zes maanden);
- complexe personeelsdossiers en / of afvloeiingskosten;
- organisatieontwikkeling;

- kosten voortvloeiend uit reorganisatie bedrijfsvoering;
- kosten voortvloeiend uit afspraken gemaakt in de cao.

Met ingang van 2017 worden de overschotten/tekorten op de personele budgetten voor medewerkerontwikkeling (inclusief POB), management development traject, duurzame inzetbaarheid en mobiliteit, en stelpost 'Versterking organisatie' bij de jaarrekening toegevoegd of onttrokken aan deze reserve. Deze bredere inzet van budgetten maakt een meer programmatische aansturing mogelijk, waardoor de budgetten beter worden benut en tijdelijk extra personeelslasten beter kunnen worden opgevangen. Hierdoor kan de directie voor wat betreft de personele budgetten beter inhoud geven aan haar verantwoordelijkheid om de bedrijfsvoering binnen de bestaande budgetten uit te voeren en zich daarbij te conformeren aan de cao.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B003 Personeel	4.302	1.215	-539	4.978
Bij				
Reguliere storting		900		
Restant budget 'Vitaliteit'		60		
Restant budget 'Duurzame inzetbaarheid'		75		
Restant budget 'trainees'		21		
Restant budget 'medewerkerontwikkeling'		124		
Restant budget 'MD traject'		34		
		1.215		
Af				
Tijdelijke bovenformatieve formatieplaatsen			-205	
Doorontwikkeling organisatie			-201	
Friciekosten en transitievergoedingen			-127	
Werkloosheidsuitkeringen			-5	
			-539	

Bestemmingsreserve Monumentenzorg (NR: B008)

De reserve heeft tot doel om middelen beschikbaar te hebben om financiële bijdragen toe te kennen voor restauratie van rijksmonumenten, overeenkomstig het daarvoor vastgestelde beleid.

Tevens worden niet bestede middelen in enig jaar voor toevalsvondsten geormerkt toegevoegd aan de reserve conform de nota 'Erfgoedprogramma'.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B008 Monumentenzorg	1.323	359	0	1.682	1.066
Bij					
Reguliere storting		324			
Toevalsvondsten		35			
		359			
Resterende oormerken per 31-12-2023					
Poldertoren					912
Toevalsvondsten					154
Totaal oormerken					1.066

Brede Bestemmingsreserve (NR: B009)

De reserve is ingesteld om projecten te realiseren / stimuleren die belang zijn voor de provincie en bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de provincie en niet passen bij het karakter van andere reserves.

Voor een beroep op deze reserve zijn de volgende randvoorwaarden gesteld:

- het gaat om – veelal grootschalige – projecten met substantiële effecten, uitstraling en betekenis voor Flevoland;
- op deze reserve wordt geen beroep gedaan op grond van het feit dat bestaande budgetten of andere reserves niet toereikend zijn;

- het gaat niet om onderwerpen die in de reguliere begroting thuishoren omdat zij met een zekere regelmaat voorkomen;
- het gaat om publieke zaken waarvan nadrukkelijk een multipliereffect mag worden verwacht.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B009 Brede Bestemmingsreserve	79.195	18.396	-20.170	77.421	48.144
Bij					
Afoming weerstandsvermogen Programmabegroting 2023		2.300			
Resultaatbestemming fonds Loon & Prijsontwikkeling		2.200			
Resultaatbestemming MSNF		3.000			
Resultaatbestemming weerbaarheid kleine gemeente		400			
Vaststelling Fractievergoedingen 2022		198			
Vaststelling Fractievergoedingen 2023 (eerste kwartaal)		12			
Batavialand		300			
Reguliere storting		1.753			
Resultaatverdeling Slotwijziging 2023		1.241			
Vrijval oormerk 'Nieuw Beleid nieuw college 2023'		6.993			
		18.396			
Af					
Kapitaallasten en exploitatie FoodForum			-52		
Batavialand -> storting kapitaallasten			-2.000		
Batavialand -> subsidies			-209		
Motie Koerhuis			-506		
Project 'Digitalisering Statenwerk'			-16		
Krachtige samenleving			-375		
Bestuurlijke vernieuwing			-54		
Cofinanciering Leader			-235		
Stikstof maatregelen			-125		
Human Capital agenda (corona)			-94		
Juridische kosten Oostvaardersplassen			-97		
Sportbeleids Flevoland Sportief Vooruit			-250		
Ergienoodfonds			-8		
Energie Expertise Centrum Flevoland			-500		
Waterstofeconomie			-40		
Waterprogramma			-73		
Uitvoering bodemtaken			-152		
Nieuw economisch beleid (ongeoormerkt)			-2.402		
Nieuw economisch beleid (oormerk)			-4.548		
Dotatie POP3 2022			-118		
Derving opbrengsten OV (corona)			-155		
Oekraïne noodfonds			-716		
MSNF			-3.000		
Wind			-111		
Versnelling van CO2 reductie b&o infrastructuur			-500		
Poort Lelystad			-1.869		
Cybersecurity bruggen en sluizen			-75		
Luchthavenfonds			-125		
Storting in reserve afschrijving Batavialand			-300		
DE-on Negatieve Eigen Vermogen 2023			-1.930		
Duurzaamheid PN22-25			500		
Stikstof maatregelen			-35		
			-20.170		

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B009 Brede Bestemmingsreserve	79.195	18.396	-20.170	77.421	48.144
Resterende oormerk per 31-12-2023					
Achternvang lening De-on					5.720
Kredietfaciliteit MKB Doorstartfonds					163
Project 'Digitalisering Statenwerk'					210
Verbreding sluizen Kornwerderzand					2.500
Stimuleringsbudget initiatieven verduurzaming OV					500
Nationaal Park Oostvaardersplassen					219
Wereld erfgoed Schokland					500
NP Nieuw Land (Poort Lelystad)					1.000
Uitwerking Nota Natuur: verrassend Groen					375
Hoogwaardig OV Luchthaven					1.000
GLB-pijler 1 (POP3)					570
Digicity					2.000
Risicoreservering Groeifonds					1.000
Oostvaardersoevers					4.000
Batavialand					2.065
Krachtige samenleving: Zorgtafel					100
Stikstof maatregelen					4.551
Landschapsvisie					611
Derving opbrengsten OV (corona)					2.095
Human Capital Agenda: klimaatopgave					120
Omgevingswet					293
Onderzoek levensbestendig wonen					78
Luchthavenfonds					125
Motie Koerhuis					986
Flevokust Haven					295
Waterprogramma					667
Waterstofeconomie					213
Wind					1.639
Duurzaam gebr. Flevolandse Ondergrond					408
MITC					6.000
Bestuurlijke Vernieuwing					146
Coronaondersteuning (amendement)					1.813
Oekraïne noodfonds (amendement)					47
Toezichthouders stikstof					352
Zon op dak / netcongestie					600
Energieveerbaarheid					500
Duurzaam circulair inkopen					650
Aanleg van een vooroever					2.000
Stikstof procesgeld					540
Flevoland energie noodfonds					1.493
Totaal oormerken					48.144

Uitvoeringsreserve Sport (NR: B011)

Het doel van deze reserve betreft het versterken van provinciale maatschappelijke waarden van sport. De reserve ondersteunt de uitvoering van het sportbeleid door bijdragen te verstrekken aan grote sportevenementen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B011 Sport	143	0	0	143

Uitvoeringsreserve Zuiderzeelijngelden (NR: B016)

De reserve wordt gebruikt voor de uitvoering van het 'ZZL-programma'. Dit programma omvat de realisatie van projecten tot verbetering en versterking van de bereikbaarheid en economische ontwikkeling van provincie Flevoland, die kunnen worden gezien als compensatie voor het niet doorgaan van de Zuiderzeelijn. De reserve blijft in stand tot de daarmee te realiseren projecten zijn afgerond, daarna kan de reserve worden opgeheven.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B016 Zuiderzeelijngelden	11.342	0	-549	10.793	10.777
Af					
Provinciale bijdrage projecten ZZL			-549		
			-549		
Resterend oormerk per 31-12-2023					
Luchthavenfonds					274
Provinciale bijdrage Maritieme Servicehaven NF					5.810
Provinciale bijdragen overige projecten ZZL/NF					4.693
Totaal oormerken					10.777

Egalisatiereserve Technische bijstand Europa (NR: B017)

Voor de uitvoeringskosten van de Europese programma's zijn middelen beschikbaar gesteld, genaamd 'technische bijstand'. Dit betreft salariskosten (inclusief overhead), accountantskosten en overige (declarabele) kosten. Deze uitvoeringskosten hebben geen gelijkmatig verloop. Met deze egalisatiereserve kunnen de schommelingen in de kosten van Technische Bijstand in een verantwoordingsjaar worden opgevangen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B017 Technische bijstand Europa	686	0	-97	589
Af				
Egalisatie Technische bijstand Europa			-97	
			-97	

Bestemmingsreserve Procesgelden gebiedsontwikkeling (NR: B025)

Voor de uitvoering van de gebiedsprogramma's is gekozen om de benodigde expertise in te huren, in plaats van het uitbreiden van de formatie. De reden daarvan is dat de vraag naar inzet en expertise afhankelijk is van de fase waarin een gebiedsprogramma zich bevindt. Omdat er vraaggericht wordt ingehuurd is er sprake van een ongelijkmatig verloop van de proceskosten voor de gebiedsprogramma's. Het doel van de reserve is het jaarlijks beslag op de begroting te egaliseren.

Voor elke gebiedsontwikkeling wordt een bestuursopdracht door PS vastgesteld, waarbij inzicht wordt gegeven in de uitgaven die voor de gebiedsontwikkeling zullen worden gedaan.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B025 Procesgeld gebiedsontwikkeling	1.218	900	-873	1.246
Bij				
Reguliere storting		900		
		900		
Af				
Regiodeal NF 2023			-2	
Flevokust Haven 2023			-15	
MITC 2023			-255	
Markermeer - IJmeer 2023			-51	
Oostvaardersoevers 2023			-36	
Lelystad Airport 2023			-75	
MSNF 2023			-304	
Batavialand			-85	
Procesgeld MITC			100	
Overige gebiedsprogramma's			-150	
			-873	

Uitvoeringsreserve POP (NR: B027)

De reserve heeft als doel in enig jaar niet bestede middelen voor cofinanciering van het 'POP3-programma' beschikbaar te houden voor latere jaren. De provinciale cofinanciering en uitvoeringskosten voor het 'POP3-programma' zijn gelijkmatig over de jaren verdeeld. De feitelijke inzet hiervan wisselt echter van jaar tot jaar, vanwege de relatie met de voortgang en declaratie door derden.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B027 POP	9.549	500	-1.987	8.061	1.610
Bij					
Lagere storting POP3		-430			
Storting voor POP3+ (transitieperiode)		930			
		500			
Af					
Provinciale cofinanciering voor het programma 'POP3'			-1.492		
Uitvoeringskosten POP3/RVO			-659		
Bijdrage uitvoeringskosten 2023 POP3			164		
			-1.987		
Resterend oormerk per 31-12-2023					
Uitvoeringskosten POP3					1.610
Totaal oormerken					1.610

Bestemmingsreserve Bodem (NR: B029)

Het doel van de reserve is het inzetten van middelen (€ 1,8 mln.) voor onder andere gebiedsprocessen, ABW en het ontwikkelen van pilots rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik om de bodemkwaliteit te waarborgen en een geïntegreerde benadering ontwikkelen voor de gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B029 Bodem	1.583	0	-191	1.392	1.392
Af					
Pilot Bodem conform Coalitieakkoord 2019-2023			-191		
			-191		
Resterende oormerken per 31-12-2023					
Bodemdaling conform Coalitieakkoord 2019-2023					867
Pilots grondgebruik (PN22-26)					525
Totaal oormerken					1.392

Uitvoeringsreserve Cofinanciering EU-projecten 2014-2020 (NR: B031)

Het doel van de reserve is om de provinciale cofinanciering voor de projecten uit het 'Europese programma 2014-2020' gelijkmatig ten laste van de begroting te laten komen. De reserve wordt primair ingezet voor de cofinanciering van projecten en de uitvoering van eigen projecten, in het kader van het 'Europese programma 2014-2020'. Daarnaast worden eventuele oninbare vorderingen uit de reserve gedekt en vervult de reserve een rol bij het afdekken van het risico dat de Europese commissie de gedeclareerde programmakosten niet volledig vergoedt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B031 Cofinanciering EU-projecten 2014-2020	2.602	900	-354	3.147
Bij				
Reguliere storting		900		
		900		
Af				
Saldo projectlasten en -baten van Powerparking			-98	
Saldo projectlasten en -baten van Circulair Water			-155	
Saldo cofinanciering Kansen voor West en Interreg			-101	
			-354	

Bestemmingsreserve Nieuwe Natuur (NR: B032)

De in de reserve beschikbare middelen worden ingezet voor de realisatie van het programma 'Nieuwe Natuur' en de afwikkeling van het voormalig Oostvaarderswold. Om het inzicht te verbeteren in de nog beschikbare middelen voor het programma is hiervoor een afzonderlijke reserve ingesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B032 Nieuwe natuur	5.757	0	-1.379	4.379
Af				
Projecten 'Nieuwe Natuur' gronden			-1.239	
Procesgelden			-140	
			-1.379	

Egalisatiereserve activering vervangingsinvesteringen (NR: B033)

Op basis van de 'Koepelnota integraal infra beheer' is een totaal dekkingsarrangement gemaakt voor de kosten van infrabeheer (jaarlijks onderhoud, niet jaarlijks onderhoud en vervangingsinvesteringen) voor de komende jaren. Daarbij worden de vervangingsinvesteringen geactiveerd, waarbij de kapitaallasten ('de stille lasten') worden gedekt uit het beschikbare budget voor de stille lasten (€ 4,5 mln. per jaar vanaf 2014). Dit betekent dat er in de eerste jaren ruimte binnen het stille lasten budget ontstaat, die in latere jaren nodig is om de oplopende kapitaallasten te dekken. Deze egalisatiereserve is bedoeld om de lasten van het infrabeheer in latere jaren te kunnen dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B033 Egalisatiereserve activering vervangingsinvestering	18.245	902	0	19.147
Bij				
Resultaatbestemming egalisatiereserve kapitaallasten VI		902		
		902		

Bestemmingsreserve Almere 2.0 (NR: B035)

Het doel van de reserve is om de voor het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) beschikbare provinciale bijdrage beschikbaar te houden totdat deze op basis van gehonoreerde projecten tot besteding komt. Bestedingen ten laste van de reserve 'Almere 2.0' zullen plaatsvinden op basis van door PS vastgestelde jaarprogramma's voor het FVA (incl. eventuele tussentijds vastgestelde wijzigingen).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B035 Almere 2.0	273	6.700	-6.750	223
Bij				
Reguliere storting		6.700		
		6.700		
Af				
Bijdrage FVA Jaarprogramma 2020 (Algemeen)			-6.700	
Aanvulling Waterlab			-50	
			-6.750	

Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud Infrastructuur (NR: B036)

Door de egalisatiereserve 'Jaarlijks onderhoud Infrastructuur' kunnen overlopende activiteiten in het daaropvolgende jaar worden gedekt. Het maximale saldo is € 0,75 mln. In geval van volledige uitputting van de jaarlijkse begrotingspost 'Jaarlijks Onderhoud' wordt de reserve gebruikt om de verdere kosten van het jaarlijks onderhoud te dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B036 Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud Infrastructuur	750	0	-181	569
Af				
Onttrekking reserve 'JO Infrastructuur'			-181	
			-181	

Egalisatiereserve Mobiliteit (NR: B037)

Het doel van de reserve is het egaliseren van de lasten voor openbaar vervoer, bereikbaarheid (verkeers- en mobiliteitsmanagement, alsmede infrastructurele projecten) en verkeersveiligheid. Dit draagt bij aan een stabiel begrotingsbeeld, maakt het mogelijk om het beleid op lange termijn te waarborgen en te verbeteren en om de hiervoor benodigde middelen beschikbaar te houden. De voeding bestaat uit in het verleden aan het provinciefonds toegevoegde structurele middelen voor verkeer en vervoer en is bedoeld ter dekking van eerdergenoemde lasten. De reserve draagt bij aan de ambities in het programma 'Mobiliteit en Ruimte' dat jaarlijks wordt geactualiseerd bij de begroting.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B037 Mobiliteit	113.624	7.492	0	121.116	12.625
Bij					
Reguliere storting Mobiliteitsmiddelen uit Provinciefonds		6.086			
Onderuitputting 'Openbaar vervoer' 2023		568			
Onderuitputting 'Mobiliteit en verkeer' 2023		82			
Onderuitputting 'Deltaplan NN - Lelylijn' 2023		50			
Onderuitputting 'Investering provinciale infra' 2023		706			
		7.492			
Resterende oormerken per 31-12-2023					
Bijdrage N50					750
Bijdrage busbanen Almere					9.375
Fietsmaatregelen (Coalitieakkoord 2019-2023)					2.500
Totaal oormerken					12.625

Egalisatiereserve Beheer en ontwikkeling natuur (NR: B038)

Het doel van de reserve is de realisatie van projecten en het uitvoeren van beheermaatregelen in het kader van de decentralisatie van het 'Natuurbeleid'. De reserve zorgt ervoor dat de verschillen in kasuitgaven tussen de jaren worden geëgaliseerd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	12.172	778	-5.558	7.392	431
Bij					
Reguliere storting conform begroting		470			
Onderuitputting natuur		308			
		778			
Af					
Projectplan grazig deel			-2.136		
Natura 2000			-627		
bijdrage Natuurinclusief			-2.000		
Subsidie faunabeheereenheid			-97		
Subsidie Landschapsbeheer			-200		
Natuurinclusief na-isoleren			-104		
Faunaschade			-394		
			-5.558		
Resterende oormerken per 31-12-2023					
Natuurinclusief na-isoleren					431
Totaal oormerken					431

Uitvoeringsreserve Doorgeschoven Activiteiten (NR: B040)

Doel van deze reserve is het overhevelen van niet bestede budgetten voor specifieke activiteiten die over de jaargrens heen schuiven. Het gaat daarbij uitsluitend om doorgeschoven middelen voor activiteiten waarvoor geen specifieke bestemmingsreserves zijn ingesteld. Indien dit laatste wel het geval is, vindt eventuele overheveling plaats via de daarvoor geëigende reserves.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B040 Doorgeschoven activiteiten	1.853	525	-1.153	1.225	1.225
Bij					
Subsidieregeling Circulaire Economie		150			
Media Beeldvorming		150			
SMWF / Verkenning Flevoland 2050		125			
Toezichthouders buitengebied		100			
		525			
Af					
Actieplan geluid / SWUNG			-50		
Entreegebouw Waterloopbos			-95		
Toezichthouders buitengebied			-111		
Subsidie Circulaire economie			-420		
Waterproblematiek			-110		
Versnelling Flexwonen			-250		
Waterproblematiek (Resultaatbestemming 2021)			-93		
Waterproblematiek (Resultaatbestemming 2022)			-24		
			-1.153		
Resterende oormerken per 31-12-2023					
Media Beeldvorming					150
Programma Circulaire Economie					150
Subsidieverlening verbetering geluid					700
Actualisatie omgevingsvisie					125
Actualisatie Omgevingsverordening					100
Totaal oormerken					1.225

Egalisatiereserve Economisch Programma (NR: B043)

Het Economisch Programma 2023-2028 is de uitwerking van de Economische Visie 2030 'Investeren in de kapitalen van de toekomst'. Visie en programma vormen samen het Flevolands economisch beleid dat bestaat uit vier programmalijnen: 1) verdienvermogen mkb, 2) menselijk en sociaal kapitaal, 3) toekomstbestendig bedrijfsleven, en 4) ruimtelijk-economische ontwikkeling. De reserve is gevoed bij vaststelling van het beleid en wordt ingezet ter dekking van incidentele budgetten. Indien in enig jaar de begrote uitvoeringskosten niet volledig worden besteed, worden deze aan het eind van het jaar toegevoegd aan de reserve 'Economisch Programma', zodat deze beschikbaar blijven voor de doelstellingen van het economisch programma. Voeding met additionele middelen geschiedt nadat Provinciale Staten daarmee instemmen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B043 reserve Economisch Programma	8.074	8.159	-2.243	13.991	12.426
Bij					
Economisch programma 2023-2028, programmalijnen 1 en 2		6.950			
Uitvoering MIT-regeling 2023 (F25)		485			
Subsidievaststelling IBF 2019-2021		250			
Niet-bestede middelen Economie 2023		474			
		8.159			
Af					
Internationalisering (oormerk)			-145		
Human Capital Agenda/Arbeidsmarkt (oormerk)			-103		
Scholingsfonds (oormerk, ter dekking bestedingen)			-51		
Scholingsfonds (oormerk, vrijval t.g.v. rekeningresultaat)			-265		
Netwerkversterking ondernemers (oormerk)			-9		
Internationaal ondernemerschap (oormerk)			-245		
Uitvoering economisch beleid t.l.v. ongeoormerkt deel			-1.289		
Uitvoering MIT 2022			-52		
Uitvoering MIT 2021			-84		
			-2.243		
Resterende oormerken per 31-12-2023					
Internationaal Ondernemerschap					560
Human Capital Agenda/Arbeidsmarkt					1.291
Internationalisering					135
(Ondernemers) cultuur					40
Monitoring en onderzoek					50
Verdienvermogen mkb					6.950
Menselijk en sociaal kapitaal					2.400
Risicoreservering Groeifonds Flevoland (CA 2019-2023)					1.000
Totaal oormerken					12.426

Uitvoeringsreserve Duurzame energie (NR: B044)

Het doel van de reserve is het uitvoeren van projecten binnen de opgave 'Duurzame Energie'. Aan de reserve 'Duurzame Energie' worden onttrekkingen gedaan voor projecten zoals 'expertise centrum', 'initiatieven energietransitie', actieplan 'Het Goede Voorbeeld' en 'zon voor asbest' waarmee PS hebben ingestemd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B044 Duurzame energie	2.055	447	-661	1.841	1.486
Bij					
Niet bestede middelen Duurzaamheid en energie 2022		162			
Regionale Energie Strategieën		285			
		447			
Af					
Uitvoeringskosten klimaatakkoord 2023			-115		
Besteding Regionale Energie Strategieën 2023			-93		
Besteding Regionale Energie Strategieën 2023			-137		
Expertise warmtenet			-77		
Subsidieregeling 'Van asbest naar duurzaam dak 2021'			-50		
Het Goede Voorbeeld			-68		
Aanpak grootste gasverbruikers Flevoland			-96		
Subsidie Platform Energiecoöperatie Flevoland 2022			-24		
			-661		

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B044 Duurzame energie	2.055	447	-661	1.841	1.486
Resterende oormerken per 31-12-2023					
Zon op dak / netcongestie					300
Actieplan 'Het Goede Voorbeeld'					140
Ontwikkeling wamtenet					187
Aanpak grootste gasverbruikers Flevoland					54
Subsidie energie coöperatie					6
Regionale energie Strategie					799
Totaal oormerken					1.486

Uitvoeringsreserve Regiodeal Noordelijk Flevoland (NR: B045)

Het doel is het reserveren van de middelen, de rijksbijdrage en (provinciale) cofinanciering, voor de uitvoering van het 'Regiodeal programma'. De rijksbijdrage en de regionale cofinanciering zullen worden besteed aan het realiseren van de doelen die benoemd zijn in de Regiodeal, gericht op het toekomstbestendig maken van het Maritiem Cluster op Urk, de verduurzaming van de IJsselmeervisserij en het verzilveren van het groeipotentieel van Noordelijk Flevoland verbonden aan smart mobility. Het kader voor de besteding is vastgelegd in de Regiodeal.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B045 Regiodeal Noordelijk Flevoland	4.059	0	-329	3.730	3.730
Af					
Gerealiseerde kosten Regiodeal 2023			-329		
			-329		
Resterende oormerken per 31-12-2023					
MCU-Innovatie					3.538
MCU-Talent					192
Totaal oormerken					3.730

Uitvoeringsreserve Fonds Culturele ontwikkeling (NR: B046)

De reserve wordt ingezet voor de uitvoering van het Flevolands 'Fonds culturele ontwikkeling'. Doelstellingen van dit fonds zijn het versterken van het makersklimaat en het ondersteunen van instellingen en makers bij de aanpassingen die nodig zijn om goed te kunnen opereren in de periode na corona.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B046 Fonds culturele ontwikkeling	3.134	33	-659	2.508	410
Bij					
Reguliere storting		33			
		33			
Af					
Uitvoering fonds Culturele ontwikkeling			-659		
			-659		
Resterende oormerken per 31-12-2023					
Impuls Land Art					410

Bestemmingsreserve Krachtige samenleving (NR: B047)

De reserve wordt onder andere ingezet voor de uitvoering van het programma 'Krachtige samenleving'. De ambitie is om een bijdrage te leveren aan een hoger opleidingsniveau, minder armoede, betere gezondheid, meer sociale veerkracht, een hogere participatiegraad en een beroepsbevolking die beter past bij de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B047 Krachtige Samenleving	947	375	-405	918
Bij				
Storting zorgtafel (vanuit BBR)		375		
		375		
Af				
Programma 'Krachtige Samenleving'			-405	
			-405	

Bestemmingsreserve Vitaal platteland (NR: B048)

De reserve wordt ingezet voor de uitvoering van het programma 'Leefbaar Platteland'. Met dit programma wil de provincie een bijdrage leveren aan de leefbaarheid op het platteland en daarmee aan de versterking van de positie van de bewoners. Daarmee wil ze bijdragen aan een 'Krachtige Samenleving', een samenleving waarin de toekomst van de Flevolander centraal staat.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B048 Vitaal platteland	1.634	0	-419	1.215
Af				
Realisatie 'Vitaliteit platteland'			-419	
			-419	

Egalisatiereserve Informatiestrategie (NR: B049)

In de samenleving is een 'digitale transformatie' gaande; dit heeft de komende jaren de nodige impact op de digitalisering en informatievoorziening van de provincie'. Om deze de komende jaren op het juiste niveau te brengen en te houden heeft GS de 'Informatiestrategie 2021-2024' (voor de thema's 'Data', 'Dienstverlening', 'Bedrijfsvoering', 'Innovatie' en 'Medewerker') vastgesteld. Voor elk van deze thema's wordt een groot aantal projecten en activiteiten gerealiseerd die een langere doorlooptijd hebben. De duur en kosten per jaar wisselen naar verwachting sterk, waar de inzet van een egalisatiereserve een oplossing voor kan bieden. De reserve kan worden aangewend in jaren waarin er een tekort op de programmakosten ontstaat en worden aangevuld in de jaren waarin een begrotingsoverschot ontstaat.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B049 Informatiestrategie	148	512	0	659
Bij				
Overschot informatievoorziening aan informatiereserve		512		

Uitvoeringsreserve Flevoland Natuurinclusief (NR: B050)

De reserve wordt onder andere ingezet voor de uitvoering van het programma 'Flevoland Natuurinclusief'. Dit programma is in 2021 opgesteld en bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

- 'Actieplan Biodiversiteit';
- 'Bossenstrategie';
- 'Vermaatschappelijking natuur';
- 'Exotenbestrijding';
- 'Natuurmaatregelen stikstof'.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B050 Flevoland Natuurinclusief	2.048	2.134	-1.105	3.077
Bij				
Bijdrage vanuit Beheer ontwikkeling natuur		2.000		
Bijdrage biodiversiteit Lelystad Airport		100		
Afwikkelingsverschil subsidie biodiversiteit		34		
		2.134		
Af				
Actieplan Biodiversiteit			-966	
Bossenstrategie			-131	
Vermaatschappelijking			-8	
			-1.105	

Egalisatiereserve Afschrijvingslasten Batavialand (NR: B051)

De reserve heeft als doel het dekken van de afschrijvingslasten die ontstaan door activering van de investeringen in het vastgoed Batavialand als gevolg van de doorontwikkeling. De reserve wordt gevoegd door een incidentele storting van € 2,3 mln. bij het instellen van de reserve waarvan:

- € 2 mln. vanuit de 'Brede Bestemmingsreserve', oormerk 'Batavialand'; en
- € 0,3 mln. vanuit de 'Brede Bestemmingsreserve', ongeoormerkt deel. Dit betreft het niet ingezette oormerk 'Batavialand 2022' binnen de stelpost 'Nieuw Beleid'.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B051 Afschrijvingslasten Batavialand	0	2.300	0	2.300
Bij				
Besluitvorming doorontwikkeling (vanuit oormerk)		2.000		
Besluitvorming doorontwikkeling (vanuit ongeoormerkt deel)		300		
		2.300		

Uitvoeringsreserve GLB (NR: B052)

De reserve wordt ingesteld bij de begroting 2023 om provinciale cofinanciering beschikbaar te hebben voor de uitvoering het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid GLB-NSP 2023 -2027, alsmede uitvoeringskosten. Het GLBNSP is het vervolg op de programmaperiode van POP3. De reserve heeft als doel middelen voor cofinanciering en uitvoeringslasten voor het GLB-NSP 2023-2027 beschikbaar te hebben. De feitelijke inzet van de middelen wisselt van jaar tot jaar, vanwege de relatie met de voortgang en de declaraties door derden. In 2023 is een initiële storting opgenomen in de begroting van € 7,75 mln. Daarnaast is de jaarlijkse storting in de reserve POP3 gekoppeld aan de nieuwe GLB reserve, waardoor de reserve POP3 niet meer met de bedrag wordt gevoegd.

Bij PS-besluit van 13 december 2023 is besloten de bestemmingsreserve te wijzigen in een uitvoeringsreserve.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B052 GLB	0	8.180	0	8.180
Bij				
Doorontwikkeling		8.180		
		8.180		

Egalisatiereserve MSNF (NR: B053)

De reserve is ingesteld als onderdeel van de besluitvorming over de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland. Voor de besluitvorming over de Jaarstukken 2022 zijn Provinciale Staten gevraagd om € 3 mln. van het positieve resultaat te bestemmen voor het project MSNF. Deze aanvullende middelen zijn nodig als gedeeltelijke dekking van de hogere lasten die het gevolg zijn van de toegenomen investeringsomvang en de rentelasten. Hiermee wordt bijgedragen aan het terugbrengen van de terugverdientijd en wordt het risicoprofiel van de ontwikkeling beter beheersbaar.

Het doel van deze reserve is het dekken van de kapitaallasten (financiering en afschrijving) in de aanloopfase van het project. De kapitaallasten zijn het gevolg van de activering van de investeringen in het vastgoed MSNF en de projectfinanciering.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B053 MSNF	0	3.000	0	3.000
Bij				
Resultaatbestemming 2022 MSNF		3.000		
		3.000		

Voorzieningen

Grondwaterbeheer (NR: V005)

De voorziening is bestemd voor het egaliseren van jaarlijkse verschillen tussen uitgaven wegens grondwaterbeheer (inclusief schadevergoedingen) en inkomsten uit de grondwaterheffing. De bestedingsdoelen van de grondwaterheffing vloeien voort uit de Waterwet (voorheen de Grondwaterwet), artikel 7.7. De doelen zijn maatregelen om nadelige effecten van grondwateronttrekkingen te compenseren, onderzoeken ten behoeve van het grondwaterbeleid, het grondwaterregister en schade in verband met onttrekkingen. Ook het met deze taken belaste personeel kan betaald worden uit de grondwaterheffing. Besteding aan andere doelen is niet toegestaan. De voorziening wordt gevoed uit de opbrengsten van de grondwaterheffing, voor zover die niet in het jaar van ontvangst zijn besteed.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V005 Grondwaterbeheer	473	30	0	503
Af				
Egalisatie grondwaterbeheer 2023		30		
		30		

Niet-jaarlijks onderhoud provinciehuis (NR: V011)

De voorziening is bedoeld om het provinciehuis inclusief de daarin aanwezige installaties in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een opgesteld meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode (max. 40 jaar) een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door PS vastgesteld. Het huidige plan dat op 10 november 2021 door PS is vastgesteld betreft de periode 2022-2026. In het plan is inzichtelijk gemaakt op welke onderdelen voor het niet-jaarlijks onderhoud in die periode kosten zullen worden gemaakt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V011 NJO provinciehuis	2.218	472	-814	1.875
Bij				
Reguliere storting		472		
		472		
Af				
Uitvoering onderhoud 2023 volgens onderhoudsplan			-814	
			-814	

Pensioenen (oud) leden GS (NR: V015)

Uit de voorziening worden de pensioenaanspraken van (voormalige) gedeputeerden betaald.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	Vrijval	31/12
V015 Pensioenen (oud) leden GS	6.254	912	-348	0	6.818
Bij					
Dotatie aan voorziening 'Pensioenen (oud) leden GS'		912			
		912			
Af					
Betalingen pensioenen (oud) leden GS			-348		
			-348		

Niet-jaarlijks onderhoud infrastructuur (NR: V025)

De voorziening is bedoeld om het provinciaal wegen- en vaarwegennet voor een lange periode in stand te houden; daarvoor is periodiek groot onderhoud nodig. Op basis van inspecties en rekening houdend met de aspecten bereikbaarheid, verkeersveiligheid en staat van onderhoud worden meerjaren onderhoudsprogramma's opgesteld. Op basis hiervan wordt de jaarlijkse dotatie en onttrekking bepaald. De meerjaren onderhoudsprogramma's worden éénmaal per vijf jaar aangeboden aan PS. De uitwerking vindt plaats in het jaarlijks op te stellen 'Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur (MBVI)'.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V025 NJO infrastructuur	13.617	14.079	-11.919	15.778
Bij				
Reguliere storting		14.079		
		14.079		
Af				
Uitvoering onderhoud 2023 volgens onderhoudsprogramma's			-11.919	
			-11.919	

Oninbare vorderingen (NR: V035)

Deze voorziening is bedoeld voor het afdekken van het risico op oninbare vorderingen op debiteuren. Het bedrag in de voorziening is volledig gebaseerd op specifieke vorderingen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V035 Oninbare vorderingen	55	135	0	190
Bij				
Dotatie voorziening 'Oninbare vorderingen'		135		
		135		

Oninbare leningen (NR: V037)

Deze voorziening is bedoeld voor afdekking van de risico's van oninbaarheid van verstrekte leningen. Het bedrag in de voorziening is volledig gebaseerd op specifieke leningen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V037 Oninbare leningen	845	1.930	0	2.775
Bij				
Dotatie voorziening 'DE-on Negatieve EV 2023'		1.930		
		1.930		

Niet-jaarlijks onderhoud vestigingen (NR: V043)

De voorziening is bedoeld om de vestigingen, inclusief de daarin aanwezige installaties, in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een opgesteld meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode (max. 40 jaar) een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door PS vastgesteld. Het huidige plan betreft de periode 2022-2026. In het plan is inzichtelijk gemaakt op welke onderdelen voor het niet-jaarlijks onderhoud in die periode kosten zullen worden gemaakt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V043 NJO Vestigingen	511	100	-130	481
Bij				
Reguliere jaarlijkse storting		100		
		100		
Af				
Uitvoering onderhoud 2023 volgens onderhoudsplan			-130	
			-130	

Niet-jaarlijks onderhoud NLE (NR: V044)

De voorziening is bedoeld om het pand, inclusief de daarin aanwezige installaties, in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door PS vastgesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V044 NJO NLE	386	100	-66	420
Bij				
Reguliere storting		100		
		100		
Af				
Uitvoering onderhoud 2023 volgens onderhoudsplan			-66	
			-66	

Spaarverlof (NR: V047)

De voorziening is bedoeld ter dekking van verplichtingen die ontstaan als gevolg van spaarverlof. In de CAO 2017-2018 is besloten dat met ingang van 1 januari 2018 de vervalttermijn van het bovenwettelijk verlof en aangekocht (IKB) verlof komt te vervallen. Daarnaast worden de mogelijkheden voor het extra sparen/aankopen van verlof verruimd. Werknemers mogen dan verlof sparen tot maximaal 50 x hun arbeidsduur per week (bij een werkweek van 36 uur kan dus maximaal 1.800 uur verlof gespaard worden). Dit verlof kan bijvoorbeeld ingezet worden voor mantelzorg, een sabbatical, korter werken of eerder stoppen in aanloop naar pensionering.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V047 Spaarverlof	698	9	0	707
Bij				
Voeding o.b.v. ontwikkeling verlofsaldo en tarieven		9		
		9		

Duurzame waardevermindering Flevokust Haven (NR: V048)

Het doel van de voorziening is het afwaarderen van de boekwaarden van de investeringen in Flevokust Haven. In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Zoals reeds werd voorzien ten tijde van het investeringsbesluit dient op moment van ingebruikname, conform de verslaggevingsvoorschriften, door middel van een taxatie getoetst te worden of er sprake is van een zogeheten lagere marktwaarde ('impairment-toets'). Omdat de getaxeerde directe opbrengstwaarde (gebaseerd op marktconforme bedrijfseconomische rendementseisen) eind 2018 lager was dan de boekwaarde van de investering, moest de boekwaarde worden afgewaardeerd.

De voorziening wordt in de balans gepresenteerd onder de materiële vaste activa, namelijk als onderdeel van de boekwaarde van Flevokust Haven.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V048 Duurzame waardevermindering Flevokust Haven	6.893	0	-1.624	5.268
Af				
Vrijval voorziening (i.v.m. herwaardering)			-1.053	
Vrijval voorziening (i.v.m. afschrijving)			-571	
			-1.624	

Niet-jaarlijks onderhoud Flevokust Haven (NR: V051)

De voorziening is bedoeld ter dekking van de meerjarige onderhoudslasten van Flevokust Haven. Dit gebeurt op basis van een geactualiseerd onderhoudsplan. Het huidige plan betreft de periode 2022-2026.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V051 NJO FKH	167	167	0	334
Bij				
Reguliere storting		167		
		167		

Voorziening Vitaliteitsverlof (NR: V052)

De voorziening is bedoeld ter dekking van verplichtingen die ontstaan als gevolg van vitaliteitsverlof.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V052 Vitaliteitsverlof	0	128	0	128
Bij				
Voeding o.b.v. ontwikkeling verlofsaldo en tarieven		128		
		128		

2. Verdeling van de lasten en baten over de taakvelden

Lasten per programma naar taakveld (incl. directe personele lasten)	Rekening 2023
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	486
3.3 Kwantiteit grondwater	397
3.9 Water, overige baten en lasten	977
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	8.088
8.1 Ruimtelijke ordening	3.834
8.2 Volkshuisvesting	16
8.3 Stedelijke vernieuwing	45
Totaal 1 1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	13.842
2 Landbouw, visserij en natuur	
0.3 Geldleningen en uitzettingen	144
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	610
4.1 Bodembescherming	315
5.1 Natuurontwikkeling	7.610
5.2 Beheer natuurgebieden	13.669
5.3 Beheer flora en fauna	1.782
5.9 Natuur, overige baten en lasten	4.493
6.1 Agrarische aangelegenheden	5.710
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	247
7.9 Cult. & maatschappij, ov. baten & lasten	543
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	354
Totaal 2 Landbouw, visserij en natuur	35.477
3 Economie	
0.4 Deelnemingen	15
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	63
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater	265
4.3 Geluidhinder	126
6.2 Logistiek	757
6.3 Kennis en innovatie	947
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	9.953
Totaal 3 Economie	12.126
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	-4
6.4 Recreatie en toerisme	1.606
7.1 Cultuur	7.515
7.2 Maatschappij	1.938
7.9 Cult. & maatschappij, ov. baten & lasten	1.523
Totaal 4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	12.578
5 Energie, duurzaamheid en milieu	
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	243
3.5 Kwaliteit grondwater	1.230
4.1 Bodembescherming	857

Lasten per programma naar taakveld (incl. directe personele lasten)	Rekening 2023
4.4 Vergunningverlening en handhaving	5.267
4.6 Duurzaamheid	7.548
4.9 Milieu, overige baten en lasten	496
5.9 Natuur, overige baten en lasten	429
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	1.085
8.1 Ruimtelijke ordening	246
Totaal 5 Energie, duurzaamheid en milieu	17.401
6 Mobiliteit	
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	248
2.1 Landwegen	35.467
2.2 Waterwegen	5.220
2.3 Openbaar vervoer	41.691
2.9 Verkeer en vervoer, ov. baten & lasten	5.884
Totaal 6 Mobiliteit	88.510
7 Vernieuwend bestuur	
0.3 Geldleningen en uitzettingen	7
0.5 Alg. dekk. middelen, ov. baten & lasten	44
0.6 Overhead	36.765
0.8 Mutaties reserves	64.164
0.9 Resultaat	13.075
1.1 Provinciale Staten	3.532
1.2 Gedeputeerde Staten	4.993
1.3 Kabinetszaken	53
1.4 Bestuurlijke organisatie	150
1.5 Interbestuurlijk toezicht op regio	1
1.6 Openbare orde en veiligheid	146
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	1.680
3.9 Water, overige baten en lasten	6
Totaal 7 Vernieuwend bestuur	124.616
Totaal Lasten	304.550

Baten per programma naar taakveld	Rekening 2023
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	
3.3 Kwantiteit grondwater	-738
3.9 Water, overige baten en lasten	-130
6.1 Agrarische aangelegenheden	-851
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	-25
8.1 Ruimtelijke ordening	-387
8.3 Stedelijke vernieuwing	-34
Totaal 1 1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	-2.165
2 Landbouw, visserij en natuur	
5.1 Natuurontwikkeling	-4.764
5.2 Beheer natuurgebieden	-18
5.9 Natuur, overige baten en lasten	-2.788

Baten per programma naar taakveld	Rekening 2023
6.1 Agrarische aangelegenheden	-1.943
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	-45
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	-41
Totaal 2 Landbouw, visserij en natuur	-9.600
3 Economie	
4.3 Geluidhinder	-74
4.6 Duurzaamheid	-67
6.2 Logistiek	-2.497
6.3 Kennis en innovatie	-361
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	-274
Totaal 3 Economie	-3.274
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	
0.6 Overhead	-11
6.4 Recreatie en toerisme	-28
7.1 Cultuur	-488
7.9 Cult. & maatschappij, ov. baten & lasten	-24
Totaal 4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	-551
5 Energie, duurzaamheid en milieu	
3.5 Kwaliteit grondwater	-10
4.1 Bodembescherming	-506
4.6 Duurzaamheid	-2.190
4.9 Milieu, overige baten en lasten	-242
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	-40
8.1 Ruimtelijke ordening	-9
Totaal 5 Energie, duurzaamheid en milieu	-2.998
6 Mobiliteit	
2.1 Landwegen	-1.038
2.2 Waterwegen	-175
2.3 Openbaar vervoer	-8.845
2.9 Verkeer en vervoer, ov. baten & lasten	-1.970
Totaal 6 Mobiliteit	-12.028
7 Vernieuwend bestuur	
0.1 Uitkering provinciefonds	-161.915
0.2 Opbrengst Provinciale belastingen	-49.043
0.3 Geldleningen en uitzettingen	-2.253
0.4 Deelnemingen	-351
0.6 Overhead	-3.951
0.8 Mutaties reserves	-56.209
1.1 Provinciale Staten	-16
1.2 Gedeputeerde Staten	-195
Totaal 7 Vernieuwend bestuur	-273.934
Totaal Baten	-304.550

x € 1.000

3. Specificatie van incidentele lasten en baten

In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (artikel 28 lid c) dient in de jaarstukken een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma te worden opgenomen. In de 'Notitie structurele en incidentele baten en lasten' van de commissie BBV is het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten nader uiteengezet. Bij het opstellen van het onderstaande overzicht van de incidentele baten en lasten per programma is deze notitie gevolgd. In lijn met de verschillenanalyse in onderdeel II Programmaverantwoording zijn alle incidentele baten en lasten groter dan € 0,1 mln. van een verklaring voorzien.

Programma / post	Bedrag	Bate / last
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water		
Flevoland bouwt aan Nederland	101	last
Toelichting:		
Het programma 'Flevoland bouwt aan Nederland' betreft een provinciaal programma, waarvoor tijdelijk provinciale middelen beschikbaar zijn gesteld.		
Afwikkelingsverschillen	(213)	bate
Toelichting:		
Afwikkelingsverschillen betreffen incidentele lasten (in lijn met nota Incidentele baten en lasten van de commissie BBV).		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang.	128	last
Subtotaal:	16	last
2 Landbouw, visserij en natuur		
Bodem	191	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Bodem' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Landbouw Meerdere Smaken	1.091	last
Toelichting:		
Voor het project 'Landbouw Meerdere Smaken' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Procesgelden Nieuwe Natuur	140	last
Toelichting:		
Betreffen procesgelden, welke worden gedekt uit een reserve (en daarmee aangemerkt als incidenteel).		
Bijdrage projecten Nieuwe Natuur	1.239	last
Toelichting:		
Het programma 'Nieuwe Natuur' betreft een provinciaal programma, waarvoor tijdelijk provinciale middelen beschikbaar zijn gesteld.		
Top-up Waterprogramma	118	last
Toelichting:		
Voor het 'Top-Up Waterprogramma' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Flevoland Natuurinclusief	1.106	last

Toelichting:		
Het programma 'Flevoland Natuurinclusief' betreft een provinciaal programma, waarvoor tijdelijk provinciale middelen beschikbaar zijn gesteld		
GLB	102	last
Toelichting:		
De opgave 'GLB' betreft een provinciale opgave, waarvoor tijdelijk provinciale middelen beschikbaar zijn gesteld. In april 2020 is de gebiedsgerichte aanpak van start gegaan.		
Transitie Landelijk Gebied	(1)	bate / last
Toelichting:		
De opgave 'Transitie Landelijk gebied' betreft een provinciale opgave, waarvoor tijdelijk provinciale middelen beschikbaar zijn gesteld. De lasten worden volledig gedekt door de baten.		
Afwikkelingsverschillen	(858)	bate
Toelichting:		
Afwikkelingsverschillen betreffen incidentele lasten (in lijn met nota Incidentele baten en lasten van de commissie BBV).		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang.	71	last
Subtotaal:	3.200	last
3 Economie		
Toekomstbestendig bedrijfsleven	119	last
Toelichting:		
Betreft een incidentele bijdrage in 2023.		
Flevokust Haven	167	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Flevokust Haven' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Luchthaven Lelystad	75	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Luchthaven Lelystad' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Noordelijk Flevoland	549	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Noordelijk Flevoland' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Servicehaven Noordelijk Flevoland	304	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Servicehaven Noordelijk Flevoland' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Luchthavenfonds	125	last
Toelichting:		
Betreft een incidentele bijdrage in 2023.		
Procesgeld MITC	255	last
Toelichting:		
De procesgeldten MITC betreffen incidentele provinciale lasten (mede i.r.t. de reserve).		
Procesgeld overige gebiedsprogramma's	150	last

Toelichting:		
De procesgelden overige gebiedsprogramma's betreffen incidentele provinciale lasten (mede i.r.t. de reserve).		
Programma Regiodeal NF	329	last
Toelichting:		
Voor het programma 'Regiodeal NF' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang.	193	last
Subtotaal:	2.266	last
4 Aantrekkelijk Flevoland en Krachtige Samenleving		
Fonds culturele ontwikkeling	659	last
Toelichting:		
Voor het Fonds culturele ontwikkeling zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld (mede i.r.t. reserve).		
Regionale Culturele Infrastructuur	-	
Toelichting:		
Voor de opgave 'Regionale Culturele Infrastructuur' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld. Deze lasten worden volledig gedekt door baten.		
Programma 'Krachtige samenleving'	392	last
Toelichting:		
Voor het programma 'Krachtige samenleving' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang.	123	last
Subtotaal:	1.175	last
5 Energie, duurzaamheid en milieu		
Duurzaamheid en energie	-	bate / last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Duurzaamheid en energie' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld. De lasten worden volledig gedekt door baten.		
Opgave 'Duurzame energie'	1.042	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Duurzame energie' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		
Afwikkelingsverschillen	1.930	last
Toelichting:		
Betreft de afwaardering van de lening DE-on/EEF		
Verduurzamen maatschap. Vastgoed	-	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Verduurzamen maatschappelijk vastgoed' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld. De lasten worden volledig gedekt door baten.		
Circulaire economie - beleid	792	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Circulaire economie' zijn tijdelijk provinciale middelen beschikbaar gesteld.		

Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang.	2	last
Subtotaal:	3.764	last
6 Mobiliteit		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang.	92	last
Subtotaal:	92	last
7 Vernieuwend bestuur		
Vitaliteitsverlof	128	last
Toelichting:		
Betreffen incidentele lasten (storting in voorziening).		
Algemene reserve	(10.251)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
831 Brede Bestemmingsreserve	(1.774)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
711 Zuiderzeelijngelden	(549)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
831 Procesgelden gebiedsontwikkeling	27	last
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Bodem	(191)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Cofinanciering EU-projecten 14-20	546	last
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
741 Nieuwe Natuur	(1.379)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Almere 2.0	(50)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
831 Doorgeschoven activiteiten	(628)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Milieu, duurzaamheid en energie	(214)	bate

Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Fonds Culturele ontwikkeling	(626)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
p-MJP/POP	(1.487)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
431 Krachtige Samenleving	(30)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Flevoland Natuurinclusief	1.029	last
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Regiodeal Noordelijk Flevoland	(329)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel		
GLB	8.180	last
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel		
Fonds vitaal platteland	(419)	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang.	97	last
Subtotaal:	(7.920)	bate
Totaal per saldo (-=bate / +=last):	2.593	last

x € 1.000

4. Single information Single audit (SiSa)



Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties



SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking SISA - d.d. 12-02-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
BZK	C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen <i>Aard controle R Indicator: C13/01</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (inclusief uitvoering door derden) <i>Aard controle n.v.t Indicator: C13/02</i>	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart <i>Aard controle n.v.t Indicator: C13/03</i>	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen <i>Aard controle n.v.t Indicator: C13/04</i>	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma <i>Aard controle n.v.t Indicator: C13/05</i>	Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/NV) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/06</i>
			€ 611.524	€ 1.311.810	69	8	170	Nee
			Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/NV) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/07</i>	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/08</i>	Correctie besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen imv SiSa tussen medeoverheden (alleen van toepassing bij SiSa tussen medeoverheden) <i>Aard controle R Indicator: C13/09</i>			
		Ja	Nee	€ 11.065				
BZK	C41	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Provincies	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise <i>Aard controle R Indicator: C41/01</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden <i>Aard controle R Indicator: C41/02</i>	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden <i>Aard controle R Indicator: C41/03</i>	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/04</i>	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/05</i>	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/06</i>
			€ 442.902	€ 1.326.445	€ 442.147	3	15	4.500
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/07</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/08</i>				
		Nee	Ja					
BZK	C81	Specifieke uitkering aan provincies ten behoeve van de financiering van (tijdelijke) capaciteit of externe expertise voor het opstellen en uitvoeren van de woondeals	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) <i>Aard controle R Indicator: C81/01</i>	Aantal woondeals dat is tot stand gekomen met hulp van deze middelen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C81/02</i>	Zelfstandige uitvoering: Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C81/03</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C81/04</i>		
			€ 33.500	2	Ja	Nee		

BZK	C86	Specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed tweede tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma	Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nv)						
									Aard controle R Indicator: C86/01	Aard controle n.v.t Indicator: C86/02	Aard controle n.v.t Indicator: C86/03	Aard controle n.v.t Indicator: C86/04	Aard controle n.v.t Indicator: C86/05	Aard controle n.v.t Indicator: C86/06
									€ 252.094	€ 252.094	23	0	100	nvt
									Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het opstellen van portefeuilleroutekaarten die richting geven aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen in 2030 en 2050 (Ja/Nee/Nv)	Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het aanvragen van subsidies voor verduurzamingsmaatregelen en het opstellen van relevante (advies-)documenten om te voldoen aan de voorwaarden voor subsidieverlening (Ja/Nee/Nv)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Eventuele toelichting		
	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/10										
		nvt	nvt	Nee										
BZK	C103	Regeling specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van wooneals tweede tranche	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Zelfstandige uitvoering: Ja/Nee	Eindverantwoording (Ja/Nee)									
									Aard controle R Indicator: C103/01	Aard controle n.v.t Indicator: C103/02	Aard controle n.v.t Indicator: C103/03			
			€ 0	Ja	Nee									
BZK	C111	DMI-Flevoland, Digital Twin as a Service	Besteding (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)										
									Aard controle R Indicator: C111/01	Aard controle n.v.t Indicator: C111/02				
			€ 153.146	Nee										
BZK	C117	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren	Naam onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) per onderdeel									
									Aard controle n.v.t. Indicator: C117/01	Aard controle R Indicator: C117/02	Aard controle R Indicator: C117/03			
									1 Ondersteuning gemeenten bij opstellen (pre)SMP's	€ 0	€ 0			
									2 Handhaving	€ 0	€ 0			
									3 Beoordeling ontheffingsverzoeken WNE	€ 0	€ 0			
									4 Alternatieve verblijfplaatsen	€ 0	€ 0			
	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan medeoverheden overgeboekte middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)												
	Aard controle R Indicator: C117/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C117/05												
			€ 0	Nee										

BZK	C210	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Provincies	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise <i>Aard controle R Indicator: C210/01</i>	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) Vanaf SiSa 2023 inclusief uitvoering door derden <i>Aard controle R Indicator: C210/02</i>	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C210/03</i>	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen Vanaf SiSa 2023 inclusief uitvoering door derden <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C210/04</i>	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd Vanaf SiSa 2023 inclusief uitvoering door derden <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C210/05</i>	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C210/06</i>
			€ 0	€ 0,2	15	4.300	Nee	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: C210/07</i>	Nee				
OCW	D13	Impuls regionale culturele infrastructuur 'verbreding en vernieuwing'	Naam instelling of samenwerkingsverband (per regel) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D13/01</i>	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband <i>Aard controle R Indicator: D13/02</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D13/03</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D13/04</i>	Eventuele toelichting op niet afgerond projecten <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D13/05</i>	
OCW	D26	Middelen Stichting Erfgoedpark Batavialand	1 Stichting StrandLab <i>Aard controle R Indicator: D26/01</i>	€ 488.102 Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D26/02</i>	€ 963.158 Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D26/03</i>	Nee Toelichting op niet-afgeronde projecten <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D26/04</i>		
			€ 0	Nee	Nee	Bij indicator 3 moet ingevuld worden of de besteding in jaar T o.b.v. voorlopige toekenningen is. Van voorlopige toekenningen is sprake wanneer er uitvoering door derden plaatsvindt via subsidies. De provincie voert deze regeling zelf uit. Er is dus "Nee" ingevuld bij indicator 3. In de invulwijzer staat toegelicht bij deze indicator dat bij "Nee" er overeenstemming is met het ministerie of er een afwijking op het oorspronkelijke projectplan mag plaatsvinden. Er is echter geen sprake van afwijking van het oorspronkelijke projectplan; het is altijd de bedoeling geweest dat de provincie de bouw gaat realiseren. Hierover kan derhalve geen overeenstemming plaatsvinden. Via de IBI is hier navraag over gedaan bij het ministerie. Het ministerie van OCW heeft bevestigd (per mail) dat deze indicator niet van toepassing is en heeft laten weten dat er een wijzigingsbeschikking wordt opgesteld waarin dit wordt meegenomen en aangegeven dat deze wijze van invullen in de sisa 2023 correct is.		

lenW	E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op niet-afgeronde projecten
		Provincies	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E10/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/06</i>
			1 Aanleg twee fietsbruggen in de Metropolitane hoofdfietsroute Spoorbaanpad	€ 4.000.000	€ 4.000.000	Nee	Ja	Het project heeft de afgelopen jaren forse vertraging opgelopen. De planning van het project per 1 december 2023 laat zien dat de bruggen naar verwachting in het 4e kwartaal van 2024 opgeleverd worden.
			Kopie projectnaam/nummer	Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee)	Ernstige vertragingen? (Ja/Nee)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) per project ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/08</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: E10/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: E10/11</i>	
			1 Aanleg twee fietsbruggen in de Metropolitane hoofdfietsroute Spoorbaanpad	Nee	Ja	Nee	€ 0	
lenW	E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018))	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
		Provincies	<i>Aard controle R Indicator: E12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E12/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E12/03</i>			
			€ 1.074.166	€ 6.126.182	Ja			
			Projectnaam/nummer	Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee)	Totale omvang per type maatregel	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E12/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E12/05</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: E12/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E12/07</i>		
			1 Leemringweg (N719)	Ja	Leemringweg 7.600m	Ja		
			2 Espelerringweg (N712)	Nee	Espelerringweg 5.765m	Ja		
			3 Hanzeweg (N307)	Ja	Hanzeweg 6.500m	Ja		
			4 Biddingringweg (N305-westbaan)	Ja	Biddingringweg westbaan 4.947m	Ja		
			5 Oldebroekerweg (N709)	Ja	Oldebroekerweg 4.862m	Ja		
			6 Elburgerweg (N309-N307)	Ja	Elburgerweg 1.920m	Ja		
			7 Vogelweg (N706)	Ja	Vogelweg 10.814m	Ja		
			8 Singerweg (N704)	Ja	Singerweg 5.622m	Ja		
			9 Biddingringweg (N305-oostbaan)	Nee	Biddingringweg oostbaan 2.200m	Ja		
			10 Espelerweg (N351)	Ja	Espelerweg 2.400m	Ja		
			11 Larserpad	Ja	Larserpad 3.200m	Ja		
			12 Gooiseweg (N305)	Ja	Gooiseweg 4.800m	Ja		
			13 Oosterringweg (N715)	Ja	Oosterringweg 6.800m	Ja		
			14 Zuiderringweg (N352)	Ja	Zuiderringweg 5.200m	Ja		
			15 Swifterweg (N710)	Ja	Swifterweg 2.900m	Ja		
			16 Bremerbergweg (N708)	Ja	Bremerbergweg 3.600m	Ja		
			17 Gooiseweg (N305)	Ja	Gooiseweg 4.800m	Ja		
			18 Biddingringweg (N305)			Nee		
			19 Ganzenweg (N302)			Nee		
			20 Eemmeerdiijk (N704)			Nee		
			21 Urkerweg (N351)			Nee		

IenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R Indicator: E20/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E20/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04</i>		
			€ 0	€ 2.763	€ 1.382	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08</i>				
		1 Larserpad - aanleg fietssuggestiestroken	Ja	7	n.v.t.			
		2 Ganzenpad - aanleg fietssuggestiestroken	Nee	0	n.v.t.			
IenW	E29	Realisatie N307/Roggebotsluis in het kader van IJsseldelta fase 2	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle R Indicator: E29/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E29/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E29/03</i>			
			€ 12.371.545	€ 59.173.110	Nee			
IenW	E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Beschikingsnummer / naam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj)	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj)	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E53/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/06</i>
			1 SPUKSLA-22-03239565	€ 0	€ 0	15-10-2022	1-7-2024	Nee
			2 SPUKSLA-23-03585344	€ 0	€ 0	1-1-2024	31-12-2026	Nee
			Kopie beschikingsnummer /naam	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/08</i>				
			1 SPUKSLA-22-03239565	2023				
			2 SPUKSLA-23-03585344	2024				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/09</i>					
			Nee					

IenW	E56	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project <i>Aard controle R Indicator: E56/01</i>	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project <i>Aard controle R Indicator: E56/02</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project <i>Aard controle n.v.t Indicator: E56/03</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/04</i>	Correctie besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project <i>Aard controle R Indicator: E56/05</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/06</i>
			1 € 0	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	Nee
			Projectnaam / nummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/07</i>	Project afgerond (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/08</i>				
			1 Project g). Ondersteuning bij haalbaarheidsonderzoeken ten behoeve van de totstandkoming van een landelijk dekkend netwerk van duurzame tank- en laadinfrastructuur voor wegtransport en binnenvaart.	Nee				
IenW	E57	Tijdelijk Regeling Specifieke uitkering Zero Emissie Bus 2022-2024	Beschikingsnaam / nummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E57/01</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E57/02</i>	Het aantal gerealiseerde niet-gelede ZE-bussen met batterij-elektrische aandrijving <i>Aard controle R Indicator: E57/03</i>	De som van het totaal aantal gerealiseerde gelede ZE-bussen met batterij-elektrische aandrijving, ZE-touringcars en ZE-bussen met waterstof-elektrische aandrijving <i>Aard controle R Indicator: E57/04</i>	Zijn de bussen binnen twee jaar ingezet in de dienstregeling? <i>Aard controle R Indicator: E57/05</i>	Is voldaan aan het kilometervereiste (Ja/ Nee) (zie inwulwijzer)? <i>Aard controle R Indicator: E57/06</i>
			BUS2200006	Nee	0	0	Nee	Nee
			Zijn de bussen minimaal drie jaar ingezet in de dienstregeling waar de aanvraag betrekking op heeft of voor de uitvoering van de concessie die op die concessie volgt? (Ja/Nee) <i>Aard controle R Indicator: E57/07</i>					
			Nee					

lenW	E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E83/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: E83/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/05</i>
			1 Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022, onderdeel historische spoedopgaven en onderdeel buitenproportionele opgaven Nr.: 5000005444	€ 53.720	Ja	€ 0	€ 60.033
			2 Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022, onderdeel historische spoedopgaven, aanvraag oktober 2022 Nr.: 5000005696	€ 0	Ja	€ 0	€ 6.427
			Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/09</i>	
			1 Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022, onderdeel historische spoedopgaven en onderdeel buitenproportionele opgaven Nr.: 5000005444	Ja		Nee	
			2 Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022, onderdeel historische spoedopgaven, aanvraag oktober 2022 Nr.: 5000005696	Ja		Ja	
			25 Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/10</i>				
			Nee				

IenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04				
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee				
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk				
	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08						
	1	Aanleg rotonde Biddingringweg - Elburgerweg	Nee	0						
IenW	E86	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2022	Naam per concessie zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling	Naam concessiehouder zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling	Besteding (jaar T-3 (2019))	Besteding (jaar T)	Specifieke kosten van de concessiehouder in de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022 ter voorkoming van verdere verspreiding van het virus dat COVID-19 veroorzaakt	Optelling bedrag verstrekte subsidies concessieverteener (jaar 2022) conform concessie - zoals in de bijlage 3 van de regeling is opgenomen verleend		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E86/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E86/02	Aard controle R Indicator: E86/03	Aard controle R Indicator: E86/04	Aard controle R Indicator: E86/05	Aard controle R Indicator: E86/06		
			1	IJsselmond	OV Regio IJsselmond N.V.	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2	Lelystad	Arriva Personenvervoer Nederland B.V.	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie naam concessie	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (5A OCW-contract studentenkaart) van de regeling	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (5B opbrengsten van reizigers) van de regeling	Totale Opbrengsten conform bijlage 3 (5C Andere opbrengsten) van de regeling	Komt de concessiehouder voor deze concessie in aanmerking voor de 2% extra vergoeding (Ja/Nee)		
				Aard controle n.v.t. Indicator: E86/07	Aard controle R Indicator: E86/08	Aard controle R Indicator: E86/09	Aard controle R Indicator: E86/10	Aard controle R Indicator: E86/11		
	1	IJsselmond	€ 0	€ 0	€ 0	Ja				
	2	Lelystad	€ 0	€ 0	€ 0	Ja				
IenW	E92	Incidentele specifieke uitkering Geluidsisolatie Lelystad Airport	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle R Indicator: E92/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E92/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E92/03					
			€ 74.328	€ 74.328	Nee					

IenW	E97	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E97/01	Aard controle R Indicator: E97/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/03	Aard controle R Indicator: E97/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/05	
		1 Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023, onderdeel historische spoedopgaven		€ 3.649	Ja	€ 0	€ 3.649	
		Kopie projectnaam / nummer		Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E97/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/09		
		1 Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023, onderdeel historische spoedopgaven		Ja		Nee		
		Eindverantwoording (Ja/Nee)						
			Aard controle n.v.t. Indicator: E97/10					
			Nee					
EZK	F7	Regeling specifieke uitkering provincie Flevoland sanering windpark Zeewolde	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Aantal afgebroken molens (jaar T)	Aantal afgebroken molens (t/m jaar T)	Aantal gebouwde molens (jaar T)	Aantal gebouwde molens (t/m jaar T)
			Aard controle R Indicator: F7/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F7/02	Aard controle R Indicator: F7/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F7/04	Aard controle R Indicator: F7/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F7/06
			€ 558.446	€ 1.591.369	1	52	0	91
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: F7/07					
			Nee					
EZK	F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sisa tussen medeoverheden) vanaf verantwoordingsjaar SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) t.i.v. cumulatieve cofinanciering	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting
			Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde)		Dit betreft het deel dat naast de Rijksmiddelen is ingelegd volgens afspraak uit MKB-deal			Als bij 04 en 05 'Nee' is ingevuld, dan is toelichting verplicht
			Aard controle R Indicator: F11/01	Aard controle R Indicator: F11/02	Aard controle R Indicator: F11/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F11/04	Aard controle D2 Indicator: F11/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F11/06
			€ 66.927	€ 272.623	€ 66.927	Ja	Nee	

EZK	F12	Enmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting		
			Aard controle R Indicator: F12/01	Aard controle R Indicator: F12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F12/04		
			€ 0	€ 855.000	Nee	n.v.t.		
EZK	F14	Regeling specifieke uitkering MIT 2021	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting		
			Aard controle R Indicator: F14/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F14/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F14/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F14/04		
			€ 112.374	€ 765.462	Nee	In de SiSa-bijlage 2022 zijn per abuis de totale (cumulatieve) bestedingen verantwoord (€ 1.138.355) in plaats van enkel het deel 'ten laste van Rijksmiddelen' (€ 653.088). Deze omissie is in de cumulatieven 2023 gecorrigeerd.		
EZK	F25	Regeling specifieke uitkering MIT	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: F25/01	Aard controle R Indicator: F25/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F25/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F25/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F25/05	
			1	€ 63.522	€ 312.103		In de SiSa-bijlage 2022 zijn per abuis de totale (cumulatieve) bestedingen verantwoord (€ 451.965) in plaats van enkel het deel 'ten laste van Rijksmiddelen' (€ 248.581). Deze omissie is in de cumulatieven 2023 gecorrigeerd.	
			2	1300033153 1300034462	€ 185.600	€ 185.600	Nee	n.v.t.
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			Aard controle R Indicator: F28/01	Aard controle R Indicator: F28/02	Aard controle R Indicator: F28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04	Aard controle R Indicator: F28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06
			€ 51.053	€ 77.785	€ 0	€ 128.838	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07					
			Nee					

LNV	L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	Gebiedsnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Totale Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting
				Zelfstandige uitvoering	Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021			Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L7/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: L7/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: L7/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L7/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L7/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L7/06</i>
			1 Oostvaardersplassen Poort Lelystad	€ 81.504	€ 452.130	Nee	Nee	
			2 Oostvaardersplassen Poort Almere	€ 1.250.000	€ 1.662.500	Nee	Nee	
			3 Etalage A6	€ 38.303	€ 38.303	Ja	Nee	
			4 Natuuronderzoek Oostvaardersplassen (onderdeel Begrazingsbeheer, eutrofe wetlands)	€ 55.445	€ 144.514	Ja	Nee	
			5 Natuuronderzoek Oostvaardersplassen (onderdeel Energie en nutriëntenkringloop)	€ 116.338	€ 187.609	Ja	Nee	
			6 Natuuronderzoek Oostvaardersplassen (onderdeel Diergezondheid vrij levende grote herbivoren)	€ 73.300	€ 104.863	Ja	Nee	
			7 Natuuronderzoek vogels en vissen Marker Wadden	€ 246.861	€ 329.885	Ja	Nee	
			8 Onderzoek ontwikkeling dynamische kusten	€ 21.745	€ 36.612	Ja	Nee	
LNV	L13	Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland IJsselmeer	Het aantal vouchers dat in (jaar T) is verleend en vastgesteld					
			<i>Aard controle R Indicator: L13/01</i>					
			10					
LNV	L16	Enmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur	Naam Uitvoeringsprogramma	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma - exclusief uitvoering door derden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T). Vanaf SiSa 2022 inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma	Uitvoeringsprogramma volgens uitvoeringsplan uitgevoerd (Ja/Nee)	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: L16/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: L16/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/06</i>
			1 Provinciaal Uitvoeringsprogramma Flevoland	€ 1.437.377	€ 1.975.591	€ 426.201	Ja	Nee
			Kopie Uitvoeringsprogramma	Toelichting	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/09</i>			
			1 Provinciaal Uitvoeringsprogramma Flevoland		Ja			
LNV	L24	Regeling specifieke uitkering voorbereidingskosten landelijk gebied, versnellingsvoorstellen en PAS-melders	Besteding (jaar T)	Totale cumulatieve bestedingen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)?			
			<i>Aard controle R Indicator: L24/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L24/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L24/03</i>			
			€ 1.524.210	€ 2.378.771	Nee			

LNV	L25	Regeling specifieke uitkering provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied	Naam versnellingsvoorstel	Besteding (jaar T)	Totale cumulatieve bestedingen (t/m jaar T)	Baten (jaar T) vermogensvorming	Totale cumulatieve baten vermogensvorming (t/m jaar T)		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L25/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: L25/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L25/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: L25/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L25/05</i>		
			1 Praktijkproeven perceelspoeling	€ 200.875	€ 409.981	€ 0	€ 0		
			2 Versnelling implementatie verschonende maatregelen melkrundveehouderij in gebiedsproces Flevoland	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
3 Versnelling aanleg en herstel erfsingels in gebiedsproces	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0					
Eindverantwoording (Ja/Nee)?									
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L25/06</i>									
Nee									
LNV	L27	specifieke uitkering Regeling provinciale maatregelen PAS-melders	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen automatisch berekend	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Automatisch berekend	Eindverantwoording (Ja/Nee)?				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L27/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L27/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L27/03</i>				
			1 € 950.000	€ 950.000	Ja				
			Naam/nummer van de maatregel	Karakter van de maatregel	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Is de aankoopsom, indien van toepassing, gebaseerd op een taxatie door een onafhankelijke taxateur conform marktwaarde (Ja/Nee)?	Wat is de restwaarde van door de provincie verworven vermogensbestanddelen?	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L27/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: L27/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: L27/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L27/07</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: L27/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: L27/09</i>	
1 nummer RPMP230004	Overeenkomst	€ 950.000	€ 950.000	Ja	€ 3.498				
Kopie naam/nummer van de maatregel	Is de vrijgekomen depositieruimte uitsluitend gebruikt voor het legaliseren van PAS-melders (Ja/Nee)?	Is voldaan aan de juridische en beleidsmatige kaders op het moment van besteding van de middelen (Ja/Nee)?							
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L27/10</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: L27/11</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: L27/12</i>							
1 nummer RPMP230004	Ja	Ja							
Kopie naam/nummer van de maatregel	Naam opgelost gemeld PAS-project	Wat is de waarde van het opgeloste gemeld PAS-project?	Vul in totale besteding per opgelost gemeld PAS-project						
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L27/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L27/14</i>	<i>Aard controle R Indicator: L27/15</i>	<i>Aard controle R Indicator: L27/16</i>						
1 nummer RPMP230004	Westerveerweg 53, 8312PL Creil	€ 953.498	€ 953.498						
LNV	L29	Regeling specifieke uitkering capaciteit natuurmonitoring	Aantal ingezette fte (ambtelijke capaciteit of externe inhuur) (jaar T)	Besteding (jaar T)					
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L29/01</i>			<i>Aard controle R Indicator: L29/02</i>						
0			€ 0						
LNV	L32	Specifieke uitkering Regeling uitvoering aanpak piekbelasting	Selecteer welke van toepassing (samenwerkingsovereenkomst/ werkspraken)	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)?			
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L32/01</i>			<i>Aard controle R Indicator: L32/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L32/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L32/04</i>				
1	Werkspraken	€ 17.591	€ 17.591	Nee					

5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring wordt toegevoegd aan de Jaarstukken 2023 en gepubliceerd op www.flevoland.nl/jaarstukken.

6. Lijst met afkortingen

AAA:	Amsterdam Airport Area
ABW:	Actieplan Bodem en Water
AER:	Assembly of European Regions
AGC:	Airport Garden City
AP:	Autoriteit Persoonsgegevens
APPA:	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
AVG:	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAC:	Bestuurlijke adviescommissie
BAR:	Brexit Adjustment Reserve
BBP:	Bruto Binnenlands Product
BBV:	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BIO:	Baseline Informatieveiligheid Overheid
BIS:	Basisinfrastructuur
BNG:	Bank Nederlandse Gemeenten
BO MIRT:	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
BV:	Besloten Vennootschap
BVOV:	Beschikbaarheids Vergoeding OV
BZK:	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CA:	Coalitieakkoord
CBS:	Centraal Bureau voor Statistiek
CISO:	Corporate Information Security Officer
CMO:	Centrum voor Maatschappelijk Ontwikkeling Flevoland
COL:	Corona Overbruggingslening
CPMR:	Conference of Peripheral Maritime Regions
CUP:	College uitvoeringsprogramma
CvdR:	Comité van de Regio's
DGO:	Duurzaam Gebruik Ondergrond
DNW:	Duits-Nederlandse Windtunnels
DOVA:	decentrale OV-autoriteiten
DSO:	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DSO-LV:	Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening
EBN:	Energiebeheer Nederland
EBB:	Evidence Based Beleid
EEF:	Energie Expertise Centrum Flevoland
eDocs:	Documentmanagementsysteem
EFRO:	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS:	Ecologische Hoofdstructuur
EZK:	Economische Zaken en Klimaat
FBE:	Faunabeheereenheid Flevoland
FEA:	Flevolandse Energie Agenda

FG:	Functionaris Gegevensbescherming
Fido:	Wet Financiering decentrale overheden
FTE:	Fulltime-equivalent (fulltime medewerker)
FVA:	Fonds Verstedelijking Almere
GGD:	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GLB:	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GOBS:	Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen
GR:	Gemeenschappelijke Regeling
GS:	Gedeputeerde Staten
HNP:	Huis Nederlandse Provincies
HOF:	Wet Hof
HRM:	Human Resource Management
IBP:	Interbestuurlijk Programma
ICT:	Informatie- en Communicatie Technologie
IDA:	Interprovinciale Digitale Agenda
IDS:	Introductie Duurzaam Stortbeheer
IenW:	Infrastructuur en Waterstaat
IFA:	Investeringsimpuls Flevoland Almere
IKB:	Individueel Keuze Budget
IPO:	Interprovinciaal Overleg van en voor Provincies
ISO:	Information Security Officer
IT:	Information Technology
IUS:	Invasieve Uitheemse Soorten
IV:	Informatievoorziening
IVN:	Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid
KO`s:	Koninklijke onderscheidingen
KRW:	Kaderrichtlijn Water
LAB:	Lelystad Airport Businesspark
LAW:	Langeafstandswandelroutes
LBI:	Landelijke Bijdrage-Index
LF:	Langeafstandsfietsroutes
LISA:	Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen
LNV:	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LOI:	Letter of Intent
LTO:	Land- en Tuinbouworganisatie
MAAS:	Mobility as a Service
MAB:	Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering
MBVI:	Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud Vervangingsinvesteringen Infrastructuur
MC:	Monte Carlo
MER:	Milieueffectrapportage
MEP:	Model European Parliament
MFK:	Meerjarig Financieel Kader

MITC:	Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum
MIRT:	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MJOP:	Meerjaren Onderhoudsplan Provinciehuis
MKB:	Midden- en Kleinbedrijf
mld.:	miljard
mln.:	miljoen
MOBLA:	Bereikbaarheid Lelystad Airport
MRA:	Metropoolregio Amsterdam
MRA-E:	MRA Elektrisch
MRB:	Motorrijtuigenbelasting
MGA:	Mutual Gains Approach
MSNF:	Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland
MW:	Megawatt
NBTC:	Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen
NDW:	Nationale Databank Wegverkeersgegevens
NF:	Noordelijk Flevoland
NJO:	Niet-jaarlijks onderhoud
NIE:	Natuurinclusieve energietransitie
NLE:	Nieuwland Erfgoedcentrum
NLR:	Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum
n.b.:	niet bepaald
n.n.b.:	nog niet bekend
NNN:	Natuurnetwerk Nederland
NPNL:	Nationaal Park Nieuw Land
NSL:	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NSP:	Nationaal Strategisch Plan
NV:	Naamloze Vennootschap
OCW:	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ODNZKG:	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
OFGV:	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
OMALA:	Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere
OMFL:	Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland
OV:	Openbaar Vervoer
OV-SAAL:	Openbaar Vervoer - Schiphol Amsterdam Almere Lelystad
OWNHL:	Op Weg Naar Het Lagerhuis
P&C:	Planning & Control
P&O:	Personeel en Organisatie
PAS:	Programmatische Aanpak Stikstof
PBM:	Platform Bereikbaarheid Metropoolregio
PFAS:	Poly- en perfluoralkylstoffen
p-MIRT:	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
PMR:	Programma Mobiliteit en Ruimte

pNN:	Programmaonderdeel Nieuwe Natuur
Plabeka:	Platform Bedrijven en Kantoren
POB:	Persoonlijk Ontwikkel Budget
PoC-fonds:	Proof of Concept Fonds
POP3:	Plattelandsontwikkelingsprogramma 3
PPS:	Publiek private samenwerkingen
PS:	Provinciale Staten
RBT:	Regionaal Beleidsteam
RDW:	Rijksdienst voor het Wegverkeer
REACT-EU:	Recovery Assistance for Cohesion and Territories of Europe
RES:	Regionale Energiestrategie
RHC HFA:	Regionaal Historisch Centrum Het Flevolands Archief
RIEC:	Regionaal Informatie en Expertisecentrum
RMP's:	Regionale Mobiliteitsprogramma's
RMV:	Rechtmatigheidsverantwoording
ROM:	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij
RRAAM:	Rijk-Regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer
RRK:	Randstedelijke Rekenkamer
Ruddo:	Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden
RVB:	Rijksvastgoedbedrijf
RVO:	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SBAB:	Samen Bouwen aan Bereikbaarheid
SBA:	Stedelijke bereikbaarheid Almere
SBB:	Staatsbosbeheer
SDG's:	Sustainable Development Goals
SFF:	Stichting Faunabeheer Flevoland
SISA:	Single information Single Audit
SLA:	Schone Lucht Akkoord
SMWF:	Samen Maken We Flevoland
SNL:	Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer
SPV:	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SRE:	Schiphol Real Estate
STOP/TPOD:	Standaard Officiële Publicaties/Toepassingsprofiel Omgevingsdocumenten
SUP's:	Strategische uitvoeringsprogramma's
TBES:	Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem
TBO's:	Terreinbeherende organisaties
TMI:	Technologische MKB Innovatieregeling
UP:	(college) Uitvoeringsprogramma
VNG:	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO:	Voortgezet Onderwijs
VTH:	Vergunning, toezicht en handhaving
VRN:	Voortgangsrapportage Natuur

VWS:	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WBE:	wildbeheereenheid Flevoland
WKO:	Warmte- en Koudeopslag
Wnra:	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
Woo:	Wet open overheid
Wob:	Wet openbaarheid van bestuur
EWNT:	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WOL:	Monitor Wind op Land
ZZL:	Zuiderzeelijngelden